

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**До 20-річчя
Маріупольського державного
університету та
15-річчя від дня заснування
Історичного факультету**

**«ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ»**

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих вчених і студентів**

28 жовтня 2011

Маріуполь 2011

УДК 316.7:004(063)
ББК 73я431

Проблеми формування інформаційної культури особистості: Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Маріуполь, 28 жовтня 2011 р. / за загал. редакцією Г. І. Батичко. – Маріуполь: МДУ, 2011. – 142 с.

Редакційна колегія:

І. С. Пономарьова, д.і.н., проф.; **Г. І. Батичко**, к.н з мист., доцент;
Ю. С. Сабадаш, д.культур., проф.; **І. О. Петрова**, к.і.н., доцент;
Ю. М. Нікольченко, доцент; **Ю. В. Рябуха**, к.і.н., доцент, **О. С. Тухватулліна**, ст. викл.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів з проблем формування інформаційної культури особистості, яка відбулася 28 жовтня 2011 року. До збірника увійшли тези доповідей, присвячених дослідженню інформаційних процесів та формуванню інформаційної культури у суспільстві.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

**Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць,
опублікованих у збірнику**

© Автори тез

© МДУ

ВІТАННЯ

учасникам традиційної Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих вчених і студентів «Проблеми формування інформаційної культури
особистості»

Шановні друзі!

Сердечно вітаю учасників науково-практичної конференції «Проблеми формування інформаційної культури особистості», яка проводиться на історичному факультеті у ювілейний 20-тий рік заснування Маріупольського державного університету - ровесника незалежної України.

Авторитетний форум такого формату засвідчує великі можливості по об'єднанню зусиль молодих вчених і студентства у наукових пошуках щодо вирішення актуальних питань інформатизації українського суспільства.

Широке коло учасників конференції репрезентують викладачі, аспіранти, студенти провідних вищих навчальних закладів Києва, Харкова, Донецька, Луганська, Маріуполя та інших міст України. Це підтверджує актуальність і важливість потреби формування інформаційної культури особистості.

Висловлюю впевненість, що результати роботи конференції позитивно вплинуть на пошук нових прогресивних напрямів інформаційно-аналітичної діяльності, широких шляхів для просування інформаційних технологій в українському суспільстві.

Щиро бажаю учасникам конференції плідної роботи, творчих дискусій і дружнього спілкування!

З глибокою повагою,
ректор МДУ,
доктор політичних наук,
професор

К. В. Балабанов

ТРИ КРОКИ ДО УСПІХУ (ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ)

28 жовтня в Маріуполі втретє поспіль зустрінуться молоді і досвідчені науковці зі студентами України для обговорення актуальних питань у галузі інформаційної культури в рамках Всеукраїнської конференції «Проблеми формування інформаційної культури особистості». Троекратне повернення до обговорення означеної проблематики є свідченням актуальності обраного ракурсу висвітлення проблеми, її відповідності викликам ХХІ, «інформаційного», століття. Водночас, розгляд запропонованих питань протягом 2009-2011 років створює уже певну циклічність і дозволяє оцінити явище з точки зору його історичного значення.

За час становлення конференції відбулися значні зміни у суспільному житті і в розвитку університету. З гуманітарного в 2009 році університет перетворився на класичний з аббревіатурою МДУ (МГУ російською), яка по собі вже є брендом. Сьогодні, напередодні святкування 20-річчя університету і 15-річчя з дня заснування історичного факультету, час підводити підсумки. В цьому контексті репрезентований означеною збіркою науковий форум є важливим підтвердженням здобутків колективу по виконанню університетом його основної функції - підготовки національної еліти. Не випадково, що в цей ювілейний для країни, університету і факультету рік значно розширилося коло питань для обговорення. Так, в орбіту конференції-2011 органічно увійшло обговорення ролі університету як комунікативної моделі інформаційної епохи.

За період свого існування конференція як щорічний науковий форум вже створила певну традицію апробації студентських робіт. Учасники першої конференції на сьогодні перейшли з розряду студентства до молодих науковців. Деякі теми, що були заявлені як виступ на конференції, стали основою дипломних та магістерських досліджень. Розміщення виступів конференції 2010 року в електронній формі на сайті кафедри дозволило ознайомитися з ними широкому студентському загалу і стало, зважаючи на кількість відвідувань, чи не найпопулярнішим розділом сайту. Саме тому можна з впевненістю констатувати, що наша конференція посіла чільне місце в інформаційному просторі сучасної України, здійснивши за три роки шлях від формування до стабілізації в розвитку комунікативного явища.

Розглядаючи розвиток конференції в історичному аспекті необхідно зазначити, що вона не змогла б отримати істотного поштовху для розвитку без колективу кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ. Кафедру було створено в 2003 році для підготовки фахівців за напрямом «Документознавство та інформаційна діяльність» і забезпечення викладання дисциплін культурологічного спрямування в масштабах університету. Щасливе поєднання в назві кафедри двох понять «культура» та «інформація», наявність ініціативних та глибоко професійних фахівців запрограмувало інтерес до всебічного дослідження трансформаційних процесів в сучасному світі, дозволило розглянути їх системно і панорамно не тільки на теоретичному, а й

прикладному рівні, поклавши в основу концепції підготовки фахівців-документознавців у МДУ.

Інформаційне середовище мінливе і складне, означене міркування є актуальним для перехідних часів, епох наукових революцій, за влучним визначенням Т.Куна. Саме тому й підготовка професіоналів інформаційної сфери вимагає постійного пошуку нових методик, оновлення технологій, що неможливо без тісного й плідного співробітництва з колегами по цеху. Протягом восьми років кафедра налагодила і підтримує стійкі стосунки з професіоналами документно-інформаційного спрямування всіх регіонів України. Це дозволило як сформуванню власний погляд на особливості професійної підготовки документознавців, так і започаткувати розробку комплексної наукової теми. Починаючи з 2008 року саме на базі кафедри почалося дослідження комплексної наукової теми «Інформаційна культура особистості в контексті формування суспільства знань». Робота над комплексним дослідженням супроводжується постійною науковою комунікацією, вимагає синхронізації зусиль, обміну думками. Всім цим вимогам повною мірою відповідає репрезентована конференція як захід, в основі якого творчість, діалог, передання досвіду. Установка на збереження незмінного ядра конференції створила підґрунтя для формування власної наукової школи, ознакою якої є відкриття в 2011 році аспірантури за спеціальністю «Теорія та історія культури».

За три роки свого існування конференція не тільки змінила свій статус з міжрегіональної на всеукраїнську, а й знайшла прихильників у всіх регіонах України. Свідченням цього є постійне розширення її географії. На сьогодні в роботі конференції беруть участь представники всіх регіонів України: західного (Рівне), центрального (Київ), східного (Харків, Донецьк, Луганськ). А це дозволяє хоча б у царині науки довести, що всі ми, українці, єдині.

Підтвердженням значущості події завжди є кількісно-якісні показники, мова цифр. Аналіз конференції в цьому ракурсі дозволяє виявити позитивну динаміку. Так, якщо на конференції 2009 року увазі слухачів були представлені 50 доповідей, то в 2010 році на секціях жваво обговорювалися вже 65 виступів, сьогодні ж ми маємо можливість ознайомитися з тезами 75 доповідей. Базуючись на елементарному математичному підрахунку, можна спрогнозувати, що через два-три роки рівень 100 доповідей дозволить конференції перетнути державні кордони і набути статусу міжнародної. І це буде важливим здобутком кафедри напередодні її 10-річчя.

Що ж побажати заходів в майбутньому? Сприятливого свіжого вітру для наповнення вітрил, бурхливих емоційних дискусій, опанування вершин, пошуків істини під час конференції і до зустрічі на традиційній щорічній в наступному році, під час якої кожен з учасників зможе подумки сказати: «Как здорово, что все мы здесь сегодня собрались!»

Г.І.Батичко, завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності
МДУ, кандидат наук з мистецтвознавства, доцент

СЕКЦІЯ ОСОБИСТІТЬ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

УДК 002:008(043)

В. П. Акишина

/г. Луганск/

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ МЫСЛИТЕЛЬНОЙ СПОСОБНОСТИ ЧЕЛОВЕКА

Информация играет важную роль в жизни человека. Вся история человечества есть результат развития у него умений восприятия и переработки информации, увеличения её объёмов. Количество информации возрастает с каждым годом и человеку всё сложнее ориентироваться в этом потоке. К этому добавляется процесс старение информации, внешне выражаемый в утрате интереса к публикациям с течением времени, прошедшего со дня их издания. Понятие ценности информации играет немаловажную роль для человека. Ценность информации зависит от ситуации и цели её получения [2, 5-6].

Процессы потребления и переработки информации составляют основу развития. Каждый день, на протяжении всей своей жизни, человек получает какую-либо информацию, которая опредмечивается и распределена им. Большую часть информации о предметах и явлениях окружающего мира мы получаем из информационных источников, т.е. посредством взаимодействия (коммуникации) с окружающим миром. Через каналы коммуникации мы получаем из внешнего мира информацию в кодированном виде и на основе уже имеющихся знаний декодируем её. Успешность декодирования информации зависит от объёма тезауруса личности, который имеет вид сложноструктурируемого знания в виде сложной цепи понятий и отношений между ними. [2, 57-58].

Человеческое сознание не может развиваться без взаимодействия с другими субъектами и соответствующих изменений, что возможно только в обществе. В изолированном состоянии человек лишен возможности взаимодействовать, а значит и развиваться, что в итоге приводит к кризису, дезинтеграции, стагнации его сознания и психики.

В совокупность получаемой человеком информации входит информация об окружающем мире, о месте человека в нём, его ценностях, убеждениях и устремлениях. Вся эта совокупность информации образует картину его мира. При формировании информационной культуры картина мира человека изменяется, становится сложнее.

Информационная культура личности формируется в процессе: чтения и восприятия информации, поиска новой информации, умения перерабатывать большие объёмы информации с использованием технологий, генерирования поисковых систем и баз данных, владения иностранными языками [1, 18].

Японский социолог Дж. Масуда выдвинул идею появления «человека интеллигентного». Исследователь считает, что биологические параметры мозга ограничивают возможность усвоения информации, однако эти ограничения снимаются с появлением и использованием информационных технологий. Информационные технологии облегчают процессы обработки информации, работу с ней, дают возможность сконцентрироваться на более важных, творческих вещах, передавая всю однотипную и второстепенную работу информационным технологиям. Способность мозга человека охватить весь объём информации является главенствующей, для чего необходимо открыть ему полный доступ к информации.

Итак, овладение информационной культурой способствует доведению личных качеств человека до универсальных, в результате он осознаёт самого себя, своё место в мире и свои способности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Кожевникова Е. С. «Информационная культура» как фактор новышения социальной компетентности студентов [Текст] / Е. С. Кожевникова // Библиография. – 2006. – № 5. – С. 14-19.
2. Чурсин Н. Н. Популярная информатика [Текст] / Н. Н. Чурсин. – К. : Техніка, 1982. – 158 с.

УДК 372.461:303,6(043)

М. В. Арделян
/м. Харків/

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЛЮДИНИ

На межі ХХ-ХХІ століть у соціальному житті відбулися значні зміни, що призвели до формування нового типу суспільства - інформаційного. За визначенням В.Г. Кременя, інформаційне суспільство, незважаючи на його матеріальне вираження, таке як інформаційна техніка, є "багатоаспектним, об'єктивно зумовленим етапом у розвитку людства і супроводжується двома провідними тенденціями сучасної цивілізації: глобалізацією, з одного боку, та створенням усе більш сприятливих умов для індивідуалізації та розвитку людини, з іншого боку". У зв'язку з цим великого значення набуває роль викладача, у числі головних здібностей якого має бути індивідуальний підхід та вміння доцільно використовувати у своїй професійній діяльності нові надбання інформаційного суспільства, оскільки саме завдяки їм реалізується можливість індивідуалізації навчання.

Процеси становлення світового інформаційного товариства обумовили необхідність вирішення завдань, спрямованих на подальше вдосконалення системи освіти. Актуальною є проблема формування інформаційної культури. На думку вчених, інформаційна культура є поки що показником швидше професійної культури, але з часом повинна стати важливим фактором розвитку кожної особистості. Протягом останніх років розглядаються різноманітні аспекти формування інформаційної культури людини. Безпосередньо питанню сутності її приділяється увага в роботах С.Г. Антонової, В.О. Виноградова, В.З. Когана, Б.С. Гершунського, Л.І. Білоусової та інших. Звертається увага на аспекти формування всебічно розвиненої, гармонійної особистості в умовах інформаційного суспільства. До обсягу проблеми входить і розгляд питань ефективності використання пошукових систем у всесвітній мережі. Досліджуваний аспект може бути основою у формуванні теоретичного підходу до комунікативних технологій ХХІ ст.

Одним із найважливіших елементів культури взагалі, що характеризує духовний і матеріальний розвиток суспільства, є інформаційна культура, що демонструє досягнутий рівень інформаційних процесів, ступінь задоволення потреб людей в інформаційному спілкуванні, в своєчасній, вірогідній та вичерпній інформації, що буде забезпечувати цілісне бачення світу. Поняття інформаційна культура багатоаспектне та різнопланове. За одним із визначень - це інформаційна діяльність людини, яка, з одного боку, спрямована на ефективний пошук та використання інформації, з іншого, на її формування, збереження, перетворення та відтворення. Удосконалення і розвиток нових інформаційних технологій як сукупності методів та технічних засобів використання для збирання, створення, зберігання, опрацювання, передавання, подання і використання інформації, які розширюють знання людей і розвивають їх можливості в управлінні технічними і суспільними процесами, суттєво впливає на характер виробництва, наукових досліджень, на освіту, культуру, побут, соціальні взаємини і структури. Це, в свою чергу, має прямий вплив на зміст освіти, пов'язаний із рівнем науково-технічних досліджень та появою нових професійних вмінь і навичок, потреба в яких швидко зростає.

Оскільки інформаційна культура виступає основним орієнтиром нової освітньої парадигми, то інформатизація є засобом реалізації функцій прогнозування системи освіти, зв'язку науки й освіти, сприяє новому синтезу гуманітарних та точних наук. Тому сучасна освіта має будуватися на міжпредметності, що повинна проявлятися і в методології, і в

освітній практиці. При цьому у важкому положенні перебувають викладачі гуманітарних наук. Вони опинилися в ситуації пошуку загальнонаукових основ, що дозволили би здійснювати міжпредметні дослідження. Більш вагомим стає не стільки дослідження методів інших наук, скільки пошук універсальних загальнонаукових основ. Під час розгляду цієї проблеми особливу увагу приділяють розвитку інформаційної грамотності особистості.

Інформаційна компетентність як показник рівня інформаційної культури викладача є одним з головних елементів, що впливають на професійну компетентність викладача, і має включати, на нашу думку, такі критерії: 1) уміння адекватно визначати необхідність у певній інформації: розуміти, що за певною темою необхідна додаткова інформація; аналізувати джерела інформації для більш глибокого ознайомлення з проблемою теми; визначати основні поняття і терміни, що є необхідними для розкриття цієї теми; визнати, що інформація, яка є за певною темою, може бути об'єднаною з початковими думками, досвідом та продукуванням нової інформації за цією темою; 2) ефективне здійснення пошуку необхідної інформації: вміння шукати необхідну інформацію як за допомогою послуг мережі Інтернет, так й інших засобів комунікації, а саме: використання різних систем для пошуку інформації різних форматів; використання спеціалізованих мереж або послуг (міжбібліотечні абоненти/документи, професійні асоціації, науково-дослідні організації, експерти, практики тощо); використання досліджень, листів, інтерв'ю тощо для отримання інформації з першоджерел; визначати та підбирати необхідні методи дослідження та пошуку інформації; аналізувати та визначати переваги застосування різних методів дослідження; вибирати ефективні підходи щодо забезпечення доступу до необхідної інформації; 3) аналізування, синтезування інформації та створення при цьому нової інформації: критично оцінювати інформацію та її джерела, вибирати корисну інформацію відповідно до проблеми дослідження чи певної теми; виділяти основні ідеї певної інформації; на аналізі існуючої інформації створювати свою нову логічну, чітку, науково цінну інформацію; 4) уміння адекватно оцінювати інформацію: визначати рівень необхідності певної інформації; адекватно використовувати обрані критерії для перевірки інформації за такими оцінками як правдива/неправдива, логічна/суперечна, необхідна/зайва, нова/застаріла тощо; робити логічно обґрунтовані висновки відповідно певної інформації; 5) комунікативні вміння щодо обміну інформацією з іншими: знає і слідує етикету комунікації з іншими дослідниками даної теми, влучно і доречно використовує метод інтерв'ю та анкетування; розуміє закони, постанови інституційної політики та етики, що стосуються доступу та використання інформаційних ресурсів, а також дотримується їх, а саме: бере участь в електронних дискусіях, дотримуючись етикету спілкування в мережі; використовує затверджені паролі та інші форми ID для доступу до інформаційних ресурсів; відповідає вимогам інституційної політики доступу до інформаційних ресурсів; 6) комп'ютерна грамотність: використовує інформаційні та комунікаційні технології для зберігання, пошуку, зміни формату інформаційних документів відповідно до вимог аудиторії та до розвитку технічних засобів.

Інформаційні технології проникли практично в кожному з галузей людської діяльності, навіть у культуру і мистецтво. Об'єкти культурної спадщини, які завжди були недосяжними для формалізації, зараз відтворюються у електронному вигляді, і це забезпечує якість, довговічність та ефективність їх зберігання. Поширення телекомунікаційних засобів дає можливість швидкого доступу до інформаційних ресурсів, накопичених людством. Разом з тим, не кожен студент реалізує можливості, які надаються інформаційними технологіями та усвідомлює їх цінність.

Необхідність орієнтації молодого покоління на використання інформаційних технологій сучасного рівня передбачає нові потреби людського суспільства в освіті: стає важливим засвоювати знання про основи інформаційного обміну, способи накопичення, зберігання та поширення знань, засоби комунікації. Такі знання, уміння й навички є сутністю інформаційної культури.

ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРЫ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА НА СОЦИАЛИЗАЦИЮ ИНДИВИДА

Возникновение культуры информационного общества непосредственно связано с изменением характера хранения и трансляции информации, ее кодов, а также с изменением способов коммуникации. Новый тип информационных ресурсов – мультимедиа – объединяет информацию в ее вербальной, визуальной и звуковой составляющей. Сегодня активно проводятся эксперименты по оцифровке информации об осязании, обонянии и вкусе. Новые информационные технологии стремятся учесть многообразие потребностей людей, создают новые возможности для развития творческой активности человека. Некоторые исследователи пишут о том, что благодаря развитию информационных и коммуникационных технологий массовое общество уступает место сегментированному, в котором люди объединены в группы своими интересами, вкусами, взглядами, образом жизни, выходят на новый уровень коммуникации. Человек получает больше возможностей для самореализации, для всестороннего развития, для самообразования. Использование информационных технологий приводит к отходу от традиционных форм общения. Тем не менее сообщества, созданные при помощи информационных технологий, своими средствами помогают человеку избавиться от одиночества, развить способности и продемонстрировать их остальным. Можно по-разному оценивать, например, анонимность общения в сети Интернет: как утрату своего «я», «размывание» очертаний личности, или как стремление себя обрести. Собственно говоря, сущность социализации и заключается в формировании индивидом своего «я» через его социокультурное созревание. Может быть, смену виртуальных образов-ролей следует рассматривать как поиск человеком самого себя? Интернет является огромным хранилищем информации, которая становится доступной в считанные секунды, и ее открытость и доступность способствуют демократизации общественных отношений. Гипертекст создает индивиду возможности для творчества, учебные игры и тренажеры помогают усвоению материала, электронные библиотеки и музеи способствуют духовному развитию. То есть, информационные технологии изначально содержат в себе значительные социальные и культурные возможности. Однако, как показал опыт прошлого столетия, техника и технологии (в том числе информационные) амбивалентны и зависят от наших социальных и культурных усилий. Они могут привести к разрушению социокультурных оснований, на которых возникли, или, по крайней мере, ведут к их изменению. Например, от курса на демократизацию общества мы можем перейти к манипулированию сознанием в политических целях, от воспитания творцов к поощрению потребительства, от желания углубиться в суть происходящего в политике и экономике к поверхностному взгляду на жизнь. На человека обрушивается лавина зачастую низкопробной информации, и Интернет из помощника превращается в мучителя. В современной социокультурной реальности достаточно сильно выражены деструктивные тенденции и пессимизм, нигилизм и проявление животных инстинктов, агрессивность, отчуждение, стремление жить одним днем. Все это человек может перенести в виртуальную среду или найти там.

Вместе с тем, информационное общество открывает невиданные возможности в организации непрерывного образования, дистанционное обучение, новые возможности трудоустройства и освоения новых профессий. Средства массовой информации - в своих различных видах и при многообразии форм собственности - в качестве действующего фактора играют существенную роль в развитии культуры информационного общества и призваны быть важным выразителем свободы слова и плюрализма информации, защищать права человека и достижения демократии, знакомить с достижениями мировой культуры, что является важным условием социализации индивида.

О НЕКОТОРЫХ ПРОБЛЕМАХ КИБЕРЭТИКИ

Информационная культура является важнейшим фактором социализации индивида, нацеливая его не только на получение научного знания, но и на усвоение определенных нравственных ценностей. Активное развитие компьютерных и информационных технологий способствовало появлению нового направления в этике - киберэтики, или виртуальной этики. В научной литературе можно также встретить понятие «компьютерная этика», которое возникло еще до создания Интернета в профессиональной среде ученых и инженеров, работающих с ЭВМ. Это понятие сближается с понятием киберэтики в вопросах нравственного поведения в социальных сетях, при рассмотрении проблем открытого доступа к порнографии, уровня качества информационного продукта, защиты интеллектуальной собственности и т.д. Представляется, что проблемное поле киберэтики шире: к нему можно отнести актуальные проблемы дискриминации и неодинакового доступа к Интернету, использования его международной преступностью, проблемы хакерства и несанкционированного доступа к информации, проблему пиратства, проблему конкуренции между производителями программных продуктов, а также проблемы «клонирования» сайтов, нарушения личной свободы, использования личных данных пользователей в коммерческих целях, незаконного применения средств мобильной связи (например, во время экзаменов), распространения недостоверной информации, грубости и агрессивности в виртуальном общении, запугивания, оскорблений и слухов, проблему защиты от спама и т.д.

Моральным субъектом киберэтики (в отличие от обычной этики) является не реальная личность, а виртуальная – различные виртуальные образы человека, который в Сети анонимен, многолик, символичен, проявляет себя во множестве ролей и статусов, и в основном через текст. Это делает особенно актуальной и сложно решаемой проблему личной (и в том числе моральной) ответственности за действия, совершаемые в виртуальности.

В 80-е годы XX века в научной литературе по киберэтике обсуждались следующие ее проблемы: конфиденциальность информации, ее точность, доступность и защита частной собственности (Р. Мейсон, Р. Гэвисон и др.). Например, рассматривались проблемы секретности, анонимности информации, ее хранения и переработки (так как простая невнимательность или небрежность могут иметь роковые последствия), проблема защиты и нарушения авторских прав (особенно в сочетании с проблемой обеспечения доступности, открытости информации). Эти проблемы имеют как моральный, так и юридический характер. В качестве примера можно взять проблему предотвращения киберпреступности. Сегодня можно встретить мнение о допустимости нарушения принципа приватности – скажем, во имя предотвращения преступления.

Информационные и коммуникационные технологии создаются человеком и являются выражением его сущностных сил, его конкретно-исторического уровня развития, в том числе духовного, и в особенности - нравственного. Ценностные установки создателей киберпространства напрямую влияют на качество ИКТ и на способы их использования. Киберэтика должна опираться на общеизвестные моральные нормы, такие как заповедь не делать другому того, что себе не желаешь. Актуальными являются традиционные заповеди «не убей», «не лги», «не кради», «не желай ничего чужого», а также дискуссии о методах борьбы со злом (через запреты, наказания или через воспитание, убеждение и образование).

Проблемы нравственности рассматривались на Всемирном Саммите по информационному обществу (10 - 12 декабря 2003 г., Женева). Саммит признал важность для информационного общества этических норм, которые должны способствовать справедливости, а также поддерживать достоинство и ценность человеческой личности, способствовать ее свободному самовыражению.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ СПІЛКУВАННЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком комунікаційних технологій й підвищенням ролі мобільної інтернет-комунікації в житті не тільки окремого індивіда, а й всього суспільства. Тому немає нічого дивного в тому що все більшої актуальності в наш час набувають різні соціальні мережі – структури, що базуються на людських зв'язках або ж взаємних інтересах. І таких мереж, як засобів спілкування сучасної людини, стає усе більше.

Але така величезна популярність соціальних мереж є надбання зовсім недавнього часу. Розвиток теорії соціальних мереж бере свій початок лише з 1951 року, а термін «соціальна мережа» був введений в 1954 році соціологом з Манчестерської школи Джеймсом Барнсом. Продовжуючи вивчення соціальних мереж, угорські математики Пол Ердос і Альфред Реньї в 60-х роках описують принципи їх формування. Пізніше Дункан Уоттс і Стівен Строгач розвинули теорію соціальних мереж і в числі багатьох інших відкриттів ввели поняття коефіцієнта кластеризації (ступеня близькості між неоднорідними групами) [2].

А перші соціальні мережі з'явилися лише в середині 90-х років ХХ ст. і надавали користувачам початкові можливості для спілкування. Однією з таких соціальних мереж був американський сайт Classmates.com, котрий відкрився в 1995 році, пропонуючи відшукати своїх однокласників та старих друзів. Але справжню всесвітню популярність соціальні мережі здобули у 2003 – 2004 роках, коли стартували проекти MySpace та добре відомий всім Facebook [1]. І хоча в теперішній час на слуху майже у кожної людини таке поняття, як «соціальна мережа», мало хто насправді знає що це таке, коли воно з'явилось та навіщо взагалі потрібно. Тому тема користування соціальними мережами, їх поглиблене вивчення, в наш час загальної інтернет глобалізації є дуже актуальною і потребує подальшого розгляду.

В Україні популярність соціальних мереж пов'язується, насамперед, з використанням їх молодими учасниками. І це не дивно, адже саме молодь завжди була найбільш відкритою до різних нововведень. Інноваційний потенціал мереж виявився і справді потужним: від часу їх появи Інтернет ставав не лише незамінним джерелом інформації, а й універсальним засобом міжособистісного спілкування. Тому метою даної роботи є дослідити найбільш популярні в Україні соціальні мережі.

В теперішній час не тільки в світі, а й в Україні існує величезна кількість соціальних мереж. Серед них: Vkontakte.ru, Odnoklassniki.ru, МойМир@Mail.Ru, Facebook, Twitter, MySpace та інші.

Vkontakte.ru з'явився в мережі у вересні 2006 року, а його головним розробником є Павло Дуров. Це російськомовний аналог популярного в усьому світі сайту Facebook.com. У соцмережі в цей час налічується вже більше 90 млн. користувачів. Безсумнівний і найважливіший плюс проекту vkontakte - це безкоштовна реєстрація. Крім того, вхід нових користувачів на сайт приваблює дуже комфортний і зручний інтерфейс, величезна кількість розважальних сервісів, можливість отримати нові знайомства й знайти старих друзів, а також поспілкуватися з близькими.

Odnoklassniki.ru - російськомовний аналог сайту Classmates.com, створений для пошуку однокласників, однокурсників, колишніх випускників та спілкування з ними. Проект запущено 4 березня 2006 року, його автором є російський веб-розробник Альберт Попков. За даними власної статистики сайту, на липень 2011 року зареєстровано більше 100 мільйонів користувачів. Сайт odnoklassniki.ru об'єднує старих друзів в одну велику мережу, яка дозволяє не тільки проводити пошук людей, але і спілкуватися з ними прямо на сайті.

МойМир@Mail.Ru - російськомовна соціальна мережа, яка з'єднує на сторінці користувача дії на основних порталах Mail.Ru. На порталі «Мой Мир» зареєстровано понад 40 млн. профайлів, більше 300 тис. чоловік постійно знаходяться на сайті в статусі «онлайн». Як і в інших соціальних мережах, завдання проекту «Мой Мир» - допомога в пошуку

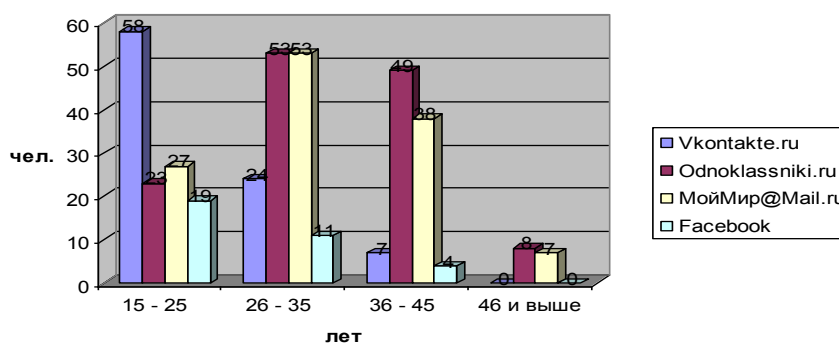
однокласників, знайомих, колег, друзів та рідних. Можливість спілкуватися за допомогою особистих повідомлень, дарувати один одному віртуальні подарунки, виражати емоції та розмовляти, мати особистий блог і читати блоги інших учасників. Крім того, в «Мой Мир» ви завжди будете знати, що роблять ваші друзі завдяки стрічці подій.

Facebook - соціальна мережа, заснована в 2004 році Марком Цукербергом і його сусідами по кімнаті Едуардо Саверіна, Дастін Московіц і Крісом Хьюзом під час навчання в Гарвардському університеті. Спочатку веб-сайт був названий Thefacebook і доступний тільки для студентів Гарвардського університету, потім реєстрація була відкрита для інших університетів Бостона, а потім і для студентів будь-яких навчальних закладів США. Починаючи з вересня 2006 року сайт став доступний для всіх користувачів інтернету у віці від 11 років, що мають адресу електронної пошти. За даними липня 2011 року аудиторія Facebook складає більше 750 мільйонів користувачів. Facebook дозволяє створити профіль з фотографією та інформацією про себе, запрошувати друзів, обмінюватися з ними повідомленнями, змінювати свій статус, залишати повідомлення на своїй і чужій «стінах», завантажувати фотографії і відеозаписи, створювати групи (співтовариства за інтересами).

Twitter - система, що дозволяє користувачам відправляти короткі текстові повідомлення (до 140 символів), використовуючи веб-інтерфейс, SMS, засоби миттєвого обміну повідомленнями або сторонні програми - клієнти. Відмінною особливістю Twitter є публічна доступність розміщених повідомлень, що ріднить його з блогами. Хоча послуга є безкоштовною, доступ до неї за допомогою SMS може значно збільшити телефонні рахунки. Головний офіс знаходиться в Сан-Франциско штат Каліфорнія. З моменту свого створення в 2006 році Джеком Дорсі, Twitter завоював популярність у всьому світі. Станом на 1 січня 2011 року, сервіс нараховує більше 200 млн користувачів

MySpace – популярна всесвітня мережа, в якій представлена можливість створення співтовариств по інтересах, персональних профілів, ведення блогів, розміщення фото- та відео-контенту. Головний офіс розташований в Беверлі-Хіллз (Каліфорнія, США), власником мережі є News Corporation.

Але не дивлячись на велику різноманітність існуючих соціальних мереж, за даними проведеного автором соціального дослідження в місті Маріуполь, можна виділити чотири найпопулярніші соціальні мережі: Vkontakte.ru, Odnoklassniki.ru, МойМир@Mail.ru, Facebook. Кількість опитуваних склала 180 чоловік різних вікових категорій (від 15 років і вище). Результати проведеного дослідження представлені у вигляді діаграми на Рис. 1.:

Рис. 1. Найпопулярніші соціальні мережі серед користувачів

Під час проведення дослідження була виявлена така закономірність, що популярність соціальної мережі знаходиться в прямій залежності від вікової категорії її користувачів. Наприклад, найбільш розповсюдженою мережею серед школярів та студентів є Vkontakte.ru, оскільки там знаходиться переважна більшість молодого населення, що дає змогу спілкуватися за спільними інтересами, знаходити нових друзів. Для людей більш старшого віку, особливо тих хто вже давно закінчив навчальні заклади, більш прийнятними у

використанні є Odnoklassniki.ru та МойМир@Mail.ru, оскільки вони дають змогу відшукати своїх колишніх однокласників та товаришів.

Отже можна зробити висновок, що в час стрімкого розвитку інформатизації суспільства соціальні мережі набувають все більшого значення як засоби спілкування, оскільки вони не тільки економлять наш час, а й дозволяють знаходити нових друзів та спілкуватися з ними на будь-яких відстанях навіть не виходячи з дому. Крім того таке спілкування залишає за людиною право на анонімність, що дає змогу відчувати себе більш розкуто та впевнено під час спілкування з іншими людьми та допомагає краще розкрити власний потенціал. Тому немає нічого дивного в тому, що такий засіб спілкування поступово отримує все більшу популярність в порівнянні з класичним. Та які би переваги не мали соціальні мережі, як засіб спілкування, вони ніколи не зрівняються з «живою» розмовою. Тому говорити про те, що майбутнє людства стоїть лише за віртуальним спілкуванням, на думку автора, є передчасним та ефемерним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Е. Социальные сети как инструмент развития: виды и возможности [Электронный ресурс] / Е. Бондаренко // Trainings.ru – специализированная интернет-площадка, посвященная вопросам обучения и развития персонала. – 24 марта 2008 г. – Режим доступа: <http://www.trainings.ru/library/articles/?id=10067>
2. Горбунко Я. О. Интернет у сучасних наукових комунікаціях [Електронний ресурс] / Я. О. Горбунко // Соціологічні дослідження : зб. наук. пр. – 2008. – № 7. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Soc_dos/2008_7/gorbunko.pdf
3. Пилипенко Д. Интернет у соціальній структурі суспільства / Д. Пилипенко // Соціальні технології. – 2009. – № 42. – С. 19–25.

УДК 651.4(043)

К. І. Кузенкова
/м. Маріуполь/

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ

Документаційне забезпечення управління можна визначити як діяльність спеціальних працівників або підрозділів по створенню фіксації та оформленню документаційної інформаційної бази на різних носіях для використання управлінським апаратом у процесі реалізації його функцій. В Україні запроваджуються міжнародні стандарти, в тому числі, з керування документацією. У зв'язку з введення цих стандартів, важливо вивчити особливості зарубіжної культури керування документацією, яку в сучасних умовах необхідно поєднати з вітчизняною практикою документаційного забезпечення управління та розвиток теорії та культури документаційного забезпечення управління (керування документацією) за кордоном, її історії та сучасного стану [2].

Отже, для визначення поняття «культура документаційного забезпечення управління» звернемось до ідей українського документознавця Ю. І. Палехи, яким введено в теорію синонімічний термін: «культура діловодства - це те ж саме, що й діловодство у контексті розвитку загальнолюдської культури, якщо вважати культуру системою наявних цінностей конкретного суспільства, установи чи особистості» [6].

Зарубіжна культура документаційного забезпечення управління має свою цікаву і тривалу історію. Культура управління документацією швидко почало набирати обертів розвитку, коли країни світу відчули необхідність упорядкування документації, прийняття законів, правових актів, ДСТУ, які допомагали би працівникам ефективно створювати та впорядковувати документацію. Значну групу нормативних документів з інформації та документації у різних країнах складають загальнодержавні стандарти, зокрема, національні

аналоги ISO 15489. Приклади відповідних нормативних документів є в США – «Акт про федеральні документи» 1950 р., а у Великій Британії – «Акт про державні документи» 1958 р. А розроблені вони були через проблему накопичення документів у період Другої Світової війни, коли потрібен був закон, який би урегулював процеси КД урядових установ [4].

Прийняття у 2001 р. міжнародного стандарту ISO 15489 ознаменувало розпочав новий етап розвитку культури керування документацією. Він був розроблений для того, щоб регламентувати керування документами будь-якого формату і на будь-яких носіях, створюваних і одержуваних державними і недержавними установами. У процесі їх діяльності, а також приватними особами, які зобов'язані документувати інформацію та користуватися документами [5].

На основі цього міжнародного стандарту УНДІАСД розробив ДСТУ 4423-2005. ДСТУ розроблений для того, щоб регламентувати сферу керування документаційними процесами, він стосується керуваннями службовими документами всіх видів і на всіх носіях інформації, створені у процесі трудової діяльності. Цей стандарт розроблений для робітників підприємств та організацій, що мають справу з документами. Необхідність розроблення цього законопроекту викликана також тим, що у сучасному суспільстві, особливо в управлінській галузі та діловодстві триває зростання обсягів документації, паралельно існують паперові і електронні системи документування і документообігу, спостерігається велике різноманіття програмних, технологічних і технічно несумісних між собою засобів, відсутня дієва система контролю за рухом і виконанням документів [3].

Одна із перших, хто розпочав займатися проблемою впровадження зарубіжного досвіду керування документацією у теорію та практику вітчизняної галузі документаційного забезпечення управління були російські дослідники В. Д. Банасюкевич і А. М. Сокова. Також розвитком культури документаційного забезпечення займалися зарубіжні організації: Товариство американських архівістів, Товариство керування документацією Великої Британії, Асоціація керування документацією Австралії, Австралійське товариство архівістів, Інститут керування документацією. Ці організації проводять різноманітні семінари, видають книги, журнали, вирішують актуальні проблеми пов'язані з документами [1].

Великий внесок у розвиток міжнародної культури документаційного забезпечення управління зроблений вченими Т. Шеленбергом та Г. Дженкінсоном. Ці вчені розробляли нормативні, методичні документи, які допомагають упорядкувати документацію в державних установах англо-американських країн.

Дослідження форм і методів організації функціонування службових документів дає підстави для висновку про подібність основних процесів роботи з документами в Україні та англо-американських країнах. Основна відмінність полягає у більш детальній регламентації діловодних процесів в Україні, що є позитивною ознакою в умовах сучасної інформаційної культури. За допомогою інформатизації значно спрощено процеси створення, отримання та використання документованої інформації.

На нашу думку зарубіжні вчені, які займались дослідженням культури документаційного забезпечення управління були насамперед практиками в цій галузі. Тож з початку ХХ ст. ними створено комісії для вирішення проблем, накопичення документації. Першою з них була комісія Тафта, потім Гувера, які займалися вивченням проблем створення, використання і зберігання службових документів та, особливо, знищення непотрібних документів. Створення Національного архіву, в розвитку культури управління документацією є знаковою подією. Національним архівом був створений, спеціальний відділ керування документацією, який вирішив проблему моніторингу документних потоків, які зростали з кожним роком. Цей етап розвитку керування документацією є дуже важливим, тому що сформовані саме в цей період базові засади організації даної сфери діяльності визначили шлях розвитку науки про документ. Саме тоді були встановлені принципи роботи зі службовими документами в Австралії, Великій Британії, Канаді та США.

Необхідно додати, що за період першої декади ХХІ століття, на міжнародному рівні розвитку культури ДЗУ розроблено цілий комплекс стандартів, що деталізують ті чи інші аспекти документування управлінської діяльності. Сьогодні в межах ISO йде процес розробки нової серії стандартів, що закріплюють вимоги до систем управління документації – МС ISO серії 30300 «Система управління документами». Стандартом ISO серії 30300 виділяється управління документами в самостійну систему, наряду з іншими системами менеджменту. Тож можна стверджувати про зародження нового етапу розвитку культури документаційного забезпечення управління, який в майбутньому має бути якнайширше запозичений в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Банасюкевич В., Сокова А. Управление документацией (из зарубежного опыта) // Отечественные архивы. – 1992. – № 2. – С. 100-106.
2. Бездрабко В. В. Управлінське документознавство / В. В. Бездрабко. – К., 2006. – 720 с.
3. Національний стандарт України ДСТУ 4423-1 : 2005 «Інформація та документація. Керування документаційними процесами. Ч. 1. Основні положення». – Чинний із 01.04.2005. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – 28 с.
4. Information and documentation. Records management. Part 1: General.: ISO 15489-1:2001 — Printed in Switzerland, 2001. – 19 p.
5. Information and documentation. Records management. Part 2: Guidelines: ISO TR 15489-2:2001 – Printed in Switzerland, 2001. – 39 p.
6. Палеха Ю.І. Культура діловодства. Постановка проблеми та шляхи реалізації / Ю.І. Палеха // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2005. - № 3. – С. 34-39.

УДК 316.774:004.738.5(043)

Д. Ю. Левчук
/м. Луганськ/

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ОСОБИСТІТЬ

Невід’ємною складовою сучасної культури є Всесвітня мережа Інтернет, доступ до якої нині, майже необмежений. Тобто Інтернетом можуть користуватися всі вікові групи населення. Останнім часом, у зв’язку з усе більшим поширенням впливу всесвітньої інформаційної мережі Інтернет з кожним роком розширює коло своїх користувачів мережі, і відповідно виникає все більше проблем і питань, пов’язаних з гуманітарними (соціальними, моральними, етичними, психологічними) аспектами користування мережею Інтернет.

Інтернет породив нові види спілкування. Як логічний наслідок стало виникнення і нових видів товариств, так звані «віртуальні товариства» або «соціальні мережі». Потрапляючи в деякі з цих товариств вперше, людина отримує можливість заново відтворити саму себе. В цих «суспільствах», у всякому разі в їх чистому вигляді, про людину судять за словами і реакціями на них. Відповідно думка про людину формується на основі спілкування. Набула широкого поширення думка, що в Інтернеті людина мовби може повністю змінитися [1]. В Інтернеті ви зустрінете людей різного віку (примітно, у віртуальному світі Інтернет вік людини як такої перестає існувати, точніше, перестає бути визначальним фактором, що впливає на поведінку як самої людини так і ставлення до неї з боку інших мешканців віртуального світу), соціального статусу, професій. Серед більш ніж 50 мільйонів користувачів мережі ви завжди зможете знайти людей, які поділяють вашу точку зору, якою б екстравагантною вона не була. В Інтернеті дуже велика кількість «клубів за інтересами». Велика різноманітність інтересів цих «клубів»: найостанніші новини, програмування, ігри, гумор та ін. Список цей можна продовжити вільно на власний розсуд кожного [2].

Від дефіциту спілкування люди біжать в соціальні мережі й нажалі там усвідомлюють свою самотність. За даними організації European Community Household Panel, яка займається дослідженням домогосподарств в Європі одинаків з кожним роком стає все більше. На сайтах «Однокласники», «В контакте», «Facebook» і «MySpace» збираються мільйони людей, і, здається, всі вони знайомі між собою: у кожного знайдуться знайомі зі школи, інституту, з двох-трьох колишніх робіт, з сусіднього міста і декілька з-за кордону. Втім дослідження психологів доводять, що віртуальні зв'язки тільки посилюють у людини відчуття самотності [3]. Коли соціальні мережі з'являлися, всі очікували буму живого спілкування – мовляв, зараз всі захочуть зустрічатися з підзабутими знайомими, почнуть налагоджувати відносини і взагалі стануть набагато більш відкритими і привітними. Спочатку так і було: люди знаходили одне одного в мережі, з радістю зустрічалися в якому-небудь ресторані, обмінювалися телефонами і навіть кілька разів потім дзвонили один одному. Втім, як свідчить досвід соціальні мережі можуть дати людині помилкове відчуття включеності в спілкування, яке в кінцевому рахунку лише загострить її самотність.

Є два варіанти розвитку подій в Інтернеті: людина або будує образ, який краще за нього за деякими параметрами, або який гірше за нього (наскільки і за якими параметрами – в загальному випадку значення не має). До речі, це поліпшення може відбуватися і несвідомо, на підсвідомому рівні. Природно, цей образ не являє собою щось абстрактне і, оскільки у своїй основі має особистість людини, починає впливати на саму вихідну особистість.

Таким чином можна зробити висновок, що у самотності і соціальних мереж – одне джерело – це ритм життя, технічний прогрес та індивідуалізм. Тобто чим більше люди спілкуються в Інтернеті, тим сильніше їхня самотність, і навпаки – від самотності люди біжать в соціальні мережі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Влияние Интернета на человеческую личность [ел. ресурс] – шлях доступу: <http://undernet-irc.h1.ru/articles/infl.html>
2. Влияние компьютерных сетей (Internet, Fidonet, Социальных сетей) на человека [ел. ресурс] – шлях доступу: <http://med4net.ru/pages/print/465.html>
3. Джон Качоппо Одиночество в сети [ел. ресурс] – шлях доступу: http://articles.cnn.com/2009-12-04/health/loneliness.social.network_1_loneliness-lonely-people-social-networks?_s=PM:HEALTH

УДК 353-057.34(477):004(043)

Н. Г. Любченко
/м. Маріуполь/

ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначається одним з пріоритетних напрямів державної політики [3, 102]. Актуальність даної теми полягає не лише у тому, що в умовах формування інформаційного суспільства існує потреба у спеціалізованих кадрах, а ще й підтверджується тим, що проблемами її вивчення займаються такі вчені як: Т. М. Лутчін, Е. М. Афронін, І. О. Клименко, Н. Р. Нижнік, Г. І. Леліков, П. С. Клімушин та ін.

Інформаційно-технологічна компетентність – це інтегральна здатність людини, що ґрунтується на особистісному гуманістичному підході до процесів інформатизації суспільства, передбачає інтелектуальні та технологічні уміння інформаційної взаємодії, проявляється у освоєнні інформаційного простору суспільства з використанням нових інформаційних технологій [2, 118-119].

Реалізація завдання забезпечення високого рівня інформаційно-технологічної компетентності державних службовців ускладнена через низку об'єктивних і суб'єктивних протиріч і проблем, головними з яких є:

- протиріччя між соціальною потребою державної влади у фахівцях, ефективно використовують професійно орієнтовані нові інформаційні технології у своїй професійній діяльності і фактичною нездатністю ринку освітніх послуг адекватно задовольнити цю потребу;

- відсутність у державних службовців мотивації отримання систематичних знань в інформатиці і необхідного розвитку себе як індивіда, особистості, суб'єкта процесу інформатизації державного управління;

- протиріччя між прагненням особистості максимально реалізувати свій творчий потенціал у професійній діяльності та технологіями прийняття та реалізації управлінських рішень, реально використовуються в діяльності державної служби;

- протиріччя між традиційним підходом до професійного навчання в області інформатики, побудованому на засвоєнні фіксованої суми знань, умінь і навичок, і високою динамікою в розвитку самих інформаційних технологій;

- відсутність у вищих професійних освітніх установах мобільних цілісних технологій безперервного розвитку управлінців у галузі інформатики, що не дозволяє їм творчо вдосконалюватися в процесі праці в умовах географічної віддаленості від освітніх центрів.

- недостатня виваженість в організаційно – управлінському середовищі державної служби традицій, норм, стандартів поведінки, стимулюючих і підтримуючих процеси інтенсивного розвитку фахівців – управлінців у галузі інформатики;

- система професійної підготовки державних службовців, у якої поки не отримала широкого розповсюдження особистісно орієнтована система формування і розвитку знань, умінь і навичок у використанні нових інформаційних технологій у своїй професійній діяльності [1].

Основними етапами підготовки державних службовців в сфері використання інформаційно-комунікативних технологій є:

- впровадження уніфікованих процедур оцінки кваліфікаційних навичок державних службовців та застосування сучасних інформаційних технологій;

- створення й розвиток інфраструктури регіональних центрів підготовки й підвищення кваліфікації державних службовців у центрах інформаційних технологій;

- фінансування та розробка навчальних програм та навчально-методичних матеріалів для різних категорій державних службовців;

- високопрофесійне навчання і сертифікація співробітників служб інформатизації;

- поліпшення матеріально – технічного забезпечення державної служби, включно з оснащенням державних службовців комп'ютерно – мультимедійною технікою, створення в міністерствах і відомствах учбових комп'ютерних класів, впровадження технологій дистанційного навчання тощо;

- інформування державних службовців щодо сучасних підходів й інновації у царині інформаційних технологій;

- створення системи мотивації, заохочення і регламентації процесів використання державними службовцями інформаційних технологій.

- здійснення системи заходів, спрямованих на просування й популяризацію технологій «електронного урядування», підвищення кваліфікації громадян і організацій з використання інформаційних технологій у взаємодії влади, громади й бізнесу [1].

Отже поряд з роздільною здатністю цих проблем і протиріч необхідно створити психологічні, педагогічні та організаційні умови для ефективного умови самореалізації спеціалістів у рамках державної служби на базі широкого використання нових інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авторський проект Оксани Матвієнко та Михайла Цивіна [Електроний ресурс]. – Режим доступу: infstudy.at.ua.
2. Матвієнко О.В. Основи менеджменту інформаційних систем / О.В. Матвієнко, М. Н. Цивін// Навч. посібник.–К.: Центр навчальної літератури, 2005.– 176 с.
3. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 –2015рр.: Закон України від 9 січня 2007 року, № N 537–V // Відомості Верховної Ради України. – 2007.– № 12.– С.102.

УДК 004.738.5-057.4(043)

Д.О. Машишина
/м. Маріуполь/

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА В РОБОТІ КОНТЕНТ – МЕНЕДЖЕРА

Сьогодні кожна поважаюча компанія має власний сайт або портал в Інтернеті. Це може бути складова корпоративної культури або, навпаки, елемент бізнесу. Раніше наповненням корпоративних сайтів займалися працівники не професійної спрямованості. В цей час це справа контент-редактора - особи, в обов'язки якої входить текстове наповнення сайту або порталу та постійне оновлення інформації. В Інтернеті текст і графіка пов'язані в одне ціле, тому контент-редактор відповідає не тільки за наповнення сайту а й за його зовнішній вигляд.

Багато спеціалістів займаються дослідженням цієї проблеми, такі як, Александр Лозовюк, Григорий Рубцов, Петр Михеев, Борис Вольфсон. Проте на сьогодні проблема залишається не достатньо розкритою, тому тема роботи є актуальною.

Метою дослідження є в визначення професійних вмінь і навичок контент-редактора в роботі з контентом.

Контент це будь-яке інформаційне наповнення чого-небудь (картинки, текст, відеоролики і так далі) (англ. content — вміст). По відношенню до мережі Інтернет зазвичай мають на увазі контент сайту, тобто все, що з'являється перед очима користувача, що він може прочитати, подивитися або прослухати. А ось під контентом сайту найчастіше розуміють його текстове наповнення.

Контент-редактор — це спеціаліст, що відповідає за наповнення сайту, журналу, газети цікавими і актуальними матеріалами — новинами, статтями, інтерв'ю. Його робота схожа з редактором газети, але контент-редактор має набагато менше функцій і прав. Окремо можна виділити контент-менеджерів корпоративних сайтів — у даному випадку до завдань фахівця входить нагляд за сайтом фірми, вчасне оновлення прайс-листів та інших розділів, розміщення свіжих новин, підтримка форуму або ведення гостьової книги.

Контенти розрізняються за походженням: копірайт (написання статей з нуля); рерайт (переписування статей своїми словами); копіпаст (банальна крадіжка чужих статей – так робити не добре); синонімізує (заміна слів синонімами в ручному, або автоматичному режимі за допомогою програм і скриптів); переклад з інших мов (людьми, або програмами-перекладачами з подальшою корекцією. По суті – це плагіат, але новини не є об'єктом авторського права.); скан (сканування друкарських видань. Порушення авторських прав, що карається законом.); призначений для користувача контент (коментарі користувачів, повідомлення на форумах).

Контент-редактор може координувати роботу копірайтера, рерайтера та модератора форуму та інших фахівців, що беруть участь у процесі створення і редагування контенту.

Основні навички, які необхідні в роботі контент-менеджера:

- журналістська освіта;
- базові знання веб-майстра;
- знання що до тематики сайту;

- навички управління персоналом.

Весь контент є результатом інтелектуальної праці і захищається законом про авторські права. Копіювання його дозволено лише на умовах, вказаних на сайтах-джерелах, і завжди при установці на них прямого завантаження.

Для розміщення статей на сайті частіш за все використовують Content Management System (CMS) – систему управління контентом. CMS - комп'ютерна програма або система, яка написана для інтернет сайту і використовується для забезпечення і організації редагування і управління текстовими та мультимедійними документами. Такі системи використовуються для управління великою кількістю статей, або, для здобуття на сайті певного необхідного функціонала. До популярних безкоштовних CMS відносяться Joomla, Wordpress і так далі. Ці CMS використовують в роботі бази даних MySQL, яка використовується для створення динамічних веб-сторінок.

Останнім часом деяку популярність стали набирати CMS без баз даних, які використовують лише для низько відвідуваних сайтів і які не зручні в адміністраторській частині.

В зв'язку з розвитком інформаційного суспільства виникає потреба в роботі контент – менеджерів, оскільки Інтернет набуває все більшої популярності в різних сферах людської діяльності. Чітка організація роботи контент – менеджера, володіння базовими знаннями веб – майстра, вміння організувати персонал формує інформаційну культуру спеціалістів і всього суспільства в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев Н. А., Бондаренко В. Ю. «Сравнительный анализ систем управления контентом web-сайтов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.vbond.kiev.ua/post/Sravnitelnyj_analiz_sistem_upravlenija_kontentom_web-sajtov/

УДК 159.9:316.61(043)

С. В. Носуленко
/г. Мариуполь/

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНОЙ КОММУНИКАЦИИ В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Прежде чем рассмотреть роль невербальной коммуникации в процессе социализации личности, считаем уместным уделить внимание понятиям «социализация» и «информационная культура». Информационная культура – совокупность норм и стереотипов, связанных с информационным обменом в обществе; понятия, которые характеризуют культуру с точки зрения кумулирующей, обрабатываемой и ретранслирующей в ее рамках информации [1]. Если социализацию личности понимают как процесс, в ходе которого человеческое существо с определенными биологическими задатками приобретает качества, которые необходимы ему для жизнедеятельности в обществе, то в таком понимании социализация - это процесс развития человека, становление его как личности.

Для социализации личности, кроме прочего, важную роль играет невербальная коммуникация как неотъемлемая часть межличностных коммуникаций. За тысячи лет эволюции язык телодвижений начали изучать только в 60-е годы XX века. Многие и сегодня считают основной формой общения речь. В эволюционном смысле, речь появилась относительно недавно. Она используется, как правило, для передачи фактов и данных. Устная речь появилась примерно 500 000 лет назад. За это время мозг человека увеличился в размерах втрое. Поскольку мы сосредоточены на произносимых словах, большинство из нас не обращают практически никакого внимания на язык телодвижений. Альбер Мерабян, пионер в области изучения языка телодвижений, в 50-е годы XX века, обнаружил, что информация любого сообщения делится следующим образом: 7 % ее передают вербально, то есть словами, 38 % - вокально и 55 % - невербальными сигналами. Язык телодвижений – это

внешнее отражение эмоционального состояния человека. Каждый жест или движение является ключом к чувствам, которые человека испытывает в данный момент. Например, человек, испытывающий страх или занимающий оборонительную позицию, скрещивает руки и ноги, образуя барьер между ним и собеседником. Какова польза от знания и умения правильно анализировать язык телодвижений в процес се социализации личности? Упрощение налаживания контакта с собеседником. Больше вероятности появления взаимопонимания и, как следствие, результативность коммуникационного процесса. Для того, чтобы понять язык телодвижений, вы должны понимать эмоциональное состояние человека в момент разговора, слышать сказанное и принимать во внимание обстоятельства, в которых ведется беседа. Большинство основных сигналов общения на языка телодвижений являются одинаковыми во всем мире. Когда люди счастливы, они улыбаются; когда печальны – хмурятся. Когда человека не знает или не понимает того, о чем вы говорите, он пожимает плечами. Конечно, необходимо также учитывать национальную принадлежность собеседника, так как некоторые жесты имеют разное понимание у разных национальностей. К примеру, европейский и американский сигнал пальцами «о'кей» в Турции воспринимается как сексульное оскробление, в Тунисе –«о'кей» означает никчемность, в Японии же означает деньги, монеты. Для корректного общения с иностранцами, необходимо знать особенности национальных различий во избежании непонимания. Для результативной и успешной социализации личности, одним из наиболее важных этапов является знание языка телодвижений. Как и речь, язык телодвижений имеет свои правила, правила верного истолкования жестов. Для того, чтобы верно истолковать происходящее, необходимо руководствоваться тремя правилами:

1. Истолковывайте жесты в совокупности. Наиболее серьезная ошибка, которую совершают новички, это попутка истолковать жесты изолированно, вне святи с другими жестами и предлагаемыми обстоятельствами. Понять подлинный смысл можно только тогда, когда вы рассматриваете его в контексте, во взаимосвязи с другими словами. Последовательность жестов формируют предложение, как в устной и письменной речи, эта последовательность, цепочка жестов, и раскрывает нам подлинные мысли и чувства собеседника.

2. Ищите конгруэнтность. Исследования показывают, что невербальные сигналы оказывают в 5 раз бодем сильное воздействие, чем вербальные. Когда двое людей не конгруэнтны, лучше всего положиться на невербальные сигналы и не обращать внимания на слова. Слова и сигналы языка телодвижений не должны противоречить друг другу. Наблюдение за цепочками жестов и совпадение слов и невербальных сигналов языка телодвижений – это основные ключи к точному истолкованию мыслей и чувств собеседника.

3. Истолковывайте жесты в контексте. Если, к примеру, человека стоит на улице, плотно скрестив руки и ноги и опустив подбородок, а на улице холодная зима, то, скорее всего, он замерз, а вовче не враждебно настроен по отношению к окружающим. Если же напротив вас во время деловой встречи сидит человека и у него плотно скрещены руки и ноги, то, судя по всему, он настрое негативно и, по видимому, деловая встреча не будет иметь успех. Также необходимо учитывать физические особенности собеседника – Человек в неудобной и тесной одежде просто не может выполнить определенные жесты. Всегда нужно учитывать определенные обстоятельства, поскольку физические ограничения или одежда когут весьма существенно повлиять на движения человека [2].

Так как в последние годы общество все больше внимания уделяет изучению языка телодвижений, как следствие, многие пытаются имитировать сигналы языка телодвижений. Но это невозможно, поскольку при имитации возникнет несоответствие между жестами, микросигналами тела и произносимыми словами. Так как человеческое тело не может врать. При большом желании можно попытаться имитировать жесты и мимику или свести жестикуляцию и мимику к минимуму, но все же истинное отношение к ситуации выдают зрачки. Когда человека заинтересован вами, темой розговора, испытывает положительные эмоции, его зрачки увеличиваются в несколько раз. Когда же человек испытывает

негативные чувства, его зрачок максимально сужается. Нельзя забывать о том, что нужно также истолковывать жесты в контексте. Если в процессе коммуникации у собеседника наблюдаются негативный, враждебный настрой к ситуации, к примеру, плотно скрещены руки, то не обходимо сделать так, чтобы собеседник поменял позу. Для этого дайте в руки собеседнику какой-либо предмет – человека придется изменить свою позу. На ряду с теми, кто изучает язык телодвижений, есть скептики, которые недооценивают важность знания языка телодвижений. Данная ситуация развивается в том числе и по причине дезинформации либо недостаточной проинформированности, по причине незнания правил правильной трактовке и распознанию языка телодвижений. Объективное мнение насчет невербальной коммуникации можно составить лишь при получении полной информации по данному вопросу. Социализация личности происходит благодаря повышению информационной культуры личности, а наиболее эффективная деятельность в обществе возможна лишь при налаживании продуктивных доверительных межличностных взаимоотношений, и так как знание и умение применять на практике знания языка телодвижений играет немаловажную положительную роль в данном вопросе, то, исходя из вышесказанного, делаем вывод о том, что невербальной коммуникации в процессе социализации личности отведена одна из главных ролей в процессе социализации личности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Культурология. XX век. Энциклопедия. Т. 1. – СПб.: Университетская книга.; ООО «Алетейя», 1998 – 447 с.
2. Пиз А., Пиз Б. Новый язык телодвижений. Расширенная версия. / А. Пиз, Б. Пиз. – М.: Эксмо, 2010. – 416 с.

УДК 352.07–057.34:004 (043)

В. В. Сьоміна
/м. Маріуполь/

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА СЛУЖБОВЦЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Значну роль в здійсненні ефективної інформаційно-аналітичної роботи відіграє інформаційна культура посадових осіб органів влади. Здатність службовців органів місцевого самоврядування оперативно і ефективно реагувати на появу нової інформації щодо змін, які виникають в суспільстві, вміння працювати з інформаційними потоками та використовувати данні, що будуть впливати на процес підготовки та прийняття управлінських рішень, є підставою для формування та розвитку інформаційного суспільства конкретної адміністративно-територіальної одиниці та України в цілому. Необхідно приділяти велику увагу розвитку і підтримки інформаційної культури управлінців, бо інформаційні технології не в змозі повністю замінити висококваліфікованих службовців з творчим підходом до пошуку шляхів розв'язання різноманітних проблем.

Інформаційна культура посадової особи органів місцевого самоврядування є комплексною характеристикою особистісних та професійних якостей, які відповідають сучасним вимогам, де визначальним чинником є всебічна інформатизація. Структурно інформаційна культура містить дві складові: універсальну (інформаційно-зорієнтований світогляд, системно-інформаційний стиль мислення, навички комунікативної культури) та інструментальну (знання, вміння, навички практичної роботи із застосуванням комп'ютерних та інформаційних технологій) [1, с. 54].

На сьогодні службовці органів місцевого самоврядування повинні в своїй поточній діяльності вміти ефективно використовувати інформаційні системи, мережі, ресурси та інформаційні технології, побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки, а також керуватися чинним інформаційним законодавством. Серед нормативно-правових актів, на нашу думку, основними є Закони України «Про інформацію»

[6], «Про Національну програму інформатизації» [8], «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [4], «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» [7], постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України [3; 5; 9].

Підвищення інформаційної культури можна досягти через проведення заходів з підвищення кваліфікації службовців органів місцевого самоврядування, зокрема проведення різних семінарів, забезпечення методичної та консультаційної допомоги.

На інформаційну культуру управлінців при здійсненні інформаційно-аналітичного забезпечення також може вплинути допомога експертів, бо на кожному з етапів управлінського циклу, серед яких аналіз проблемної ситуації, прогностичні дослідження, аналіз існуючих рішень, аналіз варіантів виявлених цілей, розробка документів, необхідні кількісні і якісні оцінки висококваліфікованих спеціалістів. Результати експертних оцінок багато в чому визначають ефективність управлінських рішень, які приймаються. Експертними оцінками можна вважати судження кваліфікованих фахівців-професіоналів, висловлені у виді змістовної, якісної або кількісної оцінки об'єкта, призначені для використання при прийнятті рішень [2, с. 316].

ЛІТЕРАТУРА

1. Дубова С. В. Підготовка фахівців документно-інформаційного забезпечення державного управління / С. В. Дубова // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. – К. – 2006. – Вип. 14. – С. 52–58.
2. Матвієнко О. В. Функції інформаційних аналітиків у процесі підготовки прийняття управлінських рішень / О. В. Матвієнко // Наукові праці НБУВ. – Вип. 5. – К.: НБУВ, 2000. – С. 315–320.
3. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2007 р. № 653-р // Офіційний вісник України. – 2007. – № 33. – Ст. 875.
4. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 31 травня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 26. – Ст. 347.
5. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд»: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. № 208 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 9. – Ст. 378.
6. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
7. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
8. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 р. // ВВР України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 181.
9. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 1. – Ст. 57.

УДК 316.61(043)

І. С. Тюніна
/м. Луганськ/

ОСОБИСТІТЬ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

В умовах тотальної інформатизації суспільства інформаційний вплив на особистість набуває глобальних масштабів. Особистість є передумовою й продуктом існування суспільства, держави. В історії розвитку людства відомо багато прикладів, коли людина за

певних умов потрапляє в середовище звірів і під впливом інформації на рівні тваринного й рослинного оточення набуває ознак, характерних для представників тваринного світу. Особистість постійно перебуває під впливом інформації, що поширюється в просторі цілеспрямовано або довільно.

Інформація є унікальним універсальним ресурсом, абсолютно «ліквідним» як з погляду легкості переміщення в просторі, так і у часі, так і можливості бути загальнодоступною, а також перетворюватись в гроші. Саме універсальність інформації, що спирається на сучасну технічну базу у вигляді світових електронних мереж, перетворила її в потужну продуктивну силу і дозволила говорити про вступ людства в стадію інформаційного співтовариства [1]. В нових соціокультурних умовах відбувається формування інформаційного середовища буття людини, з'являються нові канали інформаційного діалогу в суспільстві. Однією з цінностей суспільного життя стає інформаційна свобода. Разом з тим, якщо десять-двадцять років тому питання стояло про кількість інформації, то сьогодні - це питання якості. Якість інформаційного простору країни стає проблемою збереження соціально-психологічного балансу та користі здорових, продуктивних сил суспільства, життєспроможної соціальної адаптації різних верств суспільства.

Сьогодні людська психіка витримує граничні інформаційні й емоційні навантаження. Різноманітна рекламна продукція звертається до слабостей людської природи і культивує їх. Ще однією причиною загострення масового деструктивного впливу на психіку є несформованість механізмів соціально-психологічної регуляції в умовах інформаційного суспільства. Сучасні засоби масової інформації дають необмежені можливості для маніпулювання міфічним способом пізнання, порушуючи баланс інформаційного обміну й екологію масової свідомості [3].

Існує достатня кількість характеристик і визначень сучасного суспільства, але всі вони спільні в одному: втрата духовних орієнтацій в результаті економізації і прагматизації призвело до утворення суспільства споживання, або масового суспільства, для якого є характерним у першу чергу панування масової культури, тобто по суті витіснення традиційної культури на периферію життя, і перевага технологічних, матеріальних досягнень цивілізації. Все це посилюється тим, що новітні тенденції суспільного розвитку загрожують стиранням різниці між дозволеним і недозволеним, моральним і аморальним, допустимим і несприйнятливим, нормальним і ненормальним, сакральним і мирським. Людина маси втрачає внутрішній зв'язок з глибинними основами буття, внаслідок чого безмірно розширяється вакуум бездуховності. Людина стає схильною до самообману, а не до бажання знати правду про сутність, зміст і можливості власного буття. В силу цього з новою силою актуалізується проблема людини, оскільки в масовій культурі і суспільстві споживання вона неповна, часткова, нездійснена. Людина не виконує свого головного завдання - йти шляхом самоперетворення, самореалізації, продуктивної діяльності [1].

Отож, можна констатувати, що специфіку сучасної соціальної ситуації існування людини визначають наступні фактори інформаційного суспільства:

- існування сучасної людини в інформаційно-щільному середовищі, якому притаманні агресія мас-медіа, безліч слабко-контрольованих контактів, глобальні проблеми;
- психологічна неграмотність населення, невисокий рівень його інформаційної компетентності;
- широке використання психотехнологій з метою маніпуляцій масовою свідомістю, інформаційні війни різного масштабу;
- інформаційні технології стають діючим інструментом у реформуванні суспільства;
- інформаційна культура особистості й соціуму в значній мірі визначає продукування смисложиттєвих орієнтирів і цілей життя.

В зв'язку з цим першочергового значення набувають наступні завдання державної інформаційної політики:

- належне правове забезпечення, приведення вітчизняного законодавства у відповідність до вимог часу;
- формування правових, організаційних, науково-технічних, фінансових, методичних і гуманітарних передумов розвитку інформатизації;
- захист національних інформаційних ресурсів;
- системна превентивна діяльність органів влади щодо забезпечення гарантій інформаційної безпеки особистості, соціальних груп і суспільства в цілому [2].

Інформація по-різному може впливати на особистість. Вона може впливати як фактор, що стимулює самоорганізацію особистості і сприяє її стійкості, а може здійснювати дезорганізуючий, руйнівний вплив на людину. На формування інформаційної стійкості повинен сприяти високий рівень інформаційної культури особистості, бо інформаційна стійкість є критерієм її цілісності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зобов Р.А., Келасьев В.Н. Социальная мифология России и проблемы адаптации: Учебное пособие. - Спб.: Изд-во СпбГУ, 1997.
2. Ліщинська О. Деструктивний вплив інформаційного простору // Психолог. - 2006. - №7 (199). - С. 20-23.
3. Ложкин Г.В. Информационно-психологическая безопасность личности // Персонал. - 2002. - №3. - С. 78-81.

УДК 316.77.5:004.738.5(043)

Х. О. Феоктістова
/м. Маріуполь/

ВПЛИВ СПІЛКУВАННЯ В ГЛОБАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ INTERNET НА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Людина, залучаючись до суспільства, засвоює звичаї, традиції і норми певної соціальної спільноти, відповідні способи мислення окремої групи людей. Без спілкування неможливий нормальний психологічний розвиток людини.

У 2010 році в Україні нараховувалося 12,6 мільйонів регулярних користувачів Internet, з них майже 90 % тим чи іншим чином регулярно спілкувалися з іншими користувачами [1]. Під «спілкуванням в глобальній мережі» маємо на увазі всі відомі на сьогоднішній день способи взаємодії людей засобами Internet: ICQ, Skype, соціальні мережі, блоги, електронну пошту, ігри в мережі, чати, форуми та ін.

Метою даної роботи є визначення позитивних і негативних сторін спілкування мережею в контексті розвитку інформаційної культури особистості.

Питанню сутності інформаційної культури та проблемі впливу на її розвиток спілкування засобами глобальної мережі приділяється увага в роботах І. Ю. Алексеєва, В. О. Виноградова, Н. І. Гендіної, А. П. Єршова, В. Ю. Степанова.

Поняття «інформаційна культура» пов'язане зі становленням інформаційного суспільства, для якого характерні такі явища, як зростання інформаційної потреби людей і перетворення інформації на масовий продукт [2, 44]. Це важлива складова загальної культури людини, і роль даної складової в інформаційному суспільстві постійно підвищується, цим обумовлюється актуальність даної роботи.

На сьогодні існує декілька визначень поняття «інформаційна культура». Як зазначає директор науково-дослідного інституту інформаційних технологій соціальної сфери Кемеровського державного університету культури і мистецтв Н. І. Гендіна, інформаційна культура особистості — це динамічна єдність світоглядного, інформаційно-технологічного, комунікативного й інтелектуально-творчого компонентів; сукупність інформаційного світогляду та системи знань і вмінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність

з оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і нових інформаційних технологій [3, 59].

Для того, щоб визначити який же вплив має спілкування засобами Internet на розвиток інформаційної культури особистості, визначимо вплив спілкування за допомогою глобальної мережі на формування кожного з компонентів інформаційної культури (світоглядний, інформаційно-технологічний, комунікативний, інтелектуально-творчий). З метою різностороннього аналізу впливу, проводилось опитування 150 українців різного віку і соціального статусу (рис. 1).

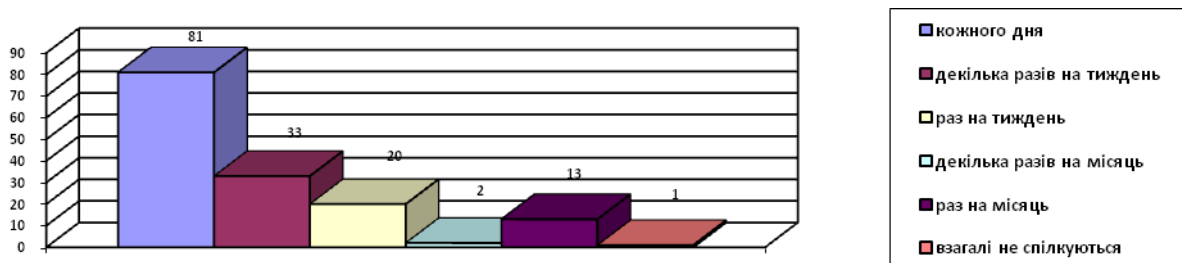

Рис. 1. Частота спілкування опитуваних осіб в мережі

Світоглядний компонент інформаційної культури означає трансформацію свідомості на основі долучення прийнятої інформації до розуміння всесвіту. Спілкуючись з необмеженою кількістю людей різного віку і соціального статусу, особа стикається з різноманітним розумінням і сприйняттям навколишнього середовища, тому має можливість порівнювати і зіставляти свої думки з думками інших людей. Відмінною особливістю цієї можливості є ризик для людини потрапити під вплив негативно або вороже налаштованих особистостей, або ж навіть потрапити в залежність від думки інших.

Інформаційно-технологічний компонент представляє собою рівень писемності, що має відповідати сучасному рівневі розвитку техніки, інформаційних технологій, структурі та якості інформаційних ресурсів. Людина, набуваючи навичок роботи з комп'ютером і обробкою інформації, розширює свої можливості для розвитку даного компоненту.

Комунікативний компонент характеризує культуру спілкування суб'єкта в інфосередовищі з іншими суб'єктами. Спілкування мережею дає необмежені можливості взаємодіяти з людьми різних національностей, представниками різних культур, розвивати комунікативні навички і це безперечно позитивно впливає на розвиток інформаційної культури особистості. Але, враховуючи те, що в мережі стає нормою нахабне порушення загальноприйнятих правил культури спілкування, позитивний вплив не завжди можливий.

Інтелектуально-творчий компонент визначає культурну діяльність особистості в інфосередовищі, активну інтелектуально-творчу спрямованість цієї діяльності. Конкуренція між комунікаторами в мережі досить вагома, людина має бути всебічно розвинутою і цікавою для спілкування. Спілкування мережею позитивно впливає на розвиток даного компоненту бо вимагає як інтелектуальних, так і творчих навичок комунікатора для розширення кола спілкування.

Отже, на основі аналізу впливу спілкування мережею на розвиток кожного компонента інформаційної культури особистості, робимо висновок про позитивні сторони комунікації за допомогою глобальної мережі Internet:

- можливість спілкуватися з необмеженою кількістю людей різного соціального статусу, національності, віку, представниками різних культур з притаманним їм різним розумінням і прийняттям навколишнього світу;
- можливість вдосконалювати навички роботи з електронно-обчислювальними машинами;
- можливість вдосконалювати навички обробки інформації;
- розвиток комунікативних навичок;

- спонукання до розвитку творчого мислення і креативності;
- розвиток інтелектуальних здібностей людини.

З негативних сторін комунікації за допомогою глобальної мережі Internet можна виділити лише декілька:

- ризик потрапити під вплив негативно або вороже налаштованих особистостей;
- ризик потрапити в залежність від чужої думки.

Таким чином, вплив спілкування в глобальній мережі Internet позитивно впливає на розвиток інформаційної культури особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Результати дослідження агенції InMind щодо кількості користувачів глобальної мережі Internet серед українців за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://itc.ua/taxonomy/tags/news/1183/>.
2. Степанов В. Ю. Інформаційне суспільство: культура особистості / В. Ю. Степанов // Культура України. – 2010. – випуск 30. – С. 43–50.
3. Гендина Н. И. Информационная грамотность и информационная культура личности: международный и российский подходы к решению проблемы / Н. И. Гендина // Открытое образование. – 2007. – № 5(64). – С. 58-69.

УДК 02,004(043)

О.В. Херсонна, О.С. Мельник
/м. Київ/

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ЛЮДИНИ

На сьогоднішній день інформаційну культуру все частіше розглядають як особливу складову інформаційного суспільства. При цьому залежно від об'єкта дослідження виокремлюють інформаційну культуру суспільства, інформаційну культуру окремих категорій споживачів інформації (дітей, педагогів, юристів та ін.) та інформаційну культуру особистості. Інформаційна культура в широкому розумінні – це сукупність принципів та механізмів, що забезпечують етнічні та національні культури, їх об'єднання в єдиний загальний досвід людства. У вузькому розумінні – це оптимальні засоби спілкування з інформацією та представлення її користувачу для розв'язання теоретичних та практичних задач; механізми вдосконалення технічних засобів виробництва, зберігання та розповсюдження інформації; розвиток системи навчання, підготовки людини до ефективного використання інформаційних засобів та інформації.

На сучасному етапі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій інформаційна культура особистості вже є складовою загальної культури людини, яка складається з інформаційного світогляду та системи знань та вмінь, які забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність з оптимальним задоволенням індивідуальних інформаційних потреб за допомогою використання як традиційних, так і новітніх інформаційних технологій.

Невід'ємною частиною інформаційної культури є знання нових інформаційних технологій та вміння їх використовувати для автоматизації різних видів діяльності. Проблема інформаційної культури методичних працівників є особливо актуальною у зв'язку з поширенням великої кількості педагогічної інформації та неефективним використанням уже існуючих інформаційно-електронних засобів, у першу чергу комп'ютерів. Прикладом такого неефективного використання є сучасні бібліотеки різних університетів. Більшість цінної навчальної інформації знаходиться саме в них, але через ряд деяких причин вони не набули широкого використання. На сьогодні більшій частині молоді зручніше використовувати електронні бібліотеки. Це заощаджує велику кількість часу та дозволяє швидше реалізовувати інформацію яку вони здобули у цих бібліотеках. На сьогоднішній день уже існують деякі електронні бібліотеки, але вони ще не мають достатньо велику кількість книг, які потребує теперішня розвинена молодь.

Одним із важливих елементів інформаційної культури людини є знання інформаційних ресурсів. Важливим є використання мережі Інтернет, освітній потенціал якої безпосередньо пов'язаний із змістом інформації. Частина інформації створюється цілеспрямовано різними науковими та освітніми спільнотами, решта стихійно заповнює сам простір.

Інтернет є також сучасним засобом спілкування з колегами, партнерами, однодумцями. Світовий досвід його використання з цією метою доводить, що даний напрямок є перспективним і далекоглядним. Створення форумів на сайтах надає можливість освітянам швидко та своєчасно отримати різні консультації в дистанційному режимі, у тому числі з питань управлінської діяльності, сучасних освітніх методик і технологій. Засобом професійного спілкування між різними категоріями освітян є Інтернет-конференції, на які можна спрямувати власні наукові повідомлення, ознайомитися з досвідом освітян інших регіонів, а також висловити свої враження. Інформаційна культура органічно входить в сучасне життя та призводить до змін багатьох соціально-економічних, політичних та духовних представлень, вносить якісно нові можливості в життя людини.

СЕКЦІЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

УДК 004.738.5 (477) (043)

Я. В. Акульшина
/м. Маріуполь/

ПРОЦЕС ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ

В сучасній Україні інформатизація є головним чинником, який забезпечує ефективний розвиток інформаційного суспільства, стає важливою областю економіки і визначальною сферою суспільного життя і одночасно найважливішою функцією держави, чинником забезпечення його безпеки і суверенітету.

В Україні процес інформатизації здійснюється згідно з Національною програмою інформатизації, яка визначає стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення [2, с. 6].

Національна Програма інформатизації визначає такі основні напрями інформатизації:

- розроблення політики та організаційно-правового забезпечення інформатизації;
- формування національної інфраструктури інформатизації;
- інформатизація стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони;
- інформатизація процесів соціально-економічного розвитку;
- інформатизація пріоритетних галузей економіки;
- інформатизація фінансової та грошової системи, державного фінансово-економічного контролю;
- інформатизація соціальної сфери;
- інформатизація в галузі екології та використання природних ресурсів;
- інформатизація науки, освіти і культури;
- міжнародне співробітництво.

Одним з більш розвинених напрямів інформатизації є формування національної інфраструктури інформатизації.

В Україні створюється сучасна телекомунікаційна інфраструктура – багатофункціональні цифрові мережі телерадіомовлення, телекомунікаційні системи державного та відомчого значення, корпоративні мережі – і здійснюється їх інтеграція.

Україна – активний учасник впровадження глобальних супутникових телекомунікаційних систем. Будуються регіональні волоконно-оптичні канали широкого призначення. Приймається участь у реалізації міжнародних проєктів будівництва магістральних волоконно-оптичних міжнародних ліній зв'язку, що створює сприятливі умови для входження в світовий інформаційний простір [3, с. 14].

В державі вже не один рік функціонує та постійно удосконалюється Єдиний веб-портал органів виконавчої влади, що є центральною частиною створюваної системи «Електронний Уряд», а також Єдина серверна платформа (Датацентр).

Серед систем електронного документообігу, що сьогодні впроваджені в органах влади, найбільшій відсоток належить системі електронного документообігу Мегаполіс ТМ (32 відсотка), Ортима WorkFlow (15 відсотків), Док.Проф. (11 відсотків) та Дело (9 відсотків) [1, с. 80–81].

Щодо показників використання Інтернету українськими користувачами, то за результатами дослідження аудиторії інтернет-користувачів України, яке починаючи з липня 2010 року на постійній основі на замовлення Інтернет Асоціації України проводиться дослідницькою компанією InMind, станом на 1 липня 2010 року в Україні було 12,6 мільйонів інтернет-користувачів віком від 15 років.

Україна протягом 2009 року вперше перевищила світовий показник проникнення використання Інтернету, досягнувши ступеню проникнення Інтернету 33,47 відсотків (світовий показник – 26,76 відсотків). Але все ж таки Україна ще відстає від більшості пострадянських країн і випереджає лише Таджикистан, Armenію, Туркменістан, Узбекистан та незначно Грузію [1, с. 42].

З початком ХХІ століття поступово здійснюється перехід на нові Grid-технології, які є новим етапом інформатизації, коли на зміну Інтернету з його веб-услугами приходять Grid-мережа як засіб сумісного використання обчислювальних потужностей та сховищ даних. Grid дозволяє вийти за рамки простого обміну даними між комп'ютерами, і перетворити їх глобальну мережу у гігантський віртуальний комп'ютер, доступний у режимі віддаленого доступу з будь-якої точки, незалежно від місця знаходження користувача.

На сьогодні Україна активно продовжує процес міжнародної співпраці з країнами Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за напрямом «Розбудова Інформаційного суспільства».

Отже, на сьогодні в Україні активно розвиваються усі напрями процесу інформатизації. З кожним роком з'являється усе більша кількість нових наукових, технологічних, конструкторських розробок вітчизняних науковців. Наукове та кадрове забезпечення сфери інформаційно-комунікаційних технологій в Україні з кожним роком стає все більш потужним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доповідь Кабінету Міністрів України про стан та перспективи розвитку інформатизації та інформаційного суспільства в Україні за 2010 рік [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dknii.gov.ua/>
2. Про Національну програму інформатизації: закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР // Офіційний Вісник України. – 1998. – № 10. – С. 5 – 14.
3. Сергиенко И. Не дань моде, а идеология развития: [Информатизация в Украине] / И. Сергиенко // Зеркало недели. – 2005. - № 21. – С. 14.

УДК:341.215.4–053.81(4)(043)

Д. В. Ахбаиш
/м. Маріуполь/

НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС І РАДИ ЄВРОПИ

Молодь – це не просто соціально-вікова група населення, це об'єкт національно-державних інтересів, оскільки вона є стратегічним ресурсом розвитку країни. Практика останніх десятиліть доводить, що в мінливому світі стратегічні переваги будуть у тих суспільств, які зможуть ефективно накопичувати і продуктивно використовувати людський капітал, а також інноваційний потенціал розвитку, основним носієм якого є молодь. На сьогодні європейська молодіжна політика є найбільш опрацьованою в сучасній системі політичних і міжнародних відносин, а досвід залучення до процесів реалізації європейської молодіжної політики соціальних структур і самої молоді по праву вважається одним з найбільш успішних з точки зору ефективності, що й обґрунтовує доцільність та актуальність обраної теми. А дослідження правового та організаційного підґрунтя реалізації молодіжної політики в ЄС та Ради Європи є метою даної роботи.

Особливості даного процесу вивчали такі дослідники, як М.В. Данилина [1], В.М. Георгієнко [2], О.В. Перфільєва [3], А.В. Соколов [4], та які розглядали внесок та значущість молодіжних організацій ЄС та Ради Європи.

До 1980-их рр. в Європі сформувалися національні системи державної молодіжної політики. Сьогодні можна говорити про існування молодіжного законодавства в більшості європейських країн. Так, наприклад, у 1995 р. міжнародне співробітництво у сфері

молодіжної політики було підтримано рішенням Європейського парламенту і Радою Європи про реалізацію третього етапу програми «Молодь за Європу» (перший етап програми стартував у 1988 р.) [4]. Рішенням було відзначено важливість посилення міжнародної співпраці в сфері молодіжної політики, враховуючи досвід реалізації даного виду діяльності спільноти. Крім того змістовну основу європейської молодіжної політики складають європейські хартії, угоди комюніке, та інші нормативні документи, серед яких слід відзначити:

– Європейську хартію участі молоді у муніципальному та регіональному житті, прийняту в березні 1992 р. Радою Європи. Цей документ складається з двох розділів і має 42 параграфи. В I розділі присвячена темам: організації дозвілля та об'єднанню в асоціації (пар. 3 - 7), працевлаштуванню молоді та боротьбі з безробіттям серед молоді (пар. 8 - 11), політиці в галузі освіти та професійного навчання (пар. 16 - 18), програмі створення інформаційних центрів і банків даних для молоді (пар. 24), діяльності, спрямованої на надання рівних можливостей для чоловіків і жінок (пар. 25 - 28), особливого напрямку діяльності в галузі культури (пар. 30). II розділ оговорює особливості інститутів, призначених для участі молоді в житті муніципальних і регіональних утворень.

– Білу книгу «Нові стимули для молоді Європи», прийняту Європейською комісією в листопаді 2001 р. Вона не є законодавчим документом, проте поширюється серед інститутів Європейського союзу і приймається Європейською комісією. Книга містить пропозиції з розширення участі молоді в суспільному житті, підвищення рівня її інформування та обізнаності в питаннях європейської інтеграції та розвитку Європейського союзу [1].

– Європейський Пакт в інтересах молоді, прийнятого на самміті в березні 2005 р. Європейською Радою. В резюме цього документа відзначені проблемні теми поліпшення освіти і професійної підготовки, мобільності, інтеграції молодих людей Європи на робочому місці і соціальну інтеграцію [3].

– Комюніке Європейської комісії до Ради та Європейського Парламенту «Підтримка повноцінної участі молоді у сфері освіти, залученості в суспільному житті», прийнятого у вересні 2007 р. Статті цього документа відображають питання безробіття серед молоді через незадовільну освіту, у зв'язку з чим пропонується ряд нових ініціатив, спрямованих як на створення більш ефективних механізмів, що з'єднують освіту і зайнятість, так і на поліпшення участі молоді в європейських процесах прийняття рішень [2].

– «Повістки-2020» - план дій Ради Європи щодо майбутнього молодіжної політики на період до 2020 - значущий результат 8-ї конференції міністрів, відповідальних за молодіжну політику, країн-членів Ради Європи, що відбулася 10-11 жовтня 2008 р. в Києві. Цей документ поділяється на три розділи, присвячених питанням дотримання прав людини та розвитку демократії; міжкультурного діалогу і соціокультурної різноманітності; а також соціальній інтеграції молодих людей [3].

Отже, в процесі розробки та реалізації європейської молодіжної політики ЄС виконує функцію координатора політики як усередині Союзу, так і за його межами, забезпечує фінансову підтримку європейських програм і проектів для молодіжної сфери. Політика молодіжного розвитку є також основною частиною місії Ради Європи з моменту її заснування; підходи до вирішення цих питань до цього часу були розроблені на гідному рівні, особливо з моменту створення Експертного комітету з питань молоді (CANJE, 1985 р.) і проведення першої європейської Конференції міністрів у справах молоді в 1985 р. Усе це доводить, що основним інструментом участі молодих людей в молодіжній політиці є молодіжні організації, серед яких хотілося б виділити [2,4] :

– Європейські центри молоді (ЄЦМ), розташовані в Страсбурзі та Будапешті, які є міжнародними центрами з підготовки та проведення зустрічей, в рамках яких навчені радники надають освітню та технічну підтримку з підготовки та проведення програм для молоді.

– Європейський фонд молоді (ЄФМ), що є фондом, створеним Радою Європи для фінансової підтримки національної або міжнародної діяльності молоді, який має в своєму розпорядженні щорічний бюджет приблизно в 2,3 млн. євро.

– Директорат з питань освіти і громадянства Європейської Комісії та Директорат з питань молоді та спорту Ради Європи, які підписали в листопаді 1998 р. угоду про партнерство. Ця програма складається з публікацій про підготовку молодих робітників у Європі, створення мережі наставників для працюючої молоді на європейському рівні, а також вироблення якісних стандартів у галузі підготовки молодих робітників у Європі.

– Європейське агентство молодіжної інформації та консультацій (ERYICA), яке відповідає за інформаційне забезпечення молодіжної політики, що сприяє співробітництву між національними молодіжними інформаційними та консультаційними мережами.

– Європейський інформаційний центр «Eurodesk» - забезпечує доступ до європейської інформації для молодих людей з 1990 р. Як європейська служба, центр враховує потреби молодих людей в інформації, зміни, що відбуваються в суспільстві, постійно адаптує нову інформацію у молодіжній сфері.

– Європейський молодіжний форум (ЄМФ) – найбільша і впливова молодіжна структура в Європі, об'єднує десятки мільйонів молодих людей. ЄМФ визначив вісім пріоритетних сфер діяльності: соціальні питання, освіта, мобільність, взаємозалежність і солідарність, права жінок, молодіжна політика та програми, розвиток демократичних молодіжних структур, тренінг [4]. Для освітлення значущих подій у сфері молодіжної політики та молодіжного руху в Європейському союзі ЄМФ видає щомісячний електронний інформаційний бюлетень «Flash».

Слід зазначити, що велику увагу Рада Європи приділяє освітнім виданням. Двічі на рік виходить журнал «Cooyote», підготовлений Директоратом у справах молоді та спорту Ради Європи у співпраці з Відділом розвитку молодіжної політики Європейської комісії. Журнал висвітлює розвиток молодіжного руху в Європі в цілому, особливу увагу приділяє тренінговим програмам. «Cooyote» видається англійською мовою і розрахований на молодіжних працівників, тренерів, лідерів молодіжних громадських організацій [1]. Крім того, Рада Європи видає журнал «Forum 21», де можна знайти інформацію по реалізації молодіжної політики. Також публікується велика кількість методичних матеріалів, різної навчальної літератури, інформаційних бюлетенів.

Отже, виділення молодіжної політики в самостійний напрям діяльності держави, соціальних інститутів суспільства та громадських організацій є складним, але ефективним механізмом реалізації молодіжних проєктів, головним завданням яких має стати створення умов для максимального використання інноваційного потенціалу молодого покоління заради забезпечення належного рівня конкурентоспроможності розвинутих держав.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данилина М.В. Молодёжная политика СЕ и ЕС / М.В. Данилина // Новый университет. – 2011. – №5. – С.48-49. – Режим доступа: <http://www.universityjournal.ru/Journal.pdf>
2. Георгиенко В.Н. Молодежная политика ЕС, СЕ и ООН. – Режим доступа: http://samlib.ru/g/georgienko_w_n/molodezhnajaPolitikaeseeioon.shtml
3. Перфильева О.В. Актуальная тема. Ключевые приоритеты будущей европейской молодежной политики и механизмы ее реализации: «Повестка 2020» / О.В. Перфильева // Вестник международных организаций. – 2008. – № 6 (21). – Режим доступа: http://ecsocman.edu.ru/data/2011/05/06/1268033042/Key_priorities.PDF
4. Соколов А.В. Современные институты молодежной политики в Европе: история становления и развития / А.В.Соколов // Вестник международных организаций. – 2009. – № 1 (23). – Режим доступа: http://ecsocman.edu.ru/data/2011/05/06/1268031251/Youth_Policy.pdf

**ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ МОЛОДІ КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ
ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Пов'язаний із глобалізацією інформаційного простору, сучасний етап життя українського суспільства створює не лише нові умови, але й нові проблеми для розвитку особистості. Сьогодні суттєво зменшилися обмеження для доступу до потоків різноманітної інформації, проте об'єми останньої постійно зростають, відмінності між Інтернет та телебаченням, пресою, книгою та мобільним зв'язком поступово зникають, а медіа-ресурси «світової мережі» стають доступними для людини буквально всюди.

Що ж до якості самої інформації, то вона часто суперечлива та агресивна, низьковартісна в художньому, смислово та змістовному аспектах; її негативний характер впливає на соціально-моральні орієнтири життя й викликає деформацію та деструктивні зміни духовної сфери суспільства у вигляді спотворених моральних норм та критеріїв, неадекватних соціальних стереотипів та настанов, хибних орієнтацій та цінностей.

У зв'язку з цим виникає необхідність вирішення проблеми забезпечення інформаційної безпеки, перш за все молодого покоління. Саме діти та молодь – найактивніші споживачі медіа, опиняються у сфері шкідливої, неприродної для них інформації, штучних, віртуальних образів, «дорослих» проблем та розваг, стають «заручниками» медіасоціалізації, яка сьогодні часто виявляється вимушеною та відбувається без належної участі та підтримки дорослих, поза їхньою увагою та контролем.

Як вважає дослідниця проблеми соціалізації підростаючого покоління в агресивному медіасередовищі О. Петрунко, «більшість людей сьогодні інтуїтивно відчують потенційні небезпеки медіа, але через свою некомпетентність із цих питань почуваються розгубленими і безпорадними. ...Однак вони є заручниками медіа, які заповнили соціальне і приватне їх життя і цинічно й безжально маніпулюють ними» [2, с. 8]. Щоб уникнути вищезгаданих ризиків та актуалізувати позитивний потенціал медіа, людину потрібно готувати до ефективної та безпечної взаємодії із засобами інформації ще з дитинства.

Звичайно, постає необхідність пошуку шляхів розв'язання означеної проблеми, яку можна сміливо вважати і виховною, і соціально-педагогічною. Вирішення її буде можливим та ефективним за наявності багатьох чинників. Один з них - впровадження медіаосвіти, яка є, за визначенням ЮНЕСКО, окремим напрямом освіти та допомагає людині усвідомити способи використання масової комунікації в суспільстві; аналізувати медіатексти та критично оцінювати запропоновані в них цінності, політичні, соціальні, комерційні та культурні інтереси [3]. У багатьох країнах світу медіаосвіта уже тривалий час функціонує як система, як комплексна стратегія, що дозволяє готувати більш активних та більш зрілих споживачів інформаційного суспільства. На теренах нашої держави, на жаль, медіаосвітні процеси поки що не стали ні частиною загальноосвітньої підготовки молоді, ні концептуальною технологією взаємодії медіа з аудиторією.

Проте можна впевнено стверджувати: це лише справа часу, і доказом цього є розроблення та прийняття Концепції впровадження медіаосвіти в Україні [1]. Концепції, яка спрямована на підготовку та проведення широкомасштабного поетапного Всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти на всіх рівнях та має своєю головною метою сприяти розбудові в нашій країні продуктивної медіаосвітньої системи заради забезпечення всебічної підготовки молоді до ефективної, а головне безпечної взаємодії із сучасною системою медіа.

Основні завдання медіаосвіти: підготувати нове покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різної інформації, навчити людину розуміти її, усвідомлювати наслідки її впливу на психіку, оволодівати засобами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів і сучасних інформаційних технологій. Крім того, завдання медіаосвіти – у системному та компетентному вихованні

підростаючого покоління, яке повинно навчитися критично мислити, розвивати особистісне, оціночне ставлення до мас-медійної продукції загалом, використовувати можливості медіатехнологій, уміти захищатися від їхніх негативних впливів. Усе це вимоги часу, зумовлені змінами в соціокультурному та інформаційному просторі, і цим вимогам повинен відповідати кожен, хто намагається гідно існувати в сучасному медіасередовищі.

Тож процес медіаосвіти в Україні має впроваджуватися достатньо впевнено, бо лише медіаосвічена, медіаобізнана особистість – це людина, яка не лише вільно орієнтується у світі інформації, але й людина, для якої вирішена проблема інформаційної безпеки та яка на всіх рівнях захищена від деструктивних впливів сучасних медіа.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. - [Електронний ресурс. – Режим доступу до порталу : <http://osvita.telekritika.ua/material/konceptsiya-vprovadzheniya-mediaosviti-v-ukrayini>].
2. Петрунько О. Діти і медіа : соціалізація в агресивному медіасередовищі : Монографія / Петрунько О. – Полтава : ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2010. – 480 с.
3. Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO. In Educational for the Media and Digital Age/ Vienna: UNESCO, 1999, P. 273-274. Reprint in: Outlooks on Children and Media. Goteborg: UNESCO & NORDICOM, 2001, P. 152.

УДК 004.7.510(043)

О.Ю. Гаврилов, Е.О. Филь, Ю.В. Клитная

/г. Киев/

ИНФОРМАТИЗАЦИЯ КАК ФАКТОР СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Наше время называют «веком информации». Ежедневно до нас доходит все возрастающий ее поток. Сориентироваться в этом поистине безбрежном море непросто. Что из этой информации важно, а что не важно, как с ней работать, как оценивать?

В условиях информатизации современного общества особую актуальность приобретает формирование информационной культуры личности, перед которой открываются широкие перспективы эффективного использования накопленных человечеством информационных ресурсов.

Главным сегодня в информации является то, что на нее перестали смотреть, как на нечто второстепенное. Приходит осознание, что качество жизни все в большей степени зависит от информации и ее использования. В современном обществе судьба каждого конкретного человека во многом зависит от его информационной культуры, и в будущем эта зависимость будет возрастать.

Важность формирования информационной культуры личности вполне осознана, о чем свидетельствуют различные конференции и возросшее число публикаций.

Информационная культура общества и личности должна обеспечивать возможность непрерывного образования человека и повышения его ответственности за принимаемые решения. В первом случае информационная культура выступает средством социальной защиты личности, способной к самостоятельному наращиванию знаний, изменению сферы деятельности, регулированию собственного поведения на основе всестороннего анализа ситуации. Во втором – информационная культура является средством защиты общества от непродуманных действий человека, гарантом того, что принципиальные решения в любой сфере – социальной, экономической, технологической принимаются лишь после глубокого анализа всей имеющейся информации.

Современными предметами информационной культуры есть: «Вконтакте», «Facebook», «Myspace», «Twitter», «Skype», «ICQ».

Для описання нового соціального порядку використовуються немало словосочетаний, среди которых наиболее устойчивым оказалось «информационное общество». Это такое общество, уровень которого в значительной мере определяется количеством и качеством накопленной и используемой информации. Важнейшим показателем информационного общества является то, что каждый его гражданин имеет равные права и возможности свободно производить и своевременно получать любую интересующую его информацию, кроме случаев, ограниченных законом.

Вхождение России в современное информационное пространство предполагает повышение не просто культурного уровня потребителя информации, но целенаправленного повышения их информационной культуры. Именно библиотеки могут помочь молодому поколению преодолеть переходный этап от детства к зрелости.

УДК 316.774:070(477)(043)

О. В. Жилыса
/м. Маріуполь/

ДИНАМІКА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТОКУ З ПИТАНЬ РЕФЕРЕНТСЬКОЇ ТА ОФІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ

У сучасному світі кількість інформацій з кожним днем постійно зростає, це пов'язано з високою активністю людської діяльності і прагненням фіксувати інформацію. Тому дослідження динаміки зростання інформаційного потоку конкретної галузі є частинною інформаційно-аналітичної діяльності, і дозволяє вивчити спеціалізовані періодичні видання на основі кількісно-якісних методів.

Одним із актуальних напрямків теоретичного дослідження є галузь референтської та офісної діяльності, оскільки в сучасних інформаційних умовах зростає попит на висококваліфікованих спеціалістів на ринку праці.

Перш ніж проводити дослідження в конкретній галузі необхідно окреслити основні визначення. Так, інформаційний потік — це стабільний рух інформації, спрямований від джерела інформації до отримувача, визначений функціональними зв'язками між ними [4].

Періодичне видання – це серійне видання, що виходить через визначені проміжки часу з постійним для кожного року числом номерів (випусків), без повторів у змісті, однотипно оформленими, нумерованими або датованими випусками, під одним і тим самим заголовком [3].

Для дослідження було взято два спеціалізовані видання: «Секретар – референт. Професійний журнал для секретарів» та «Довідник секретаря та офіс – менеджера» за період 2007- 2010 рр. Саме цей період містить більш наукову та популярну інформацію з питань референтської та офісної діяльності і є інформаційно забезпеченим достатньою мірою, та припадає на становлення і уніфікацію системи періодичних видань.

Інформація, що розміщена на сторінках цих періодичних видань, є невід'ємною частиною інформаційного потоку з означеного питання і подає цінний матеріал для використання рекомендацій на практиці і подальшого дослідження розвитку загальних питань референтської діяльності; забезпечення роботи офісу; організації документообігу; ділового етикету та ін.

Аналізуючи спеціалізовані періодичні видання, звернули увагу на такі найбільш популярні рубрики: «Актуальне інтерв'ю», «Канцелярія», «Діловодство на ПК», «Відділ кадрів», «Діловодство на підприємств», «Практика офісного менеджменту», «Електронний офіс», «Психологія ділових відносин», «Персональний імідж» і ін.

Автори публікацій – провідні вітчизняні фахівці з діловодства і архівної справи, консультанти з питань ділового етикету та бізнес-комунікацій, консультанти з питань протоколу та іміджу, викладачі, юристи, досвідчені психологи і бізнес-консультанти, бізнес-тренери та інші. Кількісний аналіз публікацій показав активних авторів, які найчастіше зустрічаються на сторінках відань: Є. А. Вершиніна, Ю.В. Видиборець, М.В. Журавльова,

О. М. Загорецька, А.А. Коленченко, Є.С. Коренева, Ю.К. Михайлов, В.В. Пономаренко, М. Ю. Рогожин, С.В. Сельченкова, Н. А. Храмцовська, І. Харлампович, В.Ф. Якова і інші. Їх статті представлені у ґрунтовних публікаціях стосовно діловодства, відділу кадрів, бухгалтерському обліку, роботі за ПК, самоосвіті, діловому етикету.

Визначено, що найбільш гострими є проблеми присвячені управлінню офісом, діловодству на підприємстві, електронному офісу, персональному іміджу та ін.

Аналізуючи інформаційний потік публікацій на сторінках видань, звертаємо увагу на найбільш інформаційно забезпечену галузь – сучасне діловодство.

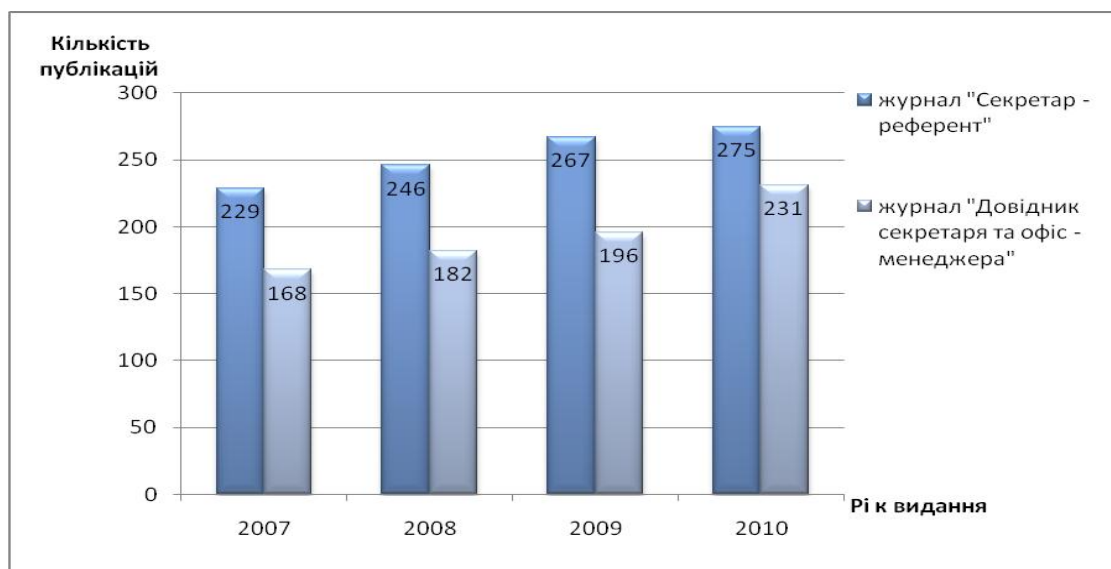
Особливої уваги заслуговує те, що в спеціалізованих періодичних виданнях представлені типові примірники службових документів, за нормами державних стандартів.

Спостерігаючи за динамікою виходу статей з питань референтської та офісної діяльності на сторінках журналів, зауважимо на поступовому збільшенні кількості статей, адже видавнича політика авторів спрямована на забезпечення безперечної актуальності публікацій і їх високого наукового рівня, це обумовлено тим, що з кожним роком напрямок діяльності є популярним та швидким темпами набуває актуальності це підтверджується наступними даним наведеними в таблиці та діаграмі.

Таблиця 1

Загальна кількість публікацій з питань референтської та офісної діяльності за період 2007 – 2010 рр.

Назва видання / рік видання	2007	2008	2009	2010	Загальна кількість статей
Секретар – референт. Професійний журнал для секретарів	229	246	267	275	2629
Довідник секретаря та офіс – менеджера	169	182	196	231	778

Мал. 1: Динаміка інформаційного потоку публікацій з питань референтської діяльності в періодичних виданнях «Секретар – референт» та «Довідник секретаря та офіс – менеджера» з 2007 – 2010 рр.

Отже, питання ролі та значення референтсько–офісної діяльності в сучасному світі знайшло широке наукове висвітлення на сторінках періодичних видань. Зростання

спеціалізованих видань актуалізує, значення в суспільстві секретарів – референтів, та дозволяє якісно розкрити галузь референтської діяльності і допомагає користувачам оперативно виявити потрібну інформацію, що є необхідною умовою в роботі секретарів – референтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецова Т.В. Секретар - референт - висококваліфікований помічник керівника / Т.В. Кузнецова // Секретар - референт. - К.: ТОВ МЕДІА - Про, 2004. №3. - С. 14
2. Про друковані засоби масової інформації в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 № 2782-ХІІ // Відомості Верховної Ради. - 1992. № 1. - 15 с.
3. Про видавничу справу: Закон України від 05 червня 1997 // Відомості Верховної Ради України. - № 318/97. - 1997. № 32. – 16 с.
4. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 від 01.06. 2006 [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.csm.kiev.ua/>

УДК 002:008(043)

К. С. Зубова
/м. Луганськ/

КОМП'ЮТЕРНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Всебічний аналіз наукової літератури дає підставу стверджувати, що в умовах формування сучасного етапу інформаційного суспільства інформаційна культура складає значну теоретичну основу перебудови свідомості особи, суспільства, світового співтовариства. Сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури, що є важливою складовою культури людства. Її основу складають знання про інформаційне середовище, закони його функціонування, уміння орієнтуватися в інформаційних потоках тощо. Інформаційна культура у наш час виступає показником професійної культури особистості і є важливим чинником її розвитку. Розвиток інформаційної культури формує людей, духовно об'єднаних спільністю розуміння тих проблем, в рішення яких вони включені. Інформаційна культура органічно входить в реальну тканину суспільного життя, надаючи їй нову якість. Вона призводить до зміни багатьох соціально-економічних, політичних і духовних уявлень, вносить якісно нові риси в образ життя людини [1, с. 5].

В нинішній час існує велика кількість визначень інформаційної культури. У вузькому аспекті – це оптимальні засоби маніпулювання зі знаками, даними, інформацією, подання їх зацікавленому споживачеві для рішення теоретичних і практичних задач, також це механізми вдосконалення технічних середовищ виробництва, зберігання і передачі інформації та розвиток системи навчання, підготовка людини до ефективного використання інформаційних засобів та інформації в цілому. Інформаційна культура в широкому аспекті – це сукупність принципів і реальних механізмів, що забезпечують позитивні взаємодії етнічних і національних культур, їхнє сполучення в загальний досвід людства [4].

Інформаційну культуру людства в різний час зворушувала інформаційна криза. Так, одна з найбільш значних інформаційних криз призвела до появи писемності. В її склад ввійшла культура спілкування з документами: культура витягу фіксованого знання, кодування і фіксації інформації, документографічного пошуку. Чергову інформаційну кризу викликали до життя комп'ютерні технології, що модифікували носії інформації та автоматизували деякі інформаційні процеси. Її пов'язують з появою персонального комп'ютера і мереж передачі даних. Вінцем цієї революції є всебічне поширення інтернету. Об'єктивні зміни такого рівня в інформаційному середовищі зумовили нагальну потребу у формуванні і розвитку комп'ютерних навичок у людей з певним характером самосвідомості і

розумінням інформаційних процесів у суспільстві. Комп'ютерна грамотність являє собою систему навичок роботи з комп'ютерами та іншими пристроями, що містять мікропроцесори. Навички ці досить складні, бо потребують певних розумових здібностей.

У 90-х роках ХХ століття в США і країнах Західної Європи з'явився ряд концепцій інформаційної грамотності, під якою науковці розуміють здатність людини ідентифікувати потребу в інформації, вміння її ефективно шукати, оцінювати і використовувати. В розвиток концепції інформаційної грамотності значним є внесок Американської бібліотечної асоціації (ALA) і Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA) [4]. Саме ця концепція набула популярності у ХХІ столітті, даючи серйозний поштовх для якісної переорієнтації свідомості людства. Героєм нашого часу став Нео з «Матриці», «громадянська» професія якого – хакер. Років двадцять тому слово «хакер» більшості людей ще ні про що не говорило, але сьогодні хакери привертають до себе суспільну увагу [2]. Якщо раніше можна було спілкуватися з комп'ютером на «Ви», тож зараз це просто неприпустимо, адже на ринку праці висуваються такі вимоги до користувачів інформаційних технологій, як володіння ПК та ІТ, знання офісних програм, Internet та e-mail, Word, Excel, Power Point, тобто потрібна комп'ютерна грамотність на базовому рівні [3].

За останні роки значно зросла кількість людей, що працюють у сфері інформаційних технологій, а в найближчі десятиріччя й інші в тій чи іншій мірі зіткнуться з цією галуззю знання. У зв'язку з розширенням доступу громадян до інформаційних ресурсів та Інтернет особливого значення набувають питання формування комп'ютерної грамотності та інформаційної культури особистості. В умовах наявності широкого спектру програмного забезпечення, різних підходів до підготовки в сфері ІКТ, стала очевидною необхідність застосування єдиних стандартів знань в області комп'ютерної грамотності. Багато в чому ці проблеми можуть бути вирішені за рахунок використання міжнародних стандартів оцінки знань та контролю якості навчання. Стандартизація знань користувачів має першорядне значення, враховуючи, що більшість співробітників державних організацій і приватних компаній є саме користувачами інформації. Безграмотність комп'ютерних користувачів призводить до численних конфліктів на роботі і невиправданих витрат коштів, внаслідок чого люди починають відчувати антипатію до своїх електронних «помічників» і охоче вірять будь-яким повідомленнями про шкоду роботи з ними. І це не єдиний приклад шкоди від нестачі комп'ютерної грамотності.

Отже, сьогодні комп'ютерна грамотність є не тільки «ринковою» необхідністю, але й набуває значення як показник соціального розвитку і визначає рівень цивілізованості суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В. А. Создание информационной культуры для Европы. Доклад на VI конференции ЕКССИД, 23-25 марта 1991 г. Кантербери, Великобритания / В. А. Виноградов, Л. В. Скворцов // Теория и практика обществ.-научн. информатики.—1991. — № 2 — С. 5-29.
2. Компьютерная грамотность как часть общей культуры.— [Електрон. ресурс]: Спосіб доступу: <http://www.ccm.kz/article/default.aspx?ArticleID=157>. — Назва з екрану.
3. От компьютерной грамотности к информационной культуре. — [Електрон. ресурс]: Спосіб доступу: <http://www.ict.edu.ru/vconf/files/9381.pdf>. — Назва з екрану.
4. [Електрон. ресурс].—Спосіб доступу: <http://www.ifap.ru/projects/infolit.htm>. — Назва з екрану.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

В наш час інформаційні технології стали невід'ємною частиною життя людини. Роль інформаційної культури у процесі соціалізації важко переоцінити. Дуже розповсюдженими у наш час є соціальні мережі, такі як «Facebook», «Вконтакте», «Google+» та інші. Вони стали важливою частиною життя та розвитку людини, стали одним з головних джерел спілкування, обміну інформацією. Сучасна молодь не рідко весь свій вільний час присвячує саме цим соціальним мережам, де має свою власну сторінку, на якій може розмістити інформацію про себе. А саме: вік, дату народження, сімейний стан, яку сповідають релігію, свої інтереси, улюблені книги, кінофільми та інше, що дуже спрощує пошук друзів за інтересами. Ввівши улюблену книгу – ви легко можете знайти всіх, хто також вважає цю книжку своєю улюбленою. Що особливо цікаво для молоді в полі «Сімейний стан» вони можуть вставити такі стани як «зустрічаюся», або «В активному пошуку», чи улюблений наших підлітків стан «Все важко».

Проте соціальні мережі цікаві не тільки молоді. Дорослі люди за допомогою таких мереж мають можливість знайти старих знайомих, контакт з якими був втрачений. Є спеціальні мережі, як «Однокласники.ру» спеціалізовані на пошуку людей, з якими ви вчилися в школі. Ви вводите дані про те яку, і коли школу закінчили і вам видається список усіх зареєстрованих в мережі людей, які вказали ті ж дані. Майже всі мережі мають схожі елементи. Можливий пошук також однокурсників, з якими ви навчалися в університеті. Інформаційні технології дозволяють тримати зв'язок з дорогими вам людьми, де б вони не були.

Також великого розповсюдження здобули спеціальні програми, для спілкування з людьми використовуючи Інтернет: «Skype», «ICQ», «Mail.ru - Клиент», які значно зручніші за пошту, дешевші за телефонні розмови. Ці технології дозволяють створювати відео зв'язок з родичами та друзями та навіть створювати відео-конференції, та спілкуватися так, ніби вони поруч.

Як висновок, можна заключити, що наш час роль, яку відіграють інформаційні технології, інформаційна культура у процесі соціалізації особистості є вкрай важливою. Прогнозуючи розвиток інформаційних технологій, можна припустити, що з часом інформаційні технології можуть стати головним засобом соціалізації, але одним з важливіших вони стали вже тепер.

**ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
НОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В КРАЕВЕДЧЕСКОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦБ ИМ. В.Г. КОРОЛЕНКО**

«Краеведение – средство сохранения социальной памяти, изучения культурного наследия, “воспитывающая наука”.

Д.С. Лихачев

Роль краеведения неуклонно возрастает, особенно в последние годы, когда одной из важнейших общественных задач становится нравственно-патриотическое воспитание подрастающего поколения. Краеведение лучше других отраслей знания способствует воспитанию патриотизма, любви к родному краю, формированию общественного сознания. Ведь краеведение — всегда «краелюбие».

Задачи библиотечного краеведения по своей специфике соотносимы с задачами музеев, архивов и подобных им учреждений. Краеведческие документы и литература имеют

не только образовательное значение, но и представляют собой важную часть культурного и исторического наследия. Нет сомнений: библиотеке необходимо аккумулировать и сохранять в своих фондах источники краеведческой информации и активно стимулировать интерес читателей к ним.

Многие годы краеведение выступает в качестве одного из приоритетных направлений в деятельности ЦБ им. В.Г. Короленко. Сегодня, находясь в поиске новых результативных форм и методов работы в области распространения краеведческой информации, мы совершенствуем свою информационно-ресурсную базу. С учетом потребностей и спроса потенциальных пользователей, специалистов-отраслевиков, «первопроходцев», студентов идет накопление, систематизация, хранение и создание новых информационных ресурсов краеведческой тематики.

Открытость и общедоступность краеведческих информационных ресурсов является главным принципом современной системы справочно-библиографического обслуживания нашей библиотеки. В решении этой сложной задачи библиотека не обходится без использования глобальной информационной сети Internet. В настоящее время в Internet уже сформированы информационно-справочные ресурсы о городе Мариуполе и Донецкой области. Созданы информационно-справочные сайты и порталы о Мариуполе, работают множество электронных версий местных периодических изданий. И помочь пользователям сориентироваться в потоке краеведческой информации помогут созданные нами базы данных. Веблиографическая БД «Донбасс и Мариуполь в сети», содержит адреса информационных ресурсов Мариуполя и Донецкой области по различным направлениям. База структурирована по тематическим рубрикам. Для более полного и качественного информирования жителей города в 2003 году создана и ведется электронная база данных «Край», которая представляет собой полнотекстовую базу данных о Мариуполе и Донецком крае и на сегодняшний день насчитывает более 10 тыс. документов, включая текстовые и графические файлы, карты и фотодокументы. Тематические рамки довольно обширны: от истории, политики и экономики до культуры, науки и образования.

Пополняются наши электронные фонды и аудио-, видеоматериалами краеведческого характера. Фонд отдела электронной информации располагает CD и DVD-дисками: «Песни о родном городе» (в исполнении ведущих артистов города и Духового Муниципального оркестра), «По страницам городского альбома» (проект Мариупольского телевидения), «Все о Мариуполе», «Греки Приазовья» (ресурс Ассоциации наследия Азовских греков), «Поэзия греков Приазовья» (стихи знаменитых греческих писателей в их же исполнении).

Но было бы несправедливо использовать в своей работе только ресурсы, предоставленные в пользование другими организациями. Нами разработан собственный электронный продукт «Краеведческие просторы Мариуполя». CD подготовлен на основе опубликованных материалов, хранящихся в фонде Центральной городской библиотеки им. В.Г.Короленко г. Мариуполя. CD иллюстрирован. Действует система гиперссылок.

С переходом библиотек Мариуполя на систему автоматизации «Ирбис» появилась возможность объединения библиотек для создания Корпоративного Электронного Каталога Периодических Изданий (ККПИ), отвечающего запросам современного потребителя информации. В состав корпорации г. Мариуполя вошли 3 библиотеки высших учебных заведений (ПГТУ, МГУ, АМИОНМА) и две библиотечные системы (ЦБС для взрослых и ЦБС для детей) - всего 28 библиотек. Центром корпоративной каталогизации стала библиотека им. В.Г. Короленко.

Главным итогом многолетней краеведческой деятельности является создание Литературного музея города при библиотеке. Открыт музей в 1996 году. На протяжении этих лет двери музея не закрываются. Он стал родным домом для писателей, поэтов, краеведов. Совместно с литклубом «Азовье» на базе музея проводятся дни памяти, вечера-встречи, презентации книг местных авторов как живущих в городе, так и волею судьбы оказавшихся за рубежом.

Библиотечное краеведение и популяризация прессы и книги Донецкой области и Мариуполя, поддержка и развитие чтения, интереса населения к книге – важная составляющая многогранной деятельности ЦБ. Огромный резонанс среди творческой интеллигенции Приазовья вызывает проводимый ежегодно городской фестиваль «Книга и пресса Мариуполя», который проводится согласно распоряжению городского головы Ю.Ю. Хотлубея. Фестиваль дает возможность достойно представлять достижения издательских организаций города и писателей, поэтов, ученых, краеведов, журналистов Мариуполя и Приазовья. Фестиваль знакомит с новыми книгами и авторами, показывает, что и в наше непростое время читать престижно и актуально, привлекает к творчеству молодежь.

Мы стремимся углубить популяризацию краеведческих документов, ведем постоянный поиск новых эффективных форм работы. На протяжении нескольких лет библиотека ведет свою издательскую деятельность. Что же издает библиотека? Диапазон очень широк: ежегодные календари знаменательных и памятных дат, списки новых поступлений, дайджесты, библиографические указатели и т.д. На протяжении нескольких лет мы выпускаем информационные краеведческие дайджесты. Это «История и культурное наследие греков Приазовья», «История просвещения в г. Мариуполе», «Митрополит Игнатий – подвижник благочестия», «Краеведы об истории своего города» и мн. др. Разработаны и выпущены тематические краеведческие буклеты «Улицами старого города», «Знатные земляки», «Краеведы нашего города».

Сегодня краеведение широко представлено в мировой информационной сети. Наша задача помочь пользователю свободно ориентироваться и в этих ресурсах. По запросам пользователей и к общебиблиотечным мероприятиям выпускаются краеведческие аннотированные веб-списки: «Учебные заведения Мариуполя», «Город нашей судьбы», «В помощь абитуриенту» и др.

Краеведение - неотъемлемая часть нашей большой истории. А история нуждается в том, чтобы нынешние и последующие поколения с интересом собирали, изучали и популяризировали все, что с ней связано.

Мы стремимся использовать разнообразные методы работы, чтобы превратить библиотечное краеведение в увлекательное и творческое дело, тем самым повысить культурный потенциал города Мариуполя и Донецкого региона в целом.

УДК 004.7,510(043)

Б. В. Мезей

/м. Київ/

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОЦЕС СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Людина – невід’ємна частинка соціуму, яка формується як повноцінна особистість лише в процесі власної соціалізації. У період сучасної технологічної ери інформаційна культура починає відігравати значну роль в процесі соціалізації людини.

Пояснюється дана ситуація тим, що з кожним днем новітні технології стають повсякчас більш необхіднішими в процесі нашого існування. Намагаються бути невід’ємною частиною нашого життя загалом та побуту зокрема.

Адже, саме бурхливий розвиток інформаційних технологій дав змогу людям бути завжди на зв’язку, незважаючи на різницю в часі, значну відстань в просторі, різноманітні мовні, культурні та расові бар’єри. Усе залежить тільки від власного бажання людини спілкуватися та підтримувати дружні взаємовідносини. Значну роль в цьому відіграють різноманітні соціальні мережі, на кшталт : «Вконтакте», « Google+» та «Facebook», А також такі потужні джерела для отримання та обміну інформацією як: Google, Яндекс, Yahoo, Amazon.

Інформаційна культура — в широкому значенні — це сукупність всіх цінностей в інфосфері, створених людством протягом власного історичного формування та розвитку, у

вужькому — сукупність знань та вмінь по ефективній інформаційній діяльності, тобто такій інформаційній діяльності, яка досягає поставленої цілі.

Також її варто розглядати як алгоритми людської поведінки і символічних структур в інфосфері, які надають цій поведінці сенсу і значимості з точки зору людини.

Інформаційна культура може розглядатися як складова частина загальної культури, орієнтована на інформаційне забезпечення людської діяльності. Інформаційна культура відображає досягнуті рівні організації інформаційних процесів та ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання і використання інформації, що забезпечують цілісне бачення світу, його моделювання, передбачення результатів рішень, які приймаються людиною

Поняття інформаційної культури як алгоритму людської поведінки вміщує в себе ряд інших, більш вузькоспеціалізованих понять: «інформаційна грамотність», «комп'ютерна грамотність».

Вперше поняття «інформаційна грамотність» було введено в 1977 році в США і використано в національній програмі вищої освіти. Асоціація Американських бібліотек інформаційно грамотною людиною назвала особистість, яка здатна розвивати, розміщувати, оцінити інформацію і найбільш ефективно її використати.

Отже, можна з повною впевненістю стверджувати, що інформаційна культура відіграє доволі значну роль у процесі нашого життя, сприяє формуванню повноцінного члена людського соціуму.

УДК 316.61(043)

В. В. Миронова

Із. Мариуполь

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

Основными проблемами, связанными с социализацией личности в эпоху вхождения в информационное общество, являются проблемы информационной бедности, а также проблемы, связанные с «наложением» на риски и угрозы информатизации и глобализации рисков и угроз социетальной трансформации. Информационная культура становится фактором редуцирования цифрового неравенства и способна разорвать взаимопорождающую зависимость бедности материальной и информационной и, следовательно, способствовать успешной социализации.

Учитывая возросшую роль индивида в информационном обществе, можно сказать, что информационная культура личности становится главным основанием культуры информационного общества. Именно культура личностей, групп и сетей постепенно начинает доминировать над целостными культурами макроуровней - культурами наций, стран, государств, классов и т.д.

В современном обществе для успешной социализации личность должна обладать следующими качествами, представляющими минимально необходимый уровень информационной культуры личности: владение ПК на уровне квалифицированного пользователя и применение их в профессии, готовность, восприимчивость к новым ИКТ, широкая структура информационных потребностей и мотивов, рациональное сочетание традиционных и инновационных способов получения информации, наличие информационной стрессоустойчивости, толерантности, гибкости, избирательности.

Понятие информационная культура личности имеет узкий и широкий смыслы:

- в узком смысле информационная культура личности - совокупность информационно-социальных («инфосоциальных») качеств человека, позволяющих ему успешно интегрироваться и функционировать в формирующемся информационном обществе;

- в широком смысле информационная культура личности это основа культуры информационного общества, выполняющая структурирующую, воспроизводящую и развивающую функции.

Наиболее существенными инфосоциальными качествами личности, составляющими ее информационную культуру, являются: самоощущение в формирующемся информационном обществе; информационное ориентирование, в частности на рынке труда; информационная компетентность в профессии; информационная стрессоустойчивость; поведенческие установки, роли в связи с характером использования информационных технологий; активность применения ИКТ в работе, учебе, быту; инфокоммуникативность (соотношение традиционных и инновационных способов, видов коммуникаций); самооценка уровня компьютерной грамотности; структура информационных потребностей; информационная избирательность (критичность).

Высокая информационная культура личности содействует социализации личности и является ее необходимым условием в современном трансформирующемся обществе.

В России проводили исследование, которое показало невысокий охват ИКТ студенческой молодежи, переход на экранный способ получения информации, пренебрежение чтением книг, констатирована опасность формирования информационной бедности. В последующем исследовании показано, что бедность материальная поддерживает бедность информационную, но тем не менее высокий уровень жизни не обеспечивает высокий уровень информационной культуры личности, а лишь создает благоприятные условия для ее развития.

Личный способ общения со сверстниками остается приоритетным для молодежи и не подменяется заочным или виртуальным. Мобильная связь становится едва ли не главным способом общения, немного уступая личному.

Информационная культура личности способствует и является необходимым условием социализации личности в современном обществе.

Социализация личности - это адекватный диалог личности и общества, вне которого не может быть ни самой личности, ни социума. Вместе с тем роль личности, а также все, что связано с человеком, его ценности, идеалы, взгляды, мировоззрение, резко меняются при переходе к информационному обществу. Однако меняется не только личность - меняется и социум, он становится менее четко структурированным, снижается или значительно видоизменяется значение традиционных институтов.

Раньше большую роль в воспитании и образовании играли государственная идеология, формирование единого мировоззрения, отсутствие плюрализма, свободомыслия, возможности отстаивать свою точку зрения. Традиционно большое значение имели литература и кинотеатр, массовая физкультура и спорт. Сегодня в Украине наблюдается снижение значения книг и чтения в процессе социализации. Снизилась активность посещения кинотеатров. Вместе с тем элементы информационной культуры еще не достаточно активно заменяют традиционную культуру, основанную на стабильных ценностях, что ведет к недостаточной адаптивности, гибкости, мобильности, толерантности.

Траектории социализации личности в Украине значительно изменились. Эта трансформация была поначалу связана лишь с «перестройкой», когда разрушились механизмы социализации «школа — армия — техникум — завод» или «школа - вуз - работа молодого специалиста на предприятии». Разрушение данных форм социализации не привело к возникновению эффективных новых форм - несмотря на сохранение и увеличение тенденций к получению высшего образования, значительными десоциализирующими факторами является молодежная безработица, значительное количество молодежных групп с девиантным поведением, высокий уровень преступности в молодежной среде, высокий уровень наркомании и алкоголизма.

**ЕЛЕКТРОНА КНИГА, ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ У СУЧАСНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ**

Сьогодні Україна поступово входить до числа країн з розвинутою інформаційною інфраструктурою. Із середини 90-х років у нашій державі стрімко розвивається Інтернет, комп'ютерні технології, інформаційні системи, соціальні мережі тощо, що приносить революційні зміни не лише у сфері отримання інформації, якості її обробки, а й у способі життя більшості людей у світі.

Тому людина все більше часу проводить за комп'ютером або іншим мобільним пристроєм та все менше часу лишається на читання листових книг, підручників і інших документів. Але ця проблема частково вирішується електронним форматом документів, видань та книг. І тому зовсім недавно з'явилося нове поняття — електронна книга.

Термін "електронна книга" походить від англійських слів еістропіс book і в сучасній мові частіше всього зустрічається в скороченому варіанті eBook або e-Book. В українській мові — e-читалка, e-рідер, електронний читач книжок, e-книга. Електронна книга — це лише один із носіїв інформації і включає два основні поняття — носій та інформаційне наповнення. Носієм є електронний пристрій (в англійській термінології використовується поняття DEVICE). Він може бути пристосований та спеціалізований.

Поняття електронна книга є концептуально невизначеним, у різних авторів воно має різне значення. Тому попередньо визначення є недостатньо коректним. За енциклопедією. електронна книга - це сукупність даних (текст, звук, статичне і рухливе зображення) в пам'яті комп'ютера, призначена для сприйняття людиною за допомогою відповідних програмних і апаратних засобів [2, 729]. Наведене визначення є надто широким, не містить чітку дефініцію, а ті ознаки, які зазначаються в наведеному визначенні, більшою мірою описують поняття електронний ресурс.

Більш інституалізованим є поняття електронний документ. Згідно з Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг», електронним документом є документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [4, 3]. Причому обов'язковим реквізитом електронного документа є електронний підпис. Межі електронного видання, порівняно з традиційним виданням, суттєво розширилися – бо у визначеннях основних видів електронних видань відсутня книжна форма.

«Реальність мережевого простору рушить всі уявлення, сформовані книжковою культурою. Тексти, доступні в Інтернеті, в тому числі і копії традиційних книг, потрапляють туди, минаючи всі видавництва. Останні ж матеріально в ніякому разі не зацікавлені в тому, щоб представляти електронні копії своїх видань, оскільки електронна комерція є ще недостатньо освоєною практикою, в нашій країні вона взагалі гальмується нерозвиненістю системи електронних платежів. Більшість творів, що створюються в мережевому просторі, в тому числі і з використанням гіпертексту, є продуктом творчої активності ентузіастів» [1, 6].

Ще більшої термінологічної плутанини додає те, що до пристрою для читання електронних варіантів книг теж використовуються поняття електронна книга, або e-Book, адже з текстом у електронному вигляді потребує застосування певних апаратних засобів, найменш зручним із яких є персональний комп'ютер, насамперед через його стаціонарність.

Найбільш пристосованим для нього є портативний комп'ютер, навіть мобільний телефон, і, нарешті, електронна книга, як пристрій, що являє собою книжкові планшети з рідкокристалічним екраном, кількома кнопками чи клавіатурою, дисководом, CD-ROM і модемом. Очевидно, що він повною мірою імітує традиційне друковане видання: пристрій має формат кишенькового видання в «шкіряній оправі». Хоча за формою e-Book схожа на традиційну книгу, за змістом вона більшою мірою є персональною електронною бібліотекою.

Тому у вирішенні цієї плутанини необхідно розглянути порівняльну характеристику традиційної й електронної книг.

Переваги

- невеликий обсяг (на комп'ютері можна зберігати десятки і сотні тисяч книг);
- можливість повнотекстового пошуку (якщо текст книги розпізнано чи набрано);
- можливість переходу по гіперпосиланнях, відображення тимчасових виділень і зауважень;
- можливість швидкої і простої зміни гарнітури, кегля, шрифту і розмір шрифту;
- можливість читання книг при низькому рівні освітлення (на пристроях з підсвічуванням);
- можливість прослухати (англ. text-to-speech, аудіокнига) текст книги;
- реалізований механізм пошуку по тексту, перехід по гіперпосиланнях. відображення тимчасових виділень і зауважень;
- можливість відображати анімовані малюнки, мультимедійні кліпи і відтворювати аудіо-книжки та mp3-файли;
- використання е-читалок зменшує шкоду, що завдається екології, оскільки при виробництві (на відміну від їх друкованих аналогів) «економиться» велика кількість паперу.

Недоліки

- потенційна несумісність з новими апаратним чи програмним забезпеченням (щоб уникнути цього, використовують прості або стандартизовані відкриті формати);
- екрани деяких пристроїв швидко перевтомлюють очі;
- розширення екранів більшості пристроїв сьогодні таке, що «якість зображення» на них поки що значно гірша, ніж у паперового аналога;
- час роботи переносного пристрою від батареї обмежений;
- значні незручності викликає переведення в такий формат паперових видань з великою кількістю ілюстрацій (наприклад, роботи з історії мистецтва, фотоальбоми, збірники карт тощо);
- окремі автори та паперові видавництва вважають цю технологію грабіжницькою; більш чутливі до фізичного впливу, ніж друковані книги;
- мають високу вартість, еквівалентну 50-100 друкованим книгам;
- деякі видавці не випускають електронні читалки паралельно із паперовими, що призводить до значної затримки появи електронних варіантів;
- часто використовується DRM і навіть можливість виробника дистанційно видаляти інформацію з пристроїв користувачів.

Тому в сучасній ситуації визначити межі поняття електронна книга є справою неможливою, адже співвідношення між книжковою і електронною комунікацією невпинно змінюється на користь електронної, і ця тенденція зростатиме.

Оскільки підлітки дедалі більше освоюють кіберпростір, а використання ними новітніх технологій породжує багато проблем, які непокоять дорослих, й інтернет - потужний засіб для розвитку особистості, який вимагає від підлітка цілого комплексу знань і умінь, то саме молодь сьогодні - найактивніша соціальна група, яка легко засвоює нові інформаційні технології. Вона не має тих психологічних бар'єрів, що заважають дорослим, оскільки більш сприйнятливі до нового, багато хто з них уже в ранньому дитинстві знайомиться з комп'ютером. Це нове «мультимедійне покоління», в якого інші цінності, моделі поведінки й орієнтації у світі інформації [5, 361].

Тому автор пропонує розглянути наступну діаграму, в якій міститься інформація про наявність кількості електронних книг у молодого покоління. З цієї діаграми видно, що наявність електронних книг лише у восьми чоловік - 4% з загальної кількості опитуваних - 200 людей. У відповідях було те, що електронні книги зручні «при будь-яких умовах», дешеві у порівнянні з великою кількістю паперових книг.

З кількості тих людей, котрі не мають електронних книг(96 %) – 30% бажають купити з тих самих причин, за яких вже володіють ними попередні опитувачі; а 66% не виявили бажання її купувати за умов: великої коштовності (30%), віддання переваги паперовим книгам (22%), перевтомлення для очей (8%), а також не бачать в цьому великої необхідності, оскільки користуються ноутбуком або комп'ютером для читання (6%).

З цього можна зробити висновок, що на сьогоднішній день молодь Маріуполя не виявляє великого бажання мати або придбати електронну книгу.

Таким чином, починаючи з 2007 року ринок читалок е-книжок переживає бурхливий ріст у зв'язку з появою екранів, розроблених на основі технології електронного паперу. «З кінця 90-х рр. в медіа-лабораторії Массачусетського технологічного інституту розроблялася «остання книга» — книга, яка здатна вмістити всі книги світу, її зовнішнє оформлення суто традиційне: обкладинка, сторінки, але замість друкарського способу використовуватимуться спеціальні електронні чорнила, що проступатимуть зсередини і, за бажанням володаря книги, проявлятимуть той чи інший текст. Таким чином, зазначена технологія передбачає поєднання книги з комп'ютером» [3, 69].

На зміну звичайній книзі приходить електронна книга, на зміну звичайній бібліотеці приходить електронна бібліотека, тобто бібліотека, де і каталог і самі книги мають електронний вигляд. І все велику популярність останнім часом набирають Інтернет бібліотеки, віртуальні бібліотеки, доступ до яких можна здійснювати з будь-якої точки світу. Поняття «електронна книга» — новий термін і ще не сформувалося чіткого визначення. Серед фахівців ведеться суперечка про місце електронної книги в житті суспільства і заміні нею традиційного кодексу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аністратенко В. Використання поняття «Електронна книга» в науковому обігу / В. Аністратенко // Наука 2010: проблеми та перспективи розвитку: тези виступів та доповідей учасників Всеукраїнської науково - практичної конференції. Черкаси. 22 - 23 квітня 2010 р. : у 2 т. - Черкаси: СУЕМ, 2010. - С. 6.
2. Гиляревский Р. С. Электронная книга / Р. С. Гиляревский // Книга: Энциклопедия. - 1999.- С. 729.
3. Маркова В. А. Электронная книга: научное понятие .чи метафора? / В. А. Маркова //Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. - 2009. - № 3. - С. 69
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України № 851 – і у від 22 травня 2003 р. // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. - 2004.-

№1.- С.3.

5. Степченко Л. Молодь в інформаційному просторі: читання та новітні технології. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Вип. 27 /НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. - К., 2010. - С. 361

УДК 004.738.5:070(477)(043)

А. В. Петренко

/м. Маріуполь/

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-МЕДІА У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Сучасний період розвитку світового суспільства характеризується процесами глобалізації у різноманітних сферах життя, активним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, що припускає можливість усім громадянам без винятку користуватися перевагами глобального інформаційного суспільства. Україна є частиною світового суспільства, яке динамічно розвивається і вже здобула статус країни, яка здійснила перехід до інформаційного суспільства, що супроводжується і змінами у інформаційному законодавстві. В Україні 2011 рік Президент України В. Янукович оголосив роком освіти та інформаційного суспільства. В цій ситуації системоутворюючим фактором, який забезпечує взаємну узгодженість всіх складових державної політики, стає інформаційний простір, що розуміється як сукупність банків та баз даних, технологій їх супроводу та використання, інформаційних телекомунікаційних систем, які забезпечують інформаційну взаємодію організацій і громадян та задоволення їх інформаційних потреб [3, 238].

Невід'ємною складовою означених трансформацій стали комп'ютеризація, інтернетизація, медіація і віртуалізація інформації [5]. Інтернет, своєю чергою, посприяв значному приростові знань, колосальному розширенню інформаційних меж і витворенню нової інформаційної картини світу як наслідку. Саме суттєво оновлена медіа-сфера загалом і Інтернет-медіа зокрема стали чи не найбільш визначальним чинником для остаточного переходу від споживчого індустріального суспільства до постіндустріального, зі знанням, інформацією в центрі, а потому – суспільства інформаційного [5]. Ці зміни вимагають теоретичного осмислення.

До розгляду питання формування єдиного інформаційного простору країни, його основних компонентів, а також загроз інформаційному простору зверталось багато дослідників. Питання авторсько-правових відносин у Інтернет-виданнях неодноразово розглядали у своїх працях А. Серго, В. Наумов, А. Данилюк, В. Монахов. Впливу на сучасне суспільство, а також перспективам та загрозам Інтернет-медіа у своїх роботах приділяє увагу Я. Ажнюк та Г. Семенюк. На сьогоднішній день Інтернет-складова інформаційного простору, її структура та характерні особливості ще не стали предметом широкого обговорення серед дослідників, цим обумовлено актуальність обраної теми.

Доречним буде визначення ролі Інтернет-медіа у сучасному інформаційному просторі України. Сутність і водночас феномен Інтернет-медіа полягає в наданні можливостей доступу до інформації у будь-який час, будь-де й за допомогою будь-якого цифрового пристрою, в забезпеченні інтерактивного зворотного зв'язку із своїми користувачами. Найприкметніша відмінність між традиційними ЗМІ й Інтернет-медіа вбачається не просто в переведенні інформації у цифрову форму, а в динамічності змістового наповнення Інтернет-медіа, інтерактивності його взаємозв'язку із споживачами, що відбувається у режимі реального часу, здатності значною мірою демократизувати створення, публікацію, розповсюдження та споживання медіа-контенту [2].

Україна входить до першої десятки країн Європи за кількістю Інтернет-користувачів. Згідно з даними Інтернет-агентства SputnikMedia.net, у 2009 році українська аудиторія користувачів Інтернету складала 11,96 млн. осіб, у 2010 – 12,90 млн. осіб. У 2011 році

чисельність українських користувачів зросла на 3,961 млн. осіб. Лідером є Київський регіон. Його частка склала 58,02% від загальної аудиторії. Друге місце посідає Донецьк, Харків, Одеса, Дніпропетровськ, Львів, Крим, Луганськ. Їх сумарна частка складає 29,64%. У Житомирського і Івано-Франківського регіонів найменша активність – 0,17% та 0,22% відповідно, у Чернівецького регіону – 0,33%. На решту регіонів припало 11,62% [4].

На сьогодні змінилися й шляхи передачі та сприйняття інформації. 29% українців шукають в Інтернеті новини, 30% – мультимедіа, 29% – активно користуються соцмережами [4]. Таким чином, техногенна цивілізація інформаційного суспільства передбачає нову стратегію взаємозв'язку медіа, інформації та Інтернету. У контексті зазначеного Інтернет модифікує традиційні ЗМІ, однак водночас і вони змінюють його – перетворюють Інтернет на стартовий майданчик трансмедійного виробництва. Все це пов'язано з тим, що і традиційні, і Інтернет-медіа об'єднані спільним комунікаційним простором.

Оскільки з кожним роком зростає кількість Інтернет-користувачів, збільшуються і вимоги до ресурсів, представлених у мережі Інтернет. Особливо актуальним це є для України, адже у вітчизняному законодавстві відсутня чітка нормативно-правова регламентація діяльності в Інтернет-просторі. Неоднозначним є питання співвідношення ціни та якості інформації у Інтернет-медіа. За параметрами її інтерактивності, доступності, видової різноманітності вона справді перевершує відповідні набутки традиційних ЗМІ. Однак функціонуючи за комунікаційним типом «багато – багатьом», вони передбачають, що більшість учасників процесу апріорі не володіють необхідними навичками, уміннями й знаннями для створення інформації належного за журналістськими стандартами рівня [5]. Дослідник Г. Семенюк наголошує на тому, що паралельно із стрімким розвитком Інтернет-медіа, швидкими темпами еволюціонує нині найдинамічніший з усіх видів організованої кримінальної діяльності – кіберзлочинність. Таким чином, Інтернет-медіа відіграють подвійну роль: з одного боку, їх поступ спричинює розвиток кіберзлочинності, наприклад, кібертероризм послуговується ними як провідником своїх ідей, а з іншого – нові медіа навпаки допомагають боротися з цими явищами.

Поряд із різними аспектами розвитку і функціонування світового, європейського, національного інформаційного простору, необхідно окремо розглядати і проблеми розвитку інформаційного простору регіонів, складовою яких є регіональні Інтернет-ресурси, що утворюють специфічне віртуальне середовище – регіональний Інтернет-простір. Саме тому важливу роль має створення універсальних регіональних ресурсів, які б задовольнили інформаційні потреби користувачів.

Остаточна інтеграція Інтернет-медіа в модель нинішнього цивілізаційного поступу виразнюється їх тісним взаємозв'язком із багатьма сегментами сучасного ринку – традиційними ЗМІ, рекламою та маркетингом. Об'єднувальними чинниками тут стають новітні технології та комунікації, з допомогою яких і здійснюється взаємодія із споживачами інформації [1].

Інтернет-медіа змінюють модель комунікації в суспільстві й радикально трансформують сам спосіб спілкування. Їх багатовекторність, нові умови функціонування, коли багато учасників комунікують із багатьма, за нинішнього інтенсивного розвитку спроможні модифікувати комунікаційну модель «багато – багатьом» у ледве не «всі – всім», настільки масштабними є спроможності й перспективи Інтернет-медіа.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Я. Як нові медіа трансформують суспільство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mediacamp.org.ua/як-нові-медіа-трансформують-суспільство>.
2. Афанасьєва К.О. Правове врегулювання діяльності інтернет-ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo-media.at.ua/publ/6-1-0-30>.

3. Воройский Ф.С. Информатика. Энциклопедический словарь-справочник: введение в современные информационные и телекоммуникационные технологии в терминах и фактах / Ф.С. Воройский. – М.: ФИЗМАТЛИТ, 2006. – 768с.
4. Интернет-агентство SputnikMedia.net [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bigmir-internet.com.ua>.
5. Семенюк Г. Нові медіа: сутність, перспективи й загрози [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://newmedia.univ.kiev.ua/2010-11-02-12-33-08/40-2010-11-27-22-10-58/32-where-is-the-static-content>.

УДК 004.738.5:316.346.32 (043)

М. Ю. Пономаренко
/м. Маріуполь/

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА МОЛОДЬ

Мережі Інтернет належить особливе місце в розвитку сучасного суспільства. Розглядаючи Інтернет як феномен впливаючий на процес соціалізації, вчасності молоді, слід згадати визначення соціолога Б.Докторова "Інтернет – це, насамперед, сукупність електронних мереж, що створені та використовуються глобальним співтовариством вільних людей з метою всебічного обміну соціальною інформацією" [2]. І хоча на початковому етапі Інтернет заявив про себе як технічна система, що дає змогу вирішувати технологічні завдання, ця система виявилася дуже зручною для соціальних комунікацій. Розвиток Інтернету відбувся завдяки забезпеченню дуже зручного способу для спілкування й взаємодії людей. В Інтернет поступово поринає вся розмаїтість життя людства: дозвілля, спілкування, інформаційний сервіс і всі види професійної діяльності.

Це явище, що деякі дослідники називають "демократизацією високих технологій", безумовно, не можна не оцінювати позитивно. Однією з його складових виступає використання інформаційних ресурсів глобальних комп'ютерних мереж, у першу чергу – мережі Інтернет [2]. Мережа активно розвивається, напрямки її використання розширюються. Постійно зростають обсяги інформаційних ресурсів, представлених у мережі. Але, незважаючи на те, що можливості, надані суспільству мережею Інтернет, дійсно грандіозні, помітний і широкий спектр породжуваних нею небезпек. Одержуючи безсумнівні переваги від використання інформаційних систем, побудованих на основі глобальних комп'ютерних мереж, суспільство поступово входить у залежність від нормального функціонування мережі. Даний факт змушує виробляти нові підходи до захисту інтересів особистості, суспільства, держави в цій сфері. Ряд небезпек пов'язаний зі спробами певних сил використовувати інформаційні можливості мережі для формування суспільної думки, впливу на маси з метою досягнення своїх інтересів. Безумовно, інформаційному впливу найбільшою мірою піддається найбільш масова й активна частина аудиторії Інтернету – молодь.

Аналізуючи вплив мережевих інформаційних ресурсів на формування життєвих установок молоді, припускається розглядати Інтернет в якості специфічного середовища прояву суспільних відносин. У цьому середовищі представлені практично всі соціальні шари і вікові групи населення, тут знайшли втілення в тій або іншій формі більшість видів діяльності суспільства (політична, фінансово-економічна, комерційна, освітня, культурна і т.д.), на основі спільності інтересів створюються численні "віртуальні" групи територіально відокремлених суб'єктів. У таких групах складається своя внутрішня соціальна ієрархія, з'являються формальні і неформальні лідери. Тут одержують розвиток невідомі раніше форми спілкування і взаємодії людей, йде процес формування особливої субкультури [1, с. 224].

Дослідники відзначають, що Інтернет підсилює процес опосередкованого спілкування людей, учасники якого найчастіше мають поверхневі, неглибокі міжособистісні відносини [3]. Виникаючі тут контакти часто носять сурогатний, неповноцінний характер. Це

веде до скорочення впливу найближчого оточення на особистість підлітка як засобу соціального контролю, порушенню механізмів детермінації позитивного поведіння. Більш того, можливість анонімної участі в мережевому спілкуванні нерідко формує в молодих людей представлення про вседозволеність і некараність будь-яких проявів у мережевому середовищі. На думку психологів, анонімність і відсутність заборон звільняють сховані комплекси (у першу чергу, пов'язані з тягою до насильства і сексуальності), стимулюють людей змінювати тут свій стиль поведінки, поводитися більш розковано і навіть переходити деякі моральні межі. Є чимало прикладів, коли підлітки використовують мережеві можливості, щоб досаждати людям, з якими в реальному житті їх пов'язують неприємні відносини. У США одержало значне поширення явище, що називається "кіберпереслідування", коли зловмисник постійно переслідує свою жертву, направляючи їй погрози за допомогою мережевих засобів [3]. Подібні випадки відзначаються й у вітчизняній практиці.

Можна сказати, що мережеве середовище здатне впливати навіть на психічне здоров'я особистості. Вченими відзначаються випадки хворобливої пристрасті до участі в мережевих процесах (так називаємої "Інтернет-залежності") [4]. Дана залежність виявляється в нав'язливому бажанні необмежено довго продовжувати мережеве спілкування. Для підлітків, що одержують доступ до Інтернету, віртуальна середовище іноді здається навіть більш адекватним, чим реальний світ. Можливість перевтілитися в якусь безтілесну "ідеальну особистість" відкриває для них нові відчуття, що їм хочеться випробувати постійно або дуже часто.

Термін „Інтернет-залежність” вперше був запропонований у 1995 році американським лікарем І. Голдбергом. Під цим поняттям він мав на увазі непереборний потяг до Інтернету, що характеризується „згубною дією на побутову, навчальну, соціальну, робочу, сімейну, фінансову сфери діяльності”. Поступово людина настільки „втягується” у віртуальний простір, приймає його закони, правила та норми, що почувається незручно та невпевнено у життєвих ситуаціях [2].

Завзятого комп'ютерника можна упізнати відразу. Він постійно видається розсіяним, ігнорує зовнішні події, погано адаптується до життєвих ситуацій, уникає спілкування з людьми, з якими раніше дружив, обговорює лише нові іграшки чи стратегії битв. Поступово молода людина стає залежною від комп'ютера та сприймає явища реального життя з меншим захопленням, адже у житті все не так яскраво та динамічно, як в улюбленій грі.

Загалом більшість психологів та психотерапевтів виділяють три стадії комп'ютерної залежності. На першій стадії через захоплення новою грою чи написанням блогу людина перестає займатися усім іншим, поступово віддаляючись від друзів та родичів, залишаючи пріоритет за „Всесвітньою павутиною” [2]. На другій стадії симптоми наростають як сніжний ком. Якщо людину силою відлучити від мережі, вона переживатиме почуття, схожі на „ломку”: у людини порушується увага, знижується працездатність, з'являються нав'язливі думки, безсоння, аж до повної відмови від сну, різко зростає потяг до стимуляторів – кави, сигарет, спиртних напоїв, наркотиків. Третя стадія – соціальна дезадаптація. Користувач фактично перестає отримувати задоволення від ігор чи спілкування у чатах, але продовжує „висіти” на сайтах за звичкою. Людина відчуває, що втратила зв'язок із реальним світом і не може адекватно розв'язувати життєві проблеми [4].

Доступ до мережі Internet створює можливість учням та студентам не тільки отримати певну інформацію щодо виконання певних завдань з різних предметів, але й оперативно здобути вже замовлену для виконання роботу, і тим самим породити споживацький характер інформаційно-пасивної взаємодії. Можна передбачити, що покращення інформаційного забезпечення та задоволення інформаційних потреб користувачів буде результативним за умови більш ефективного функціонування локальної бібліотечної мережі Інтернет та значно потужнішого обладнання та його програмного забезпечення. Водночас результати соціологічного дослідження дозволять визначити бар'єри та негаразди використання

інформаційно-технологічної бази в бібліотеці та запропонувати рекомендації для більш оперативного задоволення інформаційних потреб учнів, студентів та інших користувачів [3].

Таким чином, середовище, що формується в глобальній мережій Інтернет, здатне впливати на формування негативних психологічних установок у підлітків. Більш того, при уважному вивченні в мережевому середовищі можна знайти прояв відомих механізмів соціальної детермінації злочинності: шляхом визначеного соціального формування особистості; шляхом давання їй розпоряджень протиправного або суперечливого характеру; шляхом постановки особистості в ситуації, що змушують і полегшують вибір злочинного варіанта поведінки [3].

Зазначимо, що у сучасних умовах неможливо ізолювати молоду людину від використання мережевих ресурсів. Однак повинні бути продумані шляхи нейтралізації негативного інформаційного впливу комп'ютерних мереж. Особливу роль у цьому процесі повинна грати родина та друзі. Зацікавлена участь близьких людей, що дають об'єктивну оцінку інформації, що надходить, і здійснюють її фільтрацію, дозволить правильно зорієнтувати молоду людину в інформаційних потоках. Не повинна залишатися осторонь від розглянутої проблеми і держава. Назріла необхідність визначення твердих критеріїв допустимості розміщення в мережах певних видів інформації. Варто виробити працюючі механізми обмеження доступу до окремих сайтів для різних вікових категорій аудиторії мережі Інтернету. Потрібно законодавчо закріпити відповідальність власників сайтів за зміст розташовуваних інформаційних матеріалів. І дуже важливо, щоб протиправні процеси, що відбуваються в глобальних комп'ютерних мережах, одержували адекватну протидію з боку правоохоронних органів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Н.Л. Нова "Інтернет-реальність" – нові можливості реалізації соціального контролю /Н.Л. Бойко // Життєтворчість: концепція, досвід, проблеми. – Запоріжжя : Центрікон, 2004. – С. 216 – 270.
2. Інтернет – пастки для молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.fizmat.tnpu.edu.ua/index.php/>
3. Осипенко А. Проблеми негативного впливу Інтернету на молодь [Електронний ресурс]/А. Осипенко. – Режим доступу: <http://electric.org.ua/copypaste/problemu-nehatyvnoho-vplyvu-internetu-na-molod.html>
4. Орлова В. В. Соціалізація в сети Інтернет как источник агресивного поведіння [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tolerance.mubiu.ru>

УДК 002:008(043)

А. Г. Стаценко
/м. Луганськ/

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ПІДВИЩЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КОРИСТУВАЧІВ

Інформаційна культура вимагає від сучасної людини нових знань і вмінь, особливого стилю мислення, що забезпечують необхідну соціальну адаптацію до змін і гарантують гідне місце в інформаційному середовищі. Інформаційна культура сьогодні виконує безліч функцій: регулятивну, адже має вирішальний вплив на всю діяльність, включаючи інформаційну; пізнавальну, безпосередньо пов'язану з дослідницькою діяльністю суб'єкта і його навчанням; комунікативну, оскільки інформаційна культура є невід'ємним елементом взаємозв'язку людей; виховну, бо інформаційна культура бере активну участь в освоєнні людиною всієї культури, оволодінні всіма накопиченими людством багатствами, формуванні її поведінки [1, 41].

Людина з розвинутою інформаційною культурою характеризується як особистість, що володіє цілим комплексом знань і умінь. Створюваний у процесі інформатизації

інформаційно-технічний потенціал суспільства визначається рівнем розвитку сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. Відмінними рисами сучасного життя є не тільки наявність насиченого інформаційного простору, до якого має доступ людина, але й необхідність володіння спеціальними засобами, які допоможуть їй там орієнтуватися. Такими є засоби мультимедіа комунікацій, або просто мультимедійні засоби. Мультимедійні засоби визначають наші будні, але як точніше визначити це поняття і як систематизувати різноманітні форми цього явища? Для звичайної людини ця термінологія частіше схожа на непереборний хаос. [1, 42].

Буденна свідомість зазвичай пов'язує термін «мультимедійні засоби» з технікою і її подальшим розвитком. Мультимедійні засоби значно інтенсивніше, ніж традиційні засоби комунікацій, передають інформацію на велику аудиторію. У джерела інформації завжди є деякий зміст, який вимагає спеціального граматичного оформлення у вигляді певної сукупності засобів. Такі засоби включають в себе не тільки зміст, а й цільові установки виробника, які в ідеалі повинні справити на користувача певний вплив. У такій взаємодії виробників і споживачів мультимедійних засобів утворюється особливе соціальне середовище, в якому користувач завжди має свої інтереси і потреби. З цієї точки зору мультимедіа як засоби обслуговують канали взаємодії. Для користувача це означає наступне: він повинен вміти обслуговувати техніку, розуміти зміст і особливості використання мультимедійних засобів при організації власної діяльності й застосовувати медіа для досягнення поставлених цілей. Слід пам'ятати, що кожний мультимедійний засіб має свою спеціальну мову (або кодування). Причому, спектр такого використання заздалегідь визначений в його можливості, який завжди доволі обмежений [2].

Існують безперечні переваги мультимедійних засобів у підвищенні інформаційної культури користувачів, які визначаються у наступному:

- можливості поєднання логічного та образного способів освоєння інформації;
- активізації пізнавального процесу за рахунок посилення наочності;
- інтерактивної взаємодії. Інтерактивність дозволяє, в певних межах, керувати поданням інформації: індивідуально міняти настройки, вивчати результати, а також відповідати на запити програми про конкретні переваги користувача. Вони також можуть встановлювати швидкість подачі матеріалу і число повторень, що задовольняють індивідуальні академічні потреби користувачів;
- гнучкості та інтеграції різних типів мультимедійної інформації;
- включаючись у пізнавальний процес, де використовуються мультимедійні технології (мережеві технології, електронні посібники тощо), користувач стає суб'єктом комунікативного спілкування, що розвиває самостійність і творчість у його пізнавальної діяльності [3, 145].

ЛІТЕРАТУРА

1. Караваева Е.А. Из опыта ведения курса Информационная культура личности [Текст] / Е.А. Караваева // Школьн. б-ка. – 2009.– № 8. – С. 40–42.
2. Кочегарова Л. В. Мультимедийные средства в образовательном процессе: терминология и классификация [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2008/0402-3.htm>. – Назва з екрану.
3. Шлыкова О.В. Культурный феномен мультимедиа и его возможности для учебного курса в гуманитарном вузе [Текст] / О. В. Шлыкова // Ученые записки Московского гуманитарного педагогического института. – 2003. – №7. – С. 144-148.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ МОЛОДІ

Світогляд - важлива філософська, соціальна та педагогічна категорія. Це своєрідна база даних, на яку спирається педагог в процесі навчання та виховання свого підопічного. Світогляд - з одного боку, є цілісним уявленням про природу, людину, суспільство, а, з іншого, системою принципів, переконань, цінностей та ідеалів особистості. В основі світогляду людини лежить світорозуміння, тобто сукупність певних знань про світ.

Живучи в сучасному світі, ми постійно стикаємося з засобами масової інформації. Вони настільки міцно увійшли в наше повсякденне життя, що ми навіть уявити собі не можемо свого існування без них. Для нас стало досить повсякденним дивитися останні новини по улюбленому телеканалі, дізнаватися рахунок футбольного матчу на спортивному сайті через Інтернет, слухати прогноз погоди на день на хвилях улюбленої FM - радіостанції. Значення засобів масової інформації в житті сучасного суспільства важко переоцінити. Бурхливий розвиток інформаційних технологій, що почався в середині ХХ століття, заклав основу формування суспільства абсолютно нового типу - інформаційного суспільства, в розвитку якого особливе місце займають засоби масової інформації. Їх вплив на людину починається в самому ранньому віці і триває все життя. По суті справи в сучасному світі засоби масової інформації взяли на себе значну частину функцій з формування свідомості людей, виховання їх смаків, поглядів, звичок, уподобань. Людина раніше сама особисто не зіштовхувалася з тією чи іншою проблемою, а завдяки можливостям засобів масової інформації (далі ЗМІ) змогла познайомитися з найрізноманітнішими проявами життя, скласти про них певне уявлення і сформувати до них певне ставлення.

ЗМІ традиційно впливають на суспільну свідомість і поведінку людей, спонукаючи їх до досягнення тих чи інших цілей. У періоди еволюційного розвитку структура та функції ЗМІ, як правило, здійснювали вагомий внесок у стійке функціонування суспільства в цілому. Однак у перехідну епоху розвитку суспільства окремі структури ЗМІ знаходять інші темпи життя, вони можуть розвиватися поза співфункціонування один з одним і суспільством в цілому, що проявляється у вираженні ідей та інтересів, іноді далеких від суспільних потреб. Все, що ми дізнаємося про наше суспільство і навіть про світ, в якому живемо, дізнаємося зі ЗМІ. З іншого боку, про самі ЗМІ ми чули такого, що не можемо довіряти цьому джерелу інформації. Втім, ми підлегли їх впливу, розуміючи, що нами маніпулюють. ЗМІ стали головним інструментом поширення повідомлень, що впливають на суспільну свідомість. Інформація стала інструментом влади, головним важелем управління людьми, вона поступово замінила собою грубу силу, насильство, яке довгий час вважалося єдиним і невідмінним знаряддям управління.

Крім негативного впливу ЗМІ на молодіжну поведінку, можна виділити декілька позитивних моментів: ЗМІ тримає молодь в курсі всіх подій, що відбуваються, таким чином, видаляючи "інформаційний голод"; засоби масової інформації підвищують загальну, й зокрема, політичну культуру населення; служать взаємному інформуванню влади і населення; знімають соціальну напруженість. Саме ці функції ЗМІ здатні впливати на формування світогляду молодої людини.

Результати спостережень доводять, що перегляд телевізійних передач займає досить вагоме місце в структурі дозвілля молодих людей, поступаючись лише спілкуванню з друзями. Аналіз основних мотивів перегляду фільмів і передач свідчив, що молодь користується ТБ переважно для розваг. Водночас глибинний (факторний) аналіз показує, що телебачення для молодих людей є джерелом цілеспрямованого отримання інформації та способом емоційної розрядки. Молоді люди особливо чутливі до впливу ЗМІ, що задають характерні для сучасної масової культури ідеальні особистісні зразки та норми поведінки, які проєктуються на молодіжну субкультуру і тим самим присвоюються молоддю, формуючи їхні ціннісні орієнтації та поведінку. У зв'язку з цим особливий інтерес представляє аналіз

позитивних і негативних моделей соціальної поведінки, які поширюються через канали ЗМІ, оскільки це має пряме відношення до розуміння змістовного контексту і механізмів соціалізації молоді.

Можна простежити протиріччя в ціннісних установках молодих людей: з одного боку, на рівні свідомості декларується прагнення до особистої незалежності, гарним стабільним міжособистісних відносин, до створення сім'ї і отримання гідної роботи, з іншого боку, за результатами факторного аналізу проглядається чітка орієнтація на західні стандарти життя. Телебачення в даному контексті відіграє суттєву роль у формуванні ціннісних установок молодих людей, використовуючи у своїх трансляціях західні передачі та фільми, телебачення тим самим просуває західний спосіб життя і сприйняття світу.

Великий вплив на розвиток особистості здійснює також преса. На сьогоднішній день серед українських друкованих видань існує велика кількість молодіжних журналів, що користуються великим попитом серед молоді. Тематика цих журналів, як правило, не відрізняється наукової пізнавальністю і різноманітністю. Їх основні рубрики - музика, мода, новини шоу-бізнесу, гороскоп, тести, анекдоти. Подібні видання не ставлять собі завдання розширення кругозору, підвищення рівня освіти і начитаності серед молоді, в той час як зниження інтенсивності і якості юнацького читання є великою соціальною втратою. Преса сьогодні знаходиться, мабуть, в самому несприятливому стані у порівнянні з іншими засобами масової інформації серед молоді. За останні кілька років в силу ряду причин відбулося загальне різке скорочення тиражів періодичних видань. Труднощі друкованих ЗМІ поглиблюються й тим, що молодь у сучасному світі знаходить все нові і досить широкі можливості отримувати інформацію (наприклад, відвідування сайтів Інтернету).

Отже, на сьогоднішній день ЗМІ є одним з головних агентів впливу на поведінку та свідомість молоді людини. Його ефективність посилюється й тим, що в пору студентства відчуті сильні нігілістичні нотки в поведінці молоді людини, яка віддає перевагу людям з екранів, сторінок журналів. Ефект присутності, властивий телебаченню, здатний увести молоду людину від реального та об'єктивного світосприйняття сьогодення. Це особливо небезпечно саме в значущому та студентському віці, коли молода людина формується як громадянин, активний член суспільства. На сучасному етапі розвитку українського суспільства спостерігається втягування студентства у всілякі політичні акції, мітинги, демонстрації. Причому серед активних маніпуляторів свідомістю молоді телебачення посідає чи не перше місце. Між тим, вміло використовуючи соціальні та педагогічні можливості телебачення та преси, можна сприяти розвитку гармонійної, критично мислячої, врівноваженої особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Можливості впливу телевізійних ЗМІ на формування світогляду студента. – [Електрон. ресурс]. - Режим доступу: http://www.socialscience.com.ua/jornal_content/181/social_communication. – Назва з екрану.
2. Хаптаев Ф.Р. Роль СМИ в социальной работе. [Электронный источник]. Режим доступа: <http://www.spf.bsru.ru>

СЕКЦІЯ
ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВИ В
УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

УДК 002.66(043)

Ю. В. Агапова
/м. Маріуполь/

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЬКИХ РАД

Розширення повноважень та ускладнення діяльності органів місцевого самоврядування в процесі вирішення економічних, політичних, господарських, наукових, освітніх, екологічних, соціокультурних та інших проблем потребують побудови ефективної системи інформаційного забезпечення, здатної повно й оперативно задовольняти інформаційні потреби представників місцевої влади.

На сьогодні системне та грамотне інформаційне забезпечення діяльності міських рад сприяє встановленню нових принципів та правил роботи місцевої влади в цілому:

- пряма взаємозалежність відкритості влади та довіри до неї;
- участь громадян у прийнятті рішень;
- громада, окрім співучасника прийняття рішень, може також виступити порадником та генератором ідей;
- оптимальна інформаційна політика позитивно впливає на ефективність управління;
- прозорість діяльності місцевої влади [1, 33].

Посилаючись на визначення поняття «інформаційне забезпечення управління» (це організація цілеспрямованих масивів інформації та інформаційних потоків, до якої входить збір, зберігання, обробка та передача інформації (в тому числі й з використанням комп'ютерних інформаційних систем) з метою аналізу отриманих результатів для підготовки, обґрунтування та прийняття управлінських рішень органами управління), основними складовими інформаційного забезпечення управління, зокрема міських рад є :

- науково-інформаційна діяльність. Зосереджується на визначенні інформаційних потреб керівників, формах їх задоволення за допомогою аналітико-синтетичного опрацювання первинних та вторинних видань
- інформаційно-документаційне забезпечення управління. Зосереджується на визначенні основних принципів інформаційної діяльності, зокрема органів місцевого самоврядування, етапів підготовки та прийняття управлінських рішень, інформаційних потоків установи [2, 9].
- інформатизація [2, с. 7]. зосереджується на визначенні основних принципів інформаційної діяльності, зокрема органів місцевого самоврядування, етапів підготовки та прийняття управлінських рішень, інформаційних потоків установи [2, 9].

Функціями інформаційного забезпечення є:

- інформативна функція забезпечує поінформованість суб'єктів місцевого самоврядування відповідно до їх завдань, функцій, повноважень, інтересів;
- організаційна функція зумовлює скоординованість дій всіх учасників здійснення процесу самоврядування;
- управлінська функція – регулювання відносин, що виникають в процесі здійснення самоврядування в різних галузях місцевого господарства, підстава для підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень, контролю за їх виконанням тощо;
- комунікативна функція – встановлення зв'язків «взаємозалежності» у здійсненні завдань і функцій місцевого самоврядування, поєднання інтересів усіх його суб'єктів [4, 350].

Інформаційне забезпечення діяльності міських рад має відповідати таким принципам:

- достовірність, актуальність, повнота,
- компетентність (фаховість),

- відповідність форми подання змістові,
- загальнодоступність,
- адресність та інтерактивність (наявність зворотного зв'язку),
- системність та постійність.

Основні етапи інформаційного забезпечення діяльності міських рад:

– перший етап - постановка завдань відповідних інформаційних зв'язків і цілей інформування, що впливають з них: не стихійне розповсюдження, а цілеспрямоване надання відповідних відомостей, що зумовлює в свою чергу структурованість цілей інформаційного забезпечення;

– другий етап – створення фонду відомостей, банку даних. Вихідним при цьому має бути відбір інформації, що має відповідати виробленим критеріям (таким, наприклад, як інформаційні потреби населення, значимість для відповідної території тощо);

– третій етап – оброблення інформації, її систематизація, внаслідок чого відомості стають придатними для подальшого використання, сприймання;

– четвертий етап – визначення найоптимальнішого режиму використання всіх форм і засобів поширення (обміну) інформації, застосування найраціональніших з них;

– п'ятий етап – це надання (поширення) інформації за допомогою цих форм і засобів (засобів масової інформації, усних повідомлень депутатів та інших) [4].

Результативність інформаційного забезпечення діяльності міських рад знаходиться в прямій залежності від скоординованості дій по встановленню зв'язків, взаємообміну інформацією. Тому побудова його функціональної системи буде неможлива без відповідних заходів організаційного характеру: централізації інформації на відповідній території, визначення головного суб'єкту, який реалізував би її та відповідав за впорядкування інформаційних процесів на самоврядній території, вдосконалення роботи з відомостями та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дубова С. Інформаційне забезпечення діяльності органів державного управління / С. Дубова // Вісник книжкової палати. – 2005. – № 11. – С. 33 – 35.
2. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії та практики. Монографія/ За ред. Р. А. Калюжного та В. О. Шамрая – К., 2002. – 296 с.
3. Інформаційне забезпечення органів місцевого самоврядування та жителів територіальної громади // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.municipal.gov.ua/fond/default.asp?cid=422>
4. Коваль Р. А. Інформаційно-аналітичні системи управління діяльністю регіональних органів влади: сучасні підходи до їх розробки / Р. А. Коваль // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2007. – № 1 (31). – С. 349 – 358.

УДК 004.91(043)

С. О. Александрова
/м. Маріуполь/

СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ГАЛУЗІ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

Сучасний поштовий зв'язок – складний механізм, що функціонує в системі соціально – економічного комплексу держави, – є однією з найважливіших галузей народного господарства України. Високоякісна робота зв'язку має величезне значення для розвитку країни, зміцнення її економічно і оборонної здатності, для успішної діяльності державного апарату, всебічного задоволення культурно – побутових запитів населення.

Дослідження обраної теми є актуальним, оскільки пошта є невід'ємним елементом сфери обслуговування та має важливий вплив на розвиток України. Поштовий зв'язок є однією з пріоритетних і важливих підгалузей зв'язку в Україні, основна мета функціонування якого полягає у наданні користувачам, органам державної влади, місцевого самоврядування, оборони й безпеки держави широкого спектру послуг, з орієнтацією на задоволення їхніх потреб у ринкових умовах.

Поштовий зв'язок у незалежній Україні вступив у новий етап свого розвитку. Загальна політика щодо поштового зв'язку на найближчу перспективу полягає в реалізації сучасних вимог до надійності, швидкості й безпеки, а саме: в подальшій оптимізації мережі поштового зв'язку, вдосконаленні системи поштових маршрутів, переході до механізації та автоматизації виробничих процесів на всіх ланках технологічного процесу; створенні автоматизованої інформаційно – технологічної системи поштового зв'язку; прискоренні проходження пошти і наближенні термінів доставки поштових відправлень до рівня розвинених країн. Одним з головних напрямків стратегії розвитку поштового зв'язку загального користування є впровадження сучасних видів послуг, що базуються на інформаційних та телекомунікаційних новітніх технологіях, застосуванні єдиних стандартів якості, а також інтеграції систем обробки інформації [1].

Основні визначні події в галузі за період:

1998 рік – створено Українське державне підприємство поштового зв'язку (УДППЗ) “Укрпошта” згідно з Програмою реструктуризації Українського державного об'єднання поштового зв'язку “Укрпошта”, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України;

2001 рік – прийнято Закон України “Про поштовий зв'язок”;

2002 рік – підприємству надано статус національного оператора поштового зв'язку України згідно з розпорядженням КМУ; затверджено Правила надання послуг поштового зв'язку; уведено в дію корпоративний портал; впроваджено систему електронного контролю якості QUALITY TEST SYSTEM (QTS) з використанням тестових листів німецької фірми “Siemens Dematic AG”;

2005 рік – отримано Генеральну ліцензію Національного банку України на здійснення валютних операцій.

До складу підприємства входять 24 регіональні дирекції, Донецька дирекція УДППЗ “Укрпошта” займає 0,1 %. В Дирекції УДППЗ “Укрпошта” існує відділ інформаційних технологій. Даний відділ займає провідне місце, тому що він забезпечує роботу всього комплексу інформаційних технологій. Відділ інформаційних технологій займається розвитком та впровадженням інформаційної культури в діяльність структур, відділів та служб УДППЗ “Укрпошта”. Вирішуються такі питання як вивчення та впровадження нових інформаційних технологій, розвиток локальної мережі організації, забезпечення безпечного доступу до мережі Інтернет. На базі відділу інформаційних технологій створюється діюча система, яка реалізовує Інтернет-орієнтовані клієнт-серверні технології.

В Укрпошті діє одна з найбільших в Україні корпоративних інформаційних мереж, впроваджено ряд автоматизованих систем для підтримки управлінських, технологічних бізнес-процесів та автоматизації надання послуг. Швидкими темпами впроваджується комп'ютерна техніка на робочих місцях обслуговування клієнтів, що дає змогу розширювати номенклатуру послуг та підвищувати їх якість. Стрімко розвиваються послуги на основі інформаційних технологій, зокрема електронна пошта, електронний переказ, грошовий переказ через Інтернет та передплата через Інтернет.

Пріоритетні напрямки розвитку пошти сьогодні – це, в першу чергу, програми впровадження, вдосконалення розвитку інформаційних технологій у поштовому зв'язку. Враховуючи позитивну світову динаміку на Інтернет – послуги, УДППЗ “Укрпошта” розпочала протягом останніх 3 – 4 років активне впровадження on-line сервісів на своєму корпоративному порталі. Нині Укрпошта пропонує своїм користувачам кілька on-line послуг, якими можна скористатися, не виходячи з власного будинку. Поміж них: on-line послуги “Поштовий переказ через Інтернет”, “Електронне повідомлення через Інтернет”, on-

line сервіси “Відстеження пересилання поштових відправлень”, “Калькулятор послуг”, “Пошук поштових індексів”. Кожен з цих on-line сервісів створений для того, щоб зробити контакт між споживачем і Укрпоштою спрощеним, а процес надання послуг більш оперативним [2].

Важливим напрямком у реформуванні сфери обслуговування є перехід при наданні стандартних послуг від прямого контакту “клієнт-оператор” (через операційне вікно) до самообслуговування. Такий спосіб обслуговування клієнтів застосований поштовими операторами Росії, Білорусії, а також у країнах Європи.

У планах фахівців в галузі інформаційних технологій – створення нових сервісних додаткових послуг, розробка багатоцільових багатофункціональних комплексів з метою надання клієнту в одному операційному вікні відділення зв'язку гнучко настроюється комплекту різноманітних послуг, різноманітних послуг.

Таким чином, відбувається реформування поштових установ, підвищується їх ефективність та збільшується їх значимість. Однією з форм реформування галузі поштового зв'язку в умовах інформаційного суспільства є оптимізація мережі вузлів поштового зв'язку, вдосконалення та розвиток інфраструктури для надання повного спектра сучасних послуг. Укрпошта надає потенціал безпосередньої взаємодії підприємства з громадянами, відкриває нові можливості для такої взаємодії. З одного боку, Укрпошта створює нові можливості для вдосконалення системи поштового зв'язку, що може включати підвищення ефективності, впровадження нових послуг, більш активну участь громадян і зміцнення інформаційної інфраструктури. З іншого боку, впровадження електронних сервісних послуг спричиняє виникнення нових проблем, в тому числі, проблем інформаційної безпеки, розбіжності у доступі до комп'ютерів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поштовий зв'язок: Підруч. для вищ. навч. закл. для спец. за напрямком “Телекомунікації” / С.М.Скляренко, В.К.Стеклова, Л.Н.Беркман; за заг. ред. В.К.Стеклова. – К.: Техніка, 2003. – 904 с.
2. Ващільн О. Електронний переказ: стан та перспективи розвитку // Поштовий вісник. – 2008. – № 38. – С. 2.
3. УДППЗ “Укрпошта” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrposhta.com.
4. УДППЗ “Укрпошта” Донецька дирекція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dn.ukrposhta.com/>.

УДК 651;658.53(043)

А. О. Бесага
/м. Маріуполь/

КЛАСИФІКАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ В УКРАЇНІ

Під системою управлінської документації в Україні розуміється сукупність взаємопов'язаних офіційних документів, що застосовуються в установі. Це перш за все організаційно-розпорядча документація, що включає документацію з організації систем та процесів управління, управління кадрами та з оцінки трудової діяльності[4,с.8]. Головним елементом управлінської діяльності є службовий документ – документ, який установа (чи інший суб'єкт господарювання) створила або отримала в процесі діяльності.

Організація документообігу покладена на службу діловодства, тим самим забезпечення оперативної, безперервної та ефективної діяльності установи. З метою кращого розуміння суті документування управлінської діяльності, вироблення специфічних вимог до окремих видів документів, останні прийнято поділяти на певні однорідні групи, тобто класифікувати.

Класифікація є одним із методів пізнання. Без неї не можливо вивчити різноманіття існуючих видів документів, систематизувати їх, встановити різницю між видами документів.

Правильне складання, комплексна класифікація, відбиває закономірності розвитку документів, розкриває зв'язки між ними, допомагає орієнтуватися в будь-якій їх множині, служить основою для їх впорядкування в документних системах, що має важливе значення для теорії документознавства та практичної документально - комунікаційної діяльності [6,с.102]. Документи можна класифікувати за різними ознаками, зокрема, за змістом, походженням, формою, за місцем складання, за термінами зберігання тощо.

Документ як складний матеріальний об'єкт за певними класифікаційними ознаками розглядається як система, що може залежно від семантики, цільового призначення групуватися у підсистеми і т.д. Поділ системи документів на класи, підкласи і називається класифікацією документів. У наукових колах вченими ініційовано не одну дискусію з питань класифікації службових документів. Незважаючи на запропонований науковій спільноті широкий спектр рішень, його й донині зазначають серед питань, що потребують нагального вирішення загальним і управлінським документознавством, теорією діловодства.

Найважливішою класифікаційною ознакою документа є його зміст, зокрема, відношення зафіксованої в ньому інформації до предмета чи напряму діяльності [1,с.203]. Основним документом, що визначає систему документації як сукупності взаємопов'язаних документів, які застосовуються у певній сфері діяльності, та з метою уніфікації офіційно закріплює групування документів за певними ознаками, є Державний класифікатор управлінської документації (ДК. 010–98). Він є складовою державної системи класифікації та кодування техніко-економічної та соціальної інформації.

Результатом документування управлінської інформації в Україні є документ – інформація, зафіксована на матеріальному носії, основною функцією якого є її зберігання та передання в часі і просторі. Класифікація документної інформації дає змогу встановити специфіку кожного класу, підкласу, номіналу та виду номіналу документа, допомагає орієнтуватись у різноаспектних інформаційних потоках [4,с.23]. А тому виникає нагальна потреба навчитися визначати належність того чи іншого документа за різними ознаками, аналізувати його за змістом, формою та іншими властивостями.

Для проведення класифікації документів особливо важливо враховувати, як мінімум, наступні положення:

- ознака, за якою проводять ділення, називається основою ділення;
- основою ділення при класифікації документів, перш за все, виступають ознаки, пов'язані з їх змістом;
- ділення на класи має здійснюватися за однією певною основою ділення і не змінюватися в процесі ділення;
- ділення має здійснюватися безперервно, тобто між членами ділення є відношення супідрядності;
- члени ділення мають виключати один одного, тобто не може бути в різних місцях однакових класів.

У структурному відношенні класифікація має бути повною, тобто охоплювати увесь обсяг об'єктів, що класифікуються. З іншого боку, для всіх без винятку об'єктів мають бути оформлені класи, до яких можна було б зарахувати будь-який з об'єктів класифікації.

Нерідко об'єднання різних систем (підсистем) документації зумовлюється потребами практичної діяльності чи усталеністю вже розроблених класифікаційних схем. Так, приклад для даної проблеми важливу роль грає державний класифікатор управлінської документації (ДКУД). ДКУД містить класифікацію документів, розроблену для практичного використання під час роботи з документами, а саме – при заповненні уніфікованих форм (бланків) документів. Кожному виду номіналу управлінського документа (наприклад: наказ про реорганізацію міністерства, товарно-транспортна накладна, приходний ордер тощо) надається кодове (у даному разі - цифрове) позначення, завдяки чому конкретний документ в умовах реалізації автоматизованої інформаційної системи може бути швидко розшуканий за цією інформаційною (пошуковою) ознакою. ДКУД входить до складу нормативних документів державної системи класифікації і кодування техніко-економічної та соціальної

інформації в Україні. Об'єктами класифікації у ньому є державні (міжвідомчі, міжгалузеві) уніфіковані форми документів (УФД), що затверджуються міністерствами, державними комітетами чи іншими відомствами - розробниками уніфікованих систем управлінської документації. У ДКУД наведені назви і кодові позначення УФД, що входять у затвержені уніфіковані системи документації (УСД). Тобто ДКУД є номенклатурним переліком УФД з їх унікальними кодовими позначеннями[5,с.6].

Слід також згадати такий нормативно-методичний посібник у діловодстві та архівній справі, як "Перелік типових документів, що утворюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів. Види номіналів документів подані в ньому за сферами соціальної діяльності та їх окремими напрямками.

У Переліку документи згруповані за ступенем значущості їх видів та питань, що в них відображаються з умовним поділом їх на: - документи, що утворюються в управлінській діяльності (частина 1); - документи, що утворюються в науково-технічній та виробничій діяльності (частина 2). Перелік слугує нормативно-методичним посібником для створення на підприємстві єдиної системи формування справ, забезпечення їх обігу, можливості швидкого пошуку документів за їх змістом, проведення експертизи документів для визначення подальшої роботи з ними.

Значення класифікації документів визначається не тільки практичною доцільністю студіювання питання з метою оптимальної організації їх використання, але й теоретичним зиском як методу пізнання, виявлення та вивчення зв'язків між документами, віддзеркаленням об'єктивної дійсності в інформації.

Вивчення різних характеристик документів задля класифікації і, навпаки, їх диференціація з метою виявлення специфічних ознак і властивостей, стало одним із найулюбленіших прийомів дослідження чільної теоретичної проблеми. Апробація новітніх методологічних засад фактично означає початок нового етапу в класифікації документів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бездрабко В. В. Управлінське документознавство: навч. посіб. / В. В. Бездрабко. – К.: Четверта хвиля, 2006. – 208 с.
2. Державний класифікатор управлінської документації: ДК 010-98 / С. М. Бугай (розроб.). – На заміну ДК 010-96; Чин. від 01.06.1999. – К.: Держстандарт України, 1999. – 50 с.
3. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення: ДСТУ 2732:2004 / С. Г. Кулешов (розроб.). – Офіц. вид. – К.: Держспоживстандарт України, 2005. – 32 с.
4. Кулешов С. Г. Управлінське документознавство: навч. посіб. / С. Г. Кулешов – К.: ДАКККіМ, 2003. – 57 с.
5. Кулешов С. Г. Про хід перегляду Державного класифікатора управлінської документації / С.Г. Кулешов // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : зб. мат-в VIII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17-19 травня 2011 р. / М.С. Слободяник (наук. ред.). – К. : НАКККіМ, 2011. – С. 6-8.
6. Палеха Ю.І. Класифікація управлінських документів в організації / Ю.І. Палеха // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвідомч. наук. збірн. – 2007. – Вип. 9. – С. 100–109.
7. Перелік типових документів, що створюються в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, організацій і підприємств, із зазначенням термінів зберігання документів / ГАУ при Кабінеті Міністрів України; УДНДІАСД; Авт.: Г.В. Портнов, С.В. Сельченкова, В.П. Ляхоцький, І.Б. Матяш. – К., 1997. – 255 с.
8. Сельченкова С. В. Переліки документів: сучасний стан, проблеми, перспективи / С.В. Сельченкова // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвід. зб. наук. праць. – К., 2003. – Вип. 6. – С. 83–90.

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Для сучасної України вдосконалення інформаційної безпеки є одним з актуальних завдань, що потребує науково обґрунтованих підходів. Належна організація процесів, від яких залежить успішний розвиток інформаційної сфери, забезпечує також соціально-економічну та політичну стабільність держави.

Сучасні дослідники, вивчаючи структуру української науки, вказують на певну неефективність організаційної структури, велику розпорошеність наукових установ (підпорядкованість 36 головним розпорядникам бюджетних коштів; сучасне міністерство освіти і науки є де факто міністерством освіти і університетської науки, а центральний орган виконавчої влади, відповідальний за здійснення всієї науково-технічної та інноваційної політики, сьогодні в державі відсутній; фактична дискримінованість науковців, що працюють в університетському й галузевому секторах, порівняно з їхніми колегами з академічного сектора тощо). Організаційна структура української науки є спадком від СРСР, тобто вдалось зберегти повноцінну за секторальним розрізом структуру (академічний, галузевий, вузівський та заводський сектори науки) [1, с. 4].

Враховуючи цей нюанс, спробуємо визначити основні установи, які формують наукове забезпечення інформаційної безпеки України. За основу візьмемо такі рівні як управлінський та академічний.

Серед центральних виконавчих органів влади мають відношення до наукового забезпечення інформаційної безпеки в сучасній Україні Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Академічний рівень представлений науково-дослідними установами Національної академії наук України, зокрема Координаційною радою НАН України з питань інформатизації, Науковою радою з проблем «Інформація. Мова. Інтелект», Науковою радою з автоматизованих систем обробки даних та мереж ЕОМ, Науковою радою НАН України «Інтелектуальні інформаційні технології». Саме ці установи займаються дослідженням фундаментальних проблем інформаційної сфери України, основними з яких є: «Сучасні світові цивілізаційні, ідеологічні та духовно-культурні процеси, глобалізація та формування інформаційного суспільства», «Проблеми забезпечення і захисту національних та державних інтересів, економічної, політичної, соціальної, інформаційної безпеки, інтелектуальної та культурної незалежності України», «Формування в Україні громадянського, інформаційного, інноваційного суспільства, суспільства знань» [2].

Серед установ, які відіграють провідну роль у науковому забезпеченні інформаційної безпеки сучасної України, треба визначити Український інститут науково-технічної та економічної інформації. Це головна організація державної системи науково-технічної інформації. Основною метою діяльності інституту є створення системи формування національних інформаційних ресурсів з науково-технічної та інноваційної діяльності і засобів доступу до них та побудова системи інформаційно-аналітичного обслуговування користувачів усіх рівнів – від державного до студентського [3].

Дослідження проблем вдосконалення організації інформаційної діяльності, впровадження та використання інформаційних технологій в системі управління, захисту інформації, а також підготовка кадрів вищої наукової кваліфікації здійснюється науково-дослідними інститутами, зокрема Інститутом новітніх технологій Національного авіаційного університету (м. Київ), Інститутом прикладних інформаційних технологій Кібернетичного центру НАН України.

Підтримка необхідного рівня наукового забезпечення інформаційної безпеки вищевказаними установами здійснюється за рахунок: участі у цільових та перспективних

програмах, спрямованих на формування інформаційного суспільства в Україні; проведення наукових досліджень та опублікування їх у виданнях установи; організація науково-практичних конференцій, круглих столів, семінарів; підготовка кваліфікованих кадрів на базі установ. Аналіз діяльності вищевказаних установ показав тенденцію зросту наукових досліджень в інформаційній галузі, а отже і зміцнення її наукової бази.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бесчастний В. М. Розвиток інформаційного суспільства як позитивний чинник впливу на якість управління вітчизняною освітою / В. М. Бесчастний // Проблеми освіти. – 2007. – № 3. – С. 4–9.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти та науки, молоді та спорту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.
3. Офіційний веб-сайт Українського інституту науково-технічної та економічної інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uinte.kiev.ua/main.php>.

УДК 519.876.5(043)

К. О. Журавльова
/м. Маріуполь/

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМИ НА КОМЕРЦІЙНИХ МІСЬКИХ ВЕБ-САЙТАХ

Комунікативна ефективність визначає психологічний вплив рекламного повідомлення на цільову аудиторію: образ товару чи організації, мнемонічність та впізнанність реклами, точність передання рекламного повідомлення тощо. З огляду на те, що висока комунікативна ефективність виступає головною метою роботи з сайтом для власника, необхідно постійно проводити оцінку та використовувати відповідні технології підвищення такої ефективності. Розглянемо окремі проблеми, з якими зштовуються власник та керівник веб-сайту; їх розпізнання дозволяє прийняти необхідні міри для досягнення високої ефективності роботи веб-сайту.

Одною з головних проблем представляє складність оцінки ефективності рекламного повідомлення, що розповсюджується і на сферу інтернет-реклами, ускладнюючись через відсутність прямого наочного контакту зі споживачем. Існує необхідність розробки алгоритму оцінки реклами на комерційних міських веб-сайтах для отримання даних про поточний стан ефективності веб-сайту як засобу комунікації.

Розробка стратегії та тактики є іншим обов'язковим елементом підвищення комунікативної ефективності веб-сайту. Поєднання чіткого та ретельного аналізу, планування діяльності, розрахунку результатів з постійним пошуком нових креативних ідей виявляється дуже складним на практиці.

На міських веб-сайтах існує необхідність покращення якості рекламного продукту. Реклама має містити ідею, описувати унікальну торговельну пропозицію тому, що в першу чергу потрібно відрізнити свій продукт та здивувати споживача реклами, пробудити інтерес та захопити його увагу.

Постійний розвиток інформаційних та комп'ютерних технологій дозволяє використовувати нові прийоми для підвищення комунікативної ефективності, але ускладнює процес роботи з веб-сайтом, потребує додаткового фінансування та кваліфікованих кадрів.

Визначення оптимального співвідношення рекламної та не рекламної інформації виступає також важливим моментом, що потребує дослідження власників веб-сайтів. Недостатня кількість реклами знижує комунікативну ефективність, а нав'язлива реклама відвертає відвідувачів.

Нормативно-правова база регулювання суспільних відносин у інтернет-просторі, авторських прав на інтернет-рекламу та веб-сайти знаходиться у стадії розвитку, тому питання захищеності відповідних прав власників залишаються відкритим. З іншого боку, необхідно постійно слідкувати за змінами законодавства та виконувати положення нових нормативно-правових документів для того, щоби відповідати чинному законодавству.

Таким чином, власники комерційних міських веб-сайтів у процесі підвищення комунікативної ефективності реклами зустрічаються з рядом проблем, які потребують обов'язкового вирішення. Кваліфіковані кадри, спеціальні дослідження та постійний пошук і впровадження нових технологій допоможуть розрішити дані проблеми.

УДК 027.52(477.62-2):06.055.5(043)

Г. Р. Іванова
/м. Маріуполь/

ІНФОРМАЦІЙНА РОБОТА ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ СИСТЕМИ (ЦБС) ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ МІСТА МАРІУПОЛЯ (2008-2010РР.)

Бібліотеки України сьогодні переживають період трансформації, які відбуваються відповідно до змін в сучасному суспільстві. У зв'язку з цим набуває необхідність глибокого розгляду соціально-культурного статусу бібліотек, яким в недалекому минулому відводилась пріоритетна роль ідеологічних центрів.

В попередніх працях [1] було висвітлено бібліотеку як складову інформаційного суспільства, а в цих тезах звернемо увагу на інформаційну роботу Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Маріуполя на основі річних звітних матеріалів (2008-2010 рр.).

Необхідно зазначити, що звіти, які відбивають роботу ЦБС дуже змістовні та інформативні. Традиційно вони розподілені за тематиками, які висвітлювалися в процесі роботи ЦБС на протязі року. Це: 1. Бібліотека – територія добра і милосердя; 2. Чарівний світ інформаційних технологій; 3. Через книгу – до світла і добра: соціокультурна діяльність: 3.1. Соціальне партнерство; 3.2. Моніторинг інтересів і запитів та організація обслуговування користувачів; 3.3 Інформаційна підтримка соціокультурної діяльності; 3.4. Українська історія, народознавство, мова, культура; 3.5. Правове виховання; 3.6. Краєзнавство; 3.7 Розвиток культур національних меншин; 3.8. Екологічне виховання; 3.9. Молодь; 3.10. Сімейне читання. Робота з родинами; 3.11. Популяризація російської та світової культури; 4. Бюджетне фінансування та франчайзинг: джерела розвитку ЦБС; 5. Реклама не розкіш... Успішна робота книгозбірні; 6. Кадри: команда небайдужих; 7. Висновки і трохи статистики.

Так, 2008 рік був особливим для жителів міста, бо саме цього року святкувалися 230-річчя від дня заснування Маріуполя, 90-річчя міської газети “Приазовский рабочий”, 50-річчя ВАТ “Азовмаш”, 75-річчя металургійного комбінату “Азовсталь”. До того ж цей звітний рік був насичений знаменними та пам'ятними датами української історії та культури: Рік пам'яті жертв Голодомору, 70-річчя Великого терору – масових політ репресій 1937 – 1938 рр., 1020-річчя хрещення Київської русі тощо. Тому цілком зрозуміло бажання бібліотекарів Маріупольської ЦБС для дорослих вписати його в історію, попри кризові явища наприкінці 2008 року, як один з самих знакових у житті колективу і всього міста. Основою організації бібліотечного обслуговування міста у 2008 році стала “філософія якості” [2, с. 47].

Наступний, 2009 рік став для Маріуполя одним з самих складних у виконанні міського бюджету. Адміністрація ЦБС змушена була виробити нову активну стратегію управління, спрямовану на перевагу соціально орієнтованих напрямків діяльності, перевагу користувачів, які не повинні були відчувати незручностей в бібліотечно-інформаційному обслуговуванні. Так, основними подіями за 2009 рік стали: “проведення II-го міського фестивалю “Книга і преса Маріуполя” та участь ЦБ в обласному конкурсі “Читають всі!”;

перемога бібліотеки-музею-філіалу № 12 ім. К. М. Симонова в обласному конкурсі “Краща бібліотека року”; 60-річчя бібліотеки-філіалу № 4 ім. Лесі Українки; цикли заходів ЦБС до Євро-2009, Року молоді та Року М. В. Гоголя та інше [3, с. 1]. Однак, попри важкі фінансові проблеми, ЦБС для дорослих м. Маріуполя пройшла крізь звітний рік гідно та з численними досягненнями. Завдяки працелюбності, завзятості та прагненню знайти позитивні моменти у несприятливій для розвитку часи, співробітники ЦБС активізували свої дії, які були орієнтовані на соціальний напрямок діяльності: творчі зустрічі, виступи на конференціях, участь у святкуванні важливих подій міста та його жителів.

На виконання “Концепції Державної цільової програми підтримки і розвитку читання на період до 2015 року” 2010 рік в було оголошено в Маріупольській ЦБС Роком підтримки і розвитку читання. “Протягом року читання в ЦБС відбувалися інтелектуально і емоційно насичені події, які ще довго будуть у пам’яті жителів міста” [4, с. 1].

Основними подіями звітного року були: перемога ЦБ ім. В. Г. Короленка в обласному конкурсі “Краща бібліотека року”; проведення III-го регіонального фестивалю “Книга і преса Маріуполя”; подальший розвиток міжнародних зв’язків ЦБ з літераторами і відкриття міського відділення Конгресу літераторів України; цикли заходів до Року ветеранів, Дня Європи, Року читання; загальносистемний конкурс “Естафета цікавих справ” тощо.

Високою оцінкою діяльності першого керівництва ЦБС для дорослих, заслуженого працівника культури України Л. В. Гуркової в Рік читання можна вважати факт “нагородження її дипломом Російської творчої Спілки працівників культури за вагомий внесок збереження і розвиток вітчизняної культури та подякою Всеукраїнської творчої спілки “Конгрес літераторів України” за значний внесок в популяризацію книги і творчості письменників м. Маріуполя, активне сприяння у проведенні літературних масових заходів” [3, с. 1]. Приємно відзначити, що 2010 рік – це Рік підтримки і розвитку читання, а значить він стимулював активізацію роботи книгозбірень та пошук інноваційних форм.

Таблиця 1

Порівняльні показники за 2008 – 2010 роки

Показники	2008	2009	2010
Бібліотечний фонд	562012	538502	534764
Кількість користувачів	51881	47716	47716
Книговидача	1102677	1050367	1108355
Відвідування	333065	315589	333660
Платні послуги	120000	125691,72	115094,42
Кошти на комплектування	177742	—	98145

[4, с. 53]

Інформаційної робота ЦБС для дорослих м. Маріуполя за 2008 – 2010 рр. була насиченою різноманітними подіями: на дуже високому рівні була здійснена соціально-культурна та просвітницька діяльність (святкування знаменних дат, вечори пам’яті видатних людей, відкриття літературних клубів, проведення соціокультурних акцій, семінарів, участь у конференціях, тренінгах, фестивалях, виставках, презентаціях тощо). Такі високі показники розвитку бібліотек стали можливими завдяки прагненню кваліфікованих працівників зробити бібліотеку серцевиною в освітянській, культурній та суспільній складових. Завдяки їх наполегливій праці та цілеспрямованості ЦБС для дорослих м. Маріуполя, на чолі якої стоїть Центральна бібліотека ім. В. Г. Короленка. Вона зробила і продовжує роботи впевнені кроки на шляху до вступу в інформаційне суспільство, яке нині зі швидкими темпами розвивається в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванова Г. Р. Бібліотека як складова інформаційного суспільства / Г. Р. Іванова // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів

“Проблеми формування інформаційної культури особистості”. – Маріуполь, 2010. – С. 134–136.

2. Пріоритет – якість: кризь призму фактів: пояснювальна записка до звіту Маріупольської ЦБС для дорослих за 2008 рік / складач О. М. Подтинна. – Маріуполь: [б. в.] 2008. – 48 с.
3. Бібліотека – антикризова територія: пояснювальна записка до звіту Маріупольської ЦБС для дорослих за 2009 рік / складач О. М. Подтинна. – Маріуполь: [б. в.] 2009. – 35 с.
4. Підтримка і розвиток читання: стратегія і тактика: пояснювальна записка до звіту Маріупольської ЦБС для дорослих за 2010 рік / складач О. М. Подтинна. – Маріуполь: [б. в.], 2011. – 54 с.

УДК 651.53 (477)(043)

І.І. Іванченко
/м. Маріуполь/

ВИДИ ТА СТРУКТУРА ОГЛЯДОВИХ ДОКУМЕНТІВ

В сучасному світі серед вторинних документів особливе місце посідають оглядові документи, тому що у жодному з видів аналітико-синтетичної переробки інформації всі операції щодо аналізу і синтезу змісту первинних документів не проводяться з такою повнотою і глибиною, як при укладанні оглядових документів. Процес створення оглядової інформації є досить різноманітним і залежить, перш за все, від конкретного завдання інформаційного управління [1, с.5].

Вивчення оглядових документів, на сьогодні є актуальною темою, тому що необхідність оглядів як важливого виду наукових публікацій показана в чималій кількості робіт вчених різних галузей науки і спеціалістів, які працюють в науково-інформаційній сфері. Особливо важливою оглядова інформація є при виникненні або існуванні проблеми, вирішення якої неможливе без дослідження її стану та існуючих шляхів розв'язання.

Російські та українські дослідники, такі як А.А.Гречихін і І.Г.Здоров, Н.М. Кушнарєнко, В.К. Удалова, Г.В. Власова, В.І. Лутовина, Л.І.Титова, займалися вивченням оглядових документів та звернули увагу саме на дослідження методики до підготовки, структуру та види оглядів. Активно видавалися ГОСТи [1; 4; 5].

Згідно з ГОСТ 7.60-90 – «Оглядовий документ – це інформаційне видання що містить публікацію одного або декількох оглядів, які відображають результати аналізу та узагальнення відомостей з різних джерел» [2].

Оснoву оглядового документу становить огляд.

Огляд - це текст, який містить концентровану інформацію, отриману в результаті відбору, аналізу, систематизації і логічного узагальнення відомостей з великої кількості першоджерел з певної теми за певний проміжок часу [5, с.314].

Стосовно видів, то оглядові документи можна розділити на аналітичні, реферативні а та бібліографічні.

Аналітичний огляд — це огляд, який містить всебічний аналіз усієї наведеної у первинних документах інформації, з її аргументованою оцінкою, а також обґрунтовані рекомендації щодо її використання

Реферативний огляд містить зведену характеристику питань, які розглянуті у вихідних первинних документах, але не містить критичної оцінки, поданої у цих документах інформації

Бібліографічний огляд, який містить зв'язну і послідовну бібліографічну характеристику сукупності документних джерел з певного питання (проблеми, теми), що ви-йшли за певний період часу, а також бібліографічні описи цих документів [3, с.240].

Сутність огляду як вторинного документа полягає не лише у зведеній характеристиці певного питання (теми, проблеми) та в узагальненні відомостей, вміщених в першоджерелах за певний період часу. Адже кожен вторинний документ завжди є певною мірою узагальненою інформацією з першоджерел.

Що стосовно структури оглядових документів, то вона містить у стислій формі систематизовані відомості з питань, що розглядаються (об'єктах, проблем, напрямках діяльності), їх станом, рівнем і тенденціям розвитку з аргументованою критичною оцінкою, висновками та рекомендаціями [2].

Основна частина огляду включає:

- вступну частину;
- аналітичну частину;
- висновки;
- додатки.

Вступна частина повинна містити коротке обґрунтування вибору теми огляду, часові межі аналізованого періоду і види використовуваних документів, зв'язок огляду з раніше виконаними з даної тематики оглядами [2].

Найбільш важливим елементом огляду є аналітична частина.

В аналітичній частині огляду рекомендується поміщати внутрішньотекстові посилання у вигляді порядкових номерів списку використаних джерел інформації, прізвищ авторів та основних заголовків первинних документів, років видань і т. д.

Висновки повинні містити відомості про виявлені нові напрямки, тенденції та перспективи розвитку.

Таблиці, приклади, результати експериментів, матеріали довідкового характеру, що доповнюють основний зміст огляду, допускається включати в текст огляду або приводити в додатку [3, с.245].

Таким чином, огляди виконують підсумкову, інтеграційну, оціночну, орієнтовну та евристичну функції та дозволяють зекономити час фахівців, позбавляють їх необхідності безпосереднього перегляду документів під час пошуку потрібних матеріалів, акцентують увагу на особо цікавих документах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власова Г. В. Аналітико-синтетична переробка інформації: Навч. посіб. / Г. В. Власова, В. І. Лутовинова, Л.І.Титова.- К.: ДАКККіМ, 2006.- 291 с.
2. ГОСТ 7.60-90. Издания. Основные виды. Термины и определения. Дата введения 01.01.91 //Стандарты по библиотечному делу.- СПб., 2001.- С.270 - 307.
3. Горбаченко Т. Г. Аналітико-синтетична переробка документної інформації: Навч. Посіб /Т.Г.Горбаченко.- К.: Університет «Україна», 2008.- 312 с.
4. Гречихин А.А. Информационные издания: Типология и основные особенности подготовки / А.А. Гречихин, И.Г. Здоров. – М.: Книга, 1998.- 272с.
5. Кушнарченко Н.М. Наукова обробка документів: Підручник / Н.М.Кушнарченко, В. К. Удалова.– К.: Вінар, 2003. – 328 с.

УДК 025.3(043)

Ю. В. Кабанчук

/м. Маріуполь/

СУТНІСТЬ МАКРОАНАЛІТИЧНОГО ЗГОРТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Впровадження інформаційних систем, ефективних засобів і методів переробки та пошуку інформації дають можливість користувачам з інформаційного масиву вибрати необхідну ревалентну інформацію. Тому треба використовувати згортання інформації, завдання якого полягає у змістовній оцінці значимості документа та зменшення фізичного обсягу або змін знакової форми документа за умовами мінімальної втрати інформативності.

У залежності від глибини аналізу, розрізняють макроаналітичне та мікроаналітичне згортання інформації. Макроаналітичне згортання полягає у відображенні у вторинному документі формальних ознак первинного та загальних відомостей про його зміст. До макроаналітичного згортання відносяться такі види (процеси), як складання бібліографічного

опису, анотування, результатом яких є створення бібліографічних описів і анотацій [2, с. 6]. Складання бібліографічного опису – це процес стандартизованого представлення основних даних про документ. Анотування – це процес складання коротких відомостей, що характеризують документ з точки зору його змісту, форми, цінності, читацького призначення, оформлення.

Бібліографічний опис — сукупність бібліографічних відомостей про документ, яка наведена за певними правилами, що встановлюють порядок розташування зон та елементів, призначених для ідентифікації та загальної характеристики документа [1, с. 33].

Об'єктом для створення бібліографічного опису є електронні інформаційні ресурси, керовані комп'ютером, в тому числі ті, що потребують використання периферійного пристрою.

До бібліографічного опису документів висувають такі вимоги: достовірність, об'єктивність і цілеспрямованість бібліографічного опису; точність і повнота відображення ознак документа за допомогою найменшого числа елементів для його ідентифікації; єдність бібліографічного опису незалежно від галузі його застосування; бібліографічний опис має бути коротким, наочним; бібліографічний опис має складатися з великих структурних одиниць — зон опису, які, у свою чергу, поділяються на елементи [1, с. 38-39].

Роль бібліографічного опису документів у різних галузях діяльності людини є надзвичайно велика. Важко перелічити всі галузі у яких знаходить застосування бібліографічний опис. Крім документознавчої, інформаційної, бібліотечної, архівної, навчальної та навчальної діяльності, він відіграє велику роль у книговидавничій та книготорговельній практиці.

Анотація — це коротка характеристика документа, його частини чи сукупності документів із точки зору їх змісту, призначення, форми чи інших особливостей. Метою анотування є одержання узагальненої характеристики документа, що висвітлює його логічну структуру та найбільш сутнісні сторони змісту [1, с. 225-226].

Анотування використовують як засіб бібліографічної характеристики документа у бібліографічних посібниках, у каталогізації документів, у видавничій справі (макет картки з анотацією вміщують у книгах та періодичних виданнях). З метою інформації та реклами анотування застосовують у книжковій торгівлі, а також як засіб вилучення та фіксування інформації при читанні. Широко застосовують його при анотуванні різних документів, наприклад, дипломатичних.

Таким чином у зв'язку з безперервним зростанням обсягу документів, друкованої продукції зростає значення бібліографічної інформації, без якої у наші дні неможливо орієнтуватись у потоці документів. Якість такої інформації багато в чому залежить від бібліографічного опису. Фактично вся інформація про документи, їх облік та реєстрація здійснюються за допомогою бібліографічного опису. Без нього не можна скласти рецензію, реферат, огляд документів. Зрештою, макроаналітичне згортання інформації — необхідна передумова здійснення міжнародного обміну документною інформацією. Макроаналітичне згортання необхідне для подальшого представлення документів як в традиційному, так і в електронному вигляді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітико-синтетична переробка документної інформації [Текст] : навч. посіб. для дистанційного навчання / Т. Г. Горбаченко. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Університет «Україна», 2008. — 312 с.
2. Власова Г.В. Аналітико-синтетична переробка інформації: Навчальний посібник. / В.І. Лутовинова., Л.І. Титова. // — К.: ДАКККіМ, 2006. — 290 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КАДРОВОЇ СЛУЖБИ ВНЗ (НА ПРИКЛАДІ МДУ)

В умовах становлення інформаційного суспільства підвищення ефективності функціонування будь-якої установи базується на інформаційно-аналітичному забезпеченні управління (далі ІАЗУ). В сучасній науці сутність та особливості ІАЗУ викликають великий інтерес та розглядаються під різними кутами у документознавстві та менеджменті. Так вчені-документознавці, зокрема С.Кулицький та Ю.Палеха, розглядають ІАЗУ узагальнено, розуміючи під ним процес пошуку, збору, переробки та подання інформації у формі, придатній для її використання при прийнятті управлінських рішень [1]. Фахівці з менеджменту: Ю.Курносів, Р.Гіляревський та Ю.Симонов розглядають ІАЗУ як сукупність організаційних, методичних та інтелектуальних видів діяльності зі збирання, систематизації, аналізу, зберігання й використання відомостей про працюючих або тих, хто готується до вступу на роботу співробітників, а також оцінку кадрових процесів у галузі та на регіональному ринку праці [2]. Оскільки предметом даного дослідження є кадрова служба, яка відіграє ключову роль у процесі ІАЗУ, в цьому формулюванні ми і використаємо термін.

Відділ кадрів будь-якої установи має схожі функції – це управління персоналом та ведення кадрового діловодства. Головними завданнями є прийняття, облік переведення та звільнення персоналу. Діяльність у відділі кадрів регламентується нормативно-правовим забезпеченням у вигляді Конституції України, Кодексом законів про працю України, Законами України «Про відпустки», «Про захист персональних даних», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Інструкцією «Про порядок ведення трудових книжок працівників», Класифікатором професій та іншими нормативними та законодавчими актами.

Окремим аспектам діяльності відділу кадрів присвячені такі періодичні видання як «Довідник кадровика», «Кадровик України» та «Кадровик: трудове право і управління персоналом». Функціонування спеціалізованих сайтів, таких як «Всеукраїнська асоціація кадровиків», «Співтовариство кадровиків та спеціалістів з управління персоналом», «Гаряча лінія кадровика» дозволяє здійснювати інтерактивний обмін відомостями, швидко отримувати необхідну інформацію і, як результат, підвищувати рівень інформаційно-аналітичного забезпечення управління в установі.

Водночас, кадрова служба в різних сферах професійної діяльності має специфічні ознаки. Відділ кадрів ВНЗ має ряд особливостей, які відрізняють його від відділу кадрів інших установ чи підприємств:

- діяльність відділу кадрів ВНЗ має два напрями роботи, а саме робота зі студентами та робота з персоналом;
- прийом великої кількості співробітників за сумісництвом, погодинною оплатою та трудовими згодами;
- диференціація загальної кількості персоналу на професорсько-викладацький, учбово-допоміжний, адміністрацію та обслуговуючий персонал, і це потребує індивідуального підходу до кожної з груп;
- нестабільність студентського складу потребує постійного оновлення.

Структура кадрової служби залежить від розміру ВНЗ: статусу, кількості працівників та студентів. В масштабних ВНЗ з кількістю студентів понад 5 тисяч (національні університети), кадрова робота розподілена на окремі сектори. Наприклад у Київському національному авіаційному університеті кадрова служба представлена відділом кадрів та документозабезпечення, який складається з окремих секторів. У менших університетах, з кількістю студентів менше 5 тисяч, кадрова служба складається лише з декількох працівників, які виконують значний обсяг робіт. У такому випадку підвищуються вимоги до ефективності процесу інформаційно-аналітичного забезпечення управління.

Показовим у цьому плані може бути аналіз досвіду МДУ – вищого навчального закладу IV рівня акредитації, відомого як в Україні, так і за її межами. МДУ за 20 років свого існування пройшов шлях від коледжу до державного, класичного університету, діяльність якого спрямована на євроінтеграцію.

Такий університет потребує певного реформування у менеджменті. Все це стосується відділу кадрів, в основу діяльності якого покладено інформаційно-аналітичне забезпечення управління. Відповідно до Статуту МДУ відділ кадрів є структурним підрозділом, який підпорядковано ректору [3] та відповідно до штатного розкладу складається з начальника, заступника та трьох інспекторів. Має ряд функцій, а саме вирішення питань з прийому, переведення та прийняття персоналу, його облік та ін. [4].

З метою оптимізації роботи у відділі кадрів з 2002 року впроваджено програмний модуль «Парус Персонал», призначений для автоматизації роботи з персоналом. Його функціонування забезпечує автоматизацію наступних процесів:

- формування штатного розкладу – реєстрація підрозділів та посад, формування штату;
- приймання співробітників на роботу, призначення на посаду, облік особистих відомостей про співробітників;
- облік кадрових переміщень та ін.

Вище перелічені процеси є загальними для більшості відділів кадрів і не віддзеркалюють особливості кадрової служби ВНЗ. Саме тому за межами існування програмного продукту «Парус Персонал» залишається автоматизація специфічних напрямів діяльності відділу кадрів МДУ. Для усунення цих прогалин необхідним є впровадження програмних засобів, спрямованих на:

- формування релевантної та гнучкої БД студентів, адже поки що робота у цьому напрямі є повністю традиційною (неавтоматизованою);
- автоматизацію відомостей про відпустки та лікарняні листки;
- автоматизацію обліку позаштатних працівників;
- автоматизацію обліку відомостей про роботу за сумісництвом;
- автоматизацію обліку військовозапов'язаних.

Впровадження вказаних засобів зробить роботу з кадровими відомостями більш систематизованою, чіткою, структурованою і, відповідно, процес інформаційно-аналітичного забезпечення управління більш ефективним. Також автоматизація більшості процесів дозволить спростити облік відомостей про усіх співробітників і, особливо, про студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління/ С.П.Кулицький. – Київ: МАУП, 2008. – 224 с.
2. Курносів Ю.В. Аналітика: Методологія, технологія і організація інформаційно-аналітичної роботи / Ю.В.Курносів. – М.:РУСАКИ, 2009. – 512с.
3. Статут Маріупольського державного університету: затв.08.11.2010/ Маріуп.держ.ун-т. – Маріуполь, 2010. – 31 с.
4. Положення про відділ кадрів МДУ: затв. 2011 / уклад.: Є.В.Василькова, Ф.Ф.Шебаніц; Маріуп. держ. ун-т. – Маріуполь, 2011. – 5 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ МАРІУПОЛЬСЬКОГО МІСЬКОГО ЦЕНТРУ ЗАЙНЯТОСТІ

Сучасний стан зайнятості населення України, який, насамперед, характеризується зниженням попиту на працю, закриттям чи припиненням діяльності підприємств, скороченням працівників, і як наслідок – поповненням безробітних, безпосередньо обумовлений фінансово-економічною кризою, яка почалася у другій половині 2008 р. та триває понині. У зв'язку з цим, загострюється питання щодо вирішення проблеми працевлаштування громадян. На теоретичному рівні проблема зайнятості розглядається в працях Д. Богині, та В.В. Дмитрієва-Заруденко [2;4]. Теоретичні розробки науковців створюють обґрунтування для вирішення проблеми працевлаштування з боку держави..

Державна політика зайнятості повинна забезпечити надійне функціонування всіх інститутів, котрі визначаються як суб'єкти даної політики. Саме тому у 1990 році була створена Державна служба зайнятості, за допомогою якої здійснюються заходи щодо реалізації працевлаштування громадян. Основи регулювання зайнятості закладає Закон України «Про зайнятість населення» 1991 року. Згідно з цим законом, зайнятість – це діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих та суспільних потреб і така, що, як правило, приносить їм прибуток у грошовій або іншій формі [6].

В структуру Державної служби зайнятості входять: Державний центр зайнятості Міністерства праці та соціальної політики України, центр зайнятості Автономної Республіки Крим (1), Київський та Севастопольський центри зайнятості (2); загалом діють по Україні: обласні центри зайнятості (24), районні (416), міськрайонні (66), міські (107), районні у містах центрів зайнятості (26), центри організації професійного навчання незайнятого населення (8) [2].

В своїй діяльності Державна служба зайнятості Керується основними положеннями ЗУ „Про зайнятість населення” та Положенням про Державну службу, відповідно до яких головними завданнями державної служби зайнятості на сучасному етапі є:

- забезпечення ефективної зайнятості населення, підвищення мотивації населення до праці;
- забезпечення безбар'єрного доступу до інформації;
- запровадження принципово нових партнерських відносин та методів співпраці з роботодавцями у вирішенні проблем на ринку праці;
- сприяння створенню нових робочих місць та умов для розвитку підприємництва [2].

Важливим кроком в працевлаштуванні суспільства стало створення Інтернет-порталу державної служби зайнятості (www.dcz.gov.ua) – комплексної системи, що забезпечує можливість підбору вакансій та претендентів на роботу, отримати консультації, розмістити резюме та ознайомитися з переліком послуг, які надає служба зайнятості [2].

Єдина технологія обслуговування незайнятого населення (ЄТОНН) є передовим напрацюванням у соціальній сфері для підвищення ефективності роботи всіх центрів зайнятості в Україні по наданню соціальних послуг шукачам роботи і роботодавцям [2].

Єдина інформаційно-аналітична система (ЄІАС) – це глобальна інформаційна система, яка об'єднує всі центри зайнятості. Саме тому ЄІАС є ефективним механізмом надання соціальних послуг громадянам та інструментом для щоденного контролю за результатами роботи центрів зайнятості. Системи дозволяє постійно здійснювати моніторинг працевлаштування громадян та укомплектування вакансій по всій Україні [4].

Однією з складових інформаційної діяльності служб зайнятості, є надання професійної інформації, яка містить в собі сукупність відомостей, що здатні ефективно сприяти людині у вирішенні питання про вибір сфери трудової діяльності. Це інформація про світ професій, спеціальностей, про особистісні якості, що необхідні людині для успішної трудової діяльності..

Особливого значення набуває інформаційна робота з громадськістю. Інформаційна система повинна бути спрямована на вирішення трьох головних завдань:

– надати представникам різних верств населення якісну інформацію, яка здатна допомогти кожному з них зорієнтуватись та вирішити власні проблеми (пошук місця роботи, організація власної справи тощо);

– забезпечити захист громадян від недоброякісної інформації;

– сприяти підвищенню загальної інформаційної культури споживачів самої інформації.

Структуру Донецького обласного центру зайнятості складають міські центри зайнятості – 27, районні центри зайнятості – 27, філії та відділення – 13, відділення - 2. Одним з міських центрів Донецької області є Маріупольський міський центр зайнятості, який був створений у 1991 році (далі – Центр). Центр підпорядковується Донецькому обласному центру зайнятості та Київській Державній службі зайнятості. Інтернет-портал Донецької обласної служби зайнятості представляє інформацію про діяльність Центру. Центр в своїй діяльності керується Положенням про Маріупольський міський центр зайнятості [5], згідно з яким надає такі послуги, як:

– пошук відповідної роботи і сприяння в працевлаштуванні;

– інформаційні, консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням, у тому числі за кордоном;

– профорієнтація, професійна підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації;

– виплата допомоги по безробіттю [2].

З 2004 року Центр здійснює роботу в Єдиній інформаційно-аналітичній системі (ЄІАС). З ЄІАС стало можливим не тільки полегшення пошуку роботи для незайнятого населення, але і підйом якості обслуговування на вищий рівень.

Аналіз звіту Центру відображено в таблиці 1.1

Таблиця 1.1

Заходи, які були здійснені за результатами діяльності	1-й квартал 2010		1-й квартал 2011	
	Кількість осіб	Відсоток	Кількість осіб	Відсоток
Працевлаштовано службою зайнятості	262	4%	810	18%
Знято з обліку з інших причин	2119	36%	953	21%
Перебуває на обліку на кінець звітного періоду усього	3507	60%	2728	61%
Всього	5888	100%	4491	100%

Згідно із результатами діяльності з працевлаштування громадян протягом першого кварталу 2010 р. - 262 особи (4%) та за період першого кварталу 2011 р. показник склав – 810 осіб (18%), можна зробити висновки що, з кожним роком зростає кількість громадян, які здобули нову професію та знайшли роботу. Вагомим є використання програми ЄІАС, яка дає можливість працівникам Центру підняти на якісно новий рівень надання соціальних послуг і соціальний захист населення від безробіття

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості: Навч. посіб. – К. : КНЕУ, - 2003. - 252 с.
2. Державна служба зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>.
3. Державна служба зайнятості – виконавча дирекція фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття: шляхом інновацій. – Київ, 2006. - 32 с.
4. Маршавін Ю.М. Технологізація процесу надання соціальних послуг центрами зайнятості в умовах сучасного ринку праці / Ю.М. Маршавін // Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. – Київ. – 14 с.
5. Положення про Маріупольський міський центр зайнятості: розпорядження міського голови від 1 січня 2011р. – Маріуполь. – 7 арк.

6. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 року // Відомості Верховної Ради. – 1991. – №.14. – 171 с

УДК 651.5(043)

І. І. Кустов
/м. Маріуполь/

УПРАВЛІНСЬКЕ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО: СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ, ОЗНАКИ

Необхідність у складанні документів виникає одночасно з появою писемності, саме тому так важливо розглянути розвиток та становлення управлінського документознавства, основу та витоки цієї науки. Метою даного дослідження є визначити всі особливості управлінського документознавства, та її цінність для сучасного суспільства. Сьогодні, управлінські документи присутні у кожній установі, і через це виникає необхідність визначити призначення управлінського документознавства, структуру управлінського документа, та роль електронного документообігу на підприємстві.

Управлінське документознавство досліджує проблеми документування управлінської інформації та її функціонування у документованій формі саме у межах органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації.

Для визначення словосполучення "управлінський документ" необхідно встановити сукупність ознак управлінського документа. До цих ознак відносяться:

- управлінський документ містить дві частини - змістовну (текст документа) і довідкову;
- змістовна частина управлінського документа містить відомості про середовище управління, призначені для використання в управлінні;
- управлінський документ призначений для виконання управлінської функції.

Чимало дослідників намагаються дослідити управлінське документознавство і в багатьох з них є своя точка зору. У наш час, проблемами управлінського документознавства займаються такі відомі у наукових кругах люди як: Ю. Палеха, В. Бездрабко, С. Кулешов, та багато інших дослідників та науковців, і в кожного з них є своє визначення поняття «управлінська документація». С. Г. Кулешов стверджує, що центральною ланкою управлінського документознавства є управлінська документація, ще він зазначає, що управлінське документознавство вивчає обіг в установі управлінських документів тільки як динамічних об'єктів, коли вони виконують функцію заради якої були створені. І я повністю згоден з цією точкою зору, а тепер дамо визначення поняттю «управлінська документація».

Управлінська документація - сукупність оформлених за певними правилами документів, що використовуються в управлінській діяльності.

Електронне документознавство, на сучасних підприємствах, широко використовується, бо зі створенням електронних баз даних та розвитком комп'ютерної комунікації, управлінські документи почали зближатись з електронним світом. Особливості сучасного документознавства полягають насамперед в широкому застосуванні комп'ютерних систем обробки та друку документів.

Електронний документообіг - високотехнологічний і прогресивний підхід до суттєвого підвищення ефективності роботи органів державної влади і місцевого самоврядування. Відсутність необхідності вручну розмножувати документи, відслідковувати переміщення паперових документів всередині організації, контролювати порядок передачі конфіденційної інформації істотним образом знижує трудовитрати працівників служби діловодства. Наскрізний автоматичний контроль виконання на всіх етапах роботи з документами кардинально підвищує якість роботи виконавців, робить терміни підготовки документів більш прогнозованими і керованими.

Спільне використання систем електронного діловодства і сховищ інформації дозволяє систематизувати і поєднувати інформацію, що полегшує її аналіз і складання звітів. Для пошуку прихованих закономірностей у великих масивах даних мо на приймати більш

ефективні рішення і дії, що базується на відповідних технологіях діставання інформації з даних.

Управлінське документознавство не є підсистемою «документознавства» а є самостійною наукою і тому вимагає окремого глибоко вивчення. Становлення індустріального суспільства посилило усвідомлення людей у тому, що нам необхідна чітко регламентації соціальних відноси. Науково-технічний прогрес змусив суспільство зробити зміни в системі організації управлінського документознавства і саме завдяки цьому сучасними установами набагато легше керувати і збільшується їхня продуктивність, що приносить чималу користь суспільству. Крім цього, управлінська документація зробила чималий крок вперед завдяки інформаційним технологіям, і воно стало набагато краще та швидше справлятися зі своїми управлінськими функціями, і хоча електронне документознавство має деякі недоліки, такі як: неможливість доступу до інформації без спеціальних приладів, недовговічність інформації та інші. Електронне документознавство все одно є невідривною частиною сучасного управлінського документознавства.

УДК 651.4/9 (043)

Я. В. Парікула

/м. Маріуполь/

ЗНАЧЕННЯ ДІЛОВОДСТВА У ЗДІЙСНЕННІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Діловодство одна з складових управлінської діяльності, що здійснюється в сучасних органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах, підприємствах, організаціях.

Діловодство – сукупність процесів, що забезпечують документування управлінської інформації та організування роботи зі службовими документами [3, с. 2]. Для будь-якої установи, організації, підприємства тощо його правильна організація важлива для удосконалення роботи управлінського апарату та його раціоналізації.

При дослідженні діловодства найбільшої уваги потребує один з основних його процесів – організація обігу або інакше документообіг. Тенденція зросту інформації породжує збільшення документів, які циркулюють в установах. Робота з ними потребує багато часу, а це за певних обставин може перешкоджати практичній діяльності установ, зокрема органів влади (виїзду на об'єкт та його огляду, безпосередньому контролю підрядників, проведенню зустрічі з громадянами та подальшій перевірці виконання їх звернень тощо). Отже, необхідно зосередитись на вивченні реального стану документообігу та на розробці варіантів його оптимізації. Результатом цієї роботи стане: чітко сформоване уявлення про установу, зокрема про організаційну структуру й розподіл обов'язків між його відділами, про рівень організації діловодства, а також отримання нових відомостей про цей об'єкт, які посприяють прогнозуванню і плануванню його розвитку.

До основних характеристик документообігу належать:

- рух документів в установі з моменту їх отримання або створення до завершення їх виконання чи відправки;
- кількість вхідних, внутрішніх та вихідних документів установи за певний період часу [1, с. 28].

Вивчення руху документів та його раціоналізація в значній мірі сприяє:

- удосконаленню організаційної структури;
- розподілу документів між керівником установи, його заступниками, начальниками відділів та фахівцями згідно з їх обов'язками;
- визначенню найкоротшого шляху надходження документа до виконавця;
- виключенню зворотних переміщень, зайвих інстанцій та дій, дублювання документів.

В сучасних установах України маршрути вхідних та вихідних документів достатньо стабільні й мобільні. Удосконалення вимагає маршрут внутрішніх документів. Деякі проблеми пов'язані з розподілом документів між керівником установи, його заступниками, начальниками відділів та фахівцями. Інколи цей процес здійснюється невідповідно обов'язкам управлінців. Таким чином, більш тривалим стає шлях надходження документа до виконавця. До того ж можливі дублювання та проходження зайвих інстанцій.

Кількість вхідних, внутрішніх та вихідних документів установи за певний період часу або обсяг документообігу враховується для:

- визначення необхідної кількості управлінського персоналу взагалі та служби діловодства окремо, а також їх обтяженість;
- підрахунку застосування засобів механізації та автоматизації діловодства.

Необхідним є постійне проведення обліку кількості документів у всіх структурних підрозділах установи. На основі отриманих показників у керівництва з'являється можливість збільшувати або зменшувати штат відділів, рівномірно розподіляти обов'язки співробітників.

Щодо інших процесів, які складають діловодство установи, то вони також потребують удосконалення, зокрема зберігання документів. Рівень функціонування архівних відділів недостатньо розвинутий, умови зберігання не завжди відповідають сучасним вимогам, кваліфікація співробітників потребує підвищення.

На достатньо високому рівні серед процесів, які визначають діловодство установи, знаходиться документування управлінської інформації. Створення документів здійснюється на основі сучасних стандартів, зокрема ДСТУ 4163-2003 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів» [2].

Отже, рівень організації діловодства впливає на реалізацію управлінських дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ, підприємств, організацій. Їх якісна й ефективна діяльність залежить від правильної організації таких процесів, як документування управлінської інформації, документообіг, зберігання документів та використання інформації для поточних завдань оперативного управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архівістика: Термінологічний словник / Авт.-упоряд.: К. Є. Новохатський, К. Т. Селіверстова та ін. – К., 1998. – 106 с.
2. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів: ДСТУ 4163-2003. – [Чинний від 2003-09-01]. – К.: Держстандарт України, 2003. – 22 с.
3. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення: ДСТУ 2732–2004. – На заміну ДСТУ 2732–94: [Чинний від 2005–07–01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2005. – 31 с.

УДК 651.7 (043)

О. В. Субочова
/м. Маріуполь/

УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОКУМЕНТ ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЙ

Уся інформація стосовно дій сучасних установ України фіксується у документах, які виступають і як предмет праці, і як її результат. Документи, які функціонують в установах, регламентують їх діяльність, забезпечують взаємодію відділів та окремих співробітників, містять управлінські рішення, підтверджують їх виконання, узагальнюють та аналізують отриману інформацію, служать матеріалом для довідкової роботи, а також виступають як необхідний елемент професійного спілкування.

Рівень комунікації установ залежить від рівня їх документального забезпечення, а також від кваліфікації працівників, діяльність яких пов'язана з документами. До цієї

категорії відноситься практично весь апарат установи – від молодших спеціалістів і технічних виконавців до керівництва. Кваліфікована, відповідна стандартам та сучасним вимогам робота з документування діяльності установи, організації обігу, зберігання документів й використання їх інформації забезпечує управлінському апарату постійне володіння ситуацією, наслідком чого є оперативне прийняття раціонального рішення.

Професійне спілкування установ складається з таких напрямків:

- комунікативні відносини з органами вищого та нижчого рівня управління;
- взаємовідносини з несупідрядними об'єктами або громадськими організаціями;
- внутрішні комунікативні стосунки співробітників;
- спілкування з населенням.

Кожний з напрямків представлений документами, які здебільшого мають довідковий, інформаційний, аналітичний характер, а також розпорядчий, що залежить від типу спілкування.

До основних документів, які забезпечують професійне спілкування установ, належать такі:

- службові листи;
- записки;
- довідки;
- звіти;
- акти;
- заяви;
- телеграми, телефонограми, факси.

Документом, який використовується для спілкування майже у всіх зазначених напрямках, є службовий лист. Ця тенденція визначається значною кількістю його різновидів:

- інформаційні листи;
- гарантійні листи;
- супровідні листи;
- листи-запрошення;
- листи-відповіді;
- листи-прохання.

Сучасні установи у професійному спілкуванні частіше використовують комп'ютерні технології, що значно раціоналізує працю управлінського апарату, а також сприяє удосконаленню документаційного забезпечення.

Правильно організоване професійне спілкування сучасних установ України утворює умови для укріплення системи управління.

УДК 025.5(043)

Ю. І. Тімішова

/м. Маріуполь/

БІБЛІОТЕЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧИТАЧІВ ЯК ВИД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК

Динамічний розвиток суспільства, а також комп'ютерних технологій потребує постійного і активного впровадження інновацій в свою діяльність. Сучасна бібліотечна система дозволяє автоматизувати всі технологічні процеси, починаючи від комплектування літератури до видачі її користувачам в автоматизованому режимі. Інформація нині є важливим економічним, політичним та соціальним ресурсом людства, і ступінь розвитку та її доступність підносить рівень і якість обслуговування читачів. Зростання обсягів інформації вимагає її якісної переробки, нових форм роботи. Цей процес супроводжується значними змінами в усіх сферах людської діяльності і бібліотечна - не виняток.

Сьогодні діяльність бібліотеки вирішує проблеми з підвищення ефективності управління окремою бібліотекою і бібліотечною галуззю в цілому і слідкує за виконанням завдання з обслуговування читачів.

Розрізняють індивідуальне, групове та фронтальне бібліотечне обслуговування читачів. «Індивідуальне бібліотечне обслуговування читачів – процес, який забезпечує пряме і опосередковане спілкування бібліотекаря з одним або декількома читачами одночасно, враховуючи особливості кожного читача» [1, с. 21]. Основним методом індивідуальної роботи є бесіда з читачем.

Розрізняють такі види індивідуального бібліотечного обслуговування читачів як бесіди при запису до бібліотеки, коли бібліотекар, знайомлячи з правилами користування бібліотекою, розповідає про її можливості, в той же час отримує відомості про читача, які необхідні йому для подальшої роботи; бесіди при видачі документів - рекомендуються книги залежно від індивідуальних особливостей читача. Вести їх потрібно дуже тактовно, так, щоб читачу захотілося взяти саме те, що рекомендує бібліотекар; бесіда про прочитане ставить перед бібліотекарем завдання виявити ставлення до книги, міри її розуміння. Необхідно відмітити, що ще «Платон вважав бесіду одним із найважливіших мистецтв, тому вступити в розмову з читачем можна лише тоді, коли він сам на неї налаштований, коли склалися сприятливі умови» [2, с. 15].

Особистість працівника бібліотеки це головне в індивідуальному бібліотечному обслуговуванні. Читач може чекати тільки якщо бібліотекар обслуговує інших відвідувачів, але не в тому випадку, якщо бібліотекар зайнятий внутрішньою роботою. Не буває незрозумілих читацьких запитів. Якщо читач просить поради, бібліотекар намагається його зрозуміти, постійно проявляючи готовність дати довідку й пораду. Бібліотекар робить це обережно й ненав'язливо.

Важливим для бібліотекаря є етика спілкування із читачем, не тільки вміння говорити, але й мистецтво слухати. Професійна мораль бібліотекаря ґрунтується на безпосередньому спілкуванні з людьми, на постійній увазі до їхніх інтересів, прагненні найбільш повно задовольнити читацькі запити.

Культура спілкування бібліотекаря із читачем є складовою частиною створення комфортної обстановки в бібліотеці. При цьому цінується добре ставлення до читача, що означає людяність і привітність персоналу, занепокоєння комфортністю користування бібліотекою, довіра до користувача. Як ми вже відзначали, бібліотекарі повинні пам'ятати, що закони поведінки, властиві користувачам, властиві і їм самим. Бібліотекарі зобов'язані пам'ятати не тільки про людські особливості користувачів, але, в першу чергу про свої. Тільки тоді людський фактор може стати гарним помічником при пошуку й наданні інформації.

Бібліотека організовує диференційне обслуговування читачів на абонементі, у комп'ютерному і читальних залах, застосовуючи методи індивідуального і групового обслуговування. «Головною метою диференційного обслуговування є групове та фронтальне (масове) обслуговування. Групове та фронтальне обслуговування відбувається у кожній бібліотечній системі по різному, але мета цього обслуговування одна задовольнити інформаційні потреби окремих груп населення» [3, с. 44]. Отже, групове обслуговування - це сукупність форм і методів спрямованих на задоволення культурно-інформаційних потреб малих груп читачів, об'єднаних спільними інтересами.

Групове обслуговування тісно зв'язано з масовим обслуговуванням, це ніби один напрям розділений на дві частини. Масове обслуговування - шлях задоволення даної бібліотекою культурно-інформаційних потреб характерних для більшості читачів.

Спеціаліст який працює з відповідною групою читачів повинен здійснювати довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування читачів з метою максимального задоволення читацьких запитів. Вивчати ступінь задоволення читацького попиту з метою приведення складу та тематиками фондів у відповідності з інформаційними потребами читачів, бере участь у плануванні випуску популярних видань. Аналізує забезпеченість

читачів цікавою літературою. За допомогою групового обслуговування здійснюється облік, розміщення фондів, їх збереження, режим зберігання і копіювання. Бібліотекар що проводить обслуговування групи читачів проводить заняття з основ інформаційно-бібліографічної культури, навчає читачів сучасним методам пошуку інформації в традиційних та автоматизованих системах, інформаційних мережах. Забезпечує читачам доступ до зовнішніх інформаційних ресурсів. Впроваджує передову бібліотечну технологію. Проводить соціологічні дослідження з метою вивчення читацьких інтересів.

Групові і масові заходи повинні проводитися так, щоб поставлені питання були зрозумілі і тим, хто добре знає рекомендовану книгу, і тим хто вперше зустрічається з нею. Орієнтирами для організації групового обслуговування є реально функціонуючі або умовно об'єднані групи читачів; для фронтального - всі користувачі бібліотеки і не користувачі, які проживають в районі її діяльності, - так звана читацька аудиторія бібліотек.

Постійне вивчення читацького попиту показує, що склад читачів кожної конкретної бібліотеки різноманітний. Читачі відрізняються професійними, віковими, освітніми, національними, психічними особливостями. Групові та індивідуальні особливості людей впливають на вибір і читання книг, і це обумовлює необхідність індивідуального підходу до кожного читача.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давидова І. Бібліотека як складова інформаційної інфраструктури держави / І. Давидова // Вісник книжкової палати. – 2005. – № 6. – С.19-21.
2. Библиотечное обслуживание: теория и методика / Под ред. А.Я. Айзенберга. – М., 1996. – 200 с.
3. Горовой В. Бібліотеки як соціальні інформаційні бази сучасного суспільства: інформаційні аспекти / В. Горовий // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – № 2. – С. 43-46.

УДК 930.25:34 (477) (043)

Н. Є. Ширяєва
/м. Маріуполь/

НОРМАТИВНО – МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Архівні установи, що функціонують у нашій державі керуються у своїй діяльності Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України указами Президента України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів влади, положеннями або статутами про ці установи, міжнародними правовими актами, в яких бере участь Україна.

Основу правової системи становить Конституція України, де викладено низку норм, які розглядаються в різних аспектах: як права і свободи людини (ст. 32, 34, 50), як обов'язок держави, як результат інтелектуальної, творчої діяльності людини і об'єкт права власності [1]. Усі інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і мають відповідати їй.

Основні питання, пов'язані з функціонуванням державних архівів регулює Закон України «Про Національний архівний фонд і архівні установи». Він встановлює поняття Національного архівного фонду України як однієї із загальнонаціональних цінностей, фіксує його як суб'єкт права, закладає єдині основи системи архівних установ, регулює суспільні відносини, пов'язані з формуванням, обліком, зберіганням і використанням Національного архівного фонду.

Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» визначає будь – які форми власності на документи НАФ, передбачені Конституцією та законами України. Класифікація НАФ за аспектами власності передбачає такі категорії:

- документальні комплекси, що належать державі;
- комплекси, що належать територіальним громадам;
- документи, що є власністю суб'єктів господарювання недержавного походження, релігійних організацій та об'єднань громадян; приватні архівні зібрання, або окремі документи [2].

Пріоритет держави орієнтований на вирішення головного завдання – забезпечення збереженості документів НАФ. Для його реалізації в законі передбачено державний облік архівних документів, державну реєстрацію і контроль за додержанням законодавчих вимог щодо їх зберігання, державну допомогу недержавним власникам НАФ і турботу держави про виявлення та збирання архівної україніки, повернення таких документів в Україну.

Відповідно до одного з конституційних прав особи «вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію» (ст.34) Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» послідовно проводить право будь – кого володіти архівними документами і документами НАФ, створювати власні архіви чи передавати свої документи в інші архівні установи на власний розсуд і вільно користуватися відкритими архівними документами. Єдиною підставою для користування документами для кожної повнолітньої, дієздатної, ідентифікованої особи є її заява. До обов'язків фізичних осіб – власників цінних архівних документів – належить легалізація свого архіву шляхом реєстрації його в державній архівній установі. На власників архівних документів Законом (ст.13) покладається завдання забезпечення збереженості документів НАФ. У разі недотримання належних умов збереженості власник може бути за рішенням суду позбавлений права власності на ці документи.

Закони України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про державну таємницю», «Про місцеве самоврядування», «Про місцеві державні адміністрації», «Про авторське право і суміжні права», «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», «Про обов'язковий примірник документів», «Про нотаріат», «Про приватизацію державного майна» торкаються різних аспектів діяльності архівних установ.

В Україні процес зберігання архівних матеріалів на електронних носіях було розпочато прийняттям низки нормативно-правових документів у 2003 р., а саме: Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», Закону України «Про електронний цифровий підпис», «Порядку зберігання електронних документів в архівних установах», Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки». Законотворчий процес у цій царині триває. В Україні він відбувається з урахуванням вітчизняних архівознавчих традицій та сучасних світових інформаційних технологій [4].

Основними нормативними документами з організації роботи архіву є положення про архів і його структурні підрозділи, структура й штатний розпис, кошторис доходів і видатків, посадові інструкції працівників. Статус, завдання, функції державних архівів, порядок їх створення і підпорядкування визначаються спеціальним нормативним документом – положенням. У положення зафіксовані й права архіву. Зокрема, державний архів області має право одержувати від підрозділів обласної державної адміністрації, органів місцевого самоврядування, установ і організацій інформацією про зберігання і впорядкування документів.

Державна архівна служба України (Укрдержархів) – є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого забезпечує реалізацію державної політики у сфері архівної справи, діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації, а також міжгалузеву координацію з питань, що належить до її компетенції. Утворена відповідно до Указу Президента України від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [3].

Положення про Державну архівну службу України затверджено Указом Президента України від 6 квітня 2011 р. № 407/2011 «Про затвердження Положення про Державну архівну службу України».

Укрдержархів узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції і в установленому порядку подає Міністру юстиції України пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств; розробляє цільові програми розвитку архівної справи, діловодства, СФД, у тому числі мобілізаційного та оборонного призначення, визначає заходи щодо їх виконання; здійснює контроль та методичне забезпечення архівної справи і діловодства в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності.

До пріоритетних завдань діяльності Укрдержархіву належать:

- реформування архівної справи на засадах законодавства про Національний архівний фонд;
- розроблення пропозицій щодо вдосконалення Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи», інших законодавчих актів;
- формування Національного архівного фонду, в тому числі поповнення його документами культурної спадщини України, що перебувають за кордоном, та документами іноземного походження, що стосуються історії України;
- забезпечення належних умов зберігання Національного архівного фонду;
- посилення впливу держави на недержавний сектор документотворення для забезпечення збереженості соціально значущих архівних документів;
- розроблення та виконання програм інформатизації архівної справи;
- організація широкого використання архівної інформації для задоволення наукових, соціальних, культурних та інших потреб громадян, суспільства, держави;
- організація і координація науково-дослідної та методичної роботи в галузі архівознавства, документознавства, археографії, створення і довгострокового зберігання СФД, поширення науково-технічної інформації та забезпечення впровадження досягнень науки і техніки, передового досвіду роботи із цих питань;
- здійснення міжнародного співробітництва в галузі архівної справи та створення СФД [3].

Залишається відкритим питання про необхідність сумісності систем електронного діловодства та довічного зберігання найважливішої для держави та суспільства електронної інформації. Не розроблено нормативно-правову базу, що має регулювати обмін електронною управлінською інформацією, порядок упровадження і функціонування систем електронного документообігу й електронного діловодства, на яких базується автоматизація діяльності архівів. Так, наприклад, дія законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» і «Про електронний цифровий підпис» поширюється тільки на електронні документи з електронним цифровим підписом; інші документи, що фактично мають статус носіїв з електронною інформацією, залишаються за межами норм даних актів.

Отже, розглянувши законодавчу базу щодо регулювання діяльності архівних установ, визначили, що нормативно-методичне забезпечення архівних фондів України включає сукупність основоположних принципів організації архівної справи у державі, способів і технологій їх ведення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: офіц. текст: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року із змінами, внесеними Законом України від 08 грудня 2004 р.: станом на 01 січня 2006 року. – К.: Міністерство Юстиції України. – 2006. – 207 с.
2. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – № 3814-ХІІ. – 2011.
3. Архіви України: офіційний веб – портал Державної архівної служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.archives.gov.ua/Archives/index.php?scau>.

4. Електронний архів [Електронний ресурс] / Державний комітет архівів України.– Режим доступу:
http://www.archives.gov.ua/Electronic/E_A.php.

УДК 651.4/.9(043)

Т. І. Шкурко
/м. Маріуполь/

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ

В сучасних установах України спостерігається зростання обсягу документної інформації. Вона є основою процесу управління, до того ж згідно з нею ухвалюються будь-які рішення. Якщо припинити надходження інформаційних потоків, управлінський апарат перестане володіти ситуацією, результатом чого стане відсутність можливості вироблення правильного рішення. Таким чином, основним завданням в управлінському апараті є правильна організація надходження, руху й обробки інформації, носієм якої виступає документ.

Організація надходження, руху й обробки інформації залежить від того наскільки правильно організовано документальне забезпечення управління, тобто визначений порядок документування і роботи з документами. У галузі державного управління створюється велика кількість документів, які треба не тільки скласти й оформити або отримати ззовні, але й врахувати, передати за призначенням, проконтролювати виконання, визначити термін їх подальшого зберігання, передати в архів або знищити відповідно до встановлених правил. Саме цим займається служба документального забезпечення управління.

У практиці управління існує декілька видів служб документального забезпечення: департамент документального забезпечення, управління справами, загальний відділ, канцелярія [3, с. 61].

Робота служби документального забезпечення управління (далі – служба ДЗУ) регламентується положенням про неї, яке розробляється на основі положення (статуту) про установу та інструкції з діловодства установи.

Основним завданням служби ДЗУ є встановлення єдиного порядку документування і роботи з документами в установі з використанням сучасної комп'ютерної техніки, автоматизації технологічних процесів оброблення документів та скорочення кількості документів [4, с. 85].

Служба ДЗУ виконує такі функції:

- розробляє на основі нормативно-правових актів інструкцію з діловодства та номенклатуру справ установи;
- організує за дорученням керівництва підготовку проектів документів;
- забезпечує оформлення і випуск документів;
- здійснює контроль за підготовкою документів у структурних підрозділах установи;
- розробляє та використовує системи електронного діловодства;
- організує і забезпечує документальне та організаційно-технічне обслуговування роботи колегіальних органів;
- організує друкарське виготовлення, копіювання і тиражування документів.

У своїй діяльності служба ДЗУ керується законами України, що встановлюють порядок організації і діяльності управлінського апарату, постановами Кабінету Міністрів України з питань організації діловодства, державними та галузевими стандартами України з питань діловодства, документами, що забезпечують захист інформації, права особистості, збереження конфіденційності інформації в умовах автоматизації.

Основні категорії працівників у службі ДЗУ: керівники, спеціалісти, технічні працівники. Кожна з цих категорій має внутрішній поділ на посади. Назви останніх повинні

відповідати функціям, покладеним на працівника, які детально викладені у відповідних посадових інструкціях.

Зазначена служба відповідає за інформаційно-документний ресурс і від чіткої організації її роботи залежить вся діяльність установи. На думку професора Т. В. Кузнецової, для досягнення ефективності й досконалості в управлінні документацією, необхідно вирішити чотири проблеми, пов'язані з вищезгаданою службою. А саме:

- визначення статусу служби в структурі організації;
- комплектування служби документаційного забезпечення управління висококваліфікованими, професійно підготовленими кадрами, що мають вищу й середню спеціальну освіту;
- розробка повного пакету нормативно-правових актів і методичних документів, що визначають порядок документування (створення) документів і організації роботи з ними;
- впровадження комп'ютерних технологій і їх постійна модернізація. [2, с. 42-45].

Вирішенням вищеперелічених проблем повинна стати комплексна система документаційного забезпечення управління, заґрунтована на використанні сучасних автоматизованих технологій, що має досконалу нормативно-методичну базу. Результатом такої чіткої організації процесу документування і роботи з документами буде оперативність, надійність, економічність управлінської праці, культура роботи, можливість використання в майбутньому інформації, зафіксованої в документах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загорецька О. Організація діяльності служби діловодства / О. Загорецька // Секретар-референт. – 2004. – № 6. – С. 9–13.
2. Кузнецова Т. В. Проблемы организации службы документационного обеспечения управления на современном этапе / Т. В. Кузнецова // Междунар. науч.-практ. конф. по теме «Документация в информационном обществе: роль и значение документа в управленческом процессе»: Тез. докл. Минск, 2001. – С.42–46.
3. Палеха Ю. І. Управлінське документування: Навч. посібник: / Ю. І. Палеха. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 383 с.
4. Про затвердження Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 1997 р. № 1153 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 43. – С. 50–105.

СЕКЦІЯ
УНІВЕРСИТЕТ ЯК КОМУНІКАТИВНА МОДЕЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕПОХИ

УДК 659.3 (043)

О. Р. Велісва
/м. Маріуполь/

**ДІЯЛЬНІСТЬ РЕДАКЦІЙНОГО ВІДДІЛУ МДУ В КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ
ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УНІВЕРСИТЕТУ**

Бурхливий розвиток комп'ютерної техніки та інформаційних технологій послугували поштовхом до розвитку суспільства, побудованого на використанні різноманітної інформації, що отримало назву інформаційного. За визначенням ученого Г. Г. Почепцова, на сьогодні найбільш ефективною вважається та країна, в якій основним виробничим ресурсом стають саме знання та інформація, тобто його економіка базується на інформації про певні знання [2, с. 21]. PR-інформація, як засіб впливу на аудиторію, допомагає у діяльності кожної організації чи підприємства, оскільки здатна змінити суспільну думку і поведінку громадськості у бажану та усунути конкурентів. Значущість PR-тексту для сучасних суб'єктів економічної діяльності постійно росте, адже він є одним із ключових факторів налагодження ефективної соціальної комунікації із зовнішнім середовищем.

Необхідність існування PR-служби сьогодні стає все більш очевидною для багатьох організацій. У першу чергу, це обумовлено розумінням того, що будь-яка організація функціонує в рамках складного навколишнього середовища, в яке можуть бути включені ринок, конкуренти, партнери, інвестори, все суспільство і певні цільові аудиторії, ЗМІ, державні та громадські органи в масштабах конкретної місцевості, всієї країни і навіть світу, її співробітники. Таким чином, для того, щоб отримувати користь і мінімізувати збиток від всіляких зв'язків і залежностей, в умовах яких існує і функціонує організація, необхідне ефективне управління ними. Оскільки управління являє собою складний комплекс заходів, то ним повинна займатися команда фахівців, будь то окремий підрозділ, зовнішнє агентство або комбінація цих варіантів.

Служба зі зв'язків з громадськістю – це спеціалізований структурний підрозділ підприємства (обов'язкова система управління), що сприяє взаємодії внутрішньої і зовнішньої громадськості з політикою і реальною практикою діяльності організації [3, 124].

В МДУ роботу з громадськістю, покладено на редакційний відділ, який було створено у 2009 р. [1]. Одним з основних завдань підрозділу є анонсування подій, складання і розсилка прес-релізів, залучення ЗМІ до підготовки спеціальних публікацій у виданнях, підготовка для ЗМІ різноманітних матеріалів про діяльність ВНЗ [1, 2–3].

Проаналізуємо ефективність діяльності редакційного відділу МДУ, спираючись на публікації у періодичних виданнях за останні п'ять років (2006–2010 рр.). З усіх періодичних видань були відібрані статті, що висвітлюють діяльність МДУ або були написані співробітниками даного ВНЗ.

У 2006 р. основний масив PR-текстів стосувався основних чотирьох напрямів діяльності ВНЗ, а саме: загальна інформація про університет, інформація для абітурієнтів; події, пов'язані з окремими факультетами, спеціальностями; культурний аспект життя студентів; зв'язки з Грецією, Кіпром і з грецькою діаспорою. Вони складають 68% від усіх публікацій.

Як і в минулому році, у 2007 питома вага статей належала до вищезгаданих чотирьох тем – 70%. За іншими напрямками також суттєвих змін не відбулось.

У 2008 р. до чотирьох вагомих тематик додається ще одна – участь у політичному й культурному житті міста, як наслідок активізації студентства МДУ в цьому напрямку. Збільшується і загальний обсяг публікацій за різним спрямуванням, а п'ятірка лідерів цього року складає 73% від генеральної сукупності. Найбільше було опубліковано статей за

тематикою зв'язків з Грецією, Кіпром і з грецькою діаспорою, що можна аргументувати візитом до МДУ в квітні цього року Президента Греції К. Папуліса.

Рік 2009 був кризовим, що позначилося скороченням виходів у виданнях PR-текстів МДУ. На загальному тлі зменшення кількості публікацій збільшилась кількість статей ректора МДУ К. В. Балабанова, які стали шостою із вагомих тематик, що становлять 66%. Цікаво, що у цьому році з'являється новий напрямок публікації – зв'язки МДУ з Китаєм, оскільки у 2009 р. активно велась робота зі створення на базі МДУ Китайського культурного центру – 3,5% статей.

У 2010 році спостерігалось збільшення публікацій, а за спрямуванням лідерами були вищезгадані п'ять тематик 2008 р., які становлять 66%. З'являється новий напрям публікацій, оскільки на базі університету відкрито центр гендерних досліджень та освіти, відкриття ізраїльського культурного центру. Як наслідок вони склали 3,3% з усіх опублікованих статей про МДУ цього року.

Отже, починаючи з 2005 до 2008 рр. включно у місцевих, регіональних та загальнодержавних друкованих ЗМІ збільшувалась кількість публікацій про МДУ. У 2009 р. відбувся різкий спад у зв'язку з фінансовою кризою в країні. Але вже у 2010 р. потроху почали відновлюватися показники, досягнувши рівня 2006 р. Отже, можна стверджувати про ефективну наукову діяльність університету, що знаходить своє підтвердження у публікації рейтингу кращих міжнародних програм українських ВНЗ у журналі «Фокус», від 22.04.2011 р. № 16, в якому МДУ зайняв сьоме місце за напрямом «Економіка». Але вагомою стала подія визнання МДУ першим серед українських ВНЗ за кількістю іноземних стажувань студентів та викладачів, про що наголосив Президент України В.Ф. Янукович Президенту Греції Ф. Петсалнікосу під час державного візиту до Грецької Республіки у жовтні цього року.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про редакційний відділ Маріупольського державного гуманітарного університету: наказ ректора від 10 січня 2009 р. № 10р. – Маріуполь. – 4 арк.
2. Почепцов Г. Г. Соціальні комунікації і нові комунікативні технології / Г. Г. Почепцов // Комунікація. – 2010. – №1. – С. 19–26.
3. Синяева И. М. Паблик рилейшнз в коммерческой деятельности: учеб. / И. М. Синяева; под ред. Г. А. Васильева. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 287 с.

УДК 004.732:378.4 (043)

*Т. В. Гавюк
/м. Маріуполь/*

ВЕБ-САЙТ УНІВЕРСИТЕТУ В НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

З кожним роком відбувається колосальне та стрімке збільшення інформації. Інформаційні потоки, що функціонують у суспільстві перевантаженні кількістю інформації, і людина не встигає власноруч їх обробляти та аналізувати. Через збільшення кількості інформації, виникає проблема у пошуку та відборі саме необхідної, релевантної інформації. У зв'язку з цим, виникає необхідність застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Сьогодні, масштабне розповсюдження мережі Інтернет майже вирішує цю проблему. Пошук необхідної інформації став зручним, загальнодоступним та швидким. Проте, тільки веб-сайти, що є якісними, повними та актуальними інформаційними ресурсами дозволяють відвідувачу отримати необхідно інформацію, а не згаяти час.

Вагоме місце, сьогодні, в інформаційно-науковому просторі займають веб-сайти вищих навчальних закладів. Це обумовлено тим, що університети володіють великим обсягом наукових та інформаційних ресурсів [2]. Проте, проблема полягає у тому, що більшість вищих навчальних закладів досить не повно розміщують свої інформаційні та наукові ресурси в мережі Інтернет, а також своєчасно не доповнюють їх новою інформацією та не оновлюють вже існуючі дані на сайті.

Сьогодні, більшість веб-сайтів університетів України є просто інструментом з підтримання іміджу вузу, їх досить важко можна назвати науковими ресурсами, якими вони мають бути. Університети постійно займаються науковою діяльністю, отримують нові наукові знання, тому дуже важливим є представлення таких даних для широкого ознайомлення, на основі чого можуть виникнути нові знання та буде здійснюватись наукова комунікація. Представлення наукової інформації для широкого кола людей може здійснювати університетом через розміщення на веб-сайті повнотекстових наукових праць і публікацій викладачів та студентів, повнотекстових матеріалів наукових семінарів, конференцій, круглих столів, що проходять в університеті, розміщення архівів номерів фахових видань вузу, повнотекстових праць зарубіжних вчених з профілю університету у відкритому доступі та створення електронної бібліотеки на веб-ресурсі вузу з основних напрямків його діяльності.

Створення якісного, актуального, повного науково-інформаційного ресурсу має бути одним з пріоритетних завдань кожного вищого навчального закладу. Тому, що наявність такого ресурсу буде свідченням сучасності вузу, який використовує сучасні технології та інновації в своїй діяльності, тобто крокує у ногу з часом. Це не тільки збільшить популярність університету та буде підтримувати його імідж, а і збільшить довіру до нього як вітчизняних так і зарубіжних науковців, викладачів та майбутніх абітурієнтів. Тобто, від того наскільки популярним є веб-сайт університету серед користувачів мережі Інтернет, можна і визначити наскільки є популярним університет взагалі.

Сьогодні, визначенням популярності веб-сайтів університетів, аналізом їх наукового та інформаційного наповнення займається провідна дослідницька група Cybermetrics Lab (інша її назва Webometrics), яка належить до крупнішого державного органу досліджень у Іспанії – CSIC [1]. Два рази на рік дослідницька група Webometrics складає рейтинг університетів. Який базується на вивченні «присутності вищого навчального закладу у мережі Інтернет». Тобто наявність інформації у мережі Інтернет про ВНЗ, відвідувальність офіційного веб-сайту ВНЗ користувачами, його інформаційного наповнення, наявність посилань на університет на інших веб-сайтах, а також наявність у мережі електронних публікацій науковців та студентів університету, що вивчається. Ці та інші аспекти дозволяють дослідникам виявити популярність ВНЗ. На основі даних характеристик і складається рейтинг університетів. В іншому випадку, якщо, наприклад, ВНЗ активно займається освітньою та науковою діяльністю та займає не відповідну позицію у рейтингу, це є сигналом для того, щоб збільшити кількість електронних публікацій, відкрити доступ до електронних наукових журналів та збірників наукових праць через мережу Інтернет. Тобто, даний рейтинг дозволяє виявити, які саме вищі навчальні заклади крокують у ногу з часом і активно використовують у забезпеченні освітньо-наукового процесу сучасні інформаційно-комунікаційні технології, роблять освітній процес відкритим та успішно здійснюють наукову комунікацію між вченими всього світу.

В останній рейтинг «Webometrics» 500 кращих університетів, який був опублікований у липні, жоден з українських університетів не увійшов. Досить мало у рейтингу, взагалі Європейських університетів, а перші місця незмінно вже багато років займають провідні університети США. Це говорить, про те, що українським вузам варто вивчити веб-ресурси лідируючих університетів та на основі їх досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій розробити рекомендації по можливому вдосконаленню веб-ресурсів українських університетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веб-сайт дослідницької групи Cybermetrics Lab [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.webometrics.info>
2. Пальчук М. І. Веб-ресурс навчального закладу як обов'язкова складова освіти [Електронний ресурс] / І. М. Пальчук // Культура народів Причорномор'я. – Т. 2, №100. – С. 122–126.

**ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ДУХУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА
ЗАНЯТТЯХ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»
У ХАРКІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ХАРЧУВАННЯ І ТОРГІВЛІ**

Виховання національної самосвідомості і патріотизму у студентської молоді є важливим завданням вищого навчального закладу України незалежно від його профілю і рівня акредитації. У зв'язку з цим необхідно зазначити, що вже остаточно минув час негативного ставлення молодіжного середовища до історико-культурного минулого своєї країни, зневаги до патріотичних цінностей.

Сучасний процес національного відродження в Україні активно привертає увагу студентської молоді до духовного життя суспільства, історії культури українського народу у контексті розвитку світової цивілізації. Знайомство з історією української культури – невід'ємна частина інтелекту випускника вузу, складова його інтелігентності.

Цьому сприяє запровадження у вищій школі дисципліни «Історія української культури», яка допомагає формувати у студентів гуманістичний світогляд, уявлення про українську культуру, що складає цілісну державотворчу систему, невід'ємною частиною якої є громадянин незалежної України.

Метою курсу «Історія української культури» є ознайомлення студентів із закономірностями виникнення та функціонування української культури, її історичним буттям і фундаментальними досягненнями, які у різні часи досліджували видатні українські вчені М. С. Грушевський, І. І. Огієнко, І. П. Крип'якевич, М. В. Попович та багато інших сподвижників.

У Харківському державному університеті харчування та торгівлі студентам усіх спеціальностей навчальну дисципліну «Історія української культури» репрезентують викладачі кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін, яку очолює професор А. С. Міносян.

Теоретична і практична частини курсу допомагають студентам зрозуміти, що постійний розвиток української культури стимулює вирішення низки завдань щодо творення, збереження, поширення та засвоєння духовних здобутків нації. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають проблеми філософського, етнологічного та мистецтвознавчого осягнення ними художньо-культурної сфери життя українського народу і суспільства як в далекому минулому, так у новий і новітній час.

Відповідно до характеру висунутих завдань, мети навчальної дисципліни, специфіки обраного для викладання матеріалу і прийомів його аналітичного опрацювання програма курсу набула чіткої структурної організації. Вона складається з восьми тем:

1. Специфіка українського типу культури.
2. Архаїчні культури на теренах України.
3. Культура Київської Русі.
4. Українська культура в період її формування (XIV-перша пол. XVII ст.)
5. Культурні процеси в Україні другої половини XVII-XVIII ст.
6. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII-XIX ст.)
7. Українська культура у XX-на початку XXI ст.
8. Культура Слобожанщини.

Кожен з відповідних розділів розглядає конкретне питання з того комплексу, який визначає специфіку історичного розвитку української культури. Усе це спрямоване на вирішення одного з найважливіших завдань навчальної дисципліни: представити студентам українську культуру як цілісне, своєрідне і унікальне явище у царині світового культурного простору.

Успішне засвоєння матеріалу неможливе без систематичного контролю та самоконтролю набутих знань. На допомогу студентам на кафедрі були підготовлені

навчальний посібник «Історія української культури» (А. С. Міносян, І. П. Коршунова) [1] та посібник для виконання практичних занять з курсу (О. В. Головка, І. П. Коршунова) [2].

Теоретичні знання обов'язково закріплюються студентами на позааудиторних заняттях практичною участю у культурно-масових заходах: екскурсіях до музеїв і відвідуваннях мистецьких установ Харкова, підготовкою і проведенням різних за тематикою патріотично спрямованих вечорів (наприклад: до дня Перемоги у Великій Вітчизняній війні, відзначення 90-ліття від дня народження видатного українського письменника-патріота Миколи Руденка, вшанування пам'яті жертв політичних репресій тоталітарного режиму). Набуття практичних навичок сприяє подальшому духовному відродженню і збагаченню інтелекту студентської молоді.

Прослухавши курс «Історія української культури», студенти ХДУХТ, спираючись на знання конкретно-історичної проблематики, отримують навички і вміння адекватно сприймати національні культурні цінності, щоб виховання засобами українського мистецтва і культури перетворилося на рушійну силу національного самоусвідомлення з метою формування почуття національної гідності і патріотизму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міносян А.С. Історія української культури: навч. посібник / А.С.Міносян, І.П.Коршунова. – Харків : Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2010. – 215с.
2. Головка О.В. Історія української культури: тести, контрольні питання, практичні завдання до всіх тем курсу (денна та заочна форми навчання) / О.В.Головка, І.П.Коршунова. – Харків: Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, 2011. – 90 с.

УДК 378.14 (043.2) (043)

І. І. Лаврова
/м. Маріуполь/

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ

У другій половині ХХ століття світ вступив в епоху становлення постіндустріального, або інформаційного суспільства, де ключовими факторами суспільного розвитку вважаються знання, освіта, наука. Сьогодні ми спостерігаємо швидкий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій, проникнення їх в усі сфери життя, в першу чергу, в сферу освіти.

Інформатизація вищої освіти відкриває нові можливості для педагогічної практики викладачів. Використання комп'ютерних програм урізноманітнює методи впорядкування, організації та викладання матеріалу. Добрим наочним посібником слугують мультимедійні засоби навчання, які дають можливість відтворювати ілюстрації, текстовий матеріал, карти, схеми, таблиці, аудіовізуальну інформацію і, в такий спосіб, забезпечують багатоканальність сприйняття інформації. Комп'ютерне тестування сприяє об'єктивізації оцінювання знань.

Розширюється спектр методів навчально-пізнавальної діяльності студентів: користування електронними ресурсами бібліотек, сайтами провідних наукових і навчальних закладів, створення презентацій тощо. Процес навчання стає цікавішим, динамічним, зручним, інформаційно насиченим.

Величезним досягненням розвитку інформаційних і комунікаційних технологій стала розробка системи дистанційного навчання, яка дозволяє отримати вищу освіту на відстані. Завдяки її впровадженню задовольняється потреба в освіті широких верств населення. Дистанційна модель передбачає грамотне користування комп'ютером, оскільки реалізується через такі нетрадиційні засоби навчання, як електронні варіанти лекцій, комп'ютерне тестування, телеконференції, консультаційне спілкування студентів з викладачами через Інтернет, у тому числі, електронною поштою.

В сучасних умовах поширення інформатизації і комп'ютеризації змінюється психологія студентства. Досвід викладання гуманітарних дисциплін у вищому навчальному

закладі показує, що студенти все менше користуються друкованою навчально-методичною літературою (підручниками, навчальними посібниками, збірками документів), наявною в фондах бібліотеки. Для написання реферату, контрольної роботи, підготовки доповіді вони більш охоче звертаються до інформаційних ресурсів мережі Інтернет, при ознайомленні з науково-довідковим апаратом з дисципліни – цікавляться наявністю цієї літератури в електронному вигляді, а з усіх видів контролю знань найбільш прихильно ставляться до комп'ютерного тестування. Отже, студенти приходять до вузу з певним досвідом взаємодії з інформаційно-комунікаційними мережами і прагненням це спілкування продовжити.

Таку реальність слід враховувати при організації навчально-виховного процесу і, виходячи з цього, пристосовувати методи викладання до нових вимог часу. Інформатизація освіти змінює роль викладача у навчально-виховному процесі вищої школи. Відтепер він має не лише накопичувати й поширювати знання, а й розробляти нові технології навчання, консультувати та коригувати діяльність студентів щодо їх роботи з інформаційно-комп'ютерними засобами. Проте результат того вартий – це зростання мотивації студентів до навчання, збагачення арсеналу методів та прийомів педагогічної діяльності, підвищення якості освітньої підготовки молоді.

Водночас зауважимо на деяких неоднозначних аспектах використання комп'ютерних технологій, які виявляються в практиці педагогічної діяльності, та спробуємо їх розв'язати.

Легкість доступу до готової навчальної продукції (реферати, контрольні роботи), яка пропонується в широкому асортименті на сторінках Інтернет, спонукає частину студентів скористатися вже наявними творами та представляти їх як свої власні. Спостерігається відхід від самостійного опрацювання наукової, навчально-методичної літератури і написання оригінальної роботи до пасивного запозичення, адже набагато легше і швидше «скачати» працю, ніж підготувати власну. Це призводить до формування в студентському середовищі психології споживача інформації, нівелювання творчої складової навчально-пізнавальної діяльності. Виходом з цієї ситуації вбачається необхідність постановки викладачем проблемних питань, на які не існує однозначної відповіді, які сприяли б розумовій діяльності, творчій активності молоді. Доцільно також рекомендувати студентам конкретні адреси сторінок Інтернет, де зберігаються електронні версії наукових видань, новітніх підручників, електронні журнали, які допомагали б творчо розв'язувати поставлені завдання.

Останнім часом спостерігається зростання інтересу студентства до роботи з комп'ютером під час контрольних опитувань. Студенти з інтересом проходять тестування з предмету, адже оцінку їм «виставляє комп'ютер». Цей факт також доречно враховувати викладачеві при з'ясуванні якості засвоєних знань, розробляти й запроваджувати тести.

Комп'ютерне тестування дійсно підвищує рівень підготовки студентів. Під час спілкування зі студентами на лекційних та практичних заняттях в аудиторії з загалу виділяються ті, хто раніше вже складав тести (зокрема, проходив зовнішнє незалежне оцінювання, вступаючи до вузу). Зазвичай вони більш інформовані, пам'ятають події і факти, вміють визначати основні поняття і терміни. Водночас навіть цій категорії бракує вміння аналізувати, оцінювати, зіставляти процеси, робити аргументовані висновки. Простежується брак цілісного бачення, глибокого розуміння суспільно-політичних процесів минулого і сьогодення. Складається ситуація, коли «за деревами лісу не видно».

Основною метою гуманітарної освіти є сприяння гармонійному розвитку особистості. Задля реалізації цієї мети студенти мають не лише оволодіти термінологією і фактажем з предметів суспільно-гуманітарного циклу (що можна ефективно контролювати за допомогою комп'ютерного тестування), а й вільно оперувати цими поняттями, набувати навичок творчо і логічно мислити, вільно висловлювати й аргументовано доводити свої думки, будувати власні умовиводи. Розвиток цих здібностей можливий лише за умов спілкування з іншими людьми (викладачами, співкурсниками) в рамках аудиторних занять: усних доповідей, рецензування, дискусій, ділових ігор тощо. Отже, для успішної гуманітарної підготовки необхідно долати мовний дефіцит студентів-першокурсників. Ця вимога зберігає значущість традиційних методів навчання – лекцій (особливо проблемних, з використанням дискусійних

елементів), семінарів, практичних занять. Задля оптимізації навчального процесу слід поєднувати традиційні та інноваційні способи організації навчання.

Крім того, захоплення інформаційно-комп'ютерними технологіями здатне чинити негативний вплив на свідомість молоді, особливо тієї її частини, котра використовує комп'ютер не як джерело інформації та інструмент навчання, а як сферу розваг. Заміна активної фізичної діяльності комп'ютерними іграми, безконтрольне тривале занурення у віртуальний простір загрожує молодому організмові негативними психологічними змінами: зростанням апатії, відчуженості, виникненням стану залежності від інформаційних потоків. Зважаючи на ці загрози, слід нагадувати студентам про дотримання гігієни праці, виховувати культуру спілкування з інформативними масивами. Доречно залучати студентів до творчої діяльності з залученням новітніх технічних досягнень, зокрема, до самостійного створення тематичних комплексів наочних матеріалів, презентацій, електронних довідників тощо; показувати величезні можливості комп'ютера в справі досягнення високих освітніх результатів, перетворювати його на ефективний засіб навчально-пізнавальної діяльності.

Інформаційну культуру визначають як вміння орієнтуватися у величезному масиві інформації, відбирати та використовувати її у навчальній (а надалі в професійній) діяльності, опрацьовувати за допомогою сучасних методів і технологій. Однак лише за умов творчого розвитку особистості та здійснення самоконтролю процес взаємодії студентства з інформаційними технологіями сприятиме підвищенню рівня загальної культури, духовній цілісності особистості. В гуманітарній освіті слід розглядати комп'ютер як допоміжний засіб реалізації освітніх цілей, поєднуючи традиційні з інноваційними формами викладання.

УДК 004.5.37.03(043)

Н. А. Лемешева
/м. Харків/

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАГАЛЬНУ КУЛЬТУРУ СТУДЕНТСТВА

Електронний мозок думатиме за нас так
само, як електричний стілець за нас помре.

Станіслав Єжи Лем

Перехід до інформаційного суспільства сприяє прогресу наук і машин, але головною метою цивілізації залишається розвиток людини. Формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню й оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання її духовної еліти – це мета, що стоїть перед вищими навчальними закладами на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців. Виховання студента як активного суб'єкта суспільної діяльності з гармонійним внутрішнім світом, професійно й культурно зорієнтованого, комунікативно компетентного й готового до життєдіяльності в інформаційному суспільстві є головною метою педагогічної підтримки.

Інформаційні та комунікаційні технології спонукають студентів до навчальної активності, демократизують усе суспільство, але так само, як влада чи гроші, можуть бути і благом, і злом. Вони розширюють можливості для самостійної роботи студентів, дають свободу інформаційного обміну, посилюють мотивацію до навчання, дають можливість стати членом віртуальної спільноти, ефективніше використовувати освітній час. Але сьогодні гостро постає питання не про кількість інформації, а про її якість. ІКТ зменшують частку живого спілкування учасників освітнього процесу, сприяють відмиранню традиційної культури читання, розширюють доступ до небажаної інформації, стають загрозою здоров'ю (поява різнотипної комп'ютерної залежності, посилення гіподинамії, втрата зору тощо), виступають небезпекою порушення авторських прав, поширення плагіату, розголошенню конфіденційної інформації.

Сьогодні людська психіка витримує граничні інформаційні й емоційні навантаження. Різноманітна рекламна продукція звертається до слабостей людської природи і культивує їх.

Сучасні засоби масової інформації дають необмежені можливості для маніпулювання міфічним способом пізнання, порушуючи баланс інформаційного обміну й екологію масової свідомості.

Студенти приходять до вищого навчального закладу в тому віці, коли процес ціннісного самовизначення особистості на світоглядному рівні ще не завершений. Щоб орієнтуватися в нинішньому складному, суперечливому, але взаємозалежному світі необхідно формувати науковий світогляд студентської молоді.

Студентству, як специфічній соціальній групі, властиві такі риси як відносна автономність, підвищена суспільно-політична активність, наявність власної субкультури, революційність мислення, недостатність поваги до чужих поглядів. В поведінці сучасних студентів все менше романтизму і все більше практицизму. Вони більше відкриті світу і загальним світовим тенденціям.

На сьогоднішній день телебачення є одним з головних агентів впливу на поведінку та свідомість молодшої людини. Його ефективність посилюється ще й тим, що в пору студентства сильні нігілістичні нотки в поведінці молодшої людини. Вона заперечує традиційні авторитети батьків та педагогів, віддаючи перевагу людям з екранів. Ефект присутності, властивий телебаченню, здатний увести молоду людину від реального та об'єктивного світосприйняття. Це особливо небезпечно саме в студентському віці, коли молода людина формується як громадянин, як активний член суспільства. На сучасному етапі розвитку українського суспільства як раз і спостерігається втягування студентства у всілякі політичні акції, мітинги, демонстрації. Причому серед активних маніпуляторів свідомістю телебачення посідає чи не перше місце. Між тим, вмільо використовуючи соціальні та педагогічні можливості телебачення можна сприяти розвитку гармонійної, критично мислячої, врівноваженої особистості.

УДК 37.018.432:004.738.5(043)

О. І. Литвиненко
/м. Маріуполь/

РОЗВИТОК ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Проблему модернізації системи освіти зробив актуальною розвиток інформаційних технологій. Використання інформаційно-комунікаційних технологій допомагає вирішити багато проблем в галузі освіти і підняти їх на новий якісний рівень. Перед вищою школою всіх країн суспільство поставило нове глобальне завдання – необхідність забезпечення доступу до вищої освіти більшої кількості населення. Система освіти західних країн вирішила цю проблему створенням дистанційної форми навчання. Ця форма навчання передбачає таку організацію навчального процесу, коли студент навчається самостійно за розробленою викладачем програмою і віддалений від нього у просторі та часі, проте може спілкуватися з ним за допомогою засобів телекомунікації. Дистанційне навчання набуває популярності та створює конкуренцію заочній формі. Досить актуальною на ринку праці є кваліфікація кадрів. Потенційні робітники відчують необхідність здобуття нових навичок і вмінь. В той час коли керівники підприємств з метою успішної діяльності своїх співробітників стикаються з потребою додаткового їх навчання без відриву від виробництва. У системі освіти дистанційне навчання відповідає принципу гуманності, згідно з яким ніхто не має бути позбавлений можливості вчитися через бідність, географічну або тимчасову ізоляцію, соціальну незахищеність та неможливість відвідувати освітні заклади. Звідси одним з важливих завдань в сфері освіти України є інтегрувати свою систему вищої освіти в сучасний освітній простір.

Взагалі розвиток дистанційної освіти Україні поки що відстає від світового і європейського рівня, залишаючись у сфері спеціалізованих курсів за окремими напрямками, а на рівні вищої освіти – у зародковому стані. Поруч із тим визначається потреба в об'єднанні навчальних закладів для співпраці щодо забезпечення дистанційного навчання [1,

с. 92]. Відповідно до цього в грудні 1999 була створена «Українська система дистанційного навчання» – UDL System. UDL System – партнерська організація, яка об'єднує вищі навчальні заклади, науково-дослідні інституції, банки, корпорації та неприбуткові організації для створення нової якості за допомогою інноваторського застосування новітніх інформаційних технологій в освіті.

Також 7 липня 2000 року при Національному технічному університеті «Київський політехнічний інститут» було створено структурний підрозділ – Український Центр дистанційної освіти (нині – «Інститут інформаційних технологій в освіті») [2]. В цьому ж році в грудні було затверджено Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні [3]. Для координації робіт із формування і реалізації державної політики щодо розвитку системи дистанційного навчання за наказом Міністерстві освіти і науки України було створено Координаційну раду з розвитку системи дистанційного навчання [4].

Початок активного впровадження дистанційної освіти слід відзначити прийняттям Закону України «Про Національну програму інформатизації» [5] та затвердженням Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004-2006 роки» [6], Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Заходів щодо реалізації Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 рр.» [7], Наказу Міністерства освіти і науки України, яким затверджується Положення «Про дистанційне навчання» [8] тощо.

У розвитку дистанційного навчання в Україні деякі дослідники виокремлюють два етапи: початковий та сучасний. Перший тривав з 1990 до 1998 і був ознаменований розробкою та запровадженням концепції гнучкого дистанційного навчання на основі глобальних комп'ютерних комунікацій, тобто використанням інформаційних і комунікативних технологій у навчанні; створенням комп'ютерних телекомунікаційних лабораторій; розробкою дистанційних навчальних програм та курсів; технологічним і методологічним забезпеченням дистанційного навчання. На другому етапі, який розпочався 1999 і триває досі, інтелектуальні інформаційні технології використовуються для підтримки безперервного навчання: створюються інформаційно-навчальні середовища, віртуальні лабораторії, мультимедіа-технології, віртуальні товариства [9, с. 24].

Вищі навчальні заклади України на даному етапі освітньої діяльності намагаються робити перші кроки на шляху до дистанційної освіти. Найкраще це вдається вищим навчальним закладам таких великих міст, як Київ, Харків, Донецьк, Одеса, Львів тощо. Також близько 30 % навчальних закладів України заявили про те, вже мають або планують організувати навчання в режимі дистанційної освіти.

Дистанційна освіта ставить за мету об'єднати отримані знання з діями, тобто випробувати одразу їх на практиці. Для цього необхідно постійно навчати себе, поповнювати та збагачувати свою освіту. Серед суттєвих якостей, якими має володіти студент, слід відзначити такі як високий рівень самомотивації, наполегливість, цілеспрямованість та ін. Переваги такої форми навчання (навчання у відповідності до свого темпу, відсутність обмеження вибору навчального закладу, самостійне планування часу та розкладу занять та ін.) визначають необхідність її подальшого розвитку та активного впровадження в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пахолко С.А. Стан впровадження дистанційної освіти в Україні / С.А.Пахолко // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – Черкаси, 2009. – Вип. 155. – С.89 – 95.
2. Про створення Українського центру дистанційної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України № 293 від 07.07.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/01.html>.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПІ, 2000. – 12 с.

4. Про створення Координаційної ради з розвитку системи дистанційного навчання при Міністерстві освіти і науки: Наказ Міністерства освіти і науки України № 335 від 26.04.04 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Dist_osv/3166.
5. Про Національну програму інформатизації: Закон України № 2289-VI (2289-17) від 01.06.2010 // Відомості Верховної Ради України . – 2010. – № 33. – Ст. 471.
6. Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004-2006 роки: Постанова Кабінету Міністрів України № 1494 від 23.06.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
7. Про затвердження Заходів щодо реалізації Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 рр.: Наказ Міністерства освіти і науки України № 802 від 04.12.2003 // Відкритий урок. – 2004. - № 1/2. – С.33.
8. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України № 40 від 21.01.2004 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 15. – Ст. 1078.
9. Поцулко О.А. Дистанційна освіта в Україні / О.А. Поцулко // Наукова скарбниця освіти Донеччини: наук.-метод. журн. – Донецьк, 2009. – № 1.– С. 24-28.

УДК 378.147:004(043)

І. Є.Моїсеєнко
/м. Маріуполь/

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТА-ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ

Науково-технічний прогрес вимагає від молоді вміння користуватись комп'ютерною технікою, володіти певними знаннями новітніх інформаційних технологій і застосовувати їх у різних сферах життєдіяльності. Впровадження нових технологій у навчальний процес сприяє всебічному розвитку особистості, активізує навчальну діяльність, сприяє творчому зросту. Проблемою використання інформаційних технологій займаються багато вчених, але вони стрімко розвиваються і потребують подальшого вивчення, тому тема «Основні засади використання інформаційних технологій у процесі формування інформаційного світогляду студента-документознавця» є актуальною.

Вивчаючи термін інформаційні технології, можна сказати що це сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, обробки, зберігання, розповсюдження, відображення і використання інформації в інтересах її користувачів. Інформаційними технологіями називають усі технології, які використовують спеціальні інформаційні технічні засоби (комп'ютер, аудіо, відео, кінотехніка). Комп'ютерні або нові інформаційні технології навчання – це процеси підготовки і передачі інформації, засобом впровадження яких є комп'ютер.

Студент – документознавець під час навчання може використовувати інформаційні технології у таких напрямках:

- використання комп'ютерних тренажерів для контролю знань;
- використання комп'ютера для підготовки до практичних занять та екзаменів;
- використання комп'ютера для позааудиторної діяльності.

Інформаційні технології значно розширюють можливість засвоєння навчальної інформації. Застосування кольору, графіки, мультиплікації, звуку, можливість моделювання і прогнозування дозволяє відтворювати реальну обстановку діяльності.

Та найбільш зручним засобом в практичній діяльності студента є програмний засіб Microsoft Power Point, що входить до складу пакету Microsoft Office. Специфіка цієї

програми – створення мультимедійних презентацій. Вона дозволяє використовувати інформацію в будь-якій формі представлення – текст, таблиці, діаграми, слайди, відео– та аудіо фрагменти та інше. При цьому студент має змогу проявити свою творчість і компоувати матеріал на свій розсуд.

Можна виділити переваги мультимедійних презентацій:

- декілька форм представлення інформації дають більш ґрунтовні знання та краще запам'ятовуються;
- комп'ютерні презентації можуть використовуватися як для занять з безпосередньою участю викладача, так і без його участі (наприклад, під час виконання необхідного об'єму самостійної роботи, передбаченої навчальною програмою дисципліни).

Крім того, мультимедійні презентації легко тиражуються та розповсюджуються. Створені на інших носіях схеми, таблиці, слайди, відеокліпи, звукові фрагменти легко зберігаються в електронному вигляді.

Отже, впровадження інформаційних технологій у навчання студентів є пріоритетним напрямом розвитку вітчизняної системи вищої освіти. Виконуючи навчальну, виховну й дослідну функції, зазначені технології можуть застосовуватися як на етапі підготовки до проведення занять, створенні навчально-методичного забезпечення, так і під час навчально-виховного процесу й у позааудиторній роботі. Використання інформаційних технологій дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що надає широкі можливості для навчальної діяльності, значно впливає на перерозподіл ролей між її учасниками, підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Руденко А. Використання інформаційних і комп'ютерних технологій: переваги та проблеми – [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://osvita.ua/school/technol/7144>
2. Олексієвич Н. Л. Використання комп'ютерних технологій при викладанні фізики – [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://osvita.ua/school/lessons_summary/physics/7471

УДК 796.011.5(043)

В. В. Оленица
/г. Мариуполь/

ОСОБЕННОСТИ СПОРТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ

На основе позитивного отношения социального субъекта (индивида, социальной группы или общества в целом) к спорту складывается такой важный элемент культуры как спортивная культура. Кратко ее можно охарактеризовать следующим образом. Спортивная культура – позитивное, ценностное отношение социального субъекта (индивида, социальной группы или общества в целом) к спорту, социальная деятельность и ее результаты по усвоению, сохранению, реализации и развитию тех его разновидностей, сторон, функций, компонентов, которые данным субъектом оцениваются как наиболее важные, значимые, т.е. рассматриваются как ценности. Эти ценности выступают для социального субъекта как социальные идеалы, смыслы, символы, нормы, образцы поведения, которые регулируют его деятельность и социальные отношения в сфере спорта, определяют их характерную направленность.

Спорт может выполнять разнообразные функции, использоваться для решения различных социально и личностно значимых задач. Так, например, он позволяет сознательно, целенаправленно и эффективно укреплять и сохранять здоровье, позитивно воздействовать на физические, психические, духовные качества и способности людей, формировать их эстетическую, нравственную, интеллектуальную культуру, культуру

общения, двигательную культуру, экологическую культуру и т.д. Вместе с тем спорт может использоваться для достижения материальных благ, славы, для демонстрации превосходства одного человека над другим, одной нации (страны) над другой, т.е. для определенных экономических, политических, националистических и других целей. Поэтому в качестве ценностей для социального субъекта могут выступать различные стороны, аспекты спортивной деятельности.

Та система ценностей, которую социальный субъект связывает со спортом, т.е. то, что для него является наиболее важным, значимым в спортивных соревнованиях, в процессе подготовки к ним, определяет конкретное содержание, направленность, специфику, т.е. форму (разновидность) спортивной культуры. На различных этапах общественного развития, в различных социально-экономических и культурных условиях спортивная культура может существенно видоизменяться, модифицироваться, приобретать разнообразные формы, т.е. имеет конкретно-исторический характер. Так, спортивная культура в Древней Греции в отличие от современного общества была тесно связана с религиозными ценностями. Определенный отпечаток на нее накладывают ценности социалистического или буржуазного общества.

Можно выделить несколько разновидностей (форм) спортивной культуры. Одна из них связана с тем, что наиболее важными, значимыми в спорте для человека могут быть сугубо утилитарные, технологические, прагматические ценности. Наиболее ярким примером в этом плане является такая ценность, как возможность на спорте зарабатывать деньги, приобретать материальные блага и т.д. Именно такая ценностная ориентация на спорт характерна, например, для спортсменов, тренеров и т.д. в профессиональном спорте. К числу прагматических ценностей спортивной деятельности следует относить также то, что она ориентирует на постоянные достижения, успех и соблюдение правил, содействует формированию тех или иных качеств и способностей (например, воли и других психических способностей, силы или других физических качеств и т.д.), когда эта ориентация, качества, способности рассматриваются сами по себе в отрыве от других качеств и способностей. Во всех этих случаях спортивная культура выступает как спортивно-прагматическая культура, так как имеет ярко выраженную утилитарную, прагматическую направленность. Другая разновидность спортивной культуры связана с тем, что спорт дает возможность человеку в определенной степени проявить свою агрессивность, продемонстрировать свое превосходство над другими, реализовать свои националистические идеи и т.п. Если спортивная деятельность выступает для человека как ценность этими своими возможностями, его спортивная культура носит ярко выраженный антигуманный характер, т.е. выступает как спортивная культура антигуманной направленности (антигуманная спортивная культура). В современных условиях все более важное значение приобретает такое отношение людей к спорту, при котором его позитивная оценка связывается, осмысливается и обосновывается с позиций гуманизма. При гуманистической ориентации на спорт на первый план выходят такие его ценности, как возможность развивать на основе спортивной деятельности разнообразные физические, психические и духовные качества, т.е. содействовать целостному развитию личности, формированию нравственной, эстетической, интеллектуальной, физической, экологической культуре, культуры общения и т.д., а также гуманным социальным отношениям. Если для спортивной культуры человека характерен именно такой - гуманистический - подход к позитивной оценке спорта она выступает как культура, которую можно назвать «спортивно-гуманистической культурой» или «гуманистически ориентированной спортивной культурой».

ЛИТЕРАТУРА

1. Альтернативные модели спорта. Серия: Спорт, духовные ценности, культура. – Вып. 4. СПб. - М.: Гуманитарный Центр «СпАрт» РГАФК, 1998. – 158с.

2. Столяров В.И., Сагалаков Д.А., Стопникова Е.В. Взаимоотношение спорта и политики с позиций гуманизма. Серия: Гуманистика соревнования. – Вып. 3. - М.: Центр развития спартианской культуры; Фонд спорта и культуры мира, 2005. – 203с.

УДК 378.14 (477) : 002 (043)

В. В. Парамонова

/м. Маріуполь/

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТНОГО СПРЯМУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Першочерговим завданням сучасного суспільства є створення умов для реалізації потенціалу кожної людини - головного ресурсу розвитку нації, в якому найбільшою цінністю постають їх творчі, інтелектуальні, духовні здібності. Жодна з галузей людської діяльності не здатна функціонувати без інформаційного забезпечення. Така ситуація викликає потребу в фахівцях, які б оволоділи сучасними інформаційно – аналітичними здібностями і були здатні усвідомити роль організаційних систем у світі та країні в умовах євроінтеграції.

Розуміючи потребу у підготовці таких фахівців, Міністерство освіти та науки України у 1997 році в Україні було введено до переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах нову спеціальність – „Документознавство та інформаційна діяльність”. Популярність підготовки фахівців інформаційно – документного спрямування в Україні непинно зростає. Основними закладами України, в яких проводять підготовку фахівців в центральному регіоні країни виділяють ВНЗ Києва (НАККиМ та КНУККиМ), в західному – Рівна (Рівненський державний гуманітарний університет), Острога (Острозька академія), східному - Харькова (ХДАК), Донецька (Донецький національний університет), Луганська (Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля) та Маріуполя (Маріупольський державний університет) .

Популярність та різноманітність підготовки фахівців, проблема професійної інформаційно – документної діяльності в Україні, перебуває у полі зору таких учених, як І. Антоненко, В. Бездрабко, Н. Гайсинюк, С. Дубова, Ю. Палеха. Важливе значення для модернізації вітчизняної документознавчої освіти мають дослідження, пов'язані з різними аспектами впровадження компетентнісного підходу у професійну підготовку майбутнього документознавця (І. Баштанар, Г. Гордієнко, І. Захарова, Р. Коканова, О. Матвієнко, Н. Поліщук, Ю. Романишин, Л. Філіпова).

Спеціальність „Документознавство та інформаційна діяльність” входить до напряму культури, тому теоретико – методологічні засади аналізу освіти складають теоретичну базу підготовки фахівця, у навчальному плані якого є блок дисциплін, які формують уявлення про парадигму сучасного світу та спрямовані на вироблення знань та навичок задоволення інформаційних потреб у різних сферах суспільного життя. Згідно Державному галузевому стандарту освіти України з „Документознавство та інформаційна діяльність”, пріоритетними напрямками діяльності підготовки фахівців інформаційно – документного спрямування є організація науково-дослідної, науково-методичної, організаційно-методичної та виховної роботи[3, 48].

Нехтування порівнянням транснаціонального і національно специфічного в професійній діяльності документознавців призводить, як наголошує О. Матвієнко, до еkleктичності навчальних планів. Умови розвитку сучасного суспільства вимагають об'єднання наукових досліджень і технологічних розробок споріднених навчальних закладів і реалізації наукових ідей, створення єдиних безперервних науково-практичних циклів і комплексів. Концепція безперервної освіти вимагає від освітніх та інформаційних закладів певної взаємодії, яка сприятиме задоволенню потреб громадян щодо реалізації різноманітних форм самоосвіти [1,18].

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності, в тому числі вищу освіту. Спеціальність «Документознавство та інформаційна діяльність» відповідає Болонському процесу що актуалізує проблему підготовки фахівців відповідно до вимог часу. Болонський процес в Україні офіційно розпочався 19 травня 2005 року з підписанням декларації на Бергенській конференції. З ініціативи Міністерства освіти та науки України відбулася Міжгалузева нарада з питань розвитку науки у вищих навчальних закладах, метою якої було визначення та прийняття рішення щодо розвитку науки у ВНЗ, переходу системи вищої освіти на якісно новий рівень в умовах реалізації завдань Болонського процесу, до якого Україна приєдналась у травні 2005 року[4, 12]. Інтегрування України у світовий освітній та інформаційний простори й упровадження міжнародних стандартів, нормативно - правових актів, одними з яких є Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2004 р. № 959-р." Про затвердження плану заходів щодо виконання у 2005 році Державної програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004-2007 роки", Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1131 "Про утворення Міжвідомчої комісії з питань участі України в Болонському процесі", Наказ Міністерства освіти і науки України від 23 січня 2004р. № 49" Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки", Постанова КМУ від 1 лютого 2006 р. № 82 "Про утворення Міжвідомчої комісії з підтримки Болонського процесу в Україні"[2], актуалізують необхідність наукового обґрунтування доцільності системного використання методики підготовки висококваліфікованих фахівців країни для того щоб сформувати компетентного випускника вищого навчального закладу.

Порівняно з підготовкою у західних країнах, які мають професійні стандарти (occupational standards) (ПС), професійні профіля (occupational profiles) або профіля компетенцій чи компетентнісні профіля (competency profiles) (К-профілях)та які є багатофункціональними нормативними документами, відображають вимоги як до змісту, якості, умов професійної діяльності, так і до професійної освіти чи навчання й особистісних характеристик фахівця. Незважаючи на їхні певні відмінності, ПС і К-профілі вирізняють документознавця серед суб'єктів інших професійних сфер діяльності та виступають критеріями готовності випускника ВНЗ здійснювати документально-інформаційну діяльність згідно з означеними в цих документах нормами[3, 47].

Тобто вивчення міжнародного досвіду створення і використання зарубіжних зразків ПС і К-профілів може посприяти вирішенню стратегічних і тактичних завдань, пов'язаних із підвищенням якості підготовки кадрів документознавчого профілю і, відповідно, забезпеченням їхньої конкурентоздатності на міжнародному ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бірюкова Т.Л. Інформаційний простір держави: системний підхід // Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері: матеріали міжнародної науково-практичної конференції/ ред.: В.М. Андрієнко. - Донецьк: Юго-Восток, 2011.- С. 18-20.
2. Зона європейської вищої освіти. Спільна заява європейських міністрів освіти; Болонья, 19 червня 1999 року [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
3. Малик Г. Професійні стандарти і компетентнісні профілі з документознавства та інформаційної діяльності: досвід західних країн / Галина Малик // Вісник Книжкової палати. — 2010. — № 9. — С. 47-52.
4. Триняк М. В. Вища освіта України в контексті Болонського процесу: організація і правовий аспекти / М. В. Триняк, С. О. Руденко // Матеріали VII Міжнар. наук. конф. "Модернізація вищої освіти України в умовах Болонського процесу: аналіз вітчизняного досвіду і перспективи розвитку" . — К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. — 368 с.

КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВНЗ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Україна на початку XXI століття перебуває в полі трансформаційних процесів. Становлення інформаційного суспільства, бурхливий розвиток глобальних інформаційних мереж, виникнення та стрімке поширення нових форм і технологій соціальної комунікації, впливає на всі сфери суспільного життя і перш за все на університетську освіту. Як слушно зауважує дослідниця І.Г. Оніщенко, без комунікаційної діяльності неможливе управління вищим професійним навчальним закладом, оскільки, з одного боку—спирається на існуючі і нові форми комунікації, а з іншого—формує ті форми комунікаційної діяльності, які оптимізують як спільну діяльність, так і саме управління [3,128].

Проблема вивчення комунікативної діяльності університетів розглядалась фрагментарно в галузі педагогіки, соціології, але зараз вивчення цієї проблеми стало принципово новою для вітчизняної соціальної комунікації.

Розвитку теоретичних підходів до соціальної комунікації, присвячені роботи таких фахівців, як І.В. Альошина, Г.Г. Почепцов, В.Г. Королько, В.А. Мойсеев та ін. Вивченням комунікативної діяльності вищих навчальних закладів займаються відомі вчені, як І.Г. Оніщенко, О.П. Мещанинов, О.Ю. Маркова та ін. Позитивним прикладом комплексного підходу до вирішення означеної проблеми є дисертаційне дослідження І.О. Ільченко, в якому автор розглядає становлення та трансформацію комунікативної діяльності університетів [1]. Особлива роль університетів у системі соціальних комунікацій визначається тим, що вони виникли саме в силу необхідності універсалізації людського спілкування, заради цілеспрямованого й комплексного здобуття, збереження та трансляції знань, інтелектуальної продукції. Процеси відкриття, випробування, поширення знань і цінностей культури, наповнення соціального простору інтелектуальним змістом – завжди були й залишаються головною функцією та покликанням університетів [3,129].

За даними Державного комітету статистики України у 2007 році функціонувало 650 вищих учбових закладів, у 2008 році – 700, у 2009 році – 724, у 2010 – 754 [2]. Динаміку кількості ВНЗ можна простежити у діаграмі (мал.1).

Мал.1. Динаміка росту кількості ВНЗ України

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України проводить реформу в освіті та має намір привести мережу вищих навчальних закладів у відповідність з європейською освітньою практикою – включити українські ВНЗ у єдиний освітній простір. У зв'язку з цим, зменшується кількість вузів шляхом їх об'єднання у єдині навчальні заклади.

На сьогоднішній день виживання ВНЗ на пряму залежить від використання ефективних комунікативних моделей діяльності університету, вивчення університетського досвіду та розробки нових підходів. Збільшується роль університету як наукового центру.

Традиційні методи управління університетами не є достатньо ефективними при вирішенні нових управлінських завдань, що виникли в умовах становлення інформаційного суспільства, тому доцільним є впровадження в систему управління університетом такого компонента, як паблік рилейшнз.

Впровадження паблік рилейшнз у комунікативну діяльність університету потребує адаптації методів, які відповідали би таким PR-цілям, як позиціонування, завоювання довіри, управління репутацією – підтримування й посилення позитивної оцінки громадськістю діяльності університетів [1]. І тоді реалізація комунікативної діяльності університетів буде здійснюватися в різноманітних формах, сприяючи на налагодження конструктивного діалогу університетів із групами їх цільової громадськості. Ефективним засобом паблік рилейшнз є PR-повідомлення. Використовуються ці повідомлення в ЗМІ, видавництві, інтернет, а саме в веб-ресурсах.

У сучасному суспільстві всі вищі навчальні заклади мають веб-сайти, вони є потужними засобами PR-комунікації. На думку І.О. Ільченко, більша кількість вищих навчальних закладів України використовує веб-сайти для самопрезентації (структура – 88,8%), а не для комунікації, яка є необхідною для сучасних умов існування (інтерактивність – 45,2%). Низькими виявилися показники адресності (36,5%) і доступності інформації (пошук по сайту – 21%, англійська версія – 31,8%), які є необхідними атрибутами PR-повідомлення [3].

На жаль більшість веб-сайтів вищих навчальних закладів України неефективно використовують технічні можливості Інтернету, низькі показники звернення до піару в ході організації їх комунікативної діяльності. Вони потребують вдосконалення інформаційного та технічного забезпечення сайту. Для цього необхідно, щоб веб-сайти відповідали таким вимогам: двомовності, інформативності, інтерактивності, розгалуженню, що містить гіперпосилання на сайти факультетів, кафедр і один із таких сайтів, це сайт Маріупольського державного університету.

Звернення вищих навчальних закладів до різноманітних форм паблік рилейшнз (наприклад, PR-повідомлення), буде сприяти налагодженню конструктивного діалогу університетів із групами їх цільової громадськості. Веб-сайти потребують вдосконалення це дасть їм змогу стати дієвою формою PR-комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ільченко І.О. Університет: комунікативна система в комунікативному просторі // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи.– 2001.– № 527. – С.59-63.
2. Кількість ВНЗ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Онищенко І.Г. Современный университет - коммуникационная модель информационной эпохи / И.Г. Онищенко // Збірник матеріалів конференції «Наука та освіти в сучасному університеті в контексті міжнародного співробітництва» (23-25 травня 2011). – Маріуполь, 2011. – С. 128-130.

УДК 651.459:378.4.014.24(477.62-2)(043)

О. М. Пивоварова
/м. Маріуполь/

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ УКРАЇНИ

В зв'язку з переходом до постіндустріального, інформаційного суспільства значно зростає важливість факторів міжкультурної комунікабельності й толерантності і частина світових проблем може бути вирішена лише у рамках міжнародного співтовариства, що потребує формування сучасного глобального мислення і міжкультурних навичок у молодого

покоління. Тому, в умовах розбудови української держави, глибоких соціальних перетворень, швидкого розвитку техніки та технологій, суцільної інформатизації та комп'ютеризації відбувається реформування системи освіти, зокрема вищої. Освіта в цьому контексті виступає як стратегічний ресурс соціально-економічного та культурного розвитку суспільства загалом, а також гарантом інтелектуального й духовного розвитку окремої особистості [3].

Треба зазначити, що стратегія розвитку вищої освіти України в контексті інтеграції вітчизняної освіти в Європейський та світовий освітній простір, стала рушійною силою реформування вищої школи, адже для країн, які прагнуть економічного та суспільного розвитку альтернативи євроінтеграції немає [5].

Інформаційно-аналітичне забезпечення виступає стратегічним ресурсом управління, де інформація - предмет управлінської праці, а більшість важелів впливу суб'єкта управління на об'єкт мають інформаційний характер, перебудувати інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління згідно з стратегією треба дуже виважено та ретельно [1;3]. Для розробки проекту розвитку системи вищої освіти України потрібно вирішити питання законодавчого регулювання дії Болонського процесу в Україні, тобто перехід на трьохступеневу вищу освіту – здобуття рівня бакалавра, магістра та доктора. Також, виникає проблема автономії університетів та координації дій керівництва, зважаючи на пріоритетність вибору окремим університетом власної стратегії розвитку.

Для того щоб визначити шляхи удосконалення функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення ВНЗ в Україні, слід розглядати структурні компоненти цієї системи як цілісне багатовимірне соціальне утворення. Ці структурні компоненти являють собою організації - окремі системи, і водночас є підсистемами єдиного цілого - системи державного управління, що підтверджується дослідженнями

Таким чином, аналітичній функції відводиться ключове значення у збереженні стабільності та в гармонізації взаємин ВНЗ із зовнішнім середовищем. Відтак сутність інформаційно-аналітичної діяльності у системі управління ВНЗ, визначена у загальних рисах, полягає у тому, щоб гармонізувати інформаційні потоки державно-управлінської системи та її середовища, забезпечивши вироблення на основі цієї інформації адекватних ситуації рішень. Ця діяльність є певною “прикордонною” діяльністю на межі системи та її середовища, що відповідно визначає її структуру [2].

Ще одним важливим для інформаційно-аналітичної роботи є вимір обсягу державно-управлінської інформації, що надходить до системи. Надмірна інформація може ускладнювати прийняття рішення, так само, як і її нестача. Тому однією з найважливіших проблем інформаційного забезпечення вищих навчальних закладів є визначення його достатності. Характер і обсяг інформації, що отримується ВНЗ, мають відповідати покладеним на них функціям [4].

Інформаційно-аналітичне забезпечення міжнародної діяльності в сфері вищої освіти України здійснюється державним апаратом управління та виконується у вигляді співробітництва українських ВНЗ з іноземними, створенні сприятливих умов для проектів з розвитку соціальних систем через здобуття студентами необхідних професійних навичок, знань та умінь, обміну досвідом подолання соціальної напруги для вирішення існуючих проблем. Прикладом цього є Маріупольський державний університет, управління якого діє згідно чіткого плану розвитку університету, професійної вертикалі та злагодженої роботи колективу. Інформаційно-аналітичне забезпечення міжнародної діяльності Маріупольського державного навчального закладу складається з комплексу зовнішніх та внутрішніх елементів управління, тобто зовнішні - підпорядкування вищій ланці управління у державі – законодавству України про освіту, внутрішні – улагодження праці колективу викладачів та студентів згідно норм чинного законодавства.

Управління в сфері міжнародних відносин має сталий розвиток, ВНЗ є провідниками трансформаційних реформ та передових течій. Управлінська інформація створює необхідні умови для здійснення та розширення зв'язків на міжнародній арені. Українські вищі

навчальні заклади стають розвиненими центрами освіти та науки, поступово відчинивши свої двері для молоді різних соціальних груп і майнового статусу. Сучасна модернізація вищої освіти України дозволяє продовжувати цей шлях, поглиблюючи співпрацю з європейською спільнотою і тим розбудовуючи єдиний науково-освітній простір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дегтяр А.О. Державно-управлінські рішення: інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення / А.О. Дегтяр. - Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2004. – 224 с.
2. Верба С. Державна політика у сфері розвитку вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] / С. Верба // Сучасна українська політика. Політики та політологи про неї. – Вип. 14. – С. 321–325. – Режим доступу : www.politik.org.ua/vid/bookscontent.
3. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження Європейський простір вищої освіти/ В.С.Журавський, М.З.Згуровський.- К.: Політехніка, 2003.- 200 с.
4. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства.-Матеріали до доповіді міністра освіти і науки України на підсумковій колегії МОН України // Освіта України. – 2007. – № 8.- С. 15-16.
5. Пугачов С. Болонський процес: перспективи і проблеми / С.Пугачов // Освіта України. – 2007. – № 13. –С.7.

УДК 027.021(477.62-2):025.21(043)

О. С. Прокопенко
/м. Маріуполь/

ДИНАМІКА КОМПЛЕКТУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ МДУ ЗА НАПРЯМОМ «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ»

Важливими соціальними інституціями, які забезпечують зберігання та доступ до інформації є бібліотеки. У своїй діяльності бібліотеки керуються Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про бібліотеку та бібліотечну справу», «Про національну програму інформатизації», «Про науково-технічну інформацію», «Про Національний архівний фонд та архівні установи», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про культуру», «Про страховий фонд документації України», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки». Розглядаючи Маріупольський державний університет, а конкретніше бібліотечний фонд цієї установи можна сказати, що ця соціальна інституція користується такими законодавчими актами як Статут Маріупольського державного університету, підзаконними нормативно - правовими актами, правилами внутрішнього трудового розпорядку вищого навчального закладу та Положенням про бібліотеку.

Бібліотечний фонд – головне джерело задоволення духовних і професійних потреб як суспільства в цілому, так і окремих його громадян, а тому є основою діяльності бібліотеки. Тобто, бібліотечний фонд - це упорядковане зібрання документів, що зберігається в бібліотеці. Він являє собою впорядковану сукупність документів, що збираються в бібліотеці відповідно до її функцій і завданнями для зберігання й вистави їх читачам бібліотеки [1,18].

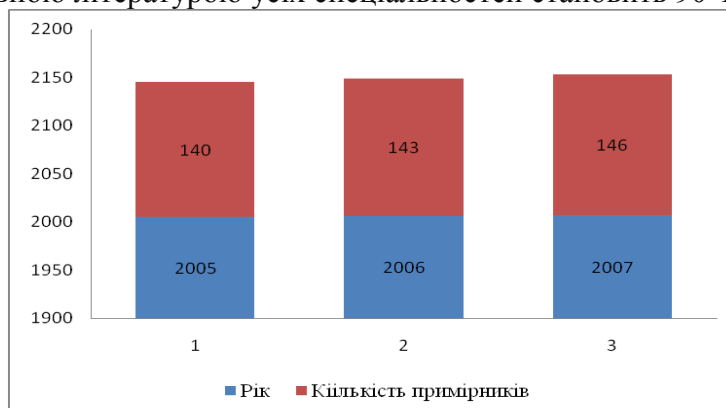
Бібліотечні фонди формуються відповідно до значення, складу користувачів бібліотеки та виду бібліотеки як упорядковане зібрання документів. Щодо формування фондів бібліотеки МДУ, то цим питанням займається відділ комплектування університетської бібліотеки. Існує три види комплектування:

- поточне (поповнення фонду вихідними у світло виданнями);
- ретроспективне (придбання відсутніх документів минулих років видання);
- рекомплектуювання (звільнення фонду від застарілих по змісту, старих, непрофільних і зайвих дублетних екземплярів).

Фонд вузівської бібліотеки створюється як єдиний бібліотечний фонд на основі централізованого комплектування. Єдиний бібліотечний фонд формується відповідно до тематичного плану комплектування й картотеки книгозабезпеченості навчального процесу. Цей бібліотечний фонд включає: основний фонд, фонд рідких книг, підсобний фонд, навчальний фонд. Єдиний фонд складається з різних видів вітчизняних і закордонних видань, неопублікованих і аудіовізуальних документів, електронних видань і мікроформ. Щодо структури бібліотечного фонду, то до нього входять такі фонди як: основний фонд, фонд рідких книг і рукописів, підсобний фонд, навчальний фонд та фонд кафедральної бібліотеки. Зміст комплектування єдиного бібліотечного фонду вузівської бібліотеки визначається тематичним планом комплектування (ТПК), який відображає профіль навчальних дисциплін вузів і тематику науково – дослідних робіт. Тематичний план комплектування (ТПК) складається бібліотекою разом з кафедрами вузу на 5 років.

Щорічно коригується та затверджується ТПК директором бібліотеки. Порядок формування навчального фонду визначається картотекою книгозабезпеченості навчального процесу. Картотека організована та представлена в вигляді електронної бази [3]. Джерелами комплектування фонду є: книготорговельні та книговидавничі організації, фірми, приватні особи, обмінні фонди бібліотек, вітчизняні і закордонні агентства та інше.

Бібліотека Маріупольського державного університету комплектується літературою з економіки, права, історії, психології, філології, педагогіки, журналістики та інші. Основою формування бібліотечного фонду бібліотеки є процес комплектування – створення й постійне оновлення бібліотечного фонду документами, що відповідають завданням наукової бібліотеки й запитам користувачів [3]. Сьогодні фонд бібліотеки становить 146 тисяч примірників навчальної, науково, методичної, довідкової та художньої літератури. З них: навчальні видання – понад 192 тисячі примірників, наукові видання – понад 42 тисячі примірників. Навчальні видання комплектуються виданнями з грифом МОН України. Бібліотека має фонд цінних і рідкісних видань, активно формується фонд на електронних носіях інформації. Комп'ютерні технології та Інтернет міцно увійшли в практику роботи комплектування бібліотечних фондів бібліотеки Маріупольського державного університету. Технологія формування бібліотечного фонду в нашій бібліотеці побудована таким чином, щоб своєчасно й повноцінно задовольняти інформаційні потреби при найменших витратах часу як бібліотекаря, так і користувача та раціональних фінансових затрат. Помітне зростання бібліотечного фонду за останні роки: 2005 рік – понад 140 тисяч примірників, 2006 рік – понад 143 тисяч примірників, 2007 рік – 146 тисяч примірників. Також суттєво збільшилося комплектування фонду виданнями українською мовою. Якщо до 2004 року надходження нових видань українською мовою становили 40% від загальної кількості надходжень, то, починаючи з 2004 року цей показник збільшився і на кінець 2007 року становив 85%. Зростання надходжень нової навчальної літератури у 2007 році відбувалось тому, що були нещодавно відкриті такі спеціальності як «Журналістика», «Документознавство та інформаційна діяльність», «Менеджмент організацій». Загальна забезпеченість навчальною літературою усіх спеціальностей становить 90-100%.

Зростання бібліотечного фонду за 2005 – 2007 роки: мал. 2.2.1

Бібліотечний фонд забезпечує необхідними джерелами літератури студентів за таким напрямом підготовки як «Соціальні комунікації». Для аналізу бібліотечного фонду МДУ за напрямом підготовки «Соціальної комунікації» була проаналізована система бібліотечних каталогів ІРБІС: статті і книги за 2005 – 2010 роки, а також фонд читального залу та абонементу бібліотеки МДУ. Бібліотечний фонд МДУ за напрямом підготовки «Соціальної комунікації» за період 2005 – 2009 років значно зменшився. Цей напрям підготовки є дуже актуальним на сучасному етапі. Порівнюючи пошук джерел інформації в традиційних формах каталогу бібліотеки та в електронній базі «ІРБІС» зазначимо, що у системі «ІРБІС» знаходиться значно більше джерел інформації – книг та статей за цим напрямком. Був також проаналізований систематичний каталог бібліотеки, в ньому міститься 52 статті за цим напрямом підготовки, але не всі ці статті є корисними для тих студентів, які вивчають цей напрям діяльності. У електронній базі системи бібліотечного каталогу «ІРБІС – статті» за напрямом «Соціальні комунікації» вміщується 46: 22 статті за 2005 – 2006 роки, 19 статей за 2007 – 2008 роки та всього 3 статті за 2009 - 2010 роки. А в електронній базі системи «ІРБІС – книги» вміщується 4 книги за 2005 – 2006 роки, 4 книги за 2007 – 2008 рік та 2 книги за 2009 – 2010 роки.

Для того, щоб проаналізувати бібліотечний фонд Маріупольського державного університету за напрямом підготовки «Соціальні комунікації» пропонується наступна таблиця.

Таблиця 3.1.1.

Рік видання	Систематичний каталог (кількість статей, книг)	«ІРБІС – статті» (кількість статей, книг, монографій)	«ІРБІС – книги» (кількість статей, книг, монографій)
2005	12	12	1
2006	14	10	3
2007	9	14	2
2008	14	5	2
2009	3	3	2
2010	10	3	2

Надходження літератури за 2005 – 2010 роки

Отже, бібліотечний фонд бібліотеки Маріупольського державного університету за останніх п'ять років збільшився на 37 278 документів. Загальна забезпеченість навчальною літературою усіх спеціальностей 90 – 100 %. Пріоритетний напрямком комплектування протягом останніх 5 років – комплектування наукового фонду, 43,5 % нових надходжень у 2010 році прийшлося на наукову літературу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верещагіна Н. Технологія комплектування фонду університетської бібліотеки / Н. Верещагіна, В. Нестеренко // Библиотечный форум Украины. – 2003. – №2. – С.18-20.
2. Маркина А. Моделирование фонда: исторический аспект / А. Маркина // Библиотека. – 1997. – №12. – С.31-33.
3. Про страховий фонд документації України: закон України від 22 березня 2001 року №2332 – III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2332-14>
4. Про формування фондів бібліотеки МДУ: положення Маріупольського державного університету від 19 травня 2005 року. – Маріуполь. – 2 арк.

ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ СТУДЕНТІВ-ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЇХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СВИТОГЛЯДУ

Загальновідомо, що з метою якісного засвоєння студентами будь-якої навчальної дисципліни викладачеві у процесі навчання треба орієнтуватися як на її зміст, так й на особливості контингенту тих, хто навчається, на наявність у них базових знань і вмінь, які забезпечують надійний фундамент для сприйняття нового матеріалу. Для нинішніх студентів, що навчаються за спеціальністю «Документознавство», певні об'єктивні труднощі, з якими вони стикаються при вивченні дисциплін циклу інформатики на підставі компетентісного підходу, зумовлюються, насамперед, відсутністю знань з професійних дисциплін до початку вивчення дисциплін інформатики та недостатньо розвинених дослідницьких навичок, а також низького загального стану розвитку логічного мислення (розумових дій аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення тощо).

Це вже на перших заняттях породжує невпевненість студентів у власній спроможності щодо якісного опанування новим для них навчальним матеріалом. Врахування цих обставин ставить перед викладачем інформатики складні завдання: дібрати до змістовного модуля, що вивчається, навчальні завдання з професійних дисциплін, які викладаються паралельно з інформатикою, компенсувати недоліки загальноосвітньої підготовки, забезпечити мотивацію, сприяти формуванню позитивного ставлення та розвивати інтерес студентів до виучуваної теми дисципліни. Ефективним шляхом розв'язання останніх завдань є посилення професійної спрямованості предмету через розкриття ролі знань та вмінь, що набуваються, у процесі розв'язування стандартних і нестандартних фахових задач при забезпеченні превалювання проблемних, розвивальних методів і, по можливості, сприяння «зануренню» студентів у дослідницьке середовище. При цьому специфіка предмету, яка спочатку для них є незрозумілою, має поступово розкриватися через роз'яснювання наявності єдиних підходів, правил, алгоритмів, існування спеціальних довідкових посібників з чіткими приписами щодо виконання завдань. Тобто зміст дисципліни є таким, що при створенні належних педагогічних умов (включаючи різноманітні компоненти навчально-методичного забезпечення) та дотриманні чітких методичних вимог переважна більшість студентів здатна його засвоїти принаймні на рівні стандарту. Але для формування в студентів суто професійного інтересу до вивчення інформатики з використанням матеріалу професійних дисциплін потрібно передбачати умови, завдяки яким вони одержуватимуть можливості розв'язувати реальну, а не деяку абстрактну, будь ким наперед задану ситуацію, з якомога повнішим комплексом дослідницьких дій.

Розглянемо основні вимоги до фахівця з документознавства. Фахівець з документознавства розробляє та впроваджує у технологічні процеси роботи з документами і документною інформацією використання комп'ютерної техніки. Бере участь у плануванні, організації і вдосконаленні діяльності служби документаційного забезпечення управління. Здійснює контроль за станом діловодства у структурних підрозділах. Готує пропозиції із забезпечення ергономічних умов праці, раціоналізації робочих місць працівників служби документаційного забезпечення управління. Розроблює уніфіковані системи документації і таблиці документів різного призначення і рівня управління, класифікатори документної інформації. Організує впровадження, ведення і розвиток системи документації, яка включає також документи на машинних носіях і класифікатори документної інформації. Вживає заходів до упорядкування складу документів та інформаційних показників, скорочення їх кількості та оптимізації документопотоків. Бере участь у відбиранні документів, які передаються на державне зберігання, організації поточного збереження й експертизи наукової та практичної цінності документів. Бере участь у постановці задач, проектуванні, експлуатації та удосконаленні автоматизованих інформаційних систем і систем управління, у

проектуванні й актуалізації баз банків даних. Вивчає та узагальнює передовий вітчизняний і світовий досвід у сфері документаційного забезпечення управління, розробляє нормативно-методичні матеріали з документаційного забезпечення. Бере участь у роботі з підбору, розстановки і підвищення кваліфікації кадрів служби документаційного забезпечення управління [1].

Це позначає що фахівець цієї галузі повинен вільно володіти документообігом, як паперовим так і безпаперовим. Безпаперовий документообіг неможливий без знання комп'ютерної техніки та вмінь користування комп'ютерним програмним забезпеченням, тому майбутній фахівець з документознавства повинен, володіти програмними продуктами, за допомогою яких він буде компетентний в професійній діяльності.

Оновлення змісту курсу інформатики на засадах впровадження компетентнісного підходу та відповідного методичного забезпечення сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців, розвитку свідомого, зацікавленого, мотивованого ставлення до вивчення інформатики, формуванню професійних компетенцій майбутніх документознавців, що відповідають новим соціальним вимогам, а також позитивно впливає на формування їх інформаційного світогляду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайсенюк Н.А. Педагогічні засади підготовки документознавців в умовах інформатизації суспільства. Дис. канд. пед. наук, 2003.-170с.

УДК 026.07.021(477):004(043)

Н. В. Стахієва

/м. Маріуполь/

БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ У ВНЗ УКРАЇНИ. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У Національній програмі інформатизації визначено, що стратегічним завданням в Україні на сучасному етапі є «розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення» [1, 483], а також формування національної інфраструктури інформатизації, зокрема, через створення системи аналітичних центрів різного рівня та національних інформаційних ресурсів [2, 501]. Адже інформація в сучасному суспільстві є важливим продуктом його соціальної діяльності, ефективність використання інформаційних ресурсів (ІР) – однією з головних передумов подальшого розвитку науки, яка розвивається в контексті європейського освітнього простору.

Суттєвий вплив на якість освіти має інформаційне забезпечення сучасних навчального та наукового процесів, що значною мірою визначається рівнем бібліотечно-інформаційного обслуговування (БІО) у вищому навчальному закладі (ВНЗ).

Забезпечення повного, якісного та оперативного бібліотечно-бібліографічного й інформаційного обслуговування студентів, аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників, співробітників ВНЗ згідно з їхніми інформаційними запитами на основі широкого доступу до бібліотечних та ІР – основне завдання сучасних бібліотек ВНЗ.

Основною проблемою більшості освітніх бібліотек України на сучасному етапі виступає низький рівень інтеграції електронних ресурсів науки в єдиний міжнародний інформаційний простір. Недостатньо організовано процес управління електронними ресурсами різних ВНЗ України, що призводить до дублювання процесів опрацювання інформації.

Досліджувана проблема відображена у роботах О. В Баркової, Г. В. Шемаєвої, О. І. Давидової. Теоретичні, науково-методичні засади інноваційного розвитку бібліотек як складової інформаційної індустрії щодо забезпечення фахівців сучасними інформаційними

продуктами та послугами розглянуто певною мірою в дослідженнях Л. В. Астахової, Л. Я. Філіпової та Г. М. Швецової. Трансформаційні процеси сучасних бібліотек вищої школи висвітлили дослідники М. С. Слободяник, Ю. М. Столяров, В. І. Лутовинова. Науковці підкреслюють, що сьогодні кардинально змінюється інформаційна інфраструктура науково-освітньої діяльності.

Отже, дослідження БІО у ВНЗ є перспективним та актуальним напрямком, яке дасть змогу визначити основні фактори оптимізації його функціонування та подальшого розвитку.

Метою пропонованої публікації є відображення стратегії розвитку бібліотек ВНЗ на основі аналізу сучасних напрацювань у галузі БІО.

У своїй діяльності бібліотеки ВНЗ України керуються Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про Національну програму інформатизації» [1] та підзаконними нормативно-правовими актами. Сучасна бібліотека ВНЗ України забезпечує інформацією навчально-виховний та науковий процес ВНЗ, працює у напрямі належного зберігання, використання і поповнення власних фондів, комп'ютеризації та вдосконалення технічного оснащення.

Відповідно до глобальних процесів інформатизації інноваційний розвиток бібліотек здійснюється на кількох рівнях – комп'ютеризації, автоматизації функціональних підсистем та інформатизації на базі системно-мережових технологій [3, 211]. Сучасний стан розвитку бібліотеки ВНЗ неможливо уявити без упровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), сучасних напрямів і форм інформаційного обслуговування. Відбувається розширення номенклатури бібліотечно-інформаційних послуг, удосконалення традиційних і впровадження нових форм і методів роботи на основі новітніх інформаційних технологій та комп'ютеризації інформаційно-бібліотечних процесів, створення електронних баз даних, організація і ведення довідково-бібліографічного апарату з використанням як традиційних, так і новітніх інформаційних технологій. Посилюється інтерес до повнотекстових документів, поданих в електронному форматі. Значення бібліотеки нині визначається не кількістю фонду друкованих видань, не обсягом передплати, а тим, наскільки вона готова надати доступ до світових інформаційних ресурсів і швидкістю їх отримання.

Одним з важливих і пріоритетних напрямів науково-практичної діяльності традиційних бібліотек ВНЗ є формування базової інфраструктури, розвиток сервісів і ресурсів для створення електронних бібліотек.

Специфіка електронних бібліотек полягає в тому, що вони, з одного боку, виконують функції традиційної бібліотеки, а з іншого – грають роль, характерну для високотехнологічної автоматизованої інформаційної системи, яка полягає в організації та зберіганні власних і віддалених електронних ресурсів та в забезпеченні онлайн-доступу до них на основі комп'ютерних та інтернет-технологій [3, 72]. Основне завдання електронних бібліотек – інтеграція електронних інформаційно-освітніх ресурсів (ІОР), ефективна навігація в них і забезпечення доступу до них незалежно від розташування користувача. Інтеграція ІОР передбачає її об'єднання за допомогою зручного і уніфікованого користувальницького інтерфейсу з метою використання різної інформації зі збереженням її властивостей, особливостей представлення і користувальницьких можливостей маніпулювання з нею. При цьому об'єднання ресурсів повинно забезпечувати користувачу сприйняття доступної інформації як єдиного інформаційного простору [3, 74].

Завдяки електронним ресурсам змінюються форми БІО у ВНЗ, підвищується оперативність та якість надання інформаційних послуг. Внаслідок чого, бібліотеки ВНЗ України в Інтернеті представлені електронними каталогами, бібліографічними і повнотекстовими базами даних, розташованими на веб-сайтах тощо.

У ході перетворення бібліотек ВНЗ на бібліотечно-інформаційні центри слід починати з автоматизації традиційних бібліотечних технологій, наприклад:

- створення власних і зведених електронних каталогів і повнотекстових баз даних, автоматизованих інформаційно-бібліотечних систем, які підтримують МАРК-формати;
- оформлення автоматизованої передплати на періодичні видання;

- організація віртуальних книжкових виставок;
- комп'ютерний облік користувачів;
- виконання замовлень за міжбібліотечним абонементом, електронна доставка документів тощо;
- надання доступу до світових інформаційних ресурсів через Інтернет;
- розроблення веб-сайтів і надання доступу до власних інформаційних ресурсів бібліотек.

Отже, для забезпечення високих показників якості, оперативності та повноти БЮ у ВНЗ необхідно вдосконалювати його у таких напрямках:

- удосконалення структури та форм зберігання фондів і відтворення одиниць зберігання відповідно до реальних потреб користувачів на основі ІКТ;
- оптимізація видового складу фондів, створення необхідної матеріально-технічної бази;
- створення нового механізму аналітичного і змістовного збагачення фондів, їхнього перетворення на потужний інформаційний потенціал бібліотеки, за рахунок широкого підключення до Інтернет;
- організація ефективної системи використання інформаційного потенціалу бібліотеки шляхом розширення номенклатури послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27/28. – С. 482–493.
2. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 р. № 75/98–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27/28. – С. 494–509.
3. Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. Вип. 1. Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України / АПН України, Держ. наук-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського; [редкол.: Л. А. Дубровіна, В. В. Дерлеменко, Т. І. Ківшар та ін.]. – К. : Четверта хвиля, 2008. – 402 с.

УДК 331.5-053.81

Є. О. Черноіванова
/м. Маріуполь/

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Трансформація соціально-економічного середовища в Україні протягом останніх років докорінно змінила перспективу працевлаштування молодих фахівців - випускників вищих навчальних закладів, яка набула проблемного характеру. Працевлаштуванню студентів і випускників перешкоджає недостатній досвід професійної діяльності, а також недостатня інформованість про ринок праці.

За роки незалежності в Україні сформувалася законодавча база, що регламентує процес працевлаштування. Так, право на працю гарантується Конституцією України, ст. 52 .Закону України «Про вищу освіту» забезпечує випускникам ВНЗ, які здобули освіту за кошти державного або місцевого бюджетів, направлення на роботу в порядку встановленому Кабінетом Міністрів України. Водночас, як слушно зауважує Т. Буга, «молодіжний сегмент ринку праці - найбільш проблемна частка загальнонаціонального ринку праці. Пошуки першого робочого місця, невідповідність рівня та якості отриманої освіти професійним обов'язкам, відсутність досвіду роботи, невідповідність запитів молоді та пропозицій роботодавців посилюють напруження на ринку праці»[1]. Означені міркування зумовлюють актуальність обраної для дослідження теми.

Проблематика працевлаштування та зайнятості молоді давно є предметом дослідження учених (економістів, демографів, психологів, соціологів), перебуває у фокусі уваги журналістів, представників державних установ та неурядових організацій. Серед досліджень останнього часу ґрунтовністю розкриття проблеми відзначені роботи Д. Богині, В. Онікієнка, О. Малиновської, Т.Буда, О.Шарова, О.Лободинської.

Резюмуючи основні положення вказаних досліджень, можна констатувати, що проблема працевлаштування випускників є глобальною, недостатність уваги до її вирішення з боку держави може призвести до зростання безробіття та зниження рівня життя; поширення *пасивних* (утриманство), *нерегламентованих* (тіньова зайнятість) і *деструктивних* (кримінал) моделей поведінки; що спонукають до зовнішніх трудових міграцій; спричиняють психологічні зміни (втрату мотивації до праці, зміну структури ціннісних орієнтацій і падіння престижності легальної зайнятості) [1]. За умов незбалансованості попиту та пропозиції робочої сили, недостатньої дієвості механізмів сприяння зайнятості молоді, невідповідності рівня освітньо-фахової підготовки частини випускників ВНЗ запитам ринку праці виникають значні проблеми в процесі працевлаштування молодих дипломованих фахівців [2]. Тривале домінування ринку праці роботодавців обумовлює менший розмір початкової платні та нижчий темп її зростання; низький рівень шкільної освіти погіршує можливість працевлаштування випускників за кордоном; що призводить до скорочення чисельності лікарів та педагогів у сільській місцевості підвищення попиту у більшій кількості фахівців з вищою освітою у великих містах та мегаполісах. Посилення конкурентної боротьби за найбільш перспективні робочі місця вже сьогодні супроводжується посиленою диференціацією оплати праці; швидким старінням технологічних знань та навичок в умовах технологічного оновлення виробництва, що вимагає систематичного навчання [3].

Виявлені тенденції потребують системного вирішення питання працевлаштування студентської молоді на державному рівні. Як свідчить аналіз нормативно-правового забезпечення, це питання до сих пір залишається дискусійним. Так, до сьогодні процедура працевлаштування регламентується «Порядком працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалася за державним замовленням», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України ще від 22 серпня 1996 р. Важливо, що процедура такого «розподілення» для студентів-«контрактників» не визначена. Тому, якщо ти закінчив вуз після «контракту», тебе процедура «розподілення» жодним чином не стосується. В цій ситуації МОН України вимушене було протягом року неодноразово роз'яснювати особливості державної політики щодо вирішення означеного питання. (роз'яснення міністерства щодо працевлаштування випускників вищих навчальних закладів 2010 року, неодноразове повернення до означеної проблематики на шпальтах ЗМІ протягом 2011).

З метою підвищення рівня працевлаштування випускників Кабінетом Міністрів в 2010 році було прийнято розпорядження «Про підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів», згідно з яким рекомендувалося утворити підрозділи в вищих навчальних закладах, які б сприяли працевлаштуванню випускників. На виконання цього розпорядження МОН молодьспорту України було розроблено низку заходів, серед яких наказ про створення відповідних підрозділів у ВНЗ України і навіть розроблене типові положення про нього. Відповідно до даного положення, метою діяльності даного підрозділу є створення умов для ефективної реалізації права студентів і випускників на працю, забезпечення випускників першим робочим місцем, підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці.

Зважаючи на те, що основним завданнями підрозділу стають інформаційно-аналітичне забезпечення процесу працевлаштування на основі постійного моніторингу ситуації на ринку праці і створення релевантних баз даних для інформування випускників щодо вакансій на ринку праці та надання психологічної підтримки в плануванні кар'єри, функціонування означених підрозділів здатне подолати розрив між задекларованими

державою принципами і реаліями життя, а отже і вирішити нагальну проблему працевлаштування молоді.

Як свідчить аналіз веб-сайтів провідних вищів України, означені підрозділи вже почали функціонувати. Починаючи з вересня 2011 року з'явився такий відділ і в МДУ, отже і сформувалися умови для спостереження і оцінки явища як на регіональному, так і всеукраїнському рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буда Т. Проблеми реалізації трудового потенціалу молоді в Україні /Восьма Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Сучасність, наука, час. Взаємодія та взаємовплив". Електронний ресурс, режим доступу: <http://intkonf.org/teodoziya-buda>
2. Лободинська О.М. Гендерні аспекти працевлаштування випускників ВНЗ: Автореферат дисертації на здобутті наукового ступеня кандидата соціологічних наук.-К, 2009.-17с
3. Шаров О.І. Тенденції працевлаштування випускників ВНЗ у кризовий та посткризовий період. - Матеріали четвертої Міжнародної науково-практичної конференції. – Донецьк: ДонНУЕТ. -2009. – С.18 - 21

СЕКЦІЯ
ІСТОРИЧНА ДИНАМІКА ІНФОРМАЦІЙНО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

УДК 002:349.412«1557»(043)

М. Ю. Анищук
/м. Маріуполь/

**«УСТАВА НА ВОЛОКИ» 1557 РОКУ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ
ДОКУМЕНТНОЇ ТРАДИЦІЇ»**

Актуальність теми зумовлена важливістю вивчення історії української документної традиції.

Дослідження «Устави на волоки» як документа, що слугує певним елементом розвитку інформаційної культури, є метою публікації.

«Устава на волоки» 1557 р. є одним з перших правових документів в історії українських земель у період XVI ст. Але для Великого Князівства Литовського (ВКЛ) це був не перший досвід у складанні такого роду документів. У загальнодержавному законодавстві, початок якого датується привілеєм Казимира Ягайловича 1447 р., передували привілеї, або так звані уставні земельні грамоти, які видавалися окремим землям на підтвердження специфічних особливостей їхнього внутрішнього устрою під традиційним гаслом урядової політики: «Ми старини не рухаємо, а новини не уводимо» [3, с.106].

Вже в першій третині XVI ст. стало відчуватися, що форма правової регуляції, яка спиралася на привілеї, себе вичерпала. Суспільство потребувало регулярного кодексу, який зафіксував би норми юридичні норми.

У середині XVI ст. процес оформлення фільварково-панщинної системи у ВКЛ знайшов своє закінчене втілення у волочній реформі. Ця система була викладена в 1557 р. в докладній інструкції, що отримала назву «Устава на волоки». Остаточо документ було затверджено польським королем, великим князем литовським Сигізмундом II Августом 1 квітня 1557 р. За її зразком незабаром почалося перетворення структури повинностей у приватних маєтках Великого Князівства, яке в основному завершилося на початку XVII ст.

Статут 1557 р. складається з 49 статей. Слід зазначити, що через недостатнє опрацювання початкового документа згодом до статуту приймалися доповнення та зміни - 20 жовтня 1557, 20 травня, 20 червня і 20 жовтня 1558 року. Оригінал написаний полуустановою з урахуванням традиційних зразків старобілоруська ділової писемності [1]. У зв'язку з тим, що оригінал не зберігся, тож можна зробити припущення: матеріальним носієм для цього документа був папір. Автори документа, мабуть, хотіли систематизувати статті по певним групам, але витримати цей принцип вони не змогли. Документ не містить вступу; мети проведення реформи у ньому не визначено.

Спробуємо проаналізувати документ як системний об'єкт за концепцією відомого українського документознавця, професора Н.М.Кушнарєнко.

«Устава на волоки» має такі властивості:

- атрибутивність – має невід'ємні складові, без яких він не може існувати;
- функціональність – призначений для передачі у часі та просторі;
- структурність - присутній взаємозв'язок його елементів та підсистем, яка забезпечує його цілісність.

Для цього документу характерні наступні ознаки:

- наявність смислового семантичного змісту; Стабільна речова форма;
- призначення для використання в соціальній комунікації;
- завершеність повідомлення.

Як і усі види документів «Устава на волоки» має головну (збереження інформації та передача її у просторі та часі), загальні (інформаційна, комунікативна та кумулятивна, які притаманні будь якому документу) та спеціальні (управлінська або регулятивна, правова) функції.

Тепер спробуємо дати характеристику «Уставі на волоці» за фасетно-блочною схемою класифікації документів, яка здійснюється за різними підставами поділу, що відповідає певним аспектам аналізу документів. Кожен аспект аналізу вказує певний фасет класифікації, тобто перелік видів документів по необхідному ознакою. Таких фасетів може бути безліч, тому класифікація документів називається багатоаспектною фасетною [2, с.95]. Зробивши аналіз за цією класифікацією можна дійти висновку, що «Устава на волоки» за характером знакових засобів є текстовим документом; за мірністю запису інформації – двомірним; за призначенням до сприйняття – людиночитаємий; за каналом сприйняття – візуальний; за ступенем його поширення – неопублікований; за способом документування – рукописний; за рівнем узагальнення інформації – вторинний; за матеріальним носієм інформації – паперовий; за матеріальною конструкцією – листовий; за регулярністю виходу в світ – неперіодичний; за часом появи в світі «Устава на волоки» є оригіналом; за місцем походження – зарубіжний.

Виходячи з вище зазначеного, стверджуємо, що «Устава на волоки» є прикладом розвитку української документної традиції XVI ст. з характерними для свого часу особливостями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аниченко В. В. Развитие белорусского литературного языка в XVIII в. [Електронний ресурс] / В. В. Аниченко // Вопросы языкознания. – М.: 1978. – № 4. – С. 47-57. – Режим доступу: <http://www.philology.ru>
2. Кушнарєнко Н. Н. Документоведение: Учебник. - 4-е изд., испр. / Н. Н. Кушнарєнко – К.: О-во «Знання», КОО, 2003. – 459 с.
3. Яковенко Н. М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.: [навч. посібник для учнів гуманітарних гімназій, ліцеїв, студентів іст. фак. вузів, вчителів] / Н. М. Яковенко – К.: Генеза. – 1997. – 312 с.

УДК 316.774(043)

О. В. Баграновська
/м. Маріуполь/

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОДУКТИ ТА ПОСЛУГИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Друга половина XX ст. ознаменувалась активним вивченням процесів, пов'язаних зі створенням та використанням інформації, що є неодмінною складовою життєдіяльності людини. Багато вчених приділили увагу вивченню такого питання, як інформаційні продукти та послуги. Серед них такі: В. А. Кульчицька, М. О. Данилюк, О. Г. Матижев та ін. Досить детально досліджують питання ринку інформаційних продуктів та послуг В. В. Брежнева та В. А. Мінкіна. В роботі «Інформаційне обслуговування: продукти та послуги, що надають бібліотеки та служби інформації підприємства» пропонують класифікацію інформаційних продуктів та послуг, вивчають ринок інформаційної продукції. Дослідник Т. А. Тультаєв розглядає класифікацію та основні характеристики послуг. Також ще одним вченим, що досить детально займається вивченням цього питання є Л. Ф. Єжова. Вона досліджує ринок інформаційних продуктів та послуг та їх життєвий цикл.

Вітчизняний інформаційний ринок почав формуватися у кінці 80-их років XX ст. До особливостей його розвитку можна віднести той факт, що інформаційні центри, що працювали у сфері підготовки та надання інформаційних продуктів та послуг, дуже повільно та з великим трудом адаптувалися до функціонування в нових економічних умовах. Основними суб'єктами інформаційного ринку є користувачі та виробники інформаційної продукції та послуг [1, 83].

Зараз на інформаційному ринку працює велика кількість різноманітних організацій, що пропонує широкий спектр інформаційних продуктів та послуг. Це пов'язано з ростом

ролі інформації в сучасному суспільстві, підвищенням попиту на неї, усвідомленням комерційної вигоди від її продажу та розширенням асортименту інформаційної продукції [1, 89]. Інформаційна продукція – матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення потреб суб'єктів інформаційних відносин [4].

Визначимо основні особливості інформаційного продукту, які кардинально відрізняють інформацію від інших товарів:

1. Інформація не зникає при споживанні, а може бути використана багаторазово. Інформаційний продукт зберігає інформацію, що в ньому міститься, незалежно від того, скільки разів вона була використана.

2. Інформаційний продукт з часом піддається своєрідному «моральному зносу». Хоча інформація і не зношується при вживанні, але вона може втратити свою цінність в міру того, як надане нею знання перестає бути актуальним [5, 29].

Стаття 34 Конституції України гарантує право кожному на свободу збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію усно, письмово або іншим чином – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежено законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або суспільного порядку з метою запобігання безпорядкам або злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для попередження розголошення інформації, отриманої конфіденційно, або для підтримання авторитету та неупередженості суду [3].

Інформацією визнаються документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, які відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі, що визначено законом України «Про інформацію» (далі – Закон). Згідно зі ст. 14 Закону поширення інформації належить до видів інформаційної діяльності. Відповідно до ст. 41 Закону інформаційна діяльність є інформаційною послугою, яка полягає у доведенні у визначеній законом формі інформаційної продукції до споживача з метою задоволення інформаційних потреб [4].

Інформаційною послугою є діяльність з надання інформаційної продукції споживачам з метою задоволення їхніх потреб [4]. Самі послуги дуже різноманітні. Їм властиві п'ять специфічних характеристик:

1. Невідчутність послуг: послуги неможливо взяти в руки, почути, побачити або спробувати на смак до моменту придбання. Проблема невідчутності послуг є нагальною для потенціальних покупців, оскільки складно, а часом і неможливо оцінити якість надаваних послуг.

2. Невіддільність, нерозривність виробництва і споживання послуги: послуги надаються і споживаються одночасно тобто можуть бути надані тільки при надходженні замовлення.

3. Непостійність якості, мінливість: якість послуг може істотно змінюватися, залежно від того, коли, ким і за яких умов вони були надані.

4. Недовговічність, нездатність послуг до зберігання: послуги не можуть бути збережені для подальшого продажу або використання.

5. Відсутність володіння: споживач послуги, як правило, користується нею протягом обмеженої кількості часу. На відміну від товарів, що мають матеріальну форму, послуги не є чиею власністю. У більшості випадків, наданою послугою не можна користуватися дуже великий проміжок часу. Зрештою, вона або застаріває, або стає неактуальною [6, 9-12].

Наступна класифікація інформаційних продуктів та послуг запропонована Л. Ф. Єжовою [2].

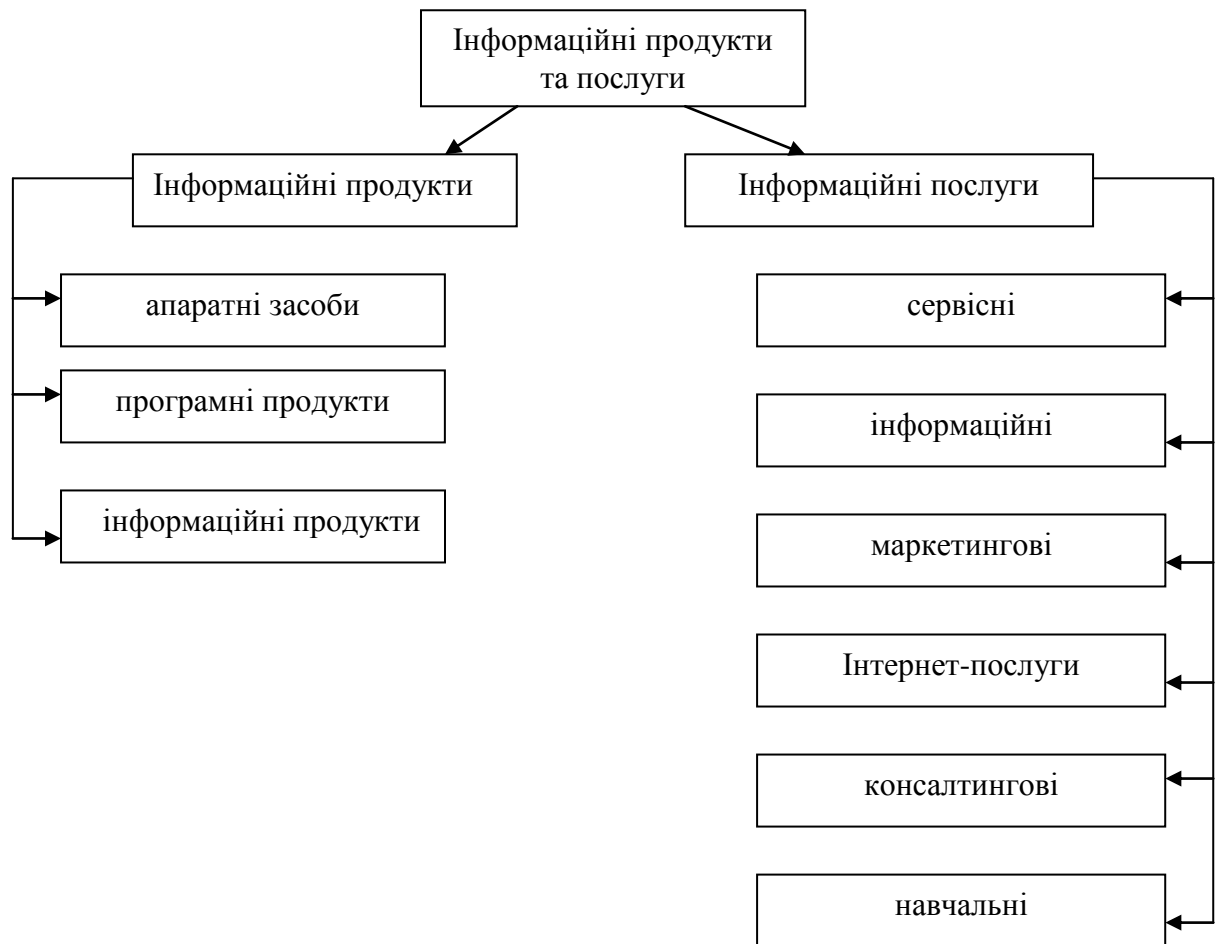

Рис. 1 Схема класифікації інформаційних продуктів та послуг

У життєдіяльності людини єдиний вид ресурсу, який можна використовувати, але не можна вичерпати – це інформаційні ресурси. Перетворення інформації на товар, на об’єкт купівлі-продажу є важливою особливістю розвитку інформаційних відносин. Ще не зовсім усвідомлене та науково не оцінене значення того факту, що інформаційний ринок за масштабами та темпами зростання в більшості країн далеко випередив ринок матеріальних продуктів і послуг. Тому на сьогоднішній день питання надання якісних інформаційних продуктів та послуг є досить важливим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брежнева В. В. Информационное обслуживание: продукты и услуги, предоставляемые библиотеками и службами информации предприятий / В. В. Брежнева, В. А. Минкина. – СПб.: Профессия, 2004. – 304 с.
2. Єжова Л. Ф. Інформаційний маркетинг [Електронний ресурс] / Л. Ф. Єжова. – Режим доступу: <http://ukrref.com/bs/bkr-654.html>
3. Конституція України: офіц. текст: прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року із змінами, внесеними законом України від 08 грудня 2004 р.: станом на 01 січня 2006 року. – К. : Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с.
4. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
5. Рыженкова И. К. Рынок информации: особенности и проблемы развития. – М., 1995. – 50 с.
6. Тультаев Т. А. Маркетинг услуг / Т. А. Тультаев. – М., 2005. – 97 с.

ВЕДІЙСЬКІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Поліваріантність осмислення явищ навколишнього світу - одна з характерних рис науки вже протягом багатьох століть. Спробуємо підтвердити цю думку на основі порівняльного аналізу однієї з робіт відомого вченого-культуролога, лінгвіста Д. Н. Овсянико-Куликовського з археологічними дослідженнями вченого-археолога В.К. Кульбаки.

Д. Н. Овсянико-Куликовський відомий насамперед як літературознавець, дослідник психології творчості. Для фахівців у галузі індоєвропейстики, античної філософії, культури не можуть залишитись поза увагою його роботи, присвячені ведам. Так, в його роботах «Міф про сокола що приніс квітку Соми» та «Основи ведаїзму (Культ вогню та п'яного напою)» подається аналіз текстів Рігведи та реконструюються головні ідеї та деякі міфологічні образи, зокрема образ культу бога Соми, що має індоєвропейське походження. Досліджуючи цю проблему, вчений не розрізняє поняття «релігія» і «міфологія» і фактично ототожнює міфологію зі стародавніми релігіями. Центральне положення культу у ведійській релігії він обґрунтовує загальним характером давніх релігій, в яких поняття божества як потойбічної всемогутньої сили відсутнє.

Приймаючи ідею, що образи давніх богів сягають культу предків, Д. Н. Овсянико-Куликовський висловлює думку щодо специфічної первісної онтології арійської міфології. Живий зв'язок з предками робить можливим вихід за межі феноменального світу і фактично забезпечує його єдність і цілісність. Втратити зв'язок з предками означає втратити зв'язок з цілим, частину якого вони становлять. Цим обумовлюється космічний характер культових дій і божеств, за допомогою яких він здійснюється (Агні і Соми). Вчений приходить до висновку щодо символічної тотожності культу і космосу. Порядок здійснення культу забезпечує порядок функціонування космосу, оскільки культ – це «свого роду маленький космос, в якому зібрані усі важливіші стихії та сили світу» [1,205]. Таким чином, зробивши розшифровку ведичних гімнів вчений дав поштовх для подальшого дослідження місця ведійських культів у різних народів світу майбутнім вченим.

Можливо саме ці теоретичними розробки сприяли формуванню концепції арійського походження української культури. Такими є археологічні дослідження В. К. Кульбаки зокрема його робота «Сома/Хаома: рослина, напій, божество», де стверджується, що Україна мала певне відношення до індійської традиції на що Д. Н. Овсянико-Куликовський не звертав уваги і навіть не спробував знайти точки дотику з українськими традиціями [2]. За останніми розробками українських археологів з індоєвропейської проблематики первинною і єдиною праатьківщиною індоєвропейської мовної родини можна впевнено вважати територію сучасної України, згідно з цим вагомим дослідницьким фактором вчений спробував відшукати залишки соматичних культів і відомостей про саму рослину Соми/Хаоми в українській народній традиції та провести паралелі між індійськими Ведами й давньоукраїнським фольклором [2,25].

З цього приводу слід зазначити, що в Україні існує велика кількість дуже давніх міфологічних сюжетів, що відображені в усній народній творчості у формі легенд, переказів, казок, повір'їв, обрядових пісень, прислів'їв, приказок тощо. Серед багатьох рослин, пов'язаних з ритуально-обрядовими діями в народній українській традиції, особливе місце посідає мак, який В. К. Кульбака ототожнює з квіткою Соми. Далі, щоб остаточно розвіяти сумніви стосовно цієї гіпотези щодо ототожнення рослини Соми/Хаоми з маком, деякі моменти з літературних джерел розглянуто більш детально. Головною метою віршарів-ріше, які склали гімни «Рігведи», було не реалістичне описування зовнішнього вигляду рослини Соми, зображення міфологічного процесу перетворення ритуальної субстанції соматичної рослини у священний жертвний напій. Тому і реальні зовнішні риси рослини Соми ретельно приховані за багаточисельними метафорами, порівняннями та символами, які не дають

прямої відповіді на питання якою саме була ця рослина. Відтак, тексти «Рігведи», швидше за все, нагадують чорну скриньку, що несе у собі закодовану цінну інформацію про детальний хід тих чи інших подій. І ця інформація потребує кваліфікованої, неупередженої та безпристрасної розшифровки[2, 28].

У роботі наведено низку доказів того, що соматичні культури, пов'язані з жертвопринесенням священного напою Соми/Хаоми, зародились у середовищі індоіранських племен і набули широкого поширення серед найдавніших у світі індоєвропейців мідно-бронзового віку на теренах України. Зібравши і проаналізувавши характеристики та ознаки цієї священної рослини, як найбільш соматичного культу в цілому, що відомі з найдавніших писемних джерел індоєвропейців «Рігведи», автор на основі порівняльного аналізу даних з археології, іконографії, лінгвістики та ботаніки дійшов висновку, що цією рослиною є мак. У роботі наводяться приклади культового та шанобливого ставлення до цієї рослини в українського народу.

Підсумовуючи зазначимо, що обидва дослідники займалися проблемою ведійських культів та аналізом текстів вед, але на відміну від Д. Н. Овсянико-Куликовського, В. К. Кульбака пішов далі, виявляючи ведійські традиції в українському культурному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Овсянико-Куликовский Д.Н. Основы ведаизма // Овсянико-Куликовский Д. Н. Собр. соч.: В 9-ти т. – СПб., 1909. – Т. 6. – 530 с.
2. Кульбака В.СОМА/ХАОМА: рослина, напій, божество/ В.Кульбака, В. Качур. - Маріуполь, 2003.- 64с.

УДК 316.72 = 512.1:94 (477)(043)

О. О. Демідко

/м. Маріуполь/

ПОЛОВЕЦЬКИЙ ФАКТОР В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Взаємовідносини Київської Русі з оточуючими її кочівниками є однією з найбільш складних проблем історії нашої країни. Головним зовнішньополітичним чинником розвитку Русі у домонгольський період є її відносини з половцями. Як за глибиною взаємин (майже два століття), так і за ступенем вивченості цієї проблеми в історичній науці, ці відносини займають пріоритетне місце в дослідженні зовнішньої та внутрішньої політики Давньоруської держави XI - першій третині XIII ст. Половці справили величезний вплив на всі сторони економічного, соціально-політичного і, безумовно, культурного життя не тільки Русі епохи феодальної роздробленості, але й сучасної України.

Метою публікації є дослідження впливу половецького фактору на культуру Давньоруської держави та сучасних українців.

Згідно літописам половці вперше з'явилися біля кордонів Русі в 1055 р. і, уклавши мирний договір, пішли в степ. З цього моменту почалася двохсотлітня епопея ворожнечі і дружби цього кочового народу з Руссю. У 1060 р. відбувся перший напад половців на Русь, який був успішно відбитий чернігівським князем Святославом Ярославовичем [1, 314].

Фактичний аналіз повідомлень руських літописів свідчить про те, що взаємини Русі і половців не мали яскраво виражений ворожий характер, при якому половці були агресорами, а Русь жертвою. Проаналізувавши Іпатіївський літопис у період з 1055 року по 1236 р., отримано наступний результат: 30 походів половців на Русь, 27 походів Русі і чорних клобуків проти половців, 38 спільних дій руських і половців у руських міжусобицях і проти зовнішніх противників [1].

Руською людиною, будь то благочестивий монах, книжник, князь-дружинник або сказитель-билинник, половецька агресія однозначно сприймалася як зло. Саме таку оцінку ми знаходимо в першій літописній згадці про половецьке вторгнення в південноруські

прикордоння: «Се бисть Перова зло на Руську землю» [1, 316]. Захист рідної землі, набіги половців значно збагатили літературу Київської Русі. Справжнім шедевром давньоруської і світової літератури середньовіччя стала поема «Слово о полку Ігоревім» невідомого автора. У творі докладно й з великою художньою силою талановитий письменник розповів про похід проти половців руських воїнів під проводом новгород-сіверського князя Ігоря Святославича у 1185 році. Ні один сучасник не характеризував епоху роздробленості Русі й трагічність її становища так правдиво, як автор «Слова о полку Ігоревім». Унаслідок внутрішніх міжусобиць боротьба князів проти ворожих нападів припинилася, бо «сказав брат братові: «Це моє і те моє ж» [5]. Уся поема пройнята ідеєю єдності руських князів у боротьбі за свободу Руської землі. Половецька агресія вплинула на розвиток і давньоруських билин, українських казок. Так, у літописах та билинах половецьке зло часто виступає в образі змія. Розповівши про блискучу перемогу руських дружин, видимих Володимиром Монахом, у 1103 р. над половцями, літописець зауважує, що князь «скруші глави змієвія» [1]. Тугоркан називається в билинах як Тугарин Змієвіч. Дослідники цілком обґрунтовано дійшли висновку, що саме в цей час був створений цикл руських народних казок про три-, семи-і двенадцятиголових Зміїв, які пожирали людей. Змій-Горинич лютий ворог давньоруських богатирів це збірний образ половців. Боняк фігурує в завпадноукраїнських казках на ім'я Боняк шолудивий, відрубана голова котрого катається по землі і знищує все живе на своєму шляху. Практично всі половецькі хани, які особливо вороже ставилися до Русі, зображені в літописах і народних переказах негативно. Боняк «шолудивий хижак», Тугоркан «змієвіч», Кобяк «поганий», Кончак - «окаянний», «поганий Кашей» і т. ін. [3, 144] Половецькі легенди, міфи вплинули на подальший розвиток української літератури. Особливо, зважаючи на легенду про євшан-зілля, котра дійшла до наших днів і надихнула не одного з українських класиків на творчість від Рильського й Ольжича до Івана Драча. В українській літературі існує й велика кількість віршів, переказів, легенд, оповідань, присвячених кам'яним половецьким скульптурам. Це і «Половецький ідол» Бориса Мозолевського, «Дике поле» Валентина Чемериса, «Кохання половчанки» Аріни Родіоновни, «Кам'яний верлібр» Світлани Скорик та ін. Отже, половецька загроза, часті напади, їх культурна спадщина значно вплинула на розвиток як давньоруської літератури, так і української в цілому.

Народи Давньоруської держави багато слів запозичили саме від половців, це гроші, копійка, книга, чавун, булат, піч, вогнище, цегла. Та ж ковбаса або йогурт, дослівно тюркською «кисле молоко». Сіряк, опанча, каптан, клубук теж відгомін матеріальної культури половців [2]. Кавуни кочівники-половці називали своїм, оригінальним ім'ям, відмінним від латинської, перської та російської мови, а саме «soup» [3, 189]. Слово це до теперішнього часу збереглося в українській мові «кавун». Руські зазнали впливу половців і в організації кінного війська, а також запозичили від них шаблі, деякі типи копій, тугі луки, сідла і т. ін. [2, 155] Деякі вчені вважають українських козаків спадкоємцями половців: той же східний костюм, оселедець, ті ж неперевершені стрільці.

На музику Київської Русі вплинули самобутні мелодії та народні традиції гудців - музикантів половців, які, за допомогою своїх мелодійних інструментів удосконалювали та урізноманітнювали жанри, зміст, форму музичних творів українського народу часів Київської Русі [2, 221].

Кам'яна скульптура половців, яка має неоднорідну семантику та безліч особливостей, мала великий вплив на духовний розвиток народів Давньоруської держави. В історії зафіксовані випадки, коли половецьким ідолам поклонялися слов'яни. Навіть у ХХІ ст. мешканці українських сіл продовжують цінувати та шанувати кам'яні баби, вважають, що вони впливають на врожаї, природні умови, добробут сім'ї.

На території Київської області у сучасних українців антропологами в ході дослідження виявлений близький до половців антропологічний тип. Так, у жителів сіл Великополовецьке та Малополовецьке був виявлений підвищений показник одного з дерматогліфічних ознак, який є «чутливим індикатором монголоїдної домішки» [4, 82].

Таким чином, половецький фактор у контексті розвитку українського культурного простору може розглядатися як важлива складова формування національного культурного розвитку. Незважаючи на зникнення половців, як окремого народу, його культурні цінності увійшли в скарбницю культури як Давньоруської держави, так і України, суттєво збагатили українську культуру, стали її споконвічними й невід'ємними частинами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ипатьевская летопись // Полное собрание русских летописей. М.: Изд-во вост. литературы, 1962. - Т.П. - 938с. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.lrc-lib.ru/rus_letopisi/Ipatius/contents.htm
2. Плетнева С.А. Печенеги, торки и половцы в Южнорусских степях/ С. А. Плетнева //Материалы и исследования по археологии СССР № 62. Труды Волго-Донской археологической экспедиции. Том 1. – М.: Академия наук СССР, 1958. – С. 151-226.
3. Толочко П. П. Кочевые народы степей и Киевская Русь/ П.П. Толочко // . – К.: Абрис, 1999. – с. 108-158.
4. Сегеда С. Етногенетичні процеси на території Русі–України (за даними антропології) / С. Сегеда // «Истину встановлює суд історії» Збірник на пошану Федора Павловича Шевченка Т. 2 . Наукові студії. – К. С.75-86.
5. Слово о полку Игореве/ под ред Д. Лихачева. – М.: Художественная. литература, 1987. – 222 с.

УДК 022:327(477:1-622НАТО)(043)

Ю. М. Демків
/м. Маріуполь/

РОЗВИТОК ВІДНОСИН УКРАЇНА – НАТО: ДОКУМЕНТНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні дуже суперечливим для України є питання щодо її членства та співробітництва з НАТО. Існують протилежні погляди на перспективу розвитку цих відносин. Широке кола суспільства підтримують прагнення вступу до НАТО, але ще більші – мають протилежну думку. Це здебільшого обумовлено недостатньою проінформованістю громадськості та суб'єктивізмом поглядів відносно цього питання. Значна частина суспільства не має цілісного та об'єктивного уявлення про НАТО, спираючись на стереотипи, сформовані ще за радянських часів. Таке явище є наслідком недостатнього рівня інформаційної культури суспільства. Це, зокрема, стосується обізнаності населення нашої держави щодо невійськових сфер співробітництва України з Альянсом.

Але не дивлячись на це з самого моменту отримання Україною незалежності в 1991 році відносини між НАТО і Україною постійно розвиваються. Співробітництво України з Альянсом є широким та різноплановим. Ця різноплановість визначена у положеннях Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО, підписаної 9 липня 1997 року. Вона є основним політичним документом, який регулює відносини України з НАТО. Хартією, зокрема, "передбачено проведення консультацій у таких невійськових сферах, як економічна та наукова, сфері планування при надзвичайних ситуаціях цивільного характеру, у сфері захисту природного середовища, включаючи ядерну безпеку".

8 лютого 1994 року Україна, перша з пострадянських країн СНД, підписала Рамковий документ програми НАТО "Партнерство заради миру", а 14 вересня 1995 року було офіційно затверджено індивідуальну програму партнерства України з НАТО. Зобов'язання України згідно з цими документами мають політичний характер. На основі зазначених документів Україна бере участь в програмі ПЗМ. Участь України в Програмі ПЗМ передбачає практичну співпрацю з НАТО у військовій, військово-технічній, військово-політичній галузях, а також в питаннях науки, екології, оборонної економіки тощо. Щороку формується Індивідуальна програма партнерства (ІПП) між Україною і НАТО шляхом вибору заходів міжнародного співробітництва причетними міністерствами та відомствами України. Індивідуальні

програми партнерства Україна-НАТО традиційно включають декілька сотень заходів, до виконання яких залучається більш ніж 20 міністерств і відомств з українського боку.

13 березня 1995 р. у Брюсселі була підписана Угода про безпеку між Урядом України та Організацією Північно-Атлантичного Договору, ратифікована 12 вересня 2002 р. Угода регулює питання зберігання і взаємного захисту інформації обмеженого користування. Вона визначає зобов'язання сторін захищати секретну інформацію іншої сторони та вживати заходів для її збереження. Практичні питання, що стосуються процедур передачі та охорони інформації, регулюються відповідними інструктивними документами сторін, зокрема відповідною інструкцією НАТО і "Правилами поведення та забезпечення охорони інформації НАТО з обмеженим доступом в Україні", розробленими СБУ.

Основним документом, де розроблені практичні рекомендації, щодо партнерських стосунків України і НАТО є План дій Україна - НАТО, що ухвалений на засіданні Комісії Україна - НАТО на рівні міністрів закордонних справ, в м. Прага 22 листопада 2002 року. Цей План дій було розроблено відповідно до рішення Комісії Україна-НАТО з метою поглиблення і розширення відносин Україна-НАТО. Метою цього Плану дій є чітке визначення стратегічних цілей і пріоритетів України для досягнення її мети повної інтеграції у євроатлантичну структуру безпеки і для створення стратегічних рамок для існуючого і майбутнього співробітництва Україна-НАТО відповідно до Хартії.

Крім того, курс України на членство в НАТО цілком відповідає чинному національному законодавству. Розвиток співпраці України з НАТО повністю відповідає положенням основного закону України – Конституції. В чинній Конституції України немає жодного посилання, яке б визначало нейтралітет або відмову від участі у військових блоках як засіб досягнення національної безпеки або форму існування України в системі міжнародних відносин. Закон України “Про участь України в міжнародних миротворчих операціях” від 23.04.1999 визначає правові, організаційні та фінансові засади щодо участі України в міжнародних миротворчих операціях, а також порядок направлення Україною військового та цивільного персоналу, організації його підготовки та забезпечення для участі в діяльності по підтриманню чи відновленню міжнародного миру і безпеки. Підвалини національної безпеки закладені в Законі України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р. № 964-IV. До основних напрямів державної політики з питань національної безпеки даний законодавчий акт відносить, серед іншого, забезпечення повноправної участі України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки, набуття членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору при збереженні добросусідських відносин і стратегічного партнерства з Російською Федерацією, іншими країнами Співдружності Незалежних Держав, а також з іншими державами світу.

Основними розпорядчими документами в сфері євроатлантичної інтеграції є:

- Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. №3360-ХІІ “Основні напрями зовнішньої політики України.

- Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 травня 2002 р. “Про Стратегію України щодо Організації Північноатлантичного договору (НАТО)”, введене в дію відповідним Указом Президента України від 8 липня 2002 р.

- Постанова Верховної Ради України від 21 листопада 2002 р. №299-IV “Про рекомендації парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з НАТО”.

- Указ Президента України від 13 грудня 2003 р. “Про державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки”.

- Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 червня 2004 року “Про Стратегічний оборонний бюллетень України на період до 2015 року”, затверджено Указом Президента 22 червня.

- Указ Президента України від 21 квітня 2005 р. №702/2005 “Питання Воєнної доктрини України”.

- Указ Президента України від 13 березня 2006 р. № 215/2006 “Про Національну систему координації співробітництва України з Організацією Північноатлантичного договору”.

- Указ Президента України від 12 лютого 2007 р. №105/2007 „Про Стратегію національної безпеки України”

У Рішенні Ради національної безпеки і оборони України “Про Стратегію України щодо Організації Північноатлантичного договору (НАТО)” від 23 травня 2002 р., введеному в дію відповідним Указом Президента України від 8 липня 2002 р., наголошується, що “Україна розглядає НАТО як основу майбутньої загальноєвропейської системи безпеки і підтримує процес її розширення”, а також “виходить з того, що кінцевою метою її євроінтеграційної політики є вступ до цієї організації як основи загальноєвропейської структури безпеки”.

13 грудня 2003 року з метою забезпечення публічного характеру реалізації державної політики України щодо НАТО, включаючи широке інформування громадськості з цих питань Президент України Л.Кучма підписав Указ "Про державні програми з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004-2007 роки". Цим документом затверджено:

- Державну програму підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2004 - 2007 роки;
- Державну програму інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2004 - 2007 роки;
- Державну програму інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2004 - 2007 роки.

Інформаційна діяльність НАТО в Україні здійснюється на основі Меморандуму про взаєморозуміння між Організацією й урядом України щодо заснування Центру інформації та документації НАТО від 7 травня 1997 р.

Отже одними з основних напрямків зовнішньої політики України є інтеграція в європейські економічні та політичні структури, а також структури безпеки. Саме це зумовило стрімкий розвиток відносин Україна – НАТО. Про це свідчать багаточисельні договори з Альянсом та законодавча база України, що сприяє розвитку відносин у різних сферах. Але все ж таки в суспільстві існують протиріччя в поглядах на розвиток цих відносин, зумовлені недостатньою обізнаністю щодо напрямків співпраці. На підвищення рівня інформованості громадян України про євроатлантичні інтеграційні процеси НАТО, його розвиток, переваги членства в цій організації, напрямки, стан та перспективи співробітництва України з НАТО спрямована Державна програма інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство між Організацією Північно-Атлантичного договору та Україною, підписаної 9 липня 1997 року/ Публікації. Україна – НАТО.[Електронні ресурси] - Режим доступу:
<http://www.ukraine-nato.gov.ua/nato/ua/publication/content/33535.htm>.
2. Довідник НАТО / Відділ громадської дипломатії НАТО, - Брюссель, 2006. – 383 с.
3. Інформаційна політика України: європейський контекст: Монографія / Л. В. Губерський, Є.Є. Камінський, Є.А. Макаренко та ін.. – К.: Либідь, 2007. – 360 с.
4. Палій О. Навіщо Україні НАТО? / Олександр Палій. – К. : Дніпро, 2006. – 144 с.; ілюстрації.
5. Повний збір законів і кодексів України, добірка. [Електронні ресурси] - Режим доступу:
<http://www.marazm.org.ua/document/zakon/index.php?file>.
6. Публікації. Україна – НАТО.[Електронні ресурси] - Режим доступу:
<http://www.ukraine-nato.gov.ua/nato/> .

**З НАЦІОНАЛЬНОЇ СКАРБНИЦІ: ПОВЕРНЕННЯ ДО ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ
ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ Б. М. ЛЯТОШИНСЬКОГО**

Мистецький бум ХХ століття увійшов в історію світової культури як один з найсуперечливіших. Насамперед, це пояснюється великою кількістю соціальних потрясінь, страшних світових війн, революцій, які витиснули духовні цінності на периферію людської свідомості і дали поштовх розвитку примітивних націонал-шовіністських ідей, посилення культу тотального руйнування старого і навіть високого. Сьогодні з позицій нового часу відкрилась можливість і настала потреба переоцінки багатьох явищ мистецтва. Використання та переосмислення цілої низки соціально-історичних, об'єктивно-фактологічних, джерелознавчих матеріалів дозволило зкорегувати, а в деяких моментах і вийти на якісно новий рівень художніх узагальнень. До таких питань належить творчість видатного митця, композитора ХХ століття - Б.М.Лятошинського.

Творча спадщина Бориса Лятошинського складає високопробне надбання національного українського мистецтва, надихаючи дослідників на пошуки рис та ознак, що відкриваються із часової дистанції сьогодення в особі і здобутках названого Майстра. Особливо вагомим для теми дослідження джерелом стали праці та публікації, присвячені творчості Б.Лятошинського. Це – роботи М.Гордійчука, М.Копиці та ін. Через нові факти культурної спадщини Б.Лятошинського, деякі події в історії української музичної культури ХХ століття отримують нову оцінку та провокують зміну поглядів на історико-культурний процес в Україні. Все це і визначило актуальність обраної теми.

Борис Миколайович Лятошинський народився 3 січня 1895 року в м. Житомирі в родині вчителя історії та громадського діяча в області народної освіти. Окрім педагогічної роботи батько майбутнього композитора - Микола Леонтійович - займався науковою діяльністю у галузі історичних наук, а як директор різних гімназій, вів громадсько-освітню роботу в Житомирі, Немирові, Златополі. Мати була шляхетно вихованою, освіченою жінкою, грала на фортепіано, співала і з раннього дитинства прищепила любов до музики своєму синові.

Борис Лятошинський дуже рано виявив велику музичну обдарованість і почав вчитися грати на скрипці і фортепіано. Його перші твори, написані у 14 років (зокрема, струнний квартет ор.1, d-moll), виявляють значний вплив композиторів-кучкістів. Цим творам властива поміркована гармонічна мова (чітка акордова будова і ладотональна логіка), ясний рельєфний ритм і виразна мелодія. Перші твори молодого композитора з успіхом виконувалися в Житомирі і привертати увагу шанувальників музичного мистецтва.

Початкову освіту хлопчик здобув у житомирській гімназії номер два, яку закінчив у 1913 році. У цьому ж році Б.Лятошинський переїхав до Києва, де вступив на юридичний факультет Київського університету. Визначну роль у становленні композиторського таланту Б.Лятошинського відіграв професор Київської консерваторії Р.Глієр. Борис Миколайович завжди із вдячністю згадував роки навчання у свого вчителя, бо ж саме за запрошенням цього видатного професора Київської консерваторії став студентом його класу.

Творча діяльність Лятошинського розгорнулася на повну силу і його музична спадщина, теоретична й художня, багата й різноманітна в жанровому відношенні, справила помітний вплив на розвиток української, російської та світової музичної культури. За своє життя він став автором понад 100 музичних творів різного формату. В його доробку дві опери, п'ять симфоній, чотири симфонічні поеми, три увертюри, чотири оркестрові сюїти, фортепіанний концерт, велика кількість камерних творів, дві кантати, музика до театральних постановок і кінофільмів та інструментальні обробки творів інших авторів.

Симфонічна творчість Лятошинського є вершиною тогочасного мистецтва. Неповторний стиль композитора увібрив скарги європейської культури. В його симфонічному світосприйнятті переплавлені насиченість Малера і вагнерівська драматургія

(до слова, назва його опери «Золотий обруч» перегукується з назвами «Золото Рейну», «Кільце нібелунга»), імпресіонізм французької музики і слов'янський романтизм, новації нововіденців та лірична філософія народної пісні. Твори Лятошинського відзначаються яскравою мелодикою та композиційною майстерністю.

Музику Лятошинського можна пізнати з перших тактів: загально-інтернаціональні риси її органічно синтезуються з колоритом українського мелосу, а згодом насичуються елементами загальнослов'янського музичного фольклору.

Музиці Лятошинського притаманна героїка, піднесена патетика, емоційна виразність. Її ознаками є високий професіональний рівень, глибока філософська зосередженість, могутнє симфонічне дихання оркестру. В узагальнених, але неповторно-своєрідних формах в ній відбилися найбільш характерні риси мислення й почування народу. Ось чому творчість Лятошинського, цього унікального митця ХХ століття, є своєрідним показником рівня культури нашої країни.

Свою творчу працю Лятошинський весь час поєднував з педагогічною і культурно-громадською діяльністю. Продовжувалась його викладацька робота у двох консерваторіях — Київській і Московській, де він обіймав посади професора. До останніх днів життя він не залишав педагогічної роботи, виплекавши талановитих композиторів і музикознавців, серед яких професор Г.Таранов, професор І.Белза, І.Шамо, Ю.Щуровський, Л.Спасокукоцький, Р.Верещагін, О.Андрєєва, М.Фролов, М.Полоз, О.Канерштейн, В.Пономаренко, Ю.Майстренко, В.Кирпань, Л.Дичко, Л.Грабовський, В.Сільвестров, музикознавці Н.Матусевич, Т. Тер-Ованесова та ін.

Живий зв'язок з життям, метод художньої правдивості, що стали характерними для композитора, забезпечили йому місце одного з визначних українських композиторів. Велика музична спадщина Б. М. Лятошинського є золотим фондом української музики. Його симфонії, симфонічні поеми, хорові, камерні та вокальні твори записані в фондах українського радіо і складають золотий скарб українського мистецтва.

Майже півстоліття життя Бориса Миколайовича Лятошинського було пов'язане з українською культурою, музичною освітою та творчістю. В наш час його музика продовжує свій триумфальний хід концертними залами різних країн та континентів. Високохудожній доробок великого композитора по праву належить до найчудовіших сторінок світової музичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гордійчук М. Українська радянська симфонічна музика Микола Гордійчук. - К. : Муз. Україна, 1969.-426 с.
2. Копиця М. Симфонії Б. Лятошинського / Марианна Копиця. - К. : Муз. Україна, 1990. - 132 с.

УДК 069(477)(043)

Т. І. Ємець
/м. Маріуполь/

МУЗЕЇ УКРАЇНИ ЯК ОСЕРЕДКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ПОПУЛЯРІЗАЦІЇ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Музеї – це культурно-освітні та науково-дослідні заклади, призначені для вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини [2, 3].

Історично так склалося, що виникнення музеїв пов'язано з так званою «суспільною музейною потребою», яка з'являється вже в ранні періоди розвитку суспільства.

За своїм профілем музеї поділяються на такі види: історичні, археологічні, краєзнавчі, природничі, літературні, мистецькі, етнографічні, технічні, галузеві, на громадських засадах, тощо.

Діяльність музеїв в Україні регулюється законодавством. Конституція України гарантує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становить культурну цінність. [1, ст. 54]. У 1995 році прийнятий Закон України «Про музеї та музейну справу».

Станом на 01.01.2011 року кількість державних музеїв України, за даними Міністерства культури і туризму, — 400 державних музеїв.

Мережа музеїв в Україні будується на основі усталеної в українському музеєзнавстві наукової класифікації. Музеї розрізняють за типами і профілями. Тип музею визначається його суспільним призначенням, метою діяльності. Існують три типи музеїв: науково-освітні, масові, публічні. Вони відкриті для широкого кола громадян та гостей України, їх у нашій країні більшість.

Музейний фонд України складає 14977 одиниць збереження.

Музейний фонд України є національним багатством України, невід'ємною складовою частиною культурної спадщини України, яка охороняється законом. Положення про Музейний фонд України затверджується Кабінетом Міністрів України.

Формування Музейного фонду України здійснюється згідно з чинним законодавством шляхом:

1. Придбання пам'яток Міністерством культури і мистецтв України, іншими центральними органами виконавчої влади, їх органами на місцях, органами місцевого самоврядування в межах їх повноважень за рахунок коштів Державного бюджету України та коштів місцевих бюджетів і музеїв за рахунок власних коштів.

2. Передачі музеям у встановленому порядку пам'яток, виявлених під час археологічних, етнографічних, науково-природничих та інших експедицій, будівельних, ремонтних або реставраційних робіт, у тому числі з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та скарбів.

3. Безкоштовної передачі музеям пам'яток підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

4. Передачі музеям пам'яток, конфіскованих згідно з чинним законодавством.

5. Повернення в Україну розшуканих пам'яток, які були незаконно вивезені.

6. Передачі пам'яток, вилучених на митниці.

7. Поповнення музейних зібрань іншими способами, що не суперечать чинному законодавству [2, ст. 18].

Профіль музею визначається основним змістом його фондів і зв'язком з тією чи іншою галуззю науки, мистецтва або виробництва. Нині в Україні є музеї таких профілів: історичні, краєзнавчі, мистецтвознавчі (художні), меморіальні, літературні, природничо-наукові, галузеві. Музеї кожного з цих профілів можуть мати ще вужчу спеціалізацію, поділятися на види і підвиди.

Складовою частиною мережі державних музеїв України є Маріупольський краєзнавчий музей, підпорядкований управлінню культури та туризму міськвиконкому. Він має наступні відділи: фондів, експозиційний (природи, історії дорядянського періоду, історії радянського періоду, історії сучасної України), науково-освітньої і виставкової роботи, наукову бібліотеку. Сьогодні у фондах музею зберігається понад 55 тис. оригінальних експонатів.

На правах філіалів музею діють: Музей історії та етнографії греків Приазов'я, Музей народного побуту, Художній музей ім. А. Куїнджи.

У Маріуполі існує розгалужена мережа музеїв на громадських засадах. Вони діють на промислових підприємствах в установах, навчальних закладах. Їх загальна кількість складає 37. Великою популярністю користується Музей історії ВАТ «Комбінат ім. Ілліча», ВАТ «Металургійний комбінат Азовсталь», ВАТ «Азовмаш» та інші.

Разом з тим, музеї повинні не тільки зберігати, вивчати та вести облік колекцій, довірених їм державою, а й демонструвати їх відвідувачам. Великий обсяг музейної інформації неможливо швидко та якісно опрацювати без застосування сучасних інформаційних технологій у т. ч. інформаційно-пошукові системи (в центральних музеях України успішно діють ПС «Мислене древо» та «Каміс»), програмних електронно-обчислювальних машин ПЕОМ [3, с.113]. На жаль, переважна більшість державних музеїв України з фінансових причин позбавлена можливості доступу до сучасних інформаційних технологій. Потребує вдосконалення програмне забезпечення і в Маріупольському краєзнавчому музеї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: офіц. текст: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року із змінами, внесеними законом України від 08 грудня 2004 р. : станом на 01 січня 2006 року. – К. : Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с.
2. Про музеї та музейну справу: закон України із змінами, внесеними згідно із Законом № 250/95-ВР від 29.06.95 // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 5. – 78 с.
3. Ємець Т. Автоматизовані інформаційно-пошукові системи в музейних установах України / Т. Ємець // Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених і студентів. – Маріуполь, 2010. – С. 113.

УДК 002(477) «165/177» (073) (043)

Ю. М. Костенко
/м. Маріуполь/

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЛОВОДСТВА В АДМІНІСТРАТИВНИХ СТРУКТУРАХ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА (XVII-XVIII СТ.)

Одним з аспектів української документної традиції було діловодство адміністративних структур українського козацтва. Цими питаннями займалися українські вчені М. С. Грушевський, Д. І. Яворницький, В. О. Голобуцький, Ю. А. Мицик, В. І. Горобець, І. Л. Синяк, Ю. І. Палеха та ін. [3, с. 142].

Генеральна військова канцелярія (ГВК) – центральна установа гетьманського уряду в Україні XVII-XVIII ст. Вперше згадана у документах за 1650 р. ГВК зосереджувала у себе військове, адміністративне, судове, фінансове управління, вирішувала суперечки з приводу належності до козацтва, складала універсали, розглядала повідомлення полкової та сотенної старшини, справи міст тощо. У ГВК засідала генеральна старшина. Керував канцелярією генеральний писар, якому були підпорядковані військові канцеляристи [2, с. 84-106]. На ГВК також покладалися адміністративні і судово-слідчі функції.

Серед документації, що продукувала ГВК, слід вказати, у першу чергу, на розпорядчу, тобто універсали, накази і прикази гетьманів та кошових отаманів Січі, генеральної старшини, полковників і сотників Гетьманщини, адресу козаків, міщан і селян України, а також листи до короля Речі Посполитої; грамоти та листи до царя Московської держави, султанів Османської імперії, ханів Кримського ханства.

Вищезазначене дозволяє стверджувати, що найголовнішим різновидом розпорядчої документації Січі та Гетьманщини були універсали. Цей документ відіграв роль публічно-правового акта. Чіткого розмежування між універсалами та наказами, тобто документами, виданими представником уряду, з розпорядженнями військового чи адміністративно-господарчого характеру не проводили. Формально наказ було звернуто до вузької групи осіб, ніж універсал, найчастіше ж – до конкретної особи. Універсали видавалися від імені гетьмана його писарями чи канцеляристами, завірялися гетьманом власноруч підписом та печаткою. Універсали Січі та Гетьманщини мали свій особливий формуляр, який майже не змінювався протягом двох століть.

Формуляр універсалів представників козацького уряду розвивався певною мірою й під впливом польської коронної канцелярії. Те, що українські землі протягом тривалого часу перебували під владою Польщі, потім – Речі Посполитої, не могло не позначитися на всіх сферах суспільного життя України, у тому числі й на її канцелярській практиці, тим більше, що самі гетьмани, як Іван Виговський і Павло Тетеря, служили раніше у державних установах Речі Посполитої [1, с. 546-547].

Окремі універсали умовно можна назвати «митними», бо ними встановлювалися правила діяльності митниць, види й розміри торговельного мита тощо. Важливим документом цієї підгрупи є універсал Б. Хмельницького січня 1650 р. Ним стверджувалася централізована митна служба на території Гетьманщини, створювалася система суворого контролю над діяльністю іноземних купців. Особливо важливою є та частина універсалу, де розміщено своєрідний прейскурант із переліком товарів та відповідного мита за їхній провіз. Побутували також «безмитні універсали», що підтверджували право безмитної торгівлі. Всі ці документи є важливим джерелом, що висвітлює окремі аспекти соціальної політики уряду Гетьманщини.

До найчисленнішої групи можна віднести універсали, які регламентували систему позаекономічного примусу безпосереднього виробника. Поряд з універсалами в канцелярській практиці Речі Посполитої побутували й близькі до них накази. Найчастіше їх видавали король та вище командування, вони містили розпорядження з військових питань.

Останнім часом активізується робота з публікації та дослідження джерел з історії Гетьманщини. Українські документознавці запропонували продуману класифікацію документів за видовою ознакою. Підсумовуючи їхні пропозиції, отримуємо таку систему: окрім директивно-розпорядчої документації створювалася виконавча (донесення, рапорти, іменний список, прохання, уклони, відповіді), засвідчувальна (атестати, паспорти, подорожні, свідоцтва, білети, розписки, підписки, відписки, довідки, векселі, квитанції, заповіти, ухвали), статутна (зобов'язання, правила), обліково-статистична (відомість, переписи, описи, реєстри), інформаційна (свідчення, бачення, об'яви, листи, вимоги, повідомлення) [3, с. 142-144].

Не менший комплекс документації було створено під час листування українських гетьманів з адміністрацією Речі Посполитої та Московського царства (пізніше – Російської імперії). У них ішлося про дії у ході Національно-визвольної війни 1648-1658 рр., російсько-турецьких війн 1735-1739 і 1768-1774 рр., Коліївщини, взаємовідносини Гетьманщини з Військом Донським, внутрішні конфлікти і повстання на Січі [1, с. 553-555].

Серед документів керівних структур козащини особливо велику цінність становлять так звані «атестати» – посвідчення особи, які Гетьманщина видавала запорожцям, що виходили у відставку або вирушали у подорож.

Тож, у період історії українського козацтва був створений цілісний корпус документальних джерел як результат існування розвинутого діловодства. У майбутньому воно буде основою для розвитку української документної традиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія українського козацтва: Нариси у 2 т. / Редкол.: Смолій та ін. / Історія українського козацтва. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». Т.2. – 2007. – 724 с.
2. Мицик Ю.А. Як козаки воювали: Іст. розповіді про запорізьких козаків. – 2-ге вид. / Ю.А. Мицик, С.М. Плохій. – К.:МП «Пам'ятки України», 1991. – 302 с.
3. Палеха Ю. Історія діловодства (документознавчий аспект): навч. посібник / Ю. Палеха, Н. Леміш. – К.: Вид-во Ліра – К, 2011. – 328 с.

СУЧАСНІ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЛОБАЛЬНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Сьогодні характер і вигляд сучасного суспільства формують три найважливіші процеси: інновації, модернізація та глобалізація. На наш погляд, основними ознаками глобалізації є: всебічність соціально-економічних процесів їх «багатоаспектність»; масове залучення в ці процеси або «демократичність»; планетарність як «глобальність» у власному розумінні слова. «Глобальність» може бути розглянута також як спонтанність або мимовільність, як самоорганізація. Синергетичний підхід дозволяє нам визначити глобалізацію як хаотичність або «невпорядкованість інтеграційних процесів, наявність у них випадкових флуктуацій» [1]. Глобалізація характеризується в цілому не структурами, а процесами, «потокми», які, можуть змінити напрям вектора розвитку різномірної сучасної цивілізації. Найважливішою властивістю глобалізації, на думку авторитетних аналітиків, є емерджентність, що полягає тому, що «система наділена якостями, що не є притаманними її компонентам». Що в цілому, дозволяє нам стверджувати наступне: синергетична модель глобального світу являє собою функціонування, самоорганізацію та еволюцію відкритих систем, до якої можна віднести як сукупність глобальних процесів, так і всю систему глобального світу в цілому.

Трансформаційні процеси глобалізації відбуваються у тривимірному соціальному просторі, осями якого служать: 1) рівень людського потенціалу суспільств, як макросуб'єктів і макроакторів саморозвитку й трансформації; 2) легітимність і динамізм соціально групової структури дозволяє суспільствам успішно реалізувати свій потенціал; 3) ефективність інституціональних систем, що проявляється в здатності політичних, правових, економічних, соціальних і інших інститутів спрямовувати енергію індивідів, організацій і груп, у творче соціально-конструктивне русло [2, с. 84]. Співвідношення положення різних суспільств у тривимірному соціальному просторі дозволяє нам більш обґрунтовано оцінювати їхній динамізм, життєздатність і конкурентноспроможність у глобалізованому просторі [3]. Вирішальним фактором, критерієм глобалізації стає не просторовий континуум, а інформаційний: політична та економічна культури формуються не стільки державними кордонами, скільки всім набором джерел інформаційного впливу.

Сучасність визначає логіку історичного розвитку суспільства. Більшістю дослідників глобалізація інтерпретується не тільки як розширення політичних і економічних кордонів, але і як тотальна інтеграція й комунікація [4]. Інформаційні технології якісно міняють суспільні відносини, сприяють розвитку людського потенціалу, представляють окремій особистості нові соціально-економічні можливості. Сьогодні саме культура стає простором різноманітності значень, які програмують подальший розвиток суспільства та окремого індивіда. Як ніколи раніше актуалізуються завдання ефективної взаємодії і взаємозбагачення індивіда, конструктивної і позитивної реалізації накопиченого ним культурного капіталу. На зміну колишнім формам взаємозв'язку індивідів приходить нова модель відносин між усіма учасниками комунікації. Сукупна діяльність усього світового співтовариства, на наш погляд, повинна бути спрямована на вирішення глобальних проблем і позитивну орієнтацію глобальних процесів. Сучасна глобалізація втягує в себе все більше і більше нових акторів. Спостерігається вихід постіндустріальних технологій за рамки національної держави і посилення ролі наднаціональних суб'єктів: транснаціональних, багатонаціональних корпорацій і інших міжнародних організацій. У результаті розвитку та загальної доступності інформаційних технологій виникають нові агенти не тільки комунікації, але соціалізації та ідентифікації. З розвитком глобальних ринкових відносин удосконалюється механізм рівновідповідальної взаємодії й співробітництва, розвивається соціальне партнерство. Сьогодні відбувається формування глобальних інтернаціональних еліт, які послідовно віддаляються від національних питань і інтересів.

Ефективність організаційних комунікацій залежить у першу чергу від інтелектуальної, професійної, культурної компетенції команди менеджерів-керівників. Водночас, ефективність організаційних комунікацій залежить від ряду об'єктивних і суб'єктивних факторів: планування, контролю і координації комунікацій, ділової репутації персоналу та корпорації, корпоративної соціальної відповідальності, матеріальних умов і т.д. Важливим індикатором ефективних організаційних комунікацій, сильної корпоративної культури та вираженого командного духу є корпоративна свідомість. Яка, у свою чергу, визначається, як основний елемент групової динаміки – сукупності соціально-психологічних процесів і явищ, що характеризують увесь цикл життєдіяльності груп і спільнот, учасників комунікації. У цій ситуації важлива спільність цілей, прагнення до взаєморозуміння. Критеріями оцінки корпоративної свідомості є соціально-психологічні характеристики: єдність ціннісної орієнтації, групове самовизначення, згуртованість і ідентичність. Зростає увага до корпоративної соціальної відповідальності та ділової репутації (репутаційному капіталу) як нематеріальних активів економічного зростання. Ми спостерігаємо як з розвитком корпоративної етики трансформується ліберальна ідея індивідуальної відповідальності у поняття колективної корпоративної соціальної відповідальності. Сьогодні, саме, організації й транснаціональні компанії виявляються здатними актуалізувати цілі стабільного розвитку, і забезпечувати дієвість механізмів їх досягнення. Відповідальність за етичну практику набуває великого значення і дієвості. Таким чином, етика організацій, корпоративна соціальна відповідальність на перехідному рівні може стати засобом забезпечення функціональності морально орієнтованих стратегій економічного росту, що гарантує довгочасний збалансований розвиток компаній, організацій у глобальних масштабах. Ділова репутація компанії або організації на ринку визначається реакцією оточення та залежить від здатності компанії управляти процесами зовнішнього сприйняття, вибудовувати відносини із ключовими учасниками спільної справи, в тому числі ЗМІ. Ключові елементи ділової репутації можуть бути представлені якістю послуг, рівнем обслуговування та відносин із клієнтами та партнерами, кваліфікацією керівництва компанії, наявністю корпоративної культури, ділової і професійної етики тощо [4, с. 326]. Ефективні організаційні комунікації неможливо представити без стратегічних комунікацій, які пов'язані з посиленням ролі стратегічного прогнозування та керування, з розробкою та інформаційним супроводженням процесу реалізації місії та стратегії, з управлінням іміджем, репутацією, брендом підприємства, міста, регіону, країни в умовах глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуменюк Б. І. Глобалізація і сучасний міжнародний процес / Б. І. Гуменюк ; заг. ред. Б. І. Гуменюк, С. О. Шергін ; Дипломатична академія України при МЗС України, Всеукраїнська асоціація політичних наук. – К. : Університет «Україна», 2009. – 508 с.
2. Маруняк Є. О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України / Є. О. Маруняк; наук. ред. Л. Г. Руденко. – К. : Реферат, 2007. – 224 с.
3. Парсонс Т. О социальных системах / Толкотт Парсонс; Под общ. ред. В. Ф. Чесноковой и С. А. Белановского. – М. : Акад. Проект, 2002. – 830 с.
4. Политическая и экономическая этика : Учеб. пособие / Пер. с нем. С. Курбатовой, К. Костюка. – М. : ГРАНД : Фаир пресс, 2001. – 365 с.

УДК 316.774(043)

К. О. Ланіна
/м. Маріуполь/

ІНФОРМАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

На сучасному етапі розвитку суспільства інформація виходить на одне з перших місць за своєю значимістю та є широко признаною складовою практично всіх сфер людського життя. Вона є найважливішим ресурсом у життєдіяльності держави, тому що значні обсяги

інформації утворюють цінні ресурси суспільства та потребують ефективного управління ними [3, 3]. Тому інформація, як єдиний інструмент усвідомлення процесів та явищ, стає глобальним національним ресурсом науково – технічного прогресу та розвитку людства зокрема. Адже вирішення глобальних проблем залежить від умілого користування інформацією основою на новітніх технологічних досягненнях [4, 130].

Інформація як атрибут сьогоденної інформаційної цивілізації є загальнонауковим поняттям, почавши свій шлях на сторінках документів, газет і журналів початку ХХ століття, воно потім перейшло в розмовну мову. З удосконаленням засобів комунікації, оприлюднювались і нові уявлення про інформацію, які ставали загальноприйнятними, а інформація продовжувала залишатися загальноживаним терміном, набуваючи нових сенсів в штучних об'єктах і мові повсякденного спілкування [5, 235]. В сучасній науковій літературі термін «інформація» використовується в категоріальному значенні і тому інформація розглядається як властивість всієї матерії, як її атрибут [5, 235-236].

На підставі Закону України «Про інформацію» термін інформація визначається як документовані або публічно оголошенні відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі [1, ст.1].

Будь-яка діяльність людини базується на інформації, тобто сукупності відомостей про навколишній світ, які зменшують міру існуючої невизначеності, неповноти знань, відчужені від їх творця і що стали повідомленнями (вираженими на певній мові у вигляді знаків, у тому числі й записаними на матеріальному носії), які можна відтворити шляхом передачі людьми усним, письмовим або іншим способом (за допомогою умовних сигналів, технічних та обчислювальних засобів тощо) [2, 7]. Важливо, що інформація – це не будь-які відомості, вона несе в собі щось нове, що зменшує існуючу невизначеність. Інформація існує поза її творцем та стала повідомленням (форма передачі), оскільки виражена певною мовою у вигляді знаків та передається в канали суспільної комунікації [2, 8].

Для того, щоб правильно відображати кожен нову ситуацію, інформацію потрібно постійно оновлювати, актуалізувати, адже просте забезпечення інформацією вже не задовольняє користувачів і виникає необхідність передбачати ці зміни. Завдяки розвитку технологій з'являється можливість швидкого накопичення і компактного зберігання великих обсягів інформації із застосуванням сучасних систем введення і виведення, а також збереження інформації. Наявність запам'ятовуючих пристроїв і комунікаційних систем, які забезпечують використання однорідної інформації на значних територіях, відіграватиме велику роль в ефективності управління і використання інформації. Важливою особливістю інформації є можливість її надання на різних носіях і поєднання з іншими видами інформації, в результаті чого виникає додаткова вартість, а користувачу в свою чергу потрібна технологія опрацювання і перетворення інформації [3, 4].

Інформація, що циркулює в суспільстві використовується різними соціальними організаціями, що в свою чергу призводить до необхідності створення web – сайтів як засобу передачі інформації у комунікативному просторі.

Як приклад наведемо web – сайти, що здійснюють процес передачі інформації між користувачами мережі Інтернет. Найбільш популярними сайтами м. Маріуполя є: «0629.com.ua.» «theatre.mrpl.dn.ua», «lifecity.com.ua», «pobedakino.com.ua», «www.ilich.in.ua».

Сайт «0629.com.ua» - офіційний сайт міста Маріуполя представляє собою систему інтерактивного обслуговування в режимі реального часу та має максимально привабливу аудиторію, яка складається з користувачів зацікавлених в отриманні інформації. За своєю тематикою це інформаційна служба, що повідомляє про події, які відбувалися в місті. «theatre.mrpl.dn.ua» - web – сайт драматичного театру, який пропонує користувачам новини театру. Сайт має зручну навігацію, що дозволяє без перешкод ознайомлюватися з потрібною інформацією. Web – сайт «lifecity.com.ua» є інформаційною службою міста, що має безперервний зворотній зв'язок. «pobedakino.com.ua» - web – сайт кінотеатру «Перемога», який створений для користувачів зацікавлених в отриманні послуг, висвітлює новини кіно та

має інформацію про розробника. «www.lich.in.ua» - сайт газети «Іллічівець» дозволяє в електронному вигляді ознайомитися з матеріалами газети.

За допомогою створених web – сайтів, кожна установа чи навіть окрема особистість можуть презентувати продукти своєї діяльності та інші надбання, які поступово призводять до інформатизації суспільства. Важливо, що розробники сайтів надмірно захоплюються сучасними технологіями, зокрема постійно влаштовують конференції, тоді як користувачі звертають свою увагу лише на ті сайти, які є працездатними, де вся інформація знаходиться в пропорційному співвідношенні, є релевантною, тобто відповідає їх запити. Їм потрібно, щоб сторінка швидко завантажувалася, текст читався, контент відповідав на їх питання, а навігація і пошук дозволяли знайти потрібну інформацію.

Таким чином, процес передачі інформації здійснюється постійно в суспільстві і є невід’ємною складовою сьогоденного життя. Насичення виробництва й усіх сфер життя та діяльності людини інформацією називається інформатизацією. В результаті цього процесу багато підприємств, організацій та інших установ використовують інформацію та різні інформаційні продукти не лише для здійснення безпосередньо своєї діяльності, а й для презентації своїх продуктів та послуг споживачам. Поступово, процес насичення призводить наше суспільство до стану інформаційного суспільства, де створені всі умови для задоволення інформаційних потреб громадян, організацій, держави, тому що більшість працюючих або зайнято виробництвом, зберіганням, переробкою і реалізацією інформації, або не в змозі виконувати свої виробничі обов’язки без цих процесів. Це в свою чергу означає, що громадяни такого суспільства поступово починають володіти певною інформаційною культурою – умінням працювати з інформацією і використовувати для її отримання, обробки і передачі новітні інформаційні технології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інформацію: Закон України/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zacon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3723-12>.
2. Гужва В.М Інформаційні системи в міжнародному бізнесі: Навч. посіб / В.М. Гужва, А.Г. Постевий – К. : КНЕУ, 2002. – 458 с.
3. Сенченко М. Управління інформацією і цифрові бібліотеки / М. Сенченко // Вісник книжкової палати. – 2007. - № 10. – С. 3 - 5.
4. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: Підручник / Ф.І. Хміль. – К. : Академвидав, 2005. – 608 с.
5. Яременко М.Ю. Інформаційна картина світу як соціокультурна реальність / М.Ю. Яременко // Наука. Релігія. Суспільство. – 2008. - № 1. – С. 234 - 239.

УДК 004.5:17.023.31(043)

А. С. Міносян, І. П. Коршунова
/м. Харків/

ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Одним із найважливіших елементів культури взагалі, що характеризує духовний і матеріальний розвиток суспільства, є інформаційна культура. Зміст цього поняття багатоаспектне та різнопланове. За одним із визначень – це інформаційна діяльність людини, яка, з одного боку, спрямована на ефективний пошук та використання інформації, з іншого – на її формування, збереження, перетворення та відтворення.

У сучасному суспільстві людина має велику кількість каналів для отримання різноманітної інформації. Це і особистісне спілкування, і безпосереднє читання літератури, і найбільш розповсюджені джерела передачі інформації – засоби масової інформації. До них відносяться: друкована продукція – газети, журнали тощо; телебачення та радіо; і нарешті, найпопулярніший Internet.

Багаторічний інформаційний досвід доводить, що засоби масової інформації (ЗМІ), на жаль, витісняють об'єктивну реальність, продукуючи реальність віртуальну, від якої людина цілком стає залежною. Непомітно для нашої свідомості відбувається процес перетворення «особистості суспільної» в «особистість інформаційну». Чим поступається людина, інтегруючи в інформаційне середовище? Які наслідки має використання досягнень технічного прогресу?

Найголовніша проблема полягає в тому, що поступово зникає традиційне коло спілкування. Безпосередній, живий контакт змінюється заочним бездушним спілкуванням. Зрозуміло, якщо людина спілкується переважно за посередництвом інформаційної мережі, то вона стає ізольованою від суспільства. Подібна технологічна ізольованість протягом багаточасового інформаційного спілкування посилює у користувачеві тенденцію до самоізоляції, призводить до порушень в психіці молодого покоління.

Протягом останніх двох століть відбувався інтенсивний розвиток людського суспільства як цілісної системи. Серед найважливіших розвиваючих галузей завжди була передача та обмін інформацією. Останнім часом все активніше з'являється стурбованість щодо негативного впливу глобальної комп'ютеризації та розвитку Internet-мережі. Більшість людей причетні до створення нових ритуалів, які пов'язані з використанням інформації: це і ритуальний вечірній перегляд новин, і щоденне читання преси, і ранковий перегляд сайтів та розсилання новин тощо. Все це перетворюється на своєрідну наркотичну залежність, яка потребує постійного підкріплення. Також посилюється негативний ефект віртуальної реальності у разі, якщо ЗМІ передає невірогідну інформацію, цілеспрямовану на згущення фарб.

Але несправедливо було б вважати, що в галузі інформаційних технологій все зводиться до негативу. Зараз у всіх країнах світу широко розповсюджується дистанційне навчання, завдяки якому кожна людина здатна отримати вищу освіту. Нові технології сприятимуть кардинальним змінам у формуванні ціннісних орієнтирів людей. Завдяки інформатизації всіх видів людської діяльності та виникненню нової інтелектуальної людини, сучасне суспільство поступово перетворюється на поліцентричне суспільство, яке засноване на колективізмі та змагальності.

Таким чином, необхідно диференційовано підходити не тільки до вірогідності інформації в ЗМІ, але й бути дуже обережним з її впровадженням в життя. Особливо це стосується студентства, яке не може вільно орієнтуватися у складному мультіверсійному просторі. Молоду людину треба навчити рефлексивно мислити. В майбутньому це сприятиме формуванню її світогляду, і вона безпомилково зможе обрати вірне рішення на користь тієї або іншої інформації.

УДК 32:659.4(477) (043)

Д. В. Овечкін
/м. Маріуполь/

АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Головними ознаками сучасного суспільства, зокрема, є зростання ролі інформації, індустрія інформаційних послуг, інформаційна економіка, сучасні інтелектуальні інформаційні технології та технології зв'язку, значний потенціал науки, потреба фізичних та юридичних осіб в інформації, високий рівень інформаційно-правової культури всіх суб'єктів інформаційних відносин.

Державна інформаційна політика це політика, яка засобами державної влади створює та забезпечує функціонування правової системи регулювання інформаційних відносин, захисту прав людини й основних свобод, та забезпечення збалансування інтересів людини, суспільства та держави у всіх сферах інформаційної діяльності. Іншими словами під державною інформаційною політикою розуміється регулююча діяльність державних органів, спрямована на розвиток інформаційної сфери суспільства, що охоплює не тільки

інформаційні системи, телекомунікації і засобів масової інформації, але й всю сукупність виробництва і відносин, пов'язаних зі створенням, одержанням, зберіганням, обробкою, використанням і поширенням інформації у всіх її видах – статистичної, адміністративної, масової, інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, правової інформації, інформації про особу, інформації довідково-енциклопедичного характеру та соціологічної інформації [2].

Актуальність теми полягає у тому, що проблема утвердження пріоритету людини в економічній, політичній і духовній сферах в сучасний період розвитку українського суспільства значною мірою пов'язані з узгодженням державного управління та правовим регулюванням суспільних відносин в інформаційній сфері.

Національна інформаційна політика повинна реалізовуватися поетапно на основі використання організаційних, правових і економічних механізмів. Передбачається, що реалізація державної інформаційної політики триватиме достатньо довгий період, терміни якого пов'язані з певним рівнем розвитку української економіки. Швидкість цього розвитку визначає ріст потреб в інформації. На першому етапі реалізації національної інформаційної політики слід послідовно реформувати інформаційне виробництво в системі державної влади та управління в цілому, на другому – поступово перетворити наявні інформаційні ресурси у реальні матеріальні і духовні блага для населення країни.

Тривалість етапів також обумовлюється забезпеченням високого рівня інформаційної безпеки, що буде означати певні обмеження. Це пов'язано з тим, що науково-технічні досягнення завжди приносять із собою як переваги, так і недоліки. Тріумфальний хід Internet, поряді з практично необмеженими можливостями інформаційного обміну і доступу до відкритих інформаційних ресурсів, призводить до зростання небезпеки розкрадання національних інформаційних ресурсів.

Практична реалізація державної інформаційної політики у всіх її функціональних і тимчасових аспектах потребує розвитку інформаційного законодавства як системи взаємопогоджених правових норм, що базуються на конституційних принципах устрою держави, розмежування предметів ведення і повноважень і побудови єдиної системи українського законодавства.

Державна політика інформатизації формується як складова частина соціально-економічної політики держави в цілому і спрямована на раціональне використання науково-технічного і промислового потенціалу, матеріально-технічних і фінансових ресурсів для створення сучасної інформаційної інфраструктури в інтересах вирішення комплексу поточних і перспективних завдань розвитку України як незалежної демократичної держави з ринковою економікою [1].

Оскільки держава є головним засобом досягнення цілей, які стають перед суспільством, настанова удосконалювання соціального управління, що цікавить нас, безпосередньо здійснюється шляхом реалізації політики держави в інформаційній сфері.

Отже державна інформаційна політика України, що адекватно та динамічно повинна відбивати весь комплекс інтересів і пріоритети суспільства в інформаційній сфері, які змінюються в процесі його життєдіяльності, одна з основних складових управління сучасною державою на сьогодні, багато в чому визначає темпи та рівень її розвитку, а також право займати гідне місце у світовому співтоваристві. В зв'язку з цим сподіваємося, що саме державна інформаційна політика посідатиме чільне місце серед напрямків діяльності демократичної, соціальної, правової держави при формуванні інформаційного суспільства в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бінько І. Інформаційний простір України: стан та тенденції розвитку // Бібліотечний вісник – 2001 р. - № 2.
2. Почепцов Г.Г., Чукут С.А. Інформаційна політика: навчальний посібник.- К.: Знання, 2006.

УДК 658.310.8(043)

С. Е. Орехова
/г. Мариуполь/

КУЛЬТУРА В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ ЛЮДЬМИ И РАЗВИТИЯ КАДРОВОГО КАПИТАЛА КОМПАНИИ

Актуальность специальности HR–специалиста – специалиста в управлении людьми и развитии кадрового капитала постепенно смещается от авторитарно-иерархического подхода к менеджменту развития, лидерству и визионерству. Это требует построения сильной корпоративной идеологии и культуры как основы существования компании, обеспечивающей высокий уровень приверженности, вовлеченности и лояльности персонала компании.

Определены ли ценности компании? Какие ценности мотивируют персонал? Как оценить лояльность персонала? Как гармонизировать ценность персонала с ценностями компании в целом, чтобы добиваться большей синергии, развивая и повышая эффективность бизнеса? Дать ответы на эти и многие другие вопросы могут HR–специалисты компании. От этого напрямую зависит business knowledge (от англ. наука о бизнесе) – понимание того, куда движется компания, и как строить политику в отношении персонала.

Так, кто же такие HR–специалисты? Во-первых, это специалисты в сфере профессионально - психологической диагностики; во-вторых, идеологи корпоративных ценностей компании, владеющие инструментами оценки вовлеченности и нематериальной мотивации персонала компании. В HR-сферу часто приходят люди из кадровых агентств. У них есть серьезное преимущество – большой опыт в рекрутменте и знание реального бизнеса. Что касается гендерного распределения, то исторически сложилось так, что в профессию приходит больше женщин, но на самом высоком уровне мужчин все-таки больше, и ценятся они значительно выше. По статистике HeadHunter, 21,10% – мужчины (в высшем менеджменте 62,75%), 78,90% – женщины (в высшем менеджменте 37,25%) [1].

К функциональным обязанностям HR–специалистов относятся:

- подбор и найм персонала (recruitment);
- кадровое делопроизводство;
- оплата труда и мотивация персонала (Compensation&Benefits, C&B). Анализ рынка труда с точки зрения оплаты, используемых бонусных схем и предоставляемых социальных пакетов с целью поддержания на нужном уровне собственных корпоративных мотивационных схем;
- развитие и обучение персонала (Training&Development, T&D);
- организационное развитие (Organization Development). HR-специалисты принимают участие в решении следующих вопросов: какая организационная структура соответствует компании, как она будет развиваться, и какие департаменты нужно создать, или переформировать для того, чтобы персонал работал наиболее эффективно;
- корпоративная культура. HR-специалисты занимаются мероприятиями, связанными с доведением ценностей компании до каждого сотрудника (тимбилдинг, внутренние коммуникации: издание корпоративного периодического издания, сайта, выставки, конференции, спортивные мероприятия и прочее). Тема управления персоналом, корпоративной культуры является предметом исследований и многочисленных трудов ведущих экспертов в области менеджмента и корпоративного управления: В. А. Спивак [2], Р. С. Гиляровский, В. А. Минкина [3], и др.

По мнению ведущего эксперта в области менеджмента и корпоративного управления Джона Вона Эйкена специалисты HR-отдела компании способны и могут принести реальную, ощутимую пользу персоналу и руководителям компании, а для этого им

необходимо стать единой командой единомышленников, направить свои усилия на достижения поставленных целей. Д.В. Эйкен акцентирует на выполнении пяти основных функций [4], рассмотрим их значение:

1. *Показывать путь.* Непосредственной задачей HR-отдела является формирование образцов и шаблонов поведения, мышления, процессов работы и т.п. Именно на работу и поведение HR-специалистов должны, в идеале, равняться другие подразделения: по скорости, эффективности, организованности, подбором и воспитании человеческих ресурсов компании, создавая позитивную атмосферу для роста и развития.

2. *Рассказать «как».* Задача HR-специалистов – не просто обучать сотрудников, а повышать их ценность: за счет развития новых навыков, предложения более продуктивных методов деятельности, создания и совершенствования производственных систем и процессов. Способ «рассказать как» заключается в создании памятки и пояснения в формате видео зарисовок (анимационный ролик), показывающий процесс прохождения аттестации, формирования проекта документа, программы и т.д., что позволит тратить значительно меньше времени на исправление ошибок.

3. *Упрощать.* Современные системы позволяют автоматизировать многие функции отдела, связанные с кадровым делопроизводством. Налаживать простую и эффективную систему коммуникаций внутри и вовне компании.

4. *Избавляться от бесполезного.* Оптимизировать процессы. Систематизировать и хранить информацию, но при этом проверять актуальность задач с учетом происходящих изменений.

5. *Служить и защищать.* Главная задача HR-отдела защищать интересы сотрудников компании, а реализовывать это возможно лишь при четком понимании общих целей. Для этого необходимо:

- организовывать, систематизировать и автоматизировать всю деятельность компании, включая свою;
- предлагать и искать новые, более эффективные методики;
- создавать для сотрудников атмосферу достижений и развития;
- поддерживать корпоративный дух и культуру, настраивая работников на успех.

Таким образом, HR-деятельность направлена на развитие персонала - это обязательный пункт стратегического плана развития компании. В своей работе HR-специалисты постоянно получают поддержку со стороны менеджмента, что является результатом работы продуманной системы. И главное условие успеха системы развития – корпоративная культура, ценности компании. Ключевым критерием оценки успешности является повышение эффективности деятельности персонала и компании в целом. Именно в этом заключен залог успеха в области системы управления людьми и развития кадрового капитала компании.

ЛИТЕРАТУРА

1. HR-специалист [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://hh.ua>
2. Спивак В. А. Организационное поведение и управление персоналом: учеб. пособие для вузов / В. А. Спивак. – СПб.: Питер, 2000. – 412 с.
3. Справочник информационного работника / [Р.С. Гиляровский, В.А. Минкина и др.]; под ред. Р.С. Гиляровского – СПб.: Профессия, 2005. – 552 с.
4. Эйкен Д. Как изменятся задачи и положение руководителя службы персонала в условиях кризис [Электронный ресурс] / Д. Эйкен. – Режим доступа: <http://novslovo.ru/blog/ponimanie-marketinga-ot-dzhova-van-eykena>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УСТАНОВИ УКРАЇНИ В РЕФЕРЕНТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства країни, формування корпоративної культури має велике значення для забезпечення стабільного та ефективного розвитку вітчизняних підприємств та організацій.

Згідно з енциклопедичним словником управління персоналом, «корпоративна культура – це унікальна сукупність норм, цінностей, переконань, які визначають спосіб об'єднання груп та окремих особистостей в організацію для досягнення поставлених перед нею завдань» [2, с.1151]. До стандартів корпоративної культури відносять загальноприйняті правила дрес – коду, етикету, поведінки та комунікативної культури, які формуються в кожній установі і містять у собі індивідуальний набір правил та стандартів.

Стан культури корпорації визначальним чином залежить від її персоналу. Оскільки секретар – референт є координаційною ланкою в апараті управління його справедливо називають візитною карткою сучасної установи. Закономірно, що секретар може бути зобов'язаний відповідати за розробку, виконання та періодичний перегляд політики установи в сфері корпоративної культури.

Взаємини секретаря із співробітниками багато в чому залежать від особистості самого секретаря. Часто секретарю доводиться виступати від імені керівника, важливо вміти ввічливо і чітко давати необхідні доручення, контролювати їх виконання, не перевищуючи власних повноважень. На практиці секретарю доводиться залагоджувати конфлікти, що виникають між керівниками і співробітниками. Тут багато що залежить від професійності і гнучкості поведінки секретаря в складних ситуаціях, уміння володіти своїми емоціями. Особливий статус секретаря – референта вимагає від нього ретельної вибудови стосунків з колегами. Отже можна погодитися з твердженням О.Я.Гойхмана, що секретар відіграє важливу, координаційну роль в управлінні і створенні іміджевої політики установи [1].

Наразі не існує єдиної моделі корпоративної культури, вона залежить від структури, розміру, виду діяльності та нормативно – правової бази, що регулює діяльність установи. Стандартизувати вимоги до означеної сфери діяльності здатне впровадження нової посади – корпоративний секретар, яку з 2010 року внесено до державного класифікатору професій до категорії управлінців [3].

У міжнародній практиці питання призначення корпоративного секретаря врегульоване законодавчо, а саме, британський Закон «Про компанії» (The Companies Act) зобов'язує всі зареєстровані компанії призначати Секретаря компанії. У розвиток цього положення, Британський Кодекс найкращої практики (Combined Code) містить більш детальні рекомендації щодо призначення та функцій такої особи. Згідно цього кодексу секретар компанії вважається ключовою фігурою у підвищенні ефективності діяльності ради та товариства в цілому. В Таїланді регулювання діяльності корпоративного секретаря передбачається на рівні кодексів найкращої практики управління, який передбачає, що основний обов'язок корпоративного секретаря – дбати про діяльність директорів та вести справи товариства у повній відповідності із законодавством. Ще одним прикладом може бути Росія. Закон РФ «Про акціонерні товариства» не передбачає створення посади корпоративного секретаря, в той час як Кодекс корпоративної поведінки рекомендує обирати таку особу. На думку розробників кодексу, корпоративний секретар – це спеціальна посадова особа, єдиним завданням якої є забезпечення дотримання органами та посадовими особами товариства процедурних вимог, що гарантують реалізацію прав та інтересів акціонерного товариства [5, с.54].

В Україні діяльність корпоративного секретаря регулює ст.56 Закону України «Про акціонерні товариства, відповідно якої корпоративний секретар обирається наглядовою радою за пропозицією голови наглядової ради. Корпоративний секретар відповідає за

взаємодію АТ з акціонерами або інвесторами. Робота корпоративного секретаря оплачується із загального бюджету наглядової ради [4]. Оскільки посада корпоративного секретаря нова, на сьогодні відсутні уніфіковані вимоги до цієї професії, тому, перш за все, діяльність секретаря на рівні установи регламентують внутрішні документи а саме: посадова інструкція, статут та правила організації. На рівні держави діяльність корпоративного секретаря регламентується як законодавчими, так і нормативно – правовими актами, а саме:

- Закон України від 07.07.2011 року № 3610-VI «Про акціонерні товариства»;
- Наказ ФДМУ № 590 від 06.04.2006р. «Про затвердження Типових програм навчання та підвищення кваліфікації фахівців, які здійснюють управління корпоративними правами держави, та посадових осіб господарських товариств»;
- Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики № 101 від 28.04.2005р. «Про затвердження національних стандартів, зміни до національного класифікатора України, змін до наказів Держспоживстандарту України від 15.11.2004 N 258 та від 30.11.2004 N 268 і скасування нормативних документів»;
- Рішення ДКЦПФР № 571 від 11.12.2003р. «Про затвердження Принципів корпоративного управління»;
- Рішення ДКЦПФР від 02.07.2008 р. №737 «Про схвалення Типового положення про корпоративне управління відкритого акціонерного товариства»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.03.2006 № 131-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Основних напрямів розвитку фондового ринку України на 2006 - 2010 рр.»;
- Указ Президента № 1648 від 24.11.2005 р. «Основні напрями розвитку фондового ринку України на 2005 - 2010 рр».

Таким чином, законодавча база України в сфері регулювання діяльності корпоративного секретаря є недосконалою та застарілою, отже потребує оновлення та нових розробок на основі врахування міжнародного досвіду. Регулювання означеної посади на законодавчому рівні здатне внести якісні зміни в систему управління. Враховуючи функціональність діяльності корпоративного секретаря, обіймати цю посаду повинні спеціалісти в галузі інформаційно – документального напрямку, фахівців якого готують на спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність».

ЛІТЕРАТУРА

1. Гойхман О.Я. /Референт руководителя/ О.Я.Гойхман, Л.М. Гончарова, Т.В. Гордиенко, Т.М. Надеина, Н.Н. Росманова, Э.Я. Соловьев/ Под ред. О.Я. Гойхмана. – М.: «Ось – 89», 2006.– 528с.
2. Кибанов А. Корпоративная культура // Энциклопедический словарь управления персоналом/ А. Кибанов, Инфра – М. – 2008.– С.1151
3. Національний класифікатор України класифікатор професій ДК 003:2010: за станом на 01.11.2010 р./ Верховна Рада України. – Офіц.вид-во. – К.:Парлам.вид-во. – 2010.
4. Про акціонерні товариства: Закон України// Відомості Верховної Ради України (ВВР).– 3610-VI від 07.07.2011 р.
5. Рябота В. Корпоративний секретар: міжнародний досвід / Матеріали круглого столу.– 2010.– №3.– С.54 – 61

УДК 070.1:316.77(043)

К. Ю. Шляхова

*/м. Маріуполь/***УКРАЇНСЬКІ ФАХОВІ ВИДАННЯ З НАПРЯМУ «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ» В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ КАДРІВ**

Загальновідомо, що ефективність наукових досліджень значною мірою залежить від ступеня розвитку системи наукової комунікації, важливим джерелом у цій системі, її найбільш успішним та вдалим засобом є наукове видання.

За ДСТУ 3017-95, видання – «документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, виготовлений друкуванням, тисненням або іншим способом, містить інформацію, призначену для поширення, і відповідає вимогам державних стандартів, інших нормативних документів щодо їхнього видавничого оформлення і поліграфічного виконання» [2].

На думку Т. В. Симоненко, наукові видання сприяють утвердженню пріоритетних цілей науково-дослідної діяльності, забезпечують наукову спільноту, а також усіх, хто виявляє інтерес до новин, пов'язаних з вітчизняними та зарубіжними науковими розробками, концентрують матеріали за темами, проблемами, які за інших обставин могли б бути розпорошеними в індивідуальних працях, дають змогу знайомитися з перебігом окремих наукових досліджень ще до їх завершення, сприяють розвитку науки [6, 189].

Одним із наукових комунікаційних каналів фіксування та передачі знань в науковому середовищі є наукове фахове видання. Відповідно до постанови президії ВАК України від 10.02.99 №1-02/3 «Про публікації результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук та їх апробацію» фаховими вважаються видання, що «можуть бути включені до переліків наукових фахових видань, що затверджує ВАК України» [4].

Фаховий журнал в Україні є основним оперативним джерелом нової інформації про досягнення науки й техніки, і, отже, найважливішим засобом, що сприяє прискоренню науково-технічного прогресу. У ньому містяться відомості про результати й методи наукових досліджень, про організацію та планування НДР, ведуться обговорення методологічних питань розвитку науки [1].

На сьогоднішній день загальна кількість фахових видань з різних галузей науки внесених до Переліку ВАК України становить близько двох тисяч. Після створення інформаційного порталу «Наукова періодика України» у 2006 році, з'явилась можливість вільного доступу до електронних копій видань широкому колу користувачів, це посприяло оперативній підготовці і поширенню публікацій. Однак через велику кількість фахових видань, будь-якому дослідникові важко визначитись, яке з них є авторитетним у науковому середовищі. Вирішення цієї проблеми можливе за допомогою проведення аналізу фахових видань, який дасть змогу простежити тенденції розвитку науки, визначити якість праці конкретного вченого.

В європейських державах для оцінки розвитку науки використовують три групи показників, це: патентна статистика, статистичні показники розвитку науки та бібліометричні показники (кількість наукових публікацій, їх цитування та ін). Значущість фахового видання на сьогодні також визначається за допомогою міжнародних баз даних таких як ISI, Scopus, Web of science. Ці бази даних охоплюють не лише бібліографічні дані, вони також використовують усі посилання, що містяться у наукових публікаціях.

На сьогодні Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського розроблені критерії визначення індексу інтегрованості періодичного видання в систему наукових комунікацій. Слід наголосити – Індекс характеризує не науковий рівень журналу, а ступінь поширення відомостей про нього і можливість одержати інформацію про опубліковані статті [5].

Однією з перспективних галузей науки, яка з'явилась у 2006 році є «Соціальні комунікації», фаховими виданнями за цим напрямом згідно із «Переліком наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук від 01.07.2010 р. № 1-05/5» вважають двадцять чотири видання, це: «Вісник Книжкової палати», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія», «Актуальні питання масової комунікації», «Бібліотечний вісник», «Вісник Харківської державної академії культури», «Журналістика», «Образ», «Вісник Львівського університету. Серія: журналістика», «Інформаційне суспільство», «Стиль і текст», «Українське журналістикознавство», «Збірник праць Науково-дослідного центру періодики», «Наукові записки», «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського», «Освіта регіону» та інші [3].

З метою виявлення рейтингу фахових видань з напрямку «Соціальні комунікації», був проведений аналіз за наступними показниками: час існування видання, наявність ISSN, періодичність, представлення в системі реферування української наукової літератури, науковий статус редколегії, наявність перекладної версії, представлення в міжнародних реферативних базах даних, оперативність представлення електронної копії у вільний доступ, відповідність вимогам спільного наказу ВАК України і НАН України від 07.07.2008 № 436/311. Отже, фахові видання з напрямку «Соціальні комунікації» мають такі індекси інтегрованості: науково-теоретичний та практичний журнал «Бібліотечний вісник» – 7, науково-практичний журнал «Вісник Книжкової палати» – 6 на третьому місці журнал «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія» з індексом 5, інші видання мають індекс менше 4, тому ці журнали є менш інтегрованими до системи наукової комунікації.

Таким чином, виявлений рейтинг фахових видань з галузі «Соціальні комунікації» вказує молодим науковцям на те, що друк своїх наукових праць та досліджень в виданнях з високим рейтингом, сприяє донесенню матеріалу до більш широкого кола читачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бессараб О. А. Функції фахового видання у сфері наукової комунікації [Електронний ресурс] / О. А. Бессараб. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/3/files/GN310_22.pdf
2. Видання. Основні види. Терміни та визначення: ДСТУ 3017-95. – Чинний від 1996-01-01. – К.: Держспоживстандарт України, 1996. – 47 с.
3. Постанова президії ВАК України від 01.07.2010 р. № 1-05/5 про «Перелік наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» [Електронний ресурс] – 2010.– Режим доступу: www.vak.org.ua.
4. Про внесення до переліку фахових видань // Бюлетень Вищої атестаційної комісії України, 2005. - №3. – С. 49.
5. Рейтинг наукових періодичних видань України [Електронний ресурс] / Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/beta_rating.html. - Назва з екрану.
6. Симоненко Т. В. Наукова періодика України в електронному середовищі / Т.В. Симоненко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики: Зб.матеріалів VI Міжнар.наук.-практ.конф., Київ, 19-21 травня 2009 р.: тези доповіді /ДАКККіМ. – К., 2009. – С. 188–190.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Агапова Ю. В.** студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Акішина В. П.** студентка спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ
- Акульшина Я. В.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Александрова С. О.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Анищук М. Ю.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Арделян М. В.** кандидат філологічних наук, доцент кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін ХДУХТ, м. Харків
- Ахбаш Д. В.** студентка III курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Баграновська О. В.** студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Батичко Г. І.** кандидат наук з мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь
- Бесага А. О.** студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Бондар А. В.** студентка IV курсу економічного факультету ХДУХТ, м. Харків
- Бурім О. В.** аспірант кафедри соціальної педагогіки ЛНУ ім. Тараса Шевченка, м. Луганськ
- Велісва О. Р.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Волошина В. І.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Гаврилов О. Ю.** студент IV курсу спеціальності «Прикладна математика» НАУ, м. Київ
- Гавюк Т. В.** студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Головко О. В.** кандидат історичних наук, доцент ХДУХТ, м. Харків
- Губенко О. І.** студент II курсу спеціальності «Інформатика» ПДТУ, м. Маріуполь
- Гуліна Т. І.** студентка II курсу спеціальності «Інформатика» ПДТУ, м. Маріуполь
- Дабло Л. Г.** старший лаборант кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь
- Демідко О. О.** студентка IV курсу спеціальності «Історія» МДУ, м. Маріуполь
- Демків Ю. М.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Добіна Т. Г.** старший викладач Маріупольського навчально-наукового центру ДДУУ, м. Маріуполь
доктор фізико-математичних наук, професор кафедри

- Ємець Т. І.** студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Жиляєва О. В.** студентка IV курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Журавльова К. О.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Зубова К. С.** студентка III курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ
- Іванова Г. Р.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Іванченко І. І.** студентка III курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Кабанчук Ю. В.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Караберова З. М.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Клітна Ю. В.** студентка IV курсу спеціальності «Прикладна математика» НАУ, м. Київ
- Коновалова А. М.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Коршунова І. П.** доцент кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін ХДУХТ, м. Харків
- Костенко Ю. М.** студентка IV курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Кудлай В. О.** аспірант НАКККіМ, м. Київ
- Кузенкова К. І.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Курган Є. А.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Курочкін В. М.** студент IV курсу спеціальності «Прикладна математика» НАУ, м. Київ
- Кустов І. І.** студент II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Лаврова І. І.** кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства ПДТУ, м. Маріуполь
- Ланіна К. О.** студентка IV курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Левчук Д. Ю.** студентка V курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ
- Лемешева Н. А.** старший викладач кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін ХДУХТ, м. Харків
- Лісогор В. О.** головний бібліотекар відділу електронної інформації та автоматизації бібліотечних процесів Центральної бібліотеки ім. В. Г. Короленка, м. Маріуполь
- Литвиненко О. І.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Любченко Н. Г.** студентка III курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Машошина Д. О.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Мезей Б. В.** студент IV курсу «Прикладна математика» НАУ, м. Київ

- Мельник О. С.** студентка IV курсу спеціальності «Прикладна математика» НАУ, м. Київ
- Міносян А. С.** кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін ХДУХТ, м. Харків
- Моїсеєнко І. Е.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Миронова В. В.** студентка V курсу спеціальності «Організація міжнародних перевезень та логістика» ПДТУ, м. Маріуполь
- Носуленко С. В.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Овечкін Д. В.** студент IV курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Олениця В. В.** асистент кафедри фізичного виховання МДУ, м. Маріуполь
- Орехова С. Є.** кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь
- Охоцька А. В.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Парамонова В. В.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Пастухова Ю. Є.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Парікула Я. В.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Петренко А. В.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Пономаренко М. Ю.** студентка III курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Пивоварова О. М.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Прокопенко О. С.** студентка IV курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Проценко К. В.** асистент кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь
- Стаценко А. Г.** студентка V курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ
- Сивак О. А.** старший викладач кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ, м. Маріуполь
- Стахієва Н. В.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Субочова О. В.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Сьоміна В. В.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Тігішова Ю. І.** студентка ОКР «Спеціаліст» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Тюніна І. С.** студентка V курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ
- Феоктістова Х. О.** студентка II курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Херсонна О. В.** студента IV курсу спеціальності «Прикладна математика» НАУ, м. Київ

- Черноіванова Є. О.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Філь Є. О.** студент IV курсу спеціальності «Прикладна математика» НАУ, м. Київ
- Чернявська І. В.** студентка III курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» СНУ ім. В. Даля, м. Луганськ
- Ширяєва Н. Є.** студентка IV курсу спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Шкурко Т. І.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь
- Шляхова К. Ю.** студентка ОКР «Магістр» спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» МДУ, м. Маріуполь

ЗМІСТ

Балабанов К.В. ВІТАННЯ.....	3
Батичко Г.І. ТРИ КРОКИ ДО УСПІХУ (ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ).....	4

СЕКЦІЯ

ОСОБИСТІТЬ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Акишина В.П. РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ МЫСЛИТЕЛЬНОЙ СПОСОБНОСТИ ЧЕЛОВЕКА	6
Арделян М.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЛЮДИНИ	7
Губенко О.І. ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРЫ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА НА СОЦИАЛИЗАЦИЮ ИНДИВИДА	9
Гуліна Т.І. О НЕКОТОРЫХ ПРОБЛЕМАХ КИБЕРЭТИКИ	10
Караберова З.М. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ СПІЛКУВАННЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	11
Кузенкова К.І. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ	13
Левчук Д.Ю. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ОСОБИСТІТЬ	15
Любченко Н.Г. ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ.....	16
Машошина Д.О. ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА В РОБОТІ КОНТЕНТ –МЕНЕДЖЕРА	18
Носуленко С.В. РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНОЙ КОММУНІКАЦІЇ В ПРОЦЕСЕ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛІЧНОСТІ.....	19
Сьоміна В.В. ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА СЛУЖБОВЦЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	21
Тюніна І.С. ОСОБИСТІТЬ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ.....	22
Феоктістова Х.О. ВПЛИВ СПІЛКУВАННЯ В ГЛОБАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ INTERNET НА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	24
Херсонна О.В., Мельник О.С. ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ЛЮДИНИ	26

СЕКЦІЯ

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Акульшина Я.В. ПРОЦЕС ІНФОРМАТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ.....	28
--	----

Ахбаш Д.В.	
НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС І РАДИ ЄВРОПИ.....	29
Бурім О.В.	
ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ МОЛОДІ КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	32
Гаврилов О.Ю., Клітна Ю.В., Філь Є.О.	
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ КАК ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛІЧНОСТІ.....	33
Жиляєва О.В.	
ДИНАМІКА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТОКУ З ПИТАНЬ РЕФЕРЕНТСЬКОЇ ТА ОФІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ.....	34
Зубова К.С.	
КОМП'ЮТЕРНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	36
Курочкін В.М.	
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	38
Лісогор В.О.	
ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В КРАЕВЕДЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦБ ИМ. В.Г. КОРОЛЕНКО.....	38
Мезей Б.В.	
ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОЦЕС СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	40
Миронова В.В.	
РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ В ПРОЦЕССЕ СОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ.....	41
Охоцька А.В.	
ЕЛЕКТРОНА КНИГА, ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ....	43
Петренко А.В.	
РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-МЕДІА У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ	46
Пономаренко М.Ю.	
ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ВПЛИВУ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА МОЛОДЬ.....	48
Стаценко А.Г.	
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ПІДВИЩЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КОРИСТУВАЧІВ.....	50
Чернявська І.В.	
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ МОЛОДІ	52

СЕКЦІЯ

ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Агапова Ю.В.	
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЬКИХ РАД.....	54
Александрова С.О.	
СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ГАЛУЗІ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ.....	55
Бесага А.О.	
КЛАСИФІКАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ В УКРАЇНІ.....	57

Волошина В.І.	НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	60
Журавльова К.О.	ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМИ НА КОМЕРЦІЙНИХ МІСЬКИХ ВЕБ-САЙТАХ	61
Іванова Г.Р.	ІНФОРМАЦІЙНА РОБОТА ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ СИСТЕМИ (ЦБС) ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ МІСТА МАРІУПОЛЯ (2008-2010рр.).....	62
Іванченко І.І.	ВИДИ ТА СТРУКТУРА ОГЛЯДОВИХ ДОКУМЕНТІВ.....	64
Кабанчук Ю.В.	СУТНІСТЬ МАКРОАНАЛІТИЧНОГО ЗГОРТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ.....	65
Коновалова А.М.	ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КАДРОВОЇ СЛУЖБИ ВНЗ (НА ПРИКЛАДІ МДУ)	67
Курган Є.А.	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ МАРІУПОЛЬСЬКОГО МІСЬКОГО ЦЕНТРУ ЗАЙНЯТОСТІ.....	69
Кустов І.І.	УПРАВЛІНСЬКЕ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО: СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ, ОЗНАКИ.....	71
Парікула Я.В.	ЗНАЧЕННЯ ДІЛОВОДСТВА У ЗДІЙСНЕННІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ	72
Субочова О.В.	УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОКУМЕНТ ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЙ.....	73
Тігішова Ю.І.	БІБЛІОТЕЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЧИТАЧІВ ЯК ВИД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК	74
Ширяєва Н.Є.	НОРМАТИВНО – МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ.....	76
Шкурко Т.І.	ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ.....	79

СЕКЦІЯ

УНІВЕРСИТЕТ ЯК КОМУНІКАТИВНА МОДЕЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕПОХИ

Велієва О.Р.	ДІЯЛЬНІСТЬ РЕДАКЦІЙНОГО ВІДДІЛУ МДУ В КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ УНІВЕРСИТЕТУ	81
Гавюк Т.В.	ВЕБ-САЙТ УНІВЕРСИТЕТУ В НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ	82
Головко О.В.	ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ДУХУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ЗАНЯТТЯХ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ» У ХАРКІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ХАРЧУВАННЯ І ТОРГІВЛІ.....	84
Лаврова І.І.	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ	85

Лемешева Н.А. ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАГАЛЬНУ КУЛЬТУРУ СТУДЕНТСТВА.....	87
Литвиненко О.І. РОЗВИТОК ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	88
Моїсєєнко І.Е. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТА-ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ.....	90
Олениця В.В. ОСОБЕННОСТИ СПОРТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ.....	91
Парамонова В.В. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТНОГО СПРЯМУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	93
Пастухова Ю.Є. КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВНЗ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	95
Пивоварова О.М. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ УКРАЇНИ.....	96
Прокопенко О. С. ДИНАМІКА КОМПЛЕКТУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ МДУ ЗА НАПРЯМОМ «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ»	98
Сивак О.А. ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ НАВЧАННЯ ІНФОРМАТИКИ СТУДЕНТІВ-ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЇХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ	101
Стахієва Н.В. БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ У ВНЗ УКРАЇНИ. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	102
Черноіванова Є.О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ	104

СЕКЦІЯ

ІСТОРИЧНА ДИНАМІКА ІНФОРМАЦІЙНО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Анищук М.Ю. «УСТАВА НА ВОЛОКИ» 1557 РОКУ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДОКУМЕНТНОЇ ТРАДИЦІЇ	107
Баграновська О.В. ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОДУКТИ ТА ПОСЛУГИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	108
Дабло Л.Г. ВЕДІЙСЬКІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ.....	111
Демідко О.О. ПОЛОВЕЦЬКИЙ ФАКТОР В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ.....	112
Демків Ю.М. РОЗВИТОК ВІДНОСИН УКРАЇНА – НАТО: ДОКУМЕНТНИЙ АСПЕКТ	114
Добіна Т.Г. З НАЦІОНАЛЬНОЇ СКАРБНИЦІ: ПОВЕРНЕННЯ ДО ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ Б.М. ЛЯТОШИНСЬКОГО	117

Ємець Т.І.	
МУЗЕЇ УКРАЇНИ ЯК ОСЕРЕДКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	118
Костенко Ю.М.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЛОВОСТВА В АДМІНІСТАТИВНИХ СТРУКТУРАХ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА (XVII-XVIII ст.).....	120
Кудлай В.О.	
СУЧАСНІ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЛОБАЛЬНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ.....	122
Ланіна К.О.	
ІНФОРМАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ.....	123
Міносян А.С., Коршунова І.П.	
ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ.....	125
Овечкін Д.В.	
АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	126
Орехова С.Є.	
КУЛЬТУРА В ОБЛАСТІ УПРАВЛЕННЯ ЛЮДЬМИ І РАЗВИТТЯ КАДРОВОГО КАПІТАЛА КОМПАНІИ.....	128
Проценко К.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УСТАНОВИ УКРАЇНИ В РЕФЕРЕНТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	130
Шляховая К.Ю.	
УКРАЇНСЬКІ ФАХОВІ ВИДАННЯ З НАПРЯМУ «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ» У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ КАДРІВ	131
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	134